II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 18ης Φεβρουαρίου 2004

σχετικά με την ενίσχυση αναδιάρθρωσης που χορηγήθηκε από τη Γερμανία υπέρ της Bankgesellschaft Berlin AG

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2004) 327]

(Το κείμενο στη γερμανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2005/345/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ [1], και ιδίως το άρθρο 7 παράγραφος 3,

Αφού κάλεσε το κράτος μέλος και άλλους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους [2] και λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις τους,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Αφού η Επιτροπή είχε εγκρίνει στις 25 Ιουλίου 2001 [3] την ενίσχυση διάσωσης υπέρ της Bankgesellschaft Berlin AG («BGB» ή «η τράπεζα») και η Γερμανία στις 28 Ιανουαρίου 2002 είχε υποβάλει στην Επιτροπή το σχέδιο αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή με επιστολή της 9 Απριλίου 2002 ανακοίνωσε στη Γερμανία την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σχετικά με τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης [4].

2. Έπειτα από παράταση της προθεσμίας που ζήτησε και έλαβε καθώς και δύο συζητήσεις με τους εκπροσώπους της Επιτροπής, η Γερμανία κοινοποίησε στις 17 Ιουνίου 2002 τις παρατηρήσεις της καθώς και περαιτέρω στοιχεία και πληροφορίες. Νέα αίτηση για πληροφορίες απευθύνθηκε στη Γερμανία με επιστολή της 31 Ιουλίου 2002.

([1]) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από την πράξη ένταξης του 2003.

([2]) ΕΕ C 141 της 14.6.2002, σ. 2.

([3]) ΕΕ C 130 της 1.6.2002, σ. 5.

([4]) Βλέπε υποσημείωση 2.

3. Με τη δημοσίευση της απόφασης της Επιτροπής για την κίνηση της διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ([5]), η Επιτροπή κάλεσε και τους λοιπούς ενδιαφερόμενους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους. Κατόπιν τούτου έλαβε στις 9 Ιουλίου —έπειτα από παράταση της προθεσμίας— παρατηρήσεις ενός ανταγωνιστή καθώς και ενός ακόμη ενδιαφερόμενου ο οποίος ζήτησε να μη γνωστοποιηθεί η ταυτότητά του. Αυτές οι παρατηρήσεις κοινοποιήθηκαν στις 22 Ιουλίου 2002 στη Γερμανία προκειμένου να τοποθετηθεί. Η Γερμανία απάντησε —έπειτα από παράταση της προθεσμίας— με επιστολή της 23 Σεπτεμβρίου 2002.

4. Μετά από σχετικά ερωτήματα, η Γερμανία κοινοποίησε και άλλα στοιχεία για την εν λόγω ενίσχυση με έγγραφα της 16ης και 20 Σεπτεμβρίου 2002, 14 και 18 Νοεμβρίου 2002, 18 Δεκεμβρίου 2002 καθώς και 14 Φεβρουαρίου 2003 και 14 Μαρτίου 2003. Ακόμη η Επιτροπή ενημερώθηκε σε διάφορες συναντήσεις με εκπροσώπους της Γερμανίας, του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της BGB για την εξέλιξη της διαδικασίας αναδιάρθρωσης.

5. Σε συζήτηση της 26 Μαρτίου 2003, η Γερμανία ενημέρωσε την Επιτροπή για τους λόγους της αποτυχίας της διαδικασίας υποβολής προσφορών για την ιδιωτικοποίηση της BGB στις 25 Μαρτίου 2003, η οποία είχε ξεκινήσει κατόπιν προκήρυξης διεθνούς διαγωνισμού το 2002. Περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα καθώς και ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα του ισολογισμού του έτους 2002 κοινοποιήθηκαν στις 31 Μαρτίου 2003.

6. Οι αιτήσεις παροχής πληροφοριών που απέστειλε κατόπιν η Επιτροπή στις 15 Απριλίου, 6 Μαΐου και 16 Μαΐου 2003 απαντήθηκαν με έγγραφα της 15ης Μαΐου, 28 Μαΐου και 24 Ιουνίου 2003 αντίστοιχα. Περισσότερες πληροφορίες δόθηκαν με την επιστολή της 1η Ιουλίου 2003 καθώς και στο πλαίσιο συναντήσεων με εκπροσώπους της Γερμανίας, του Βερολίνου και της BGB στις 4 Απριλίου, 11 Απριλίου, 14 Μαΐου και 9 Ιουλίου 2003.

7. Στις 14 Ιουλίου 2003, η Επιτροπή ανέθεσε στην Mazars Revision & Treuhandgesellschaft mbH, Wirtschaftsprüfungsgesellschaft, Düsseldorf, να αναλύσει, ως εταιρεία πραγματογνωμοσύνης, ορισμένες πλευρές του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Τα συμπεράσματα συζητήθηκαν στις 3 Οκτωβρίου 2003 με τη Γερμανία και η τελική έκθεση κοινοποιήθηκε στη Γερμανία στις 20 Νοεμβρίου 2003.

8. Τον Οκτώβριο 2003 συζητήθηκε η αναγκαιότητα περαιτέρω αντισταθμιστικών μέτρων, εν μέρει παρουσία των εκπροσώπων της τράπεζας. Το Νοέμβριο του 2003 η Γερμανία ενημερώθηκε για τα μέτρα που προέβλεπε η Επιτροπή και της δόθηκε, όπως και στην τράπεζα, η δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις για τις οικονομικές επιπτώσεις στην τράπεζα, οι οποίες συζητήθηκαν το Δεκέμβριο 2003. Στις 18 Δεκεμβρίου 2003 συμφωνήθηκε να αναλάβει η Γερμανία απέναντι στην Επιτροπή την υποχρέωση να ιδιωτικοποιήσει ξεχωριστά την Berliner Bank μέχρι την 1η Οκτωβρίου 2006, ιδιωτικοποίηση που θα τεθεί σε ισχύ το αργότερο μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2007, και να ιδιωτικοποιήσει τον όμιλο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2007 καθώς και να προβεί και σε άλλες ακόμη πωλήσεις.

9. Η Γερμανία κοινοποίησε στην Επιτροπή στις 29 Ιανουαρίου 2004 το αναμορφωμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, το οποίο λάμβανε υπόψη ιδίως τις προτάσεις του πραγματογνώμονα της Επιτροπής, καθώς και στις 6 Φεβρουαρίου τις δεσμεύσεις της Γερμανίας που αναφέρονταν στο αναμορφωμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Η BGB

10. Η BGB είναι η εταιρεία χαρτοφυλακίου του ομίλου εταιρειών BGB, ο οποίος ιδρύθηκε το 1994 με τη συγκέντρωση διαφόρων πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονταν τότε υπό τον έλεγχο του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου, δραστηριοποιείται όμως επίσης και η ίδια ως πιστωτικό ίδρυμα στην αγορά. Το 2000, η BGB είχε συνολικό ισολογισμό περίπου 205 δισεκατ. ευρώ, το 2001 περίπου 189 δισεκατ. ευρώ και το 2002 περίπου 175 δισεκατ. ευρώ. Κατελάμβανε μεταξύ των γερμανικών τραπεζών έτσι τη δέκατη και τη δωδέκατη θέση το 2001 και το 2002 αντίστοιχα. Το σύνολο του προσωπικού ήταν σχεδόν 17. 000 το 2000, λίγο πάνω από 15 000 το 2001 και σχεδόν 13 000 το 2002. Ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου κατά την έννοια του νόμου περί πιστωτικού συστήματος (KWG) ήταν σύμφωνα με τον ισολογισμό του 2001 5,7 % (δείκτης συνολικού κεφαλαίου 9,4 %) και 5,6 % σύμφωνα με τον ισολογισμό του 2002 (δείκτης συνολικού κεφαλαίου 9,4 %)· τον Ιούνιο του 2001, πριν από την έγκριση της ενίσχυσης διάσωσης ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου είχε μειωθεί στο [...] % (*) (δείκτης συνολικού κεφαλαίου [...] %).

11. Το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου πριν από την εισφορά κεφαλαίου τον Αύγουστο του 2001 κατείχε το 56 % των μετοχών της BGB, ενώ τώρα κατέχει περίπου 81 %. Άλλοι μέτοχοι είναι η Norddeutsche Landesbank (NordLB) με 11 % και η Gothaer Finanzholding AG με 2 %. Περίπου 6 % των μετοχών είναι διάσπαρτες.

12. Ο όμιλος BGB περιλαμβάνει ως μεγαλύτερες θυγατρικές εταιρείες ή επί μέρους ομίλους που δραστηριοποιούνται επίσης στον τραπεζικό τομέα τη Landesbank Berlin (LBB) και την Berlin-Hannoversche Hypothekenbank AG (BerlinHyp). Η LBB είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, και η BGB κατέχει άτυπη αφανή συμμετοχή σε αυτήν ύψους 75,01 %. Με την υφιστάμενη υποχρέωση εκχώρησης του θετικού αποτελέσματος πρέπει να θεωρηθεί ότι η BGB από οικονομική άποψη κατέχει το

([5]) Βλέπε υποσημείωση 2.

(*) Ορισμένα τμήματα του κειμένου δεν δημοσιεύονται προκειμένου να διαφυλαχθούν εμπιστευτικές πληροφορίες.

100 % των μεριδίων. Η BGB κατέχει το 89,9 % των μετοχών της BerlinHyp, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων.

13. Σήμερα ανήκουν ακόμη στον όμιλο ο επιμέρους όμιλος IBAG Immobilien und Beteiligungen Aktiengesellschaft (IBAG), ο οποίος δραστηριοποιείται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων, την ευθύνη του οποίου είχε προηγουμένως η διεύθυνση ακινήτων και κατασκευών της Bankgesellschaft Berlin GmbH (IBG). Πέραν αυτών η BGB ελέγχει ή ήλεγχε αμέσως ή εμμέσως διάφορες ημεδαπές ή αλλοδαπές επιχειρήσεις, π.χ. τη Weberbank, την Allgemeine Privatkundenbank AG (Allbank), η οποία στο μεταξύ έχει πωληθεί, την BGB Ireland, την BGB UK, την BG Polska (ο τομέας λιανικών τραπεζικών υπηρεσιών και ο τομέας υπηρεσιών στο Διαδίκτυο «Inteligo» έχουν εν τω μεταξύ πωληθεί, η εκκαθάριση του υπόλοιπου «περιβλήματος» έχει δρομολογηθεί) καθώς και την τσεχική Zivnostenská Banka a.s. (έχει στο μεταξύ πωληθεί).

14. Ο πυρήνας των δραστηριοτήτων της BGB είναι οι λιανικές τραπεζικές υπηρεσίες με ιδιώτες και επιχειρήσεις (Retailbanking) με τους δύο εμπορικούς τίτλους «Berliner Sparkasse» και «Berliner Bank». Και στις δύο περιπτώσεις δεν πρόκειται για νομικά ανεξάρτητες επιχειρήσεις, αλλά για εμπορικούς τίτλους ή υποκαταστήματα. Από την 1η Ιουλίου 2003 η «Berliner Bank» ανήκει, όπως από νωρίτερα κιόλας η «Berliner Sparkasse», στην LBB ([6]). Οι επιχειρήσεις που είναι πελάτες τους είναι κατά το πλείστον μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της περιφέρειας.

15. Εκτός από τους τομείς Retailbanking (λιανικές τραπεζικές υπηρεσίες), χρηματοδότηση ακίνητων και υπηρεσίες ακινήτων, η BGB και οι θυγατρικές της εταιρείες δραστηριοποιούνται στον τομέα της κεφαλαιαγοράς (χρήμα και αξιόγραφα) και στους τομείς μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό (π.χ. χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων και εξαγωγών) και δημόσιος τομέας (χορήγηση δανείων), οι οποίοι βρίσκονται στο στάδιο της κατάργησης ή του μεγάλου περιορισμού αντίστοιχα. Οι δραστηριότητες του Investment Banking περιλάμβαναν μόνο έκδοση μετοχών και ομολογιών σε σχετικά μικρή έκταση και στο μέλλον δεν θα παίζουν πια αυτόνομο ρόλο. Γεωγραφικά η δραστηριότητα της BGB επικεντρώνεται στον χώρο του Βερολίνου και του ομόσπονδου κράτους του Βρανδεμβούργου, ιδίως όσον αφορά το Retailbanking. Ωστόσο, π.χ. στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων, η BGB αναπτύσσει επίσης δραστηριότητες σε εθνική κλίμακα και, π.χ. στον τομέα της κεφαλαιαγοράς, και σε διεθνή κλίμακα.

16. Στην ευρύτερη περιοχή του Βερολίνου η BGB κατέχει ηγετική θέση στην αγορά του retailbanking με μερίδια μεταξύ περίπου 20 % και 50 % στα εκάστοτε τμήματα της αγοράς. ([7]) Σύμφωνα με την ίδια, το μερίδιό της ή η διείσδυση στην αγορά με μέτρο τον πρώτο τρεχούμενο λογαριασμό ιδιώτη ήταν περίπου 48 % ([8]). Ως προς τη χρηματοδότηση ακινήτων σε εθνική κλίμακα (σύνολο ενυπόθηκων δανείων) η BGB κατείχε σύμφωνα με τα στοιχεία της δήλωσης με μερίδιο 5 % την τρίτη θέση. Σύμφωνα με νεότερες πληροφορίες αυτή τη θέση δεν την έχει ή δεν θα την καταλάβει πια ([9]). Περισσότερο από το 90 % του χαρτοφυλακίου υποθηκών της BGB στις 31 Δεκεμβρίου 2001, συνολικής αξίας 33 δισεκατ. ευρώ βρίσκονταν στη Γερμανία, το υπόλοιπο αφορούσε τη χρηματοδότηση ακινήτων στο εξωτερικό. Στους άλλους τομείς η BGB δεν ανήκει ούτε στη Γερμανία ούτε διεθνώς στις τράπεζες με ηγετική θέση. Στοιχεία για συγκεκριμένα μερίδια αγοράς ή τμημάτων αγοράς δεν είναι διαθέσιμα.

17. Οι δυσχέρειες της BGB που έγιναν έκδηλες το 2001 προέρχονταν αρχικά κυρίως από τον τομέα των υπηρεσιών ακινήτων, αλλά και από τον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων. Ουσιώδη συστατικά στοιχεία των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών ακινήτων, οι οποίες διεξήγε στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 η θυγατρική εταιρεία IBG ήταν τα αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων (Fonds) και η ανάπτυξη προγραμμάτων ή η εργολαβία. Εταίροι στην IBG — η οποία ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ως θυγατρική εταιρεία της LBB — ήταν στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990 αρχικά η ίδια η BGB AG (10 %), η Berliner Bank AG (30 %), η LBB (30 %) και η Berlin Hyp (30 %). Μετά τη συγκέντρωση της Berliner Bank AG με την BGB απέκτησε η δεύτερη το μερίδιο της Berliner Bank στην IBG. Ως εκ τούτου η διάρθρωση του καθεστώτος ιδιοκτησίας έχει σήμερα ως εξής: 40 % ανήκει στην BGB, 30 % στην LBB και 30 % στην Berlin Hyp.

18. Μέχρι το 2000 η IBG προσέφερε σε διαρκώς μεγαλύτερη έκταση αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων. Στους επενδυτές παρέχονταν εκτεταμένες εγγυήσεις, προπάντων μακροχρόνιες εγγυήσεις ενοικίασης, διανομής μερίσματος καθώς και αναζωογόνησης. Την έκδοση νέων αμοιβαίων κεφαλαίων συνόδευαν αγορές ή κατασκευές νέων ακινήτων. Οι εγγυήσεις βασίζονταν στην προσδοκία διαρκούς υψηλής ή και αυξανόμενης αξίας των ακινήτων, η οποία, με το δεδομένο της, αντιθέτως, μεγάλης μείωσης των τιμών και των ενοικίων ιδίως στο Βερολίνο και στα νέα ομόσπονδα κράτη, οδήγησε σε συσσώρευση κινδύνων.

19. Όταν, στη διάρκεια του 2000, άρχισαν να εμφανίζονται αυτά τα προβλήματα, η BGB σχεδίασε την πώληση της κύριας δραστηριότητας της IBG. Προς τούτο μεταβιβάστηκε τον Δεκέμβριο 2000 το κύριο μέρος των δραστηριοτήτων της IBG στη νεοϊδρυθείσα IBAG, με εξαίρεση τους «παλαιούς» κινδύνους και υποχρεώσεις που

([6]) Προηγουμένως η Berliner Bank ήταν τμήμα της BGB και η Berliner Sparkasse τμήμα της LBB.

([7]) Βλέπε υποσημείωση 2 και την ομιλία του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου Vetter στη γενική συνέλευση στις 4 Ιουλίου 2003 (http://www.bankgesellschaft.de/bankgesellschaft/20_ir/30_hauptversammlung/index.html)

([8]) Βλέπε http://www.bankgesellschaft.de/bankgesellschaft/50_pk/index.html (Τομέας ιδιώτες, πρώτος τρεχούμενος λογαριασμός).

([9]) Τοποθέτηση της Γερμανίας του Ιουνίου 2002· σύμφωνα με την απόφαση «Eurohypo» της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Ελέγχου των Συμπράξεων (Bundeskartellamt) της 19 Ιουνίου 2002, η ιδρυθείσα Eurohypo, ο όμιλος Hypovereinsbank, ο όμιλος Depfa, ο όμιλος BHF και η BayLB κατείχαν το 2001 ηγετική θέση στις διάφορες επιμέρους αγορές του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων, τόσο με κριτήριο το χαρτοφυλάκιο όσο και με κριτήριο τις νέες συμβάσεις. Ακόμη και η ίδια η Deutsche Bank (δηλαδή χωρίς το τμήμα των δραστηριοτήτων της το οποίο παραχώρησε στην Eurohypo) προηγείται επομένως της BGB, η οποία σε αυτή την απόφαση δεν αναφέρεται μεταξύ αυτών που κατέχουν ηγετική θέση στην αγορά.

είχαν δημιουργήσει η IBG και οι θυγατρικές της εταιρείες· αυτά μεταβιβάστηκαν στη νεοϊδρυθείσα LPFV Finanzbeteiligungs- und VerWaltungs-GmbH (LPFV). Ωστόσο το σχέδιο της πώλησης της IBAG απέτυχε. Σήμερα τόσο η IBAG όσο και η LPFV βρίσκονται κατά 100 % στην ιδιοκτησία της BGB. Στην IBG παρέμειναν δραστηριότητες περιθωριακών τομέων.

20. Άλλα προβλήματα που εμφανίστηκαν σε αυτό το διάστημα αφορούσαν τη χρηματοδότηση ακινήτων, η οποία διεξάγεται προπάντων από την BerlinHyp, αλλά και από την LBB και την ίδια τη BGB. Αυτός ο τομέας δραστηριοτήτων περιλαμβάνει τη χορήγηση δανείων για τη χρηματοδότηση μεγάλων επενδύσεων σε ακίνητα, προπάντων στον επιχειρηματικό τομέα και όχι τη χορήγηση ενυπόθηκων δανείων για τη χρηματοδότηση ιδιωτικών ακινήτων, τα οποία εμπίπτουν στον τομέα του Retailbanking. Οι αυξανόμενες δυσχέρειες στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων, που ακολούθησαν την κάμψη της κτηματαγοράς, προέρχονται προπάντων από την έως τότε ελλιπή πρόβλεψη κινδύνων.

21. Το πρώτο εξάμηνο του 2001 η BGB περιήλθε σε σοβαρή κρίση. Τα αίτια ήταν ιδίως επισφαλή δάνεια από τον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων καθώς και οι εγγυητικές υποχρεώσεις από τα αμοιβαία κεφάλαια των IBG/IBAG/LPFV, με αποτέλεσμα προβλέψεις περίπου 1 δισεκατ. ευρώ στον ισολογισμό του 2000, καθώς και την ανάγκη διορθώσεων της αξίας για τρέχουσες εργολαβίες και αύξηση της πρόβλεψης κινδύνου στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων Ως εκ τούτου, τον Μάιο τα υπέγγυα ίδια μέσα της BGB μειώθηκαν κάτω από τον νόμιμο συντελεστή ίδιων μέσων ύψους 8 %. Το χρηματοδοτικό έλλειμμα που χρειαζόταν να καλυφθεί ώστε να επιτευχθεί ένας συντελεστής μετοχικού κεφαλαίου ύψους 5 % προκειμένου να αποκατασταθεί ο συντελεστής ιδίων μέσων 9,7 % που υπήρχε πριν από την κρίση, υπολογίστηκε τότε ότι ανερχόταν σε περίπου 2 δισεκατ. ευρώ. Με δήλωση προθέσεως το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου υποσχέθηκε τον Μάιο την εισφορά κεφαλαίου στο ύψος του αναγκαίου ποσού από το ομόσπονδο κράτος. Αφού η Επιτροπή ενέκρινε αυτή την ενίσχυση διάσωσης, χορηγήθηκε στην BGB τον Αύγουστο 2001 κεφάλαιο ύψους ακριβώς 2 δισεκατ. ευρώ: 1 755 δισεκατ. ευρώ από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, 166 εκατ. ευρώ από τη NordLB, 16 εκατ. ευρώ από την Parion (Gothaer Finanzholding AG) και 63 εκατ. ευρώ από μικρομετόχους.

22. Τους επόμενους μήνες ωστόσο αποκαλύφθηκαν και άλλοι κίνδυνοι, προπάντων στον τομέα των υπηρεσιών ακινήτων της IBAG/IBG/LPFV. Ήταν πιθανό να μειωθεί το κεφάλαιο της BGB εκ νέου τόσο ώστε να μην τηρείται ο ελάχιστος απαραίτητος συντελεστής φερεγγυότητας. Αυτοί οι κίνδυνοι αφορούσαν και πάλι τις υποχρεώσεις εξ εγγυήσεων στον τομέα των αμοιβαίων κεφαλαίων καθώς και τη μειούμενη αξία ακινήτων, τα οποία είχαν αγοραστεί για μετέπειτα εκδόσεις νέων αμοιβαίων κεφαλαίων (αποθεματικά ακίνητα). Το σύνολο των συμβάσεων για την εκχώρηση των αποτελεσμάτων, δηλώσεων πατρωνίας καθώς και δανείων στο εσωτερικό του ομίλου έχει ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατέθεσε η Γερμανία, να ευθύνεται η BGB για το μεγαλύτερο μέρος αυτών των κινδύνων.

23. Τον Νοέμβριο του 2001, η τότε Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Εποπτείας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος (BAKred, σήμερα BAKFin) ([10]) απείλησε την BGB με προσωρινή παύση λειτουργίας, εάν μέχρι το τέλος 2001 δεν λαμβάνονταν μέτρα για την κάλυψη αυτών των κινδύνων. Γι' αυτό το λόγο, το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, η BGB, η LBB, η Berlin Hyp, η IBAG, η IBG και η LPFV υπέγραψαν συμφωνία επί της αρχής προκειμένου να καλυφθούν αυτοί οι κίνδυνοι με καθολικές εγγυήσεις και διασφαλίσεις. Η συμφωνία επί της αρχής αντικαταστάθηκε με την λεπτομερή σύμβαση που εγκρίθηκε τελικώς στις 16 Απριλίου 2002. Οι εγγυήσεις που αναλήφθηκαν με αυτή τη σύμβαση χαρακτηρίζονται «ασπίδα έναντι κινδύνου» και περιγράφονται διεξοδικότερα στα επόμενα.

Ενισχύσεις αναδιάρθρωσης

24. Τα μέτρα ενίσχυσης είναι μέρος του σχεδίου αναδιάρθρωσης που κατατέθηκε αρχικώς τον Ιανουάριο 2002 και τροποποιήθηκε για τελευταία φορά κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ελέγχου τον Ιανουάριο 2004, και το οποίο προβλέπει σημαντική συρρίκνωση της δραστηριότητας του ομίλου της BGB και συγκέντρωση στην παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες και επιχειρήσεις στην περιοχή του Βερολίνου. Παράλληλα θα συνεχιστούν — και τα δύο σε μικρότερη έκταση — οι δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά καθώς και στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 172 και εξής). Άλλοι τομείς δραστηριοτήτων, όπως ο τομέας «μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό» συμπεριλαμβανόμενης της Structured Finance και της παροχής συμβουλών για την εταιρεία Mergers & Acquisitions θα εκκαθαριστούν, άλλοι πάλι, όπως ο τομέας του Δημοσίου, θα μειωθούν κατά πολύ. Αρχικά είχε προβλεφθεί να συνεχιστεί και ο τομέας της προσφοράς υπηρεσιών ακινήτων. Η Γερμανία είχε ωστόσο ήδη συμφωνήσει, σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας, να φροντίσει για την απόσπαση αυτού του τομέα και την πώληση στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 277 και 278). Η Γερμανία συμφώνησε επίσης στο μεταξύ να πωλήσει χωριστά την Berliner Bank προκειμένου να μειωθεί το πολύ μεγάλο μερίδιο της BGB στην αγορά retailbanking του Βερολίνου.

25. Όπως ήδη αναφέρεται παραπάνω, σχεδιάζεται η πώληση των μετοχών της BGB που κατέχει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου. Η Επιτροπή έχει δεχτεί σχετική διαβεβαίωση. Η BerlinHyp σχεδιάζεται να πωληθεί στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης της BGB είτε μαζί με αυτήν είτε χωριστά (βλέπε αιτιολογική σκέψη 285). Ακόμη σχεδιάζεται να αποσπαστεί η IBB από την BGB και να επιστραφεί στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου το αποθεματικό ειδικού σκοπού της IBB (το κεφάλαιο της πρώην Wohnungsbau-Kreditanstalt (WBK), που αναφέρθηκε ήδη παραπάνω, και το οποίο είχε μεταβιβαστεί στην LBB), στο βαθμό που αυτό δεν θα επέφερε την ορισθείσα ημερομηνία της 1η Ιανουαρίου 2004 μείωση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου κάτω από 6 % ή του δείκτη συνολικού κεφαλαίου κάτω από 9,7 % (βλέπε αιτιολογική σκέψη 279).

([10]) Από 1η Μαΐου 2002, μετά τη συγκέντρωση της εποπτείας τραπεζών, ασφαλειών και χρηματιστηρίων: Ομοσπονδιακός Οργανισμός Εποπτείας Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (BAFin).

Εισφορά κεφαλαίου

26. Οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης που ανακοινώθηκαν στις 28 Ιανουαρίου 2002 είναι αφενός, η εισφορά κεφαλαίου ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ που παρείχε το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου ως ενίσχυση διάσωσης έπειτα από έγκριση της Επιτροπής στις 25 Ιουλίου 2001 ([11]), και η οποία θα παραμείνει στην BGB ως ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

Ασπίδα έναντι κινδύνου

27. Αφετέρου, πρόκειται για την ασπίδα έναντι κινδύνου που αναφέρεται παραπάνω, και η διάθεση της οποίας συμφωνήθηκε καταρχήν τον Δεκέμβριο 2001 μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου, των BGB, LBB, BerlinHyp, IBAG, IBG και της LPVF, και η οποία τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και αντικαταστάθηκε με την εγκριθείσα στις 16 Απριλίου 2002 λεπτομερή σύμβαση. Περιέχει τις ακόλουθες εγγυήσεις, απαλλαγές, αναλήψεις εκπλήρωσης και διασφαλίσεις, τις οποίες παρέχει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου για χρονική περίοδο 30 ετών, προκειμένου να καλυφθούν οι κίνδυνοι από τις συναλλαγές παροχής υπηρεσιών ακινήτων των θυγατρικών εταιρειών IBAG, IBG και LPFV:

— *Εγγυήσεις πιστώσεων*: Εγγυήσεις για την BGB, την LBB και την BerlinHyp που αφορούν τις συμβατικές πληρωμές τόκων και χρεολυσίων για πιστώσεις τις οποίες χορήγησαν αυτές οι επιχειρήσεις στην IBAG και την IBG καθώς και τις θυγατρικές τους εταιρείες και ορισμένες άλλες εταιρείες μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Οι θυγόμενες εταιρείες και πιστωτικές σχέσεις αναφέρονται οριστικά στα παραρτήματα της λεπτομερούς σύμβασης. Περιορισμοί για ορισμένες εγγυήσεις πιστώσεων καθώς και ρητοί αποκλεισμοί (αρνητικός κατάλογος) ρυθμίζονται επίσης στη λεπτομερή σύμβαση.

— *Εγγυήσεις λογιστικής αξίας*: Εγγυήσεις για την IBAG και την IBG καθώς και για ορισμένες άλλες εταιρείες του ομίλου, κυρίως άμεσες και έμμεσες θυγατρικές εταιρείες των επιχειρήσεων που έχουν αναφερθεί, σχετικά με την αξιακή υφή των εκάστοτε περιουσιακών στοιχείων των εγγραφόμενων στο ενεργητικό του εκάστοτε βεβαιούμενου ισολογισμού εξαιρούμενων ορισμένων αναφερόμενων περιουσιακών στοιχείων όπως άυλα περιουσιακά στοιχεία, ταμειακά αποθέματα, καταθέσεις στην Ομοσπονδιακή τράπεζα και σε πιστωτικά ιδρύματα ή λογαριασμοί τάξης. Η λεπτομερής σύμβαση ρυθμίζει περιορισμούς και αποκλεισμούς και σχετικά με τις εγγυήσεις λογιστικής αξίας (αρνητικός κατάλογος).

— *Ανάληψη εκπλήρωσης έναντι της LPFV*: Απαλλαγή από υποχρεώσεις — στο μέτρο που αυτές υπερβαίνουν το ποσό των 100 εκατ. ευρώ (ίδια συμμετοχή) — προερχόμενες από τις παλαιές συναλλαγές με ακίνητα της IBG και των παλαιότερων θυγατρικών εταιρειών της Bavaria, ArWobau καθώς και Immobilien-Beteiligungsvertriebsgesellschaft der Bankgesellschaft Berlin GmbH (IBV) με ανάληψη εκπλήρωσης. Η ανάληψη εκπλήρωσης δεν αφορά υποχρεώσεις, οι οποίες συναρτώνται με την έκδοση αμοιβαίων κεφαλαίων μετά την 31 Δεκεμβρίου 2000 ή με τη νέα δραστηριότητα της IBAG που περιγράφεται στη λεπτομερή σύμβαση.

— *Απαλλαγή της BGB από πατρωνίες:* Απαλλαγή της BGB από όλες τις υποχρεώσεις που προέρχονται από τις πατρωνίες, τις οποίες ανέλαβε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1988 για την IBG, την IBV και την Bavaria. Και αυτή η απαλλαγή δεν αφορά υποχρεώσεις οι οποίες συναρτώνται με την έκδοση αμοιβαίων κεφαλαίων μετά την 31 Δεκεμβρίου 2000 ή με τη νέα δραστηριότητα της IBAG που περιγράφεται στη λεπτομερή σύμβαση.

28. Η λεπτομερής σύμβαση περιορίζει στο άρθρο 45 το μέγιστο ποσό που προκύπτει από αυτές τις υποχρεώσεις για το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου σε 21,6 δισεκατ. ευρώ. Σύμφωνα με το άρθρο 45 πρόκειται για τη θεωρητική ονομαστική αξία των διασφαλισμένων κινδύνων εκκαθαρισμένη από πολλαπλές καταγραφές. Στη συμφωνία επί της αρχής αναφέρθηκε ένα μέγιστο ποσό ύψους 35,34 δισεκατ. ευρώ, επειδή οι παραπάνω αναφερόμενες εγγυήσεις καλύπτουν, για λόγους δικαίου εποπτείας, εν μέρει τους ίδιους κινδύνους. Όπως αναφέρει το άρθρο 45 της λεπτομερούς σύμβασης, η ευθύνη του ομόσπονδου κράτους π.χ. για την απαίτηση ενός τρίτου πιστωτή λόγω εγγύησης ενοικίου μπορεί να πηγάζει αφενός από την ανάληψη εκπλήρωσης έναντι της LPFV και αφετέρου από την απαλλαγή από πατρωνίες. Η λεπτομερής σύμβαση ωστόσο ορίζει επίσης ότι το ομόσπονδο κράτος σε τέτοιες περιπτώσεις ευθύνεται μόνον άπαξ για τον εν λόγω κίνδυνο. Έτσι έγινε δυνατό να εκκαθαριστεί το θεωρητικό μέγιστο ποσό από αυτές τις πολλαπλές καταγραφές και να καθοριστεί σε 21,6 δισεκατ. ευρώ. Από αυτά τα 21,6 δισεκατ. ευρώ το μεγαλύτερο μέρος αφορά, σύμφωνα με τους προσωρινούς λογαριασμούς που κατέθεσε η Γερμανία, την απαλλαγή της LPFV, (περίπου [...]* ευρώ, από τα οποία [...] ευρώ αφορούν την απαλλαγή από τις υποχρεώσεις της LPFV λόγω εγγυήσεων ενοικίων και μερισμάτων και [...] ευρώ την απαλλαγή από κινδύνους προερχόμενους από τις αποκαλούμενες εγγυήσεις αναζωογόνησης για κτίρια).

29. Αυτό το θεωρητικό μέγιστο ποσό βασίζεται ωστόσο στην υπόθεση της πλήρους υλοποίησης όλων των κινδύνων. Για την απαλλαγή π.χ. της LPFV από τις εγγυήσεις ενοικίου (μέγιστο ποσό [...] ευρώ) αυτό σημαίνει ότι θα εκλείψουν τελείως όλα τα ενοίκια μέχρι το 2025, για την απαλλαγή της LPFV από τις εγγυήσεις αναζωογόνησης ([...] ευρώ) περιέχει την υπόθεση του συνολικού κόστους όλων των κτιρίων και των εξωτερικών εγκαταστάσεων. Ωστόσο η έκλειψη των ενοικίων κατά 100 % και η κατεδάφιση και ανοικοδόμηση όλων των κτιρίων βρίσκεται εκτός πραγματικότητας, ακόμη και με πολύ απαισιόδοξες υποθέσεις. Στο άρθρο 45 αναφέρεται ως εκ τούτου επίσης ότι με όσα είναι σήμερα γνωστά και βάσει επιμελούς ελέγχου των ουσιωδών οικονομικών κινδύνων

([11]) ΕΕ C 130 της 1.6.2002, σ. 5.

η πιθανή έγερση απαιτήσεων θα είναι σημαντικά μικρότερη. Ο πραγματικός κίνδυνος, λοιπόν, θα ανέλθει στην «αισιόδοξη περίπτωση» (Best-case-scenario) σε 2,7 δισεκατ. ευρώ στην «ενδιάμεση περίπτωση» (Base-case-scenario) σε 3,7 δισεκατ. ευρώ και σε 6,1 δισεκατ. ευρώ στην «απαισιόδοξη περίπτωση» (το αποκαλούμενο worst-case-scenario). Οι υποθέσεις που οδηγούν σε αυτές τις εκτιμήσεις γνωστοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 138).

30. Η λεπτομερής σύμβαση προβλέπει ακόμη, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι καταβολές εγγυήσεων, τη δυνατότητα να αναθέσει το ομόσπονδο κράτος τη διαχείριση της λεπτομερούς σύμβασης ολοκληρωτικά ή εν μέρει σε τρίτο. Το ομόσπονδο κράτος έκανε χρήση αυτής της δυνατότητας και ίδρυσε την «BcIA Berliner Gesellschaft zum controlling der Immobilien-Altrisiken mbH», αποκλειστικός κάτοχος όλων των μεριδίων της οποίας είναι το ίδιο, και η οποία ασκεί αυτή τη δραστηριότητα από τον Ιανουάριο 2003 και εντεύθεν κατά παραγγελία του ομόσπονδου κράτους. Εκτός αυτού η λεπτομερής σύμβαση προβλέπει προμήθεια εγγύησης για το ομόσπονδο κράτος και δικαίωμα βελτίωσης που εκτείνεται σε χρονικό διάστημα 15 ετήσιων χρήσεων. Σύμφωνα με αυτή τη ρύθμιση το ομόσπονδο κράτος θα εισπράττει από την BGB ετήσια σταθερή προμήθεια εγγύησης ύψους 15 εκατ. ευρώ μέχρι και το 2011, η οποία από το 2012 μπορεί να προσαρμοστεί κοινή συναινέσει για την υπόλοιπη διάρκεια της ασπίδας έναντι κινδύνου. Ακόμη η BGB, εφόσον σε έναν ή περισσότερους μήνες μιας ετήσιας χρήσης εμφανίζει συνολικό δείκτη υπέγγυων ιδίων κεφαλαίων 12,5 % και δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 7 %, θα καταβάλει 15 % του διαφορετικά προκύπτοντος ετήσιου κέρδους στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου.

31. Στον νόμο με τον οποίο εξουσιοδοτείται η Γερουσία να αναλάβει εγγύηση του ομόσπονδου κράτους για κινδύνους από τις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών ακινήτων της Bankgesellschaft Berlin AG και ορισμένων θυγατρικών εταιρειών της ([12]) ορίζεται ακόμη ότι οι μετοχές της BGB που κατέχει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου πρέπει να πωληθούν το ταχύτερο δυνατό και με όρους που το ομόσπονδο κράτος να μπορεί να τους αποδεχτεί και ότι σε συνάρτηση με την αναδιάταξη της διάρθρωσης της ιδιοκτησίας της BGB η Investitionsbank Berlin (IBB) πρέπει να αποσπαστεί από την BGB ως ανεξάρτητη τράπεζα ενισχύσεων δημοσίου δικαίου (βλέπε σχετικά παρακάτω).

Συμφωνία για τη διευθέτηση πιθανών απαιτήσεων του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου για την επιστροφή χρημάτων από τη διαδικασία ελέγχου της ενίσχυσης «Landesbank Berlin — Girozentrale» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

32. Στην απόφασή της για την κίνηση της διαδικασίας ([13]) η Επιτροπή αναφέρθηκε ακόμη σε ένα σημαντικό γεγονός το οποίο δεν είχε ληφθεί υπόψη στο αρχικό σχέδιο αναδιάρθρωσης. Στα τέλη 1992 η WBK μεταβιβάστηκε με το σύνολο των περιουσιακών της στοιχείων στην LBB. Ταυτόχρονα, η τότε νεοϊδρυθείσα LBB ανέλαβε όλες τις αρμοδιότητες της WBK. Με αυτή τη μεταβίβαση το υπέγγυο ίδιο κεφάλαιο της LBB αυξήθηκε περίπου κατά 1,9 δισεκατ. DEM. Η LBB κατέβαλλε από το 1995 και μετά ανταπόδοση μέσου ύψους 0,25 % για το εκάστοτε χρησιμοποιηθέν ποσό. Επειδή υπήρχαν αμφιβολίες για το συμβιβάσιμο αυτής της ανταπόδοσης με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, η Επιτροπή κίνησε τον Ιούλιο 2002 τη διαδικασία 48/2002 ([14]). Εάν η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η καταβληθείσα ανταπόδοση δεν συμβιβάζεται με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της καταβληθείσας ανταπόδοσης και της συνήθους απόδοσης μιας επένδυσης αυτού του είδους, εφόσον δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις ενός καθεστώτος συμβιβάσιμου κατά τη συνθήκη ΕΚ, είναι μια ενίσχυση ασυμβίβαστη με την Κοινή Αγορά, την οποία η LBB πρέπει να επιστρέψει στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου.

33. Η δυνατότητα απαίτησης αποπληρωμής αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για τις προοπτικές του σχεδίου αναδιάρθρωσης αναφορικά με την αποκατάσταση της βιωσιμότητας. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή κάλεσε τη Γερμανία να βρει ενδεδειγμένη λύση του προβλήματος και έλαβε γνώση ότι η Γερμανία επεξεργάζεται μια τέτοια λύση.

34. Γι' αυτό το λόγο αυτό υπογράφηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2002 μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της BGB η συμφωνία για τη διευθέτηση πιθανών απαιτήσεων αποπληρωμής εκ μέρους του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου από τη διαδικασία ελέγχου ενίσχυσης C48/2002 —Landesbank Berlin - Girozentrale— της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («συμφωνία αποπληρωμής»).

35. Αυτή η συμφωνία ορίζει για την περίπτωση που η Επιτροπή θα αποφασίσει υπέρ της αποπληρωμής ότι το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου υποχρεούται να καταθέσει ως εισφορά κεφαλαίου στην LBB επιδότηση εξυγίανσης στο ύψος του ποσού που απαιτείται προκειμένου να αποφευχθεί για την LBB ή/και τον όμιλο BGB η υστέρηση —λόγω της επαπειλούμενης υποχρέωσης αποπληρωμής— από τους δείκτες κεφαλαίου που αναφέρονται στη συμφωνία. Οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαίου που αναφέρονται στη συμφωνία ανέρχονται σε 9,7 % (δείκτης συνολικού κεφαλαίου) και 6 % (δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου). Αυτή η συμφωνία υπόκειται στην αναβλητική αίρεση ότι η Επιτροπή θα εγκρίνει αυτή την ενίσχυση.

36. Μολονότι αυτό το μέτρο δεν είχε ληφθεί κατά τη χρονική στιγμή της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας και, ως εκ τούτου, δεν ήταν μέρος του σχεδίου αναδιάρθρωσης, οι κίνδυνοι που δημιουργούσε η πιθανότητα να αποφασίσει η Επιτροπή υπέρ της απαίτησης αποπληρωμής στις προοπτικές βιωσιμότητας

([12]) Gesetz- und Verordnungsblatt für Berlin (Επίσημη Εφημερίδα του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου), έτος 58, αριθμός 13 της 24.4.2002.

([13]) ΕΕ C 141 της 14.6.2002, σ. 11.

([14]) ΕΕ C 239 της 4.10.2002, σ. 12.

της τράπεζας, αναφέρονταν στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας ως παράγων ο οποίος έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά τη διαδικασία. Η συμφωνία αποπληρωμής υπογράφηκε εντέλει ως ανταπόκριση σε αυτές τις αμφιβολίες. Επειδή αυτό το μέτρο είναι απολύτως απαραίτητο για την επιτυχία της αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή, αφού μπόρεσε σχετικά με αυτό να προσδιορίσει ένα ανώτατο ποσό ενίσχυσης, θεωρεί σκόπιμο να εκτιμήσει τη συμφωνία αποπληρωμής μαζί με τα άλλα μέτρα ενίσχυσης.

Λόγοι για την κίνηση της διαδικασίας

37. Στην απόφασή της για την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξέτασης κατά το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκη ΕΚ η Επιτροπή κατέταξε τα προς εξέταση μέτρα προσωρινά στις κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και άρθρο 61 παράγραφος 1 της συμφωνίας ΕΟΧ, επειδή χορηγήθηκαν από κρατικούς πόρους και δύνανται μέσω της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης να επηρεάσουν την οικονομική θέση ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη ([15]), και νοθεύουν έτσι ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και αλλοιώνουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

38. Βάσει της προσωρινής της εκτίμησης η Επιτροπή είχε καταλήξει στη διαπίστωση ότι οι ενισχύσεις έπρεπε να αξιολογηθούν στη βάση των κατευθυντήριων γραμμών της Κοινότητας όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές») ([16]) και ότι δεν είναι εφαρμόσιμες άλλες διατάξεις της συνθήκης ΕΚ περί του συμβιβάσιμου ούτε άλλες κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας. Η Επιτροπή συμφώνησε με την άποψη της Γερμανίας ότι η BGB είναι προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια του εδαφίου 2.1 των κατευθυντήριων γραμμών. Υπήρξαν ωστόσο σημαντικές αμφιβολίες για το συμβιβάσιμο των μέτρων ενίσχυσης με την κοινή αγορά.

Αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης:

39. Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 31 έως 34 των κατευθυντήριων γραμμών η Επιτροπή εξετάζει για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης ως προς το αν είναι σε θέση να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα με βάση ορισμένες ρεαλιστικές υποθέσεις.

40. Η Επιτροπή παρατήρησε πρώτα από όλα για το σχέδιο αναδιάρθρωσης που της κοινοποιήθηκε ότι οι μελλοντικές στρατηγικές στην αγορά του Investment Banking δεν είχαν αναλυθεί. Ακόμη η Επιτροπή ζήτησε να υπάρξει στο πλαίσιο της μελλοντικής στρατηγικής για τις δραστηριότητες στην αγορά ακινήτων μια εγγύτερη εξειδίκευση της διαφοράς κόστους μεταξύ της εκκαθάρισης και της συνέχισης της λειτουργίας της θυγατρικής IBAG η οποία δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών ακινήτων.

41. Η Επιτροπή αμφισβήτησε ότι οι υποθέσεις του αρχικού σχεδίου αναδιάρθρωσης αναφορικά με την αγορά και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της προσφοράς και της ζήτησης ήταν επαρκώς ακριβείς για να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την προοπτική επιτυχίας των προτεινόμενων μέτρων αναδιάρθρωσης. Ήταν δύσκολο να διακρίνει κανείς σε ποιες υποθέσεις για την αγορά βασίζονταν τα μέτρα αναδιάρθρωσης.

42. Η Επιτροπή διαπίστωσε ακόμη ότι τα στοιχεία που προσκόμισε η Γερμανία σχετικά με τα αίτια των δυσχερειών της επιχείρησης στο παρελθόν ήταν σχετικά επιφανειακά. Αναφέρονταν τα τρία ακόλουθα αίτια: α) επισφαλή δάνεια, β) παροχή μεγάλων εγγυήσεων στον τομέα των αμοιβαίων κεφαλαίων με ακίνητα και γ) πολύ καθυστερημένη (1999) και βραδεία εφαρμογή συστηματικού ελέγχου των κινδύνων. Τα προσκομισθέντα στοιχεία αποτελούσαν κυρίως σύνοψη των χρηματοπιστωτικών δυσχερειών. Μόνον ένα πραγματικό αίτιο αυτών των δυσχερειών είχε αναφερθεί, δηλαδή η αναποτελεσματική διάρθρωση του ομίλου και της διοίκησης, μεταξύ αυτών ότι δεν υπήρχε έλεγχος κινδύνων εν εξελίξει. Έλειπε μια διεισδυτική ανάλυση αυτών των κινδύνων και συγκεκριμένων ολιγωριών της διοίκησης, μεταξύ άλλων οι επενέργειες της κρατικής ιδιοκτησίας. Η Επιτροπή θεώρησε ωστόσο ότι μια ανάλυση αυτού του είδους ήταν αναγκαία για την εκτίμηση των προοπτικών της αναδιάρθρωσης της BGB. Η Επιτροπή αμφισβητούσε, ως εκ τούτου, ότι στο σχέδιο αναδιάρθρωσης είχαν διαγνωσθεί επαρκώς και είχαν αντιμετωπιστεί τα αίτια των δυσχερειών της. Κάλεσε, λοιπόν, τη Γερμανία να υποβάλει διεξοδική ανάλυση παρελθουσών παραλείψεων και μελλοντικών προοπτικών και προβλημάτων στο πλαίσιο των δομών του ομίλου, των μεθόδων διοίκησης και ελέγχου, των δομών ελέγχου και αναφοράς καθώς και τεχνικών για την εισαγωγή εμπορικά θεμελιωμένων διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

43. Εν όψει μιας πιθανής ιδιωτικοποίησης η Γερμανία είχε αναφέρει διαπραγματεύσεις με εν δυνάμει αγοραστές, αλλά χωρίς λεπτομέρειες, π.χ. για τη σχεδιαζόμενη διαδικασία, τους όρους και άλλους σημαντικούς παράγοντες. Η Επιτροπή αναρωτήθηκε λοιπόν αν η ιδιωτικοποίηση —πλήρης ή μερική— σχεδιαζόταν σοβαρά και αν σε αυτή την περίπτωση έχει εξασφαλιστεί ότι η ιδιωτικοποίηση θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο ανοιχτής, διαφανούς διαδικασίας χωρίς διακρίσεις.

44. Όσον αφορά τον αρχικά αναφερόμενο στην κοινοποίηση στόχο απόδοσης ύψους 7 % η Επιτροπή αμφισβήτησε, πρώτον, ότι αυτός θα μπορούσε πράγματι να επιτευχθεί, ιδίως με δεδομένη την προβληματική διάρθρωση του

([15]) Απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 14 Σεπτεμβρίου 1994 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις. C-278-280/92 Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4103.

([16]) 9, σ. ΕΕ C 288 της 9.10.1992.

ιδρύματος και της διοίκησης, τις ασαφείς υποθέσεις για την αγορά στις οποίες βασίζονταν τα μέτρα αναδιάρθρωση, καθώς και τη συνέχιση των προβληματικών δραστηριοτήτων στην αγορά ακινήτων. Ακόμη και αν μπορούσε να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη απόδοση ύψους 7 %, η Επιτροπή αμφέβαλε, δεύτερον, ότι αυτή η τοκοφόρα απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου επαρκεί για να είναι συμβιβάσιμη με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

45. Ακόμη η Επιτροπή επέστησε την προσοχή στο ότι η δυνατότητα απαίτησης αποπληρωμής από τη διαδικασία της LBB αποτελούσε σημαντικό κίνδυνο για την προοπτική επιτυχίας του σχεδίου αναδιάρθρωσης και κάλεσε ως εκ τούτου στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας τη Γερμανία να επεξεργαστεί προτάσεις επίλυσης.

Αποφυγή απαράδεκτων νοθεύσεων του ανταγωνισμού:

46. Το καθεστώς εξαιρέσεων του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ υπόκειται στον όρο ότι οι ενισχύσεις δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Οι αιτιολογικές σκέψεις 35 έως 39 των κατευθυντήριων γραμμών ορίζουν ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό κατά το δυνατό των δυσμενών συνεπειών που θα έχει η ενίσχυση για τους ανταγωνιστές. Αυτό σημαίνει, συνήθως, περιορισμό της παρουσίας που μπορεί να έχει η επιχείρηση στην αγορά ή τις αγορές της μετά τη λήξη της φάσης αναδιάρθρωσης, με την πώληση δυναμικού παραγωγής ή θυγατρικών εταιρειών ή με την παύση δραστηριοτήτων. Ο περιορισμός ή η μείωση πρέπει να είναι ανάλογα με τις στρεβλωτικές επιπτώσεις που έχει η ενίσχυση και ιδίως με το σχετικό βάρος της επιχείρησης στην αγορά ή τις αγορές της.

47. Συνολικά αντισταθμιστικά μέτρα που προτάθηκαν όπως πώληση σημαντικών συμμετοχών, συρρίκνωση των δραστηριοτήτων στην αγορά χρήματος και κεφαλαίου, του τομέα Debt Finance, των συναλλαγών στην αγορά ακινήτων, του αριθμού των υποκαταστημάτων, του προσωπικού και του τομέα Δημόσιο καθώς και παραίτηση από σημεία παρουσίας και από τις δραστηριότητες με μεγάλους πελάτες και πελάτες του εξωτερικού, προβλέπονταν να οδηγήσουν σε μείωση του συνολικού ισολογισμού κατά 26 % (από 190 δισεκατ. ευρώ σε 140 δισεκατ. ευρώ). Λόγω της εν μέρει αόριστης περιγραφής των αντισταθμιστικών μέτρων και της εκάστοτε συμβολής τους στις επιδιωκόμενες επιπτώσεις στην περιουσία και την κατάσταση απασχόλησης της BGB ήταν για την Επιτροπή αδύνατο να εκτιμήσει αν αυτό το συνολικό αποτέλεσμα μπορούσε να επιτευχθεί πράγματι και πώς αυτά τα μέτρα θα επιδρούσαν στη μελλοντική θέση της BGB στις αγορές ή τα τμήματα αγοράς όπως τα όριζε η Γερμανία. Η Επιτροπή χρειάστηκε ως εκ τούτου λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την επίδραση κάθε μέτρου στα περιουσιακά στοιχεία, στην κατάσταση απασχόλησης και στη μελλοντική θέση της BGB στην αγορά ή σε τμήματα της αγοράς.

48. Ακόμη και αν θα μπορούσε να επιτευχθεί η συνολική μείωση που περιγράφεται παραπάνω (26 % ή 50 δισεκατ. ευρώ του συνολικού ισολογισμού), η Επιτροπή αμφέβαλλε αν αυτή η μείωση ήταν επαρκής με δεδομένο το σημαντικό ποσό της ενίσχυσης και την πρακτική της Επιτροπής σε σχέση με ενισχύσεις αναδιάρθρωσης για τράπεζες. ([17]) Συναφώς ανέφερε η Επιτροπή τους εκ του νόμου υποχρεωτικούς ελάχιστους δείκτες κεφαλαίου ως δυνατό σημείο προσανατολισμού για την εκτίμηση των αντισταθμιστικών μέτρων, επειδή στην περίπτωση υποκεφαλαιοποίησης μιας τράπεζας αυτή είναι υποχρεωμένη να μειώσει αντίστοιχα τον όγκο των συναλλαγών της (με υποκεφαλαιοποίηση 1 δισεκατ. ευρώ και δεδομένο ελάχιστο υποχρεωτικό δείκτη κεφαλαίου 4 % θα απαιτείτο θεωρητική μείωση των σταθμισμένων κατά τον κίνδυνο ενεργητικών στοιχείων κατά 25 δισεκατ. ευρώ). Αυτές οι «μειώσεις σκοπιμότητας» μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κατά προσέγγιση ενδεικτικό στοιχείο για το βαθμό της αλλοίωσης της αγοράς και τα ως εκ τούτου απαιτητέα αντισταθμιστικά μέτρα. Και μόνη η εισφορά κεφαλαίου από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ το καλοκαίρι του 2001 θα αντιστοιχούσε σύμφωνα με αυτούς τους υπολογισμούς σε θεωρητική μείωση των περιουσιακών στοιχείων έως και 44 δισεκατ. ευρώ. Βέβαια η Επιτροπή επισήμανε ότι αυτό το ενδεικτικό στοιχείο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί «μηχανιστικά», αλλά υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια ώστε να λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερες περιστάσεις, π.χ. παράγοντες σημαντικοί για την επιβίωση και τη βιωσιμότητα της τράπεζας.

49. Όταν μετά τη εισφορά κεφαλαίου αποκαλύφθηκαν νέοι κίνδυνοι, οι συντελεστές φερεγγυότητας κινδύνευαν να ξαναγίνουν ανεπαρκείς. Για να αποφύγει νέα εισφορά κεφαλαίου, το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου αποφάσισε τη λύση της παροχής γενικών εγγυήσεων με τη βοήθεια ασπίδας έναντι κινδύνου. Κατά συνέπεια οι εγγυήσεις επενεργούν ομοίως με παροχή κεφαλαίου. Το πρόβλημα ωστόσο με τη ασπίδα έναντι κινδύνου ήταν ότι το ποσό της ενίσχυσης, το οποίο θα χορηγηθεί εντέλει, δεν είχε καθοριστεί σαφώς. Το ονομαστικό θεωρητικό ανώτατο ποσό, το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 45 της λεπτομερούς σύμβασης ανέρχεται σε 35,34 δισεκατ. ευρώ. Εάν εκκαθαριστεί από την πολλαπλή κάλυψη κινδύνων, το ανώτατο ποσό ανέρχεται σε 21,6 δισεκατ. ευρώ. Αυτό όμως εξακολουθεί να είναι ένα ονομαστικό μέγεθος, δηλαδή υπολογίζεται βάσει της πλήρους εμφάνισης όλων των κινδύνων, η οποία είναι απίθανη (βλέπε παραπάνω). Επομένως η Επιτροπή ήταν αναγκασμένη για λόγους επιμέλειας να υπολογίζει με το μοναδικό διαθέσιμο ανώτατο όριο, δηλαδή το όριο των 35,34 δισεκατ. ευρώ. Επειδή όμως αυτό το ποσό κατά πάσα πιθανότητα δεν θα πραγματοποιούνταν, θα ήταν δυσανάλογο να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τον καθορισμό των απαιτούμενων αντισταθμίσεων. Ήταν επομένως για την Επιτροπή αδύνατο να εκτιμήσει, αν οι προσφερόμενες αντισταθμίσεις ήταν επαρκείς σε σχέση με το ποσό της ενίσχυσης. Άλλωστε η Επιτροπή αμφισβητούσε ότι αυτές θα ήταν επαρκείς ακόμη και στην περίπτωση του best-case-scenario με πραγματοποιούμενες ενισχύσεις ύψους 3 δισεκατ. ευρώ επιπλέον της εισφοράς κεφαλαίου, σύμφωνα με το αδρό

([17]) Βλέπε παραδείγματος χάρη την απόφαση 98/490/ΕΚ της Επιτροπής για την Crédit Lyonnais, ΕΕ L 221 της 8.8.1998, σ. 72.

ενδεικτικό στοιχείο που περιγράφηκε παραπάνω. Επιπλέον η εμπειρία με υποθέσεις αναδιάρθρωσης δείχνουν ότι τα αισιόδοξα σενάρια πραγματοποιούνται σπανίως.

50. Η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η εξαιρετικά ισχυρή θέση της BGB στην αγορά retailbanking σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα έπρεπε να συνυπολογιστεί κατά την τελική εκτίμηση του προσήκοντος των αντισταθμιστικών μέτρων. Με τη δεδομένη έλλειψη επαρκών πληροφοριών ωστόσο η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει τις επενέργειες των μέτρων συρρίκνωσης στις εκάστοτε αγορές ή τους κλάδους. Η επιδιωκόμενη συρρίκνωση στον τομέα των συναλλαγών με ιδιώτες και με επιχειρήσεις δια της πώλησης της Weberbank και της Allbank έδειχνε ωστόσο να είναι σχετικά μικρή και ήταν πιθανό να μην περιορίζει επαρκώς τη νόθευση του ανταγωνισμού που θα επέφερε η ενίσχυση. Με δεδομένο το γεγονός ότι η BGB δεν φαινόταν να είναι ασήμαντος συμμετέχων στην αγορά των ακινήτων, η Επιτροπή έθεσε το ερώτημα κατά πόσον οι σχεδιαζόμενες μειώσεις σε αυτόν τον τομέα ήταν επαρκείς.

51. Συνοψίζοντας, η Επιτροπή διαπίστωσε την έλλειψη σημαντικών πληροφοριών για την προσήκουσα και επαρκώς λεπτομερή εκτίμηση των επιπτώσεων των αντισταθμιστικών μέτρων που προτείνονταν. Είχε λοιπόν, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων, σοβαρές αμφιβολίες ότι τα σχεδιαζόμενα μέτρα συρρίκνωσης επαρκούσαν για να περιορίσουν τις επιπτώσεις νόθευσης του ανταγωνισμού που θα επέφερε αυτός ο πολύ μεγάλος όγκος ενισχύσεων, το ακριβές ποσό ή το ανώτατο όριο του οποίου δεν μπορούσε καν να προσδιοριστεί. Σε συνάφεια με αυτά έπρεπε να ληφθεί υπόψη και η ισχυρή, προπάντων τοπική και περιφερειακή, θέση της BGB στην αγορά, κυρίως στον τομέα του retailbanking.

Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο:

52. Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 40 και 41 των κατευθυντήριων γραμμών η ενίσχυση πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απολύτως απαραίτητο μέγεθος για την αναδιάρθρωση, έτσι ώστε να μη χορηγηθούν στην επιχείρηση πλεονάζοντα ρευστά διαθέσιμα, τα οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει σε επιθετικές δραστηριότητες που ενδέχεται να προξενήσουν στρεβλώσεις στην αγορά ή και για επέκτασή της. Οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν επίσης ότι αναμένεται από τον αποδέκτη της ενίσχυσης να συμβάλλει σημαντικά στο σχέδιο αναδιάρθρωσης με δικούς του πόρους, περιλαμβανομένης της πώλησης ενεργητικού, εφόσον δεν είναι απαραίτητο για την επιβίωση της επιχείρησης.

53. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει ακριβώς, αν η ενίσχυση —της οποίας ούτε το ποσό δεν ήταν σαφές— αποτελούσε το ελάχιστο απολύτως απαραίτητο ποσό, και αν παραδείγματος χάριν μπορεί να είχαν υπερεκτιμηθεί κίνδυνοι κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης ή αν είχαν εισαχθεί ή επρόκειτο να εισαχθούν μέτρα ελέγχου για τον πραγματικό αποκλεισμό μιας πολλαπλής κάλυψης κινδύνων.

54. Η Επιτροπή αναρωτήθηκε, αν η επίτευξη δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους 5 % και δείκτη ιδίων μέσων ύψους 9,7 % η οποία είχε λάβει προσωρινή έγκριση καθώς και του επιδιωκόμενου από το 2003 δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους 7,5 % και δείκτη ιδίων κεφαλαίων 12 % είναι πράγματι αναγκαίοι όροι για την επιβίωση της επιχείρησης συμπεριλαμβανομένης μιας υγιούς rating από τους οργανισμούς διαβάθμισης. Ομοίως η Επιτροπή αμφέβαλε αν η συμβολή της BGB με την πώληση περιουσιακών στοιχείων ή θυγατρικών εταιρειών που δεν είναι απαραίτητα για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της επιχείρησης, με δεδομένο τον μεγάλο όγκο της ενίσχυσης, ακόμη και στην περίπτωση του Best-case-scenario εκπληρώνει το κριτήριο μιας «*σημαντικής συμβολής*». Λόγω της ισχυρής θέσης της BGB συμπεριλαμβανομένων και των θυγατρικών εταιρειών της και των επιχειρήσεων που έχουν συγχωνευτεί μαζί της ή με εκείνες σε πλήθος αγορών και σε πλήθος τμημάτων αγορών ανέκυψε το ερώτημα, μήπως θα μπορούσε να υπάρξει πώληση περισσότερων ή μεγαλύτερων θυγατρικών εταιρειών ή περιουσιακών στοιχείων —όχι μόνο από την άποψη των αντισταθμιστικών μέτρων, αλλά και ως σημαντική συμβολή, συμπληρωματική της εισφοράς των φορολογουμένων.

III. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

55. Η Γερμανία τοποθετήθηκε επί της κίνησης της διαδικασίας στη βάση του τότε κατατεθειμένου σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο, το καλοκαίρι του 2003, ίσχυε ακόμη στις βασικές του γραμμές και στο οποίο βασιζόταν η γνωμοδότηση των συμβούλων της Επιτροπής, και έπειτα από σχετικό ερώτημα της Επιτροπής στη συνέχεια της διαδικασίας γνωστοποίησε επίσης συμπληρωματικές πληροφορίες, οι οποίες υπερέβαιναν το αρχικό σχέδιο αναδιάρθρωσης, ιδίως για τα παρακάτω σημεία, που είναι ουσιαστικά για την απόφαση της Επιτροπής:

Αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης:

56. Ο τομέας του Investmentbanking δεν θα αποτελέσει στο μέλλον ούτε στρατηγικό σημείο προσήλωσης ούτε προϊόν στόχο της δραστηριότητας στην κεφαλαιαγορά. Η δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά επικεντρώνεται σε τομείς με μεγάλες δυνατότητες απόδοσης, όπως π.χ. η εξυπηρέτηση πελατών με προϊόντα μετοχών, τόκων και δανείων και, σε μικρότερη έκταση, οι συναλλαγές για ίδιο λογαριασμό και ο όγκος της θα μειωθεί ακόμη περισσότερο.

57. Η διαφορά κόστους μεταξύ εκκαθάρισης και συνέχισης της IBAG εξειδικεύτηκε περισσότερο. Το συνολικό κόστος της εκκαθάρισης είναι το άθροισμα του λειτουργικού κόστους εκκαθάρισης [...] ευρώ και ένα ισολογιστικό έλλειμμα. Για τη διακρίβωση αυτού του ελλείμματος καταρτίστηκε σκιώδης ισολογισμός του ομίλου για τρία σενάρια (best case, real case, worst case), για τα οποία προέκυψαν [...] ευρώ, [...] ευρώ και [...] ευρώ αντιστοίχως. Σε περίπτωση συνέχισης το κόστος που θα προέκυπτε αντίθετα για το διάστημα από το 2001 έως το 2005 θα κυμαινόταν ανάλογα με το σενάριο από [...] έως [...] ευρώ (base-case [...] ευρώ). Επομένως η εκκαθάριση της IBAG θα επέφερε σε σύγκριση με τη συνέχιση και ανάλογα με το σενάριο μια επιπλέον δαπάνη από [...] έως [...] ευρώ. Επιπλέον η εκκαθάριση θα σήμαινε

και την παραίτηση από το 2006 και μετά από μια ετήσια θετική συμβολή στο αποτέλεσμα ύψους [...] ευρώ .

58. Οι υποθέσεις για την εξέλιξη της αγοράς στους τομείς ακινήτων και αμοιβαίων κεφαλαίων εκτέθηκαν λεπτομερέστερα. Έπειτα από ελαφρά κάμψη το 2002 ύψους περίπου 2 % ο συνολικός όγκος των κατασκευών στη Γερμανία έφθασε το 2003, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Ένωσης Γερμανών Κατασκευαστών (Zentralverband des deutschen BaugeWerbes), σχεδόν σε ικανοποιητική κατάσταση. Στην κατασκευή κατοικιών δεν υπάρχει αλλαγή τάσης (2003: μείωση κατά 1 % έπειτα από μείωση 3 % το 2002), ενώ στο ανατολικό τμήμα η μεγάλη υπερπροσφορά κατοικιών οδηγεί σε εμφανώς μεγαλύτερη υποχώρηση σε σύγκριση με τα δυτικά ομόσπονδα κράτη. Στον τομέα της επαγγελματικής στέγης υπήρξε μόνο μικρή άνοδος της τάξης τού 1 % περίπου το 2003. Με αυτά τα δεδομένα το παραγωγικό δυναμικό και οι προσδοκίες για τον κύκλο εργασιών της Bavaria προσαρμόστηκαν και χαράχτηκε σαφέστερος προσανατολισμός. Η Bavaria θα επικεντρώσει στο μέλλον τις δραστηριότητές της τόσο στην κατασκευή κατοικιών όσο και στον τομέα της επαγγελματικής στέγης στο πρώτης τάξεως τμήμα της αγοράς και λόγω των μεγάλων περιφερειακών διαφορών της εξέλιξης της κατασκευής κατοικιών θα προσανατολιστεί στις δυτικογερμανικές περιφέρειες του Αμβούργου, του Μονάχου, της Στουτγάρδης και της περιοχής του Ρήνου και του Μάιν. Στον τομέα των αμοιβαίων κεφαλαίων υπολογίζεται ότι έπειτα από ύφεση το 2001 θα υπάρξει σαφής άνοδος των κλειστών αμοιβαίων κεφαλαίων. Αμοιβαία ακινήτων θα συνεχίσουν με 50 % του όγκου των διαθέσιμων να παίζουν σημαντικό ρόλο ως εναλλακτική μορφή επένδυσης με αποδόσεις και κινδύνους μεταξύ αξιογράφων σταθερής απόδοσης και μετοχών. Νέα αμοιβαία κεφάλαια της IBV θα εκδίδονται μόνο για επαγγελματικά ακίνητα πρώτης τάξεως και θα περιέχουν εμφανώς λιγότερες εγγυήσεις. Με αυτά τα ποιοτικώς πιο αξιόλογα αντικείμενα μπορεί να αυξηθεί και η ασφάλεια της απόδοσης, με συνολική ωστόσο συρρίκνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά περισσότερο από το μισό.

59. Για τις υποθέσεις ανάπτυξης της αγοράς στον τομέα της ιδιωτικής πελατείας η Γερμανία ανέφερε ιδιαίτερα ότι στην περιοχή συγκέντρωσης πληθυσμού του Βερολίνου εξυπηρετούνται κατά μέσω όρο σχεδόν 4 000 κάτοικοι ανά υποκατάστημα τραπέζης, δηλαδή σαφώς περισσότεροι από τον μέσο όρο της Γερμανίας (1 400). Μολονότι στο Βερολίνο δεν υπάρχει υπερεφοδιασμός με υποκαταστήματα, τα επόμενα χρόνια, λόγω της ανάπτυξης άλλων δυνατοτήτων όπως call-center και Διαδίκτυο, πρέπει να υπολογίζει κανείς ότι θα υπάρξει περαιτέρω μείωση των υποκαταστημάτων. Το σχέδιο της διατηρήσιμης βελτίωσης της αποδοτικότητας του τομέα της ιδιωτικής πελατείας προβλέπει μέτρα τόσο από την πλευρά του κόστους όσο και από την πλευρά των εσόδων. Στα μέτρα μείωσης των κεντρικών δαπανών ανήκει η μείωση του αριθμού των υποκαταστημάτων ανάλογα με τη σημερινή τους αποδοτικότητα, την περιφερειακή κάλυψη και του προβλεπόμενου κόστους του κλεισίματος και της συγκέντρωσης. Στόχος είναι η αύξηση του αριθμού των σταθερών πελατών ανά υποκατάστημα της Berliner Sparkasse σε [...] και της Berliner Bank σε [...] μέχρι το τέλος 2003, σε αντίθεση με τον μέσο όρο των 2 300 πελατών των άμεσων ανταγωνιστών στο Βερολίνο. Άλλες εξοικονομήσεις προκύπτουν από την αντικατάσταση συμβατικών ταμείων έντασης προσωπικού με πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις, μέτρο που εξοικονομεί [...] δυναμικό συνεργατών (MAK). Με διαφορετική κατανομή του δυναμικού των συμβούλων για την πρόσβαση σε κατά το δυνατό ελκυστικές ομάδες πελατών μπορεί να αυξηθούν ακόμη περισσότερο τα έσοδα. Οι απλές συναλλαγές σχεδιάζεται να γίνονται όλο και περισσότερο με μέσα online ή μέσα αυτοεξυπηρέτησης, ενώ ο δίαυλος διανομής «υποκατάστημα» θα επικεντρώνεται περισσότερο στην παροχή συμβουλών στους πελάτες. Η πρόγνωση για την εξέλιξη της ζήτησης στον τομέα των ιδιωτών πελατών βασίζεται σε πληροφορίες της Κεντρικής τράπεζας του ομόσπονδου κράτους τους Βερολίνου, σε εκθέσεις χρηματιστών και σε εκτιμήσεις της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας (Statistisches Bundesamt) των τελευταίων ετών. Όσον αφορά τη θέση στην αγορά της BGB στα εκάστοτε τμήματα της τοπικής και περιφερειακής εξυπηρέτησης ιδιωτών πελατών, η Γερμανία υπέβαλε αριθμητικά στοιχεία διορθωμένα προς τα κάτω, τα οποία καταδεικνύουν μερίδια αγοράς στο Βερολίνο αναφερόμενα στον όγκο συναλλαγών από σχεδόν 20 % μέχρι περισσότερο από 40 % (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 291 και εξής). Η πρόγνωση μεγέθυνσης για το Βερολίνο, η οποία ως πρόγνωση για διαρθρωτικά αδύναμη περιοχή βρίσκεται κάτω από τον ομοσπονδιακό μέσο όρο του 2,5 %, ανέρχεται σε 2 %. Η Γερμανία δήλωσε ότι, παρά τα μερίδια αγοράς ύψους περί το 40 % στις καταθέσεις ιδιωτών, δεν μπορεί να γίνει λόγος για εξέχουσα θέση της BGB, επειδή η αγορά του retailbanking του Βερολίνου χαρακτηρίζεται από ισχυρό ανταγωνισμό και οι πελάτες μπορούν χωρίς μεγάλο κόστος και κόπο να αλλάξουν τράπεζα. Επιπλέον υπάρχει ένα δυσανάλογα μεγάλο μερίδιο αγοράς στις καταθέσεις ταμιευτηρίου, ενώ σε πιο αξιόλογα είδη καταθέσεων όπως καταθέσεις προθεσμίας, αποταμιευτικά ομόλογα, καταθέσεις αξιογράφων και άλλα σύνθετα καταθετικά προϊόντα όπως είναι οι ασφαλίσεις η BGB, λόγω της κατά το πλείστον εισοδηματικά ασθενούς πελατείας της, έχει δυσανάλογα μικρή παρουσία σε σύγκριση με τη διείσδυσή της στην αγορά.

60. Οι υποθέσεις για την εξέλιξη της αγοράς στον τομέα της εξυπηρέτησης επιχειρήσεων βασίζονταν μεταξύ άλλων σε εκθέσεις χρηματιστών και εκτιμήσεις της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας. Με σκόπιμη διαχείριση χαρτοφυλακίου και τον επακόλουθο αποκλεισμό ριψοκίνδυνων δανείων, την εισαγωγή τιμολόγησης (pricing) ανάλογης με τον κίνδυνο καθώς και την επικέντρωση της δραστηριότητας στους κύριους τομείς, εξυπηρέτηση επιτηδευματιών και επιχειρήσεων περιφερειακής εμβέλειας, προκύπτει, παρά τη μέση μεγέθυνση της αγοράς του Βερολίνου για το διάστημα 2001 έως 2006 κατά 1 % σε ελαφρά συρρίκνωση του όγκου των δανείων από [...] ευρώ σε [...] ευρώ. Η περιστολή των ενεργητικών κινδύνου γίνεται για την αποφυγή υψηλής συγκέντρωσης κινδύνων ιδίως στον τομέα των μεγάλων επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών μεγαλύτερο από 50 δισ ευρώ. Εκτός Βερολίνου θα περισταλούν ακόμη [...]* ευρώ. Σκοπός είναι με προσπάθειες cross selling να παραμείνει ο όγκος των καταθέσεων από επιχειρήσεις περίπου σταθερός παρά τη σκόπιμη συρρίκνωση των συναλλαγών με μεγάλα δάνεια. Η Γερμανία υπέβαλε και για τις επιμέρους αγορές των συναλλαγών με επιχειρήσεις τοπικής και περιφερειακής εμβέλειας αριθμητικά στοιχεία διορθωμένα προς τα κάτω, τα οποία καταδεικνύουν μερίδια αγοράς στο Βερολίνο σχεδόν και λίγο περισσότερο από 25 % αντίστοιχα (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 291 και εξής). Για το Βερολίνο υποτίθεται μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ύψους 2 %. Η αποδοτικότητα θα αυξηθεί σημαντικά με τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών διάθεσης και εξυπηρέτησης και την εισαγωγή τυποποιημένων προϊόντων. Ο συνολικός αριθμός των εγκαταστάσεων για κάθε είδος πελατών σχεδιάζεται να

μειωθεί από 73 σε 35. Αυξημένες θετικές συνεισφορές κάλυψης προκύπτουν από αναμόρφωση του υποδείγματος τιμών της Berliner Bank και της Berliner Sparkasse με ενοποίηση των (αυξημένων) κατώτατων τιμών και τη συνεπή εξάντληση των δυνατοτήτων cross selling καθώς και αυξανόμενο καταμερισμό της εργασίας των συμβούλων πελατών.

61. Όπως αναφέρεται και στη δήλωση, τα γενεσιουργά αίτια των επισφαλών δανείων για ακίνητα και την παροχή εγγυήσεων στον τομέα των αμοιβαίων κεφαλαίων με ακίνητα υπήρξαν οι εξαιρετικά αισιόδοξες προγνώσεις για την εξέλιξη των ακινήτων στο Βερολίνο και τα νέα ομόσπονδα κράτη ως επακόλουθο της επανένωσης της Γερμανίας. Βάσει αυτών των προγνώσεων η BGB χορήγησε σε μεγάλη έκταση δάνεια επαγγελματικής στέγασης και μέχρι το 1999 εξέδιδε όλο και ογκωδέστερα αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων με εκτεταμένες εγγυήσεις, τα οποία μόλις άρχισε η κρίση στην αγορά ακινήτων στα τέλη της δεκαετίας του 1990 επέφεραν την ανάγκη μεγάλων διορθώσεων αξίας και προβλέψεων. Αυτοί οι κίνδυνοι παρέμειναν σχετικά άγνωστοι ελλείψει ενός συνολικού συστήματος αναγνώρισης κινδύνων του ομίλου και προσήκουσας αξιολόγησης κινδύνων στις επιμέρους τράπεζες, με αποτέλεσμα να μην υπάρξει έγκαιρη ανταπόκριση. Μόλις το 2000 υπήρξε, με πρωτοβουλία της διοίκησης του ομίλου και των ελεγκτών του ισολογισμού καθώς και του έκτακτου ελέγχου που διενήργησε η BAKred, έλεγχος της αξίας με αυστηρότερα κριτήρια, έτσι ώστε χρειάστηκε να επικαιροποιηθούν πλήθος αντικειμενικών στοιχείων. Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι το σύστημα έγκαιρης διάγνωσης κινδύνων όπως ήταν διαμορφωμένο και εφαρμοζόταν στην πράξη δεν πληρούσε ακόμη τις απαιτήσεις του νόμου.

62. Η συγκέντρωση των διάφορων τραπεζών υπό τη σκέπη της BGB το 1994 αποτελούσε τη βάση της επιθυμίας του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου ως κύριου μετόχου να δημιουργήσει μια στρατηγική μονάδα με όσο το δυνατόν περισσότερες επιδράσεις συνεργίας. Ένα ενιαίο ινστιτούτο κατά την έννοια του KWG δεν μπορούσε να δημιουργηθεί χωρίς την απώλεια, λόγω της παραγράφου 40 KWG, της ονομασίας «Berliner Sparkasse» και του προνομίου υποθηκογράφων που ανήκε στην BerlinHyp. Η έλλειψη ενιαίας διοίκησης που θα μπορούσε να είναι σύννομη κατά το εταιρικό δίκαιο είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορέσει να οικοδομηθεί η διαχείριση κινδύνων για ολόκληρο τον όμιλο παρά μόνο βαθμιαία. Προστέθηκαν τεχνικοί περιορισμοί στον τομέα Ηλεκτρονικής Επεξεργασίας Δεδομένων και καθυστερήσεις στην επίτευξη επαρκούς ποιότητας των δεδομένων. Η διαχείριση κινδύνων είχε μόνο μικρή υποστήριξη και ήταν αναγκασμένη να συγκεντρώνει δια χειρός τα στοιχεία που αφορούσαν κινδύνους. Ως εκ τούτου ήταν πάντοτε επιρρεπής σε σφάλματα, ελλείψεις και καθυστερήσεις. Τα εσωτερικά στοιχεία διαβάθμισης δεν επικυρώνονταν με στατιστικές μεθόδους.

63. Η εισαγωγή αποτελεσματικής εποπτείας κινδύνων και νέου συστήματος τράπεζας δεδομένων μέχρι το τέλος 2002 διασφάλισε ωστόσο ότι μελλοντικές αρνητικές εξελίξεις θα μπορούσαν να διαγνωσθούν εγκαίρως και να αποκατασταθούν. Σε μια τράπεζα προδήλων στοιχείων εισέρεαν ενοποιημένες όλες οι συναλλαγές που μπορούσαν να προκαλέσουν κινδύνους. Αυτά τα στοιχεία αποτελούσαν τη βάση για ένα σύστημα διαχείρισης ορίων, με την οποία αξιολογούνταν τα δάνεια ως προς το ενδεχόμενο κινδύνων που περιείχαν σε αντιπαράθεση με εναλλακτικά ανώτατα όρια. Με αυτό τον τρόπο είναι διαθέσιμη μια καθημερινά ενήμερη βάση δεδομένων για όλες τις αναλύσεις κινδύνου της δανειοδότησης. Σε αυτή τη βάση αναπτύχθηκε και ένα νέο σύστημα αναφοράς κινδύνων από δάνεια για το διοικητικό συμβούλιο και το εποπτικό συμβούλιο. Οι μέθοδοι διαβάθμισης (rating) αναπτύχθηκαν εξ αρχής σε συνεργασία με το DSGV και τις τράπεζες των γερμανικών ομόσπονδων κρατών. Στη βελτίωση του ελέγχου των κινδύνων συμβάλλει επίσης η εκτεταμένη ανταλλαγή του διευθυντικού προσωπικού και η μείωση των τμημάτων από 63 σε 34.

64. Η απλούστευση της διάρθρωσης του ομίλου και της διεύθυνσης και η εισαγωγή αποτελεσματικών συστημάτων ελέγχου συνίσταται μεταξύ άλλων σε διαρθρωτικές βελτιώσεις στους τομείς της corporate governance (εταιρικής διακυβέρνησης), του ελέγχου των κινδύνων, του ελέγχου και διοίκησης της θυγατρικής στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων και της ομογενοποίησης της υποδομής. Η νέα διάρθρωση συνίσταται στο ότι η BGB περιλαμβάνει εφεξής η ίδια τους επιχειρηματικούς τομείς Wholesale και χρηματοδότηση ακινήτων και προχωρεί σε συγκεντρωτισμό των επιτελείων. Η Landesbank Berlin συγκεντρώνει όλες τις δραστηριότητες διάθεσης προϊόντων, με εξαίρεση το Wholesale και τη χρηματοδότηση επαγγελματικών ακινήτων, συμπεριλαμβανομένων όλων των συναλλαγών εξυπηρέτησης ιδιωτών και επιχειρήσεων. Ο στόχος της ενιαίας διοίκησης του ομίλου έχει πραγματοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Μέτρα για τη βελτίωση των διαδικασιών ανάπτυξης και λειτουργίας συνίστανται στο διορισμό μιας Risk Review committee για τη συνολική ανάλυση όλων των κινδύνων του ομίλου, την ανοικοδόμηση ενός αυτόνομου τμήματος αντιμετώπισης άμεσων κινδύνων για την αξιολόγηση επιχειρησιακών κινδύνων και τη δημιουργία μονάδων αντιμετώπισης κινδύνων στους τομείς της εξυπηρέτησης επιχειρήσεων και χρηματοδότησης ακινήτων. Ακόμη έχει οριστεί μία ομάδα για τη συστηματική ταξινόμηση ενστάσεων από εκθέσεις ελέγχου και την επεξεργασία τους. Ουσιωδώς επισφαλή δάνεια χαρτοφυλακίου θα παρακολουθούνται στο εξής κεντρικά από το τμήμα της αντιμετώπισης κινδύνων ώστε να υπάρχει καλύτερη εκτίμηση του κινδύνου.

65. Ο στόχος για απόδοση 6-7 % προ φόρων (σύμφωνα με την αρχική κοινοποίηση) ή [...] % (σύμφωνα με τον τροποποιημένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2003) για την BGB το 2006 είναι επαρκής. Οι αποδόσεις προ φόρων στη Γερμανία κυμαίνονταν, την περίοδο 1995 έως 2000, στις τράπεζες των ομόσπονδων κρατών και τα ταμιευτήρια μεταξύ 12,6 % και 17,6 % και σε όλες τις τράπεζες (Top 100) μεταξύ 13,0 % - 16,5 %. Με την πάροδο του χρόνου ωστόσο παρατηρείται μείωση των αποδόσεων ιδίων κεφαλαίων προ φόρων. Ιδίως στον τομέα τράπεζες ομόσπονδων κρατών και ταμιευτήρια μειώθηκαν από 17,6 % το 1995 σε 12,6 % το 2000. Η μετέπειτα επιδείνωση της οικονομικής συγκυρίας και η βραδυπορία της διαδικασίας συγκεντρώσεων στη Γερμανία οδήγησαν σε διαρκώς μικρότερους αριθμούς τα επόμενα χρόνια και θα κυμανθούν στο διάστημα 2001 έως 2006 στις τράπεζες των ομόσπονδων κρατών και τα ταμιευτήρια μεταξύ 7,0 % (2001) και 8,5 % (2006) και στο σύνολο του τραπεζικού τομέα μεταξύ 9,9 % (2001) και 12,0 % (2006). Στις Landesbanken και τα ταμιευτήρια η δυνατότητα ανάκαμψης περιορίζεται πολύ λόγω της

κατάργησης του δουλείας ιδρύματος και της ευθύνης του εγγυητικού φορέα καθώς και της Basel II. Ο στόχος μιας απόδοσης προ φόρων που θα κυμαίνεται μεταξύ 6-7 % (σύμφωνα με την αρχική κοινοποίηση ή [...] % (σύμφωνα με τον τροποποιημένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2003) δεν είναι άμεσα συγκρίσιμος με τις αποδόσεις ανταγωνιστικών πιστωτικών ιδρυμάτων, διότι ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου της BGB κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης περιέχει ένα «ποσό ασφαλείας», το οποίο λειτουργεί ως μερική αντιστάθμιση της πλήρους έλλειψης αφανούς αποθεματικού. Ως εκ τούτου ο προβλεπόμενος μελλοντικός δείκτης κεφαλαίου ύψους [...] % θα υπερβαίνει σημαντικά τον μέσο δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου των Landesbanken/Sparkassen στο διάστημα 1995 — 2000. Η ύπαρξη του ποσού ασφαλείας ύψους [...] % επέφερε μείωση —με ισόποσο κέρδος προ φόρων— της απόδοσης του ιδίου κεφαλαίου επίσης κατά περίπου [...] % έναντι των ανταγωνιστικών πιστωτικών ιδρυμάτων, διότι τα αποκτηθέντα κέρδη προ φόρων αναλογούν σε μεγαλύτερο ίδιο κεφάλαιο.

66. Το γεγονός της δημόσιας ιδιοκτησίας καθαυτό δεν αμφισβητεί την ικανότητα του ομίλου να εξυγιανθεί ούτε την αναγκαιότητα της εξυγίανσης. Αρνητικές διακρίσεις εις βάρος δημόσιων επιχειρήσεων είναι παράνομες σύμφωνα με το άρθρο 295 της συνθήκης ΕΚ. Πιθανοί παράνομοι επηρεασμοί σε συνάρτηση με τη δημόσια ιδιοκτησία διερευνώνται από εξεταστική επιτροπή του κοινοβουλίου και από την εισαγγελία στο Βερολίνο. Άλλωστε το ομόσπονδο κράτος σκοπεύει να ιδιωτικοποιήσει την BGB.

67. Κατά τα άλλα υπάρχουν δύο ιδιομορφίες που επηρεάζουν σημαντικά τη δραστηριότητα της LBB. Η LBB πρέπει αφενός κατά το άρθρο 3 παράγραφος 6 του νόμου περί LBB να επιτελεί και στο μέλλον λειτουργίες υποστήριξης, όπως π.χ. την προώθηση της αποταμίευσης και την τήρηση τρεχούμενων λογαριασμών και για ιδιώτες περιορισμένης δανειοληπτικής φερεγγυότητας (λογαριασμοί για όλους). Έτσι έχει δυσανάλογα πολλούς πελάτες από στρώματα χαμηλού εισοδήματος, πράγμα που επηρεάζει αισθητά τη δυνατότητα απόδοσης. Αλλαγές μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος. Αφετέρου εξακολουθεί να επιδρά επιβαρυντικά η διαρθρωτική αδυναμία της περιφέρειας του Βερολίνου και να εκδηλώνεται ως περίπου 15 % χαμηλότερα έσοδα ανά ιδιώτη πελάτη σε σύγκριση με τον παγγερμανικό μέσο όρο. Οι περισσότεροι άλλοι ανταγωνιστές στο Βερολίνο μπορούν να το αναπληρώσουν αυτό με την παρουσία τους σε άλλες περιφέρειες. Με την αναδοχή του Ταμιευτηρίου του Ανατολικού Βερολίνου η LBB έχει σημαντικά μεγαλύτερο μερίδιο στο διαρθρωτικά ιδιαίτερα ασθενές Ανατολικό Βερολίνο. 55 % των πελατών της LBB προέρχονται από το Ανατολικό Βερολίνο, στο οποίο ωστόσο κατοικεί μόλις το 37,5 % των κατοίκων ολόκληρου του Βερολίνου. Αυτές οι ιδιαιτερότητες θα συνεχίσουν να επενεργούν και μετά την ιδιωτικοποίηση.

68. Η Γερμανία υπέβαλε επίσης μια βασισμένη στον τροποποιημένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2003 ποσοτική εκτίμηση των επιπτώσεων από τις προτάσεις των συμβούλων της Επιτροπής (π.χ. αύξηση της πρόβλεψης κινδύνων), από την ήδη υπεσχημένη απόσπαση του τομέα προσφοράς υπηρεσιών ακινήτων και από την απόσπαση και αυτονόμηση της IBB και ανέφερε ότι οι μεσοπρόθεσμες ή και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις αυτών των τριών μέτρων θα είναι μικρές.

69. Έπειτα από περαιτέρω ερωτήσεις της Επιτροπής η Γερμανία και η τράπεζα εξέθεσαν ακόμη τις συνέπειες της πιθανής ξεχωριστής πώλησης της Berliner Bank μέχρι το τέλος 2005 για τη βιωσιμότητα του υπόλοιπου ομίλου. Σύμφωνα με τη Γερμανία αυτή η πώληση θα είχε αρνητικές επιπτώσεις για τον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό του ομίλου. Συνολικά προκύπτουν εφάπαξ επιπτώσεις στο διάστημα 2003 έως 2005 συνολικού ύψους μείον περίπου [...] ευρώ, από τα οποία [...] για εξαιρετικές δαπάνες πωλήσεων, τα υπόλοιπα για προβλέψεις, για προσωπικό, για ΤΠ, κτίρια και επιπλέον δαπάνες αναδιάρθρωσης. Μεσοπρόθεσμα ή και μακροπρόθεσμα το σχεδιαζόμενο αποτέλεσμα προ φόρων μειώνεται το 2006 από [...] ευρώ (σύμφωνα με τον τροποποιημένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό βάσει των τριών μέτρων που αναφέρθηκαν παραπάνω) κατά περίπου [...] ευρώ σε σχεδόν [...] ευρώ, από τα οποία περίπου [...] οφείλονται στην απώλεια της συμβολής της Berliner Bank στις ζημίες και τα κέρδη του ομίλου, τα υπόλοιπα στην καθυστέρηση της μείωσης του προσωπικού, της απώλειας της σχεδιαζόμενης αύξησης των εισπράξεων από προμήθειες και σε εναπομένοντα (πάγια) έξοδα (προπάντων λόγω μειονεκτημάτων κλίμακας στην εσωτερική λειτουργία). Η απόδοση ιδίων κεφαλαίων θα μειωθεί κατά [...] ποσοστιαίες μονάδες σε [...] % το 2006. Αυτός ο υπολογισμός βασίζεται ωστόσο στην υπόθεση ότι η Berliner Bank θα πωληθεί ως αυτόνομη τράπεζα προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο κύκλος των υποψήφιων αγοραστών, πράγμα που επιφέρει υψηλότερες δαπάνες από την πώληση περιουσιακών στοιχείων ή μιας εγκατάστασης. Ακόμη, με την απόσπαση της Berliner Bank μειώνεται το μερίδιο του retailbanking στη συνολική δραστηριότητα της BGB από περισσότερο από [...] % σε περίπου [...] % και αυξάνεται αναλόγως το μερίδιο των δραστηριοτήτων στην κεφαλαιαγορά από περισσότερο από [...] % σε περίπου [...] % [...].

70. Η Επιτροπή με περαιτέρω ερωτήσεις ζήτησε από τη Γερμανία να εκτιμήσει ποσοτικά τις συνέπειες μιας μεσοπρόθεσμης ξεχωριστής πώλησης της BerlinHyp μέχρι το τέλος 2006 για τη βιωσιμότητα του υπόλοιπου ομίλου. Σύμφωνα με όσα δήλωσε η Γερμανία αυτή θα είχε τις ακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις στον υπόλοιπο όμιλο ή και θα έθετε τις εξής απαιτήσεις, τις οποίες δεν θα είχε οπωσδήποτε να εκπληρώσει ο αγοραστής: Ο αγοραστής θα έπρεπε να αναλάβει σε πολύ μεγάλη έκταση την αναχρηματοδότηση που πραγματοποιείται εντός του ομίλου (σήμερα περίπου [...] ευρώ) με συγκρίσιμους όρους, να έχει δηλαδή μια τουλάχιστον ίση διαβάθμιση με την Landesbank Berlin, και να αναλάβει την πατρωνία της BGB για την BerlinHyp, προκειμένου να αποφευχθεί η προσμέτρηση μεγάλων πιστώσεων (κατ' εκτίμηση σημερινός όγκος: περίπου [...]* ευρώ). Ακόμη ο αγοραστής θα πρέπει να προσφέρει ως τιμή αγοράς τουλάχιστον τη λογιστική αξία της BerlinHyp, επειδή διαφορετικά θα προκύψουν [...]* λογιστικές αποσβέσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να απειλήσουν τη βιωσιμότητα του υπόλοιπου ομίλου. Ο κίνδυνος περαιτέρω λογιστικών αποσβέσεων υπάρχει και

στην περίπτωση αρνητικής έκβασης της διαδικασίας προσφορών. Ακόμη, η πώληση χωρίς βαρύνουσα αρνητική επίπτωση στο σχέδιο αναδιάρθρωσης είναι δυνατή μόνο εάν μπορεί να συνεχιστεί η συνεργασία μεταξύ BerlinHyp και ομίλου στον τομέα της διάθεσης. Η υποχρέωση χωριστής πώλησης θα απαιτούσε μια εφάπαξ απόσβεση της τρέχουσας λογιστικής αξίας ύψους [...] ευρώ κατά [...] ευρώ στη λογιστική αξία του ιδίου κεφαλαίου της BerlinHyp ύψους 519 εκατ. ευρώ. Το αναμενόμενο αποτέλεσμα προ φόρων του υπόλοιπου ομίλου μειώνεται έτσι κατά επιπλέον [...] ευρώ (διαφορά μεταξύ απώλειας του αναμενόμενου αποτελέσματος της BerlinHyp-Ergebnisses ύψους περίπου [...] ευρώ και της τοκοφορίας του αναμενόμενου τιμήματος της πώλησης ύψους περίπου [...]* ευρώ). Αυτό — μαζί με την ξεχωριστή πώληση της Berliner Bank — θα επέφερε περαιτέρω μείωση της επιδιωκόμενης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων του υπόλοιπου ομίλου για το 2006 κατά περίπου [...] % σε συνολικά λίγο περισσότερο από [...] % καθώς και ένα δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους κατά τι μεγαλύτερου από [...] %.

Αποφυγή απαράδεκτων νοθεύσεων του ανταγωνισμού:

71. Η Γερμανία υπέβαλε έναν αποκαλούμενο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό για την ανάπτυξη μεμονωμένων θέσεων του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως» 2001 πραγματική κατάσταση έως 2006 (σχέδιο) και το επικαιροποίησε επανειλημμένως σε ανταπόκριση με τα υπεσχημένα περαιτέρω μέτρα πώλησης, κλεισίματος και συρρίκνωσης. Σύμφωνα με το μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό που κοινοποιήθηκε τον Ιούνιο 2003, στον οποίο συνυπολογίζονται ήδη η απόσπαση των δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών ακινήτων και της IBB καθώς και όλα τα μέτρα που είχαν προβλεφθεί αρχικά, το διάστημα αναδιάρθρωσης 2001 έως 2006 προκύπτουν οι ακόλουθες επιπτώσεις στα εκάστοτε πεδία δραστηριοτήτων· από τις διάφορες θέσεις που απαριθμούνται στον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό αναφέρονται εδώ κατ' ουσία ενδεικτικά μόνο τα περιουσιακά στοιχεία του τομέα και ο αριθμός των εργαζομένων.

72. Στο πεδίο *ιδιωτική πελατεία* τα περιουσιακά στοιχεία του τομέα θα μειωθούν λόγω πώλησης, κλεισίματος και άλλων μέτρων συρρίκνωσης από κατά τι περισσότερο των [...] ευρώ σε σχεδόν (κατά [...] ευρώ ή [...] %). Περίπου 90 % της μείωσης οφείλεται σε πωλήσεις συμμετοχών (προπάντων Allbank, Weberbank, BG Polska, Zivnostenka Banka). Το προσωπικό θα υποστεί δυσαναλόγως μεγάλη μείωση κατά περίπου [...] %. Δεν έχει συνυπολογιστεί η πώληση της Berliner Bank που συμφωνήθηκε αργότερα.

73. Στο άλλο πεδίο δραστηριοτήτων του retailbanking *πελάτες επιχειρήσεις*, δηλαδή τις συναλλαγές με μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (όχι μεγάλοι πελάτες), αναμένεται μείωση των περιουσιακών στοιχείων του τομέα από σχεδόν [...] ευρώ το 2001 σε περίπου [...] ευρώ το 2006 (κατά σχεδόν [...] ευρώ ή [...] %). Ταυτόχρονα θα υπάρξει μείωση του προσωπικού κατά περισσότερο από [...] % *. Και εδώ δεν έχει συνυπολογιστεί η πώληση της Berliner Bank που συμφωνήθηκε αργότερα.

74. Το αντισταθμιστικό μέτρο στο πεδίο *χρηματοδότηση ακινήτων* συνίσταται κατά κύριο λόγο σε συρρίκνωση του χαρτοφυλακίου κινδύνων και επικέντρωση σε συναλλαγές χαμηλού κινδύνου. Με αυτό τον τρόπο μειώνεται η περιουσία του τμήματος από σχεδόν [...] ευρώ το 2001 σε περίπου [...] ευρώ το 2006 (κατά περίπου [...] %). Το προσωπικό σχεδιάζεται να μειωθεί κατά περίπου [...] %.

75. Η συρρίκνωση των δραστηριοτήτων στην *κεφαλαιαγορά* οδηγεί σε μείωση του προσωπικού κατά περίπου [...] %. Τα περιουσιακά στοιχεία του τομέα θα μειωθούν κατά περίπου [...] % από περίπου [...] ευρώ το 2001 σε σχεδόν [...] ευρώ το 2006. Έναντι του αρχικού σχεδιασμού θα υπάρξει μεγαλύτερη επικέντρωση στην, μειωμένου κινδύνου, εξυπηρέτηση πελατών. Οι υποχρεώσεις του τομέα παρουσιάζουν δυσανάλογα μεγάλη μείωση κατά [...] %.

76. Η σταδιακή *εκκαθάριση του πεδίου δραστηριοτήτων μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό* επιφέρει μείωση των περιουσιακών στοιχείων του τομέα κατά περίπου [...] και μείωση προσωπικού κατά περίπου [...] % *. Οι θέσεις που παραμένουν στο τέλος της φάσης αναδιάρθρωσης προπάντων λόγω μακροπρόθεσμων συμβολαίων και συμφωνιών θα συνεχίσουν να εκκαθαρίζονται μετά το 2006.

77. Με την παραίτηση από το σύνολο των υπερπεριφερειακών δραστηριοτήτων του πεδίου *Δημόσιο* τα περιουσιακά στοιχεία του τομέα μειώνονται κατά σχεδόν [...] %. Το πεδίο Δημόσιο ανατίθεται στο τμήμα συναλλαγές με επιχειρήσεις.

78. Με τη σχεδιαζόμενη απόσπαση των δραστηριοτήτων στον τομέα *παροχή υπηρεσιών ακινήτων*, η οποία προσφέρθηκε ως περαιτέρω αντιστάθμιση, τα περιουσιακά στοιχεία αυτού του τομέα σχεδόν εξαλείφονται.

79. Μαζί με περαιτέρω μειώσεις περιουσιακών στοιχείων, λόγου χάριν στη διαχείριση τόκων ή με την απόσπαση των δραστηριοτήτων στήριξης της IBB (περίπου 20 δισεκατ. ευρώ περιουσιακά στοιχεία τομέα), και επιπτώσεις συνένωσης προκύπτει συνολική μείωση της αξίας του ισολογισμού ύψους 189 δισεκατ. ευρώ το 2001 και [...] ευρώ ή [...] % σε περίπου [...] ευρώ το 2006. Χωρίς να ληφθεί υπόψη η απόσπαση της IBB, η αξιολόγηση της οποίας ως αντισταθμιστικού μέτρου είναι αμφίβολη ([18]), προκύπτει μείωση της αξίας του ισολογισμού ύψους περίπου [...] ευρώ.

80. Όσον αφορά τα μερίδια αγοράς, αυτά στους τομείς πελατεία «ιδιώτες και επιχειρήσεις» αναφέρονται στο Βερολίνο, επειδή πρόκειται δραστηριότητα περιφερειακής εμβέλειας. Οι αγορές της χρηματοδότησης ακινήτων και

([18]) Παρατήρηση της Επιτροπής επί αυτού: Οι δραστηριότητες στήριξης σύμφωνα με τη συνεννόηση για τις γερμανικές τράπεζες στήριξης αποτελούν άσκηση δημόσιου καθήκοντος και δεν αποτελούν επομένως ανταγωνιστική εμπορική δραστηριότητα, ως εκ τούτου δεν μπορούν να αναγνωριστούν ως αντισταθμιστικό μέτρο. Δουλεία ιδρύματος (Anstaltlast) και ευθύνη εγγυητικού φορέα (Gewährträgerhaftung) μπορούν να διατηρηθούν για τις δραστηριότητες στήριξης μόνο εφόσον αυτές αποσπώνται σε μια αυτόνομη τράπεζα στήριξης.

της κεφαλαιαγοράς αντίθετα είναι εθνικής εμβέλειας, η δεύτερη κατά το πλείστον έχει και διεθνή χαρακτήρα. Τα μερίδια αγοράς στους τομείς των συναλλαγών με ιδιώτες και επιχειρήσεις στο Βερολίνο έχουν υποστεί μείωση σε σύγκριση με τους αριθμούς που είχαν υποβληθεί κατά την αναγγελία (σε μερίδιο από κατά τι μεγαλύτερο του 20 % έως περισσότερο από 40 % στις συναλλαγές με ιδιώτες και σε μερίδιο σχεδόν 25 % στις συναλλαγές με επιχειρήσεις), επειδή οι δηλώσεις της BGB στην κεντρική τράπεζα του ομόσπονδου κράτους για τα στατιστικά στοιχεία που είχαν χρησιμοποιηθεί είχαν γίνει χωρίς την αναγκαία περιφερειακή και αντικειμενική οροθέτηση (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 291 και εξής).

81. Για τη δανειοδότηση ιδιωτών στην αγορά του Βερολίνου προβλέπεται ελαφρά αύξηση του μεριδίου αγοράς της BGB μέχρι το 2006, ενώ το μερίδιο στις καταθέσεις μειώνεται μόνον ελάχιστα. Αυτή η εξέλιξη βασίζεται στην επικέντρωση της δραστηριότητας της BGB στην αγορά του Βερολίνου. Ταυτόχρονα όμως και σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης θα αποσυρθεί τελείως από την υπερπεριφερειακή αγορά. Τα αντισταθμιστικά μέτρα στις συναλλαγές με ιδιώτες δεν θα έχουν εμφανή επίπτωση στο μερίδιο αγοράς στο Βερολίνο, επειδή η συρρίκνωση της δραστηριότητας θα συντελεστεί πρωτίστως στον υπερπεριφερειακό τομέα.

82. Στον τομέα των συναλλαγών με επιχειρήσεις θα υπάρξει μικρή μείωση του μεριδίου αγοράς στο διάστημα 2001 μέχρι 2006 στη χορήγηση δανείων, ενώ το μερίδιο αγοράς στις καταθέσεις θα παραμείνει περίπου σταθερό.

83. Στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων το μερίδιο της εθνικής αγοράς που κατατέθηκε αρχικά πρέπει να μειωθεί βάσει χρονικής αναπροσαρμογής των στατιστικών μεγεθών από 5 % σε 3 %, και θα μειωθεί μέχρι το 2006 σε 2 %. Στην κεφαλαιαγορά δεν θα υπάρξει κατά πάσα πρόβλεψη αλλαγή μέχρι το 2006.

84. Η Γερμανία ανέφερε στη συνέχεια της διαδικασίας ότι η BGB έχει εξετάσει επισταμένως τη δυνατότητα *περαιτέρω αντισταθμιστικών μέτρων*. Όμως δεν υπάρχει δυνατότητα άλλων αντιπαροχών [...], πέραν της πώλησης του τομέα παροχή υπηρεσιών ακινήτων, όπως αυτή διαβεβαιώθηκε ήδη σε πρώιμο στάδιο επιπλέον του αρχικού σχεδίου.

85. Τα *μέτρα αντιστάθμισης* συνολικά είναι άλλωστε *επαρκή*. Το συνολικό ποσό των ενισχύσεων ως σημείο αναφοράς για την εξέταση της επάρκειας περιλαμβάνει τη εισφορά κεφαλαίου από το ομόσπονδο κράτος ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ και την αξία της ασπίδας έναντι κινδύνου ως ενίσχυσης, η οποία αντιστοιχεί στο worst case-scenario σε 6,07 δισεκατ. ευρώ κατ' ανώτατο όριο. Ως αμοιβή για την ασπίδα έναντι κινδύνου η BGB καταβάλλει ετησίως προμήθεια εγγύησης ύψους 15 εκατ. ευρώ.

86. Ως κριτήριο για την αλλοίωση της αγοράς η Επιτροπή χρησιμοποίησε στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας τη δυνατότητα επέκτασης της δραστηριότητας στη βάση των απαιτήσεων της νομοθεσίας περί τραπεζών για τον συντελεστή φερεγγυότητας. Η υπόθεση ότι με εισροή μετοχικού κεφαλαίου ύψους 1 δισεκατ. ευρώ τα κατά τον κίνδυνο σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού μπορούν να αυξηθούν κατά έως και 25 δισεκατ. ευρώ δεν μπορεί, σύμφωνα με τη Γερμανία, να συναχθεί άνευ ετέρου από το νομικό πλαίσιο της εποπτείας τραπεζών. Μόνο με την ταυτόχρονη εισροή μετοχικού και συμπληρωματικού κεφαλαίου μπορεί μια τράπεζα να αυξήσει τα κατά τον κίνδυνο σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού της κατά το 25πλάσιο της εισροής μετοχικού κεφαλαίου. Εάν μια τράπεζα δεν διαθέτει ίδια υπολογιστέα κεφάλαια ύψους αντίστοιχου της εισροής μετοχικού κεφαλαίου, τότε δεν μπορεί να εφαρμοστεί ο συντελεστής 25 σε καμία περίπτωση. Δεν φαίνεται εύλογο να θεωρείται μια επέκταση δραστηριοτήτων, η οποία καθίσταται δυνατή μόνο από συμπληρωματικό κεφάλαιο το οποίο υπάρχει έτσι κι αλλιώς στην τράπεζα, ως αλλοίωση της αγοράς, προκαλούμενη από εισροή μετοχικού κεφαλαίου. Γι' αυτό τον λόγο επιβάλλεται ήδη εξ αρχής να περιοριστεί η μέγιστη δυνατή αλλοίωση της αγοράς στο 12,5πλάσιο ποσό μιας ενίσχυσης υπό τη μορφή εισροής κεφαλαίου.

87. Το ομόσπονδο κράτους του Βερολίνου είχε χορηγήσει στην BGB μόνο μετοχικό κεφάλαιο ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ, όχι όμως ίδια κεφάλαια. Η εισροή μετοχικού κεφαλαίου είχε τη συνέπεια να μπορεί να υπολογιστεί έως τότε μη υπολογίσιμο συμπληρωματικό κεφάλαιο ύψους 877,5 εκατ. ευρώ, το οποίο, όμως, όπως εκτέθηκε, δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως αλλοίωση της αγοράς οφειλόμενη στην εισροή μετοχικού κεφαλαίου.

88. Εκτός αυτού ο (θεωρητικός) δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους 4 % ή του ιδίου κεφαλαίου ύψους 8 % είναι οι νομικά ελάχιστες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων. Για την κανονική τους λειτουργία καθώς και για την αναγκαία ελευθερία κινήσεως προκειμένου να συμμετέχουν στις χρηματοοικονομικές αγορές τα τραπεζικά ιδρύματα χρειάζονται πολύ υψηλότερα ίδια κεφάλαια. Κατά την εκτίμηση της BAFin σήμερα από την άποψη της αγοράς είναι απολύτως αναγκαίος ένας δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους [...] % και ένας δείκτης ιδίων κεφαλαίων ύψους [...] %, προκειμένου να διασφαλιστεί η ρευστότητα της BGB και να μην απειληθεί η συνέχιση της αναδιάρθρωσης (βλέπε επιστολή της BAKred της 29 Ιουνίου 2001).

89. Βάσει αυτών των συλλογισμών και των σήμερα κρίσιμων δεικτών κεφαλαίου προκύπτει, λοιπόν, για την αύξηση κεφαλαίου αλλοίωση της αγοράς ύψους περίπου18 δισεκατ. ευρώ (εισροή μετοχικού κεφαλαίου ύψους περίπου 1,8 δισεκατ. ευρώ πολλαπλασιαζόμενη επί συντελεστή περίπου 10).

90. Η Γερμανία, αντιδρώντας στην κίνηση της διαδικασίας από την Επιτροπή προσέφερε ως περαιτέρω αντισταθμιστικό μέτρο την απόσπαση του τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων (IBAG, IBG, LPFV) από την BGB. Η επίπτωση της ασπίδας έναντι κινδύνου επικεντρώνεται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών

ακινήτων, ο οποίος καθαυτός δεν υπόκειται στις αξιώσεις για συντελεστή φερεγγυότητας και θα μπορούσε να διεκπεραιώνεται εξίσου από κάθε άλλη εταιρεία χωρίς άδεια τραπέζης. Η ασπίδα έναντι κινδύνου αναφέρεται στις παλιές συναλλαγές, ουσιαστικά σε ήδη διατεθειμένα αμοιβαία κεφάλαια, και όχι στις νέες συναλλαγές. Είναι όμως πιθανό να προβληθεί ότι οι νέες συναλλαγές είναι δυνατές μόνο λόγω της ασπίδας έναντι κινδύνου. Τότε όμως ο όγκος της αλλοίωσης της αγοράς δεν μπορεί να υπερβεί τον συνολικό όγκο των νέων συναλλαγών. Για την IBV αναμένεται το 2002 συνολική διάθεση αμοιβαίων κεφαλαίων ύψους [...] ευρώ. Για την Bavaria υπολογίζεται όγκος προγραμμάτων συνολικού [...] ευρώ το 2002. Οι νέες συναλλαγές της IBAG κινούνται, επομένως, περί τα [...] ευρώ. Η ασπίδα έναντι κινδύνου μπορεί να επηρεάσει τις νέες συναλλαγές της IBAG το πολύ μέχρι την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης στα τέλη 2006. Κατόπιν η IBAG θα είναι μια υγιής και παραγωγική επιχείρηση, η οποία θα μπορεί με δικές της δυνάμεις να κατισχύει στον ανταγωνισμό. Γι' αυτούς τους λόγους αλλοίωση της αγοράς που μπορεί να καταλογισθεί στη ασπίδα έναντι κινδύνου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις νέες συναλλαγές της IBAG μέχρι το τέλος, και αυτές ανέρχονται από το 2002 μέχρι το 2005 συνολικά σε [...] ευρώ. Αυτό το συνολικό ποσό της αλλοίωσης της αγοράς βρίσκεται μεταξύ του best case-scenario για την πραγματική επιβάρυνση του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου από τη ασπίδα έναντι κινδύνου (2,7 δισεκατ. ευρώ) και του worst case-scenario (6,1 δισεκατ. ευρώ). Φαίνεται λοιπόν να είναι εύλογο να βασίσει η Επιτροπή τον καθορισμό της αλλοίωσης της αγοράς την οποία επιφέρει η ασπίδα έναντι κινδύνου στην αξία που υπολογίστηκε για τις νέες συναλλαγές της IBAG μέχρι το τέλος της φάσης αναδιάρθρωσης, δηλαδή [...] ευρώ. Το πολύ να προσδιοριστεί αντ' αυτού η αλλοίωση της αγοράς στη βάση μιας ενίσχυσης εκ της ασπίδας έναντι κινδύνου η αξία της οποίας αντιστοιχεί στο worst case-scenario (6,07 δισεκατ. ευρώ).

91. Ως συμπέρασμα προκύπτει λοιπόν η εξής κρίσιμη αλλοίωση της αγοράς ως σημείο αναφοράς για τον καταλογισμό των αντισταθμιστικών μέτρων:

— υπέρ της BGB δια της αύξησης του κεφαλαίου: 18,3 δισεκατ. ευρώ,

— υπέρ του προς απόσπαση τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων δια της ασπίδας έναντι κινδύνου: [...] ευρώ — 6,1 δισεκατ. ευρώ.

92. Διαφορετικά από ό, τι υπέθεσε η Επιτροπή βάσει των τότε διαθέσιμων στοιχείων, τα πραγματικά μικρότερα μερίδια αγοράς της BGB δεν δικαιολογούν την αρχική παραδοχή μιας εξαιρετικά ισχυρής θέσης της BGB στην αγορά και την εξ αυτής συναγωγή συνεπειών για τον καθορισμό των αντισταθμιστικών μέτρων. Συνολικά τα προτεινόμενα μέτρα για την αντιστάθμιση της αλλοίωσης της αγοράς φαίνονται εύλογα, και μάλιστα αν συνυπολογιστεί η πιθανή προβληματική από την άποψη του εποπτικού δικαίου της περιουσίας της WBK για την LBB.

93. Η Γερμανία ανέπτυξε ακόμη ότι η πώληση της Berliner Bank πριν από την πώληση των μετοχών της BGB που κατέχει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου δεν ενδείκνυται για λόγους ανταγωνισμού. Οι ανταποδόσεις στον τομέα του retailbanking μετά την απόσπαση των Weberbank, Allbank και των θυγατρικών του εξωτερικού BGB Polska και Zivnostenska Banka καθώς και την παραίτηση από 6 κέντρα εξυπηρέτησης ιδιωτών πελατών στο εσωτερικό της Γερμανίας και το κλείσιμο περίπου 90 υποκαταστημάτων κατά απόλυτη προτεραιότητα στο Βερολίνο είναι επαρκείς. Επιπλέον τα αντισταθμιστικά μέτρα βρίσκονται συνολικά στο πλαίσιο ή υπερέβαιναν κιόλας το πλαίσιο όσων η Επιτροπή είχε απαιτήσει σε παλαιότερες αποφάσεις για αναδιάρθρωση τραπεζών.

94. Έπειτα από περαιτέρω ενστάσεις της Επιτροπής, προπάντων σε σχέση με το γεγονός ότι τα μέτρα κλεισίματος και πώλησης που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν αφήνουν σχεδόν ανέπαφη τη θέση της BGB στην αγορά retailbanking του Βερολίνου, η Γερμανία και το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου αποφάσισαν εντέλει να δεχτούν την πώληση της Berliner Bank. Σύμφωνα με αυτή την αποδοχή η Γερμανία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ότι ο όμιλος της BGB θα πωλήσει νομίμως το τμήμα «Berliner Bank» ως οικονομική μονάδα συμπεριλαμβανομένων του εμπορικού σήματος, όλων των σχέσεων με τους πελάτες, των υποκαταστημάτων και του δικού τους προσωπικού με δημόσια, διαφανή διαδικασία χωρίς διακρίσεις μέχρι την 1η Οκτωβρίου 2006.

95. Η πώληση της «Berliner Bank» θα μειώσει τα περιουσιακά στοιχεία στον συνολικό τομέα του retailbanking κατά [...] ευρώ ([...] ευρώ στο επιχειρηματικό πεδίο ιδιώτες πελάτες και [...] ευρώ στο πεδίο των συναλλαγών με επιχειρήσεις). Μαζί με τα μέτρα που έχουν ήδη σχεδιαστεί τα περιουσιακά στοιχεία του τομέα θα μειωθούν συνολικά κατά [...] ευρώ. Ο συνολικός ισολογισμός θα μειωθεί στο χρονικό διάστημα της αναδιάρθρωσης από 189 δισεκατ. ευρώ σε [...] ευρώ .

Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο:

96. Κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης δεν υπερεκτιμήθηκαν οι κίνδυνοι. Η εκτίμηση βασιζόταν βέβαια στις γνώσεις της LPFV του Ιανουαρίου 2002. Η αξιολόγησή τους μπορεί να αλλάξει βάσει μακροοικονομικών παραγόντων και με σύντονη διαχείριση των ακινήτων κατά τη διάρκεια της ισχύος των εγγυήσεων. Τόσο όμως με τις συμβάσεις απαλλαγής LPFV με την IBG όσο και βάσει των όρων της θωράκισης της LPFV από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου διασφαλίζεται ότι μόνο πραγματικές απαιτήσεις εγγυήσεων μπορούν να αποδοθούν από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου. Προκειμένου να διασφαλιστεί διοίκηση υψηλής ποιότητας υπάρχουν δικαιώματα επέμβασης και εντολής του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι της LPFV.

97. Προβλέφθηκαν επίσης κατάλληλα μέτρα ελέγχου για τον πραγματικό αποκλεισμό πολλαπλής κάλυψης κινδύνων. Οι κίνδυνοι από αναζωογονήσεις και δικαιώματα δήλωσης ζημιών δεν υφίστανται αθροιστικά, αλλά αλληλοϋποκαθίστανται. Αυτό λαμβάνεται υπόψη στην παρουσίαση κινδύνου της LPFV. Πραγματική πολλαπλή κάλυψη κινδύνου υφίσταται αντίθετα όσον αφορά την εγγύηση ενοικίων και την εγγύηση δανείων του ομίλου BGB. Η LPFV εξετάζει το νομότυπο της έγερσης

απαιτήσεων για εγγύηση ενοικίου νομικά, αντικειμενικά και λογιστικά. Έλεγχος που αποκλείει την ταυτόχρονη έγερση απαιτήσεων από εγγύηση δανείου διενεργείται με εντολή του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου από τον Ιανουάριο 2003 από την αποκλειστικής του ιδιοκτησίας «BcIA Berliner Gesellschaft zum controlling der Immobilien-Altrisiken mbH». Όλες οι πληρωμές της LPFV, με τις οποίες σχετίζεται η ανάληψη εκπλήρωσης από το ομόσπονδο κράτος εξετάζονται λεπτομερώς από την BcIA από νομικής, αντικειμενικής και λογιστικής απόψεως, όπως και η νομιμότητα κάθε απαίτησης από την εγγύηση δανείου καθώς και των εγγυήσεων ισολογισμού. Με την BcIA το ομόσπονδο κράτος διαθέτει έναν ισχυρό και αποτελεσματικό μηχανισμό για την ελαχιστοποίηση των ζημιών. Διότι ο νόμος περί εγγυήσεων της 16 Απριλίου 2002 προβλέπει ρητά ότι σε συνάρτηση με τη ασπίδα έναντι κινδύνου δεν επιτρέπεται να γίνουν πληρωμές σε τρίτους χωρίς να υπάρχει νομική υποχρέωση.

98. Αναλυτικά το ομόσπονδο κράτος ή η BcIA, για τη δραστηριότητα της οποίας υποβάλλεται υποχρεωτικά ανά τρίμηνο έκθεση στο κοινοβούλιο, διαθέτει απέναντι στις εταιρείες που ευνοούνται από τη ασπίδα έναντι κινδύνου σύμφωνα με τη λεπτομερή σύμβαση τα ακόλουθα δικαιώματα έγκρισης, ελέγχου, εντολής και παρόμοια, των οποίων η χρήση ρυθμίζεται αναλυτικότερα με έναν κανονισμό αρμοδιοτήτων και διαδικασίας:

— επιφύλαξη έγκρισης για εκταμιεύσεις κατόπιν υπόσχεσης παροχής δανείου, εφόσον η αξία της υπερβαίνει συγκεκριμένα όρια,

— σύμπραξη για τη διαπίστωση του θετικού καταλόγου και της ετήσιας εκκαθάρισης για τις εγγυήσεις ισολογισμού,

— επιφύλαξη έγκρισης για πωλήσεις στοιχείων του ενεργητικού, τα οποία υπόκεινται στην εγγύηση της λογιστικής αξίας, εφόσον η αξία τους υπερβαίνει συγκεκριμένα όρια,

— επιφύλαξη έγκρισης για επενδύσεις, οι οποίες οδηγούν σε διαρκή κόστη αγοράς και παραγωγής, εφόσον η αξία τους υπερβαίνει συγκεκριμένα όρια,

— επιφύλαξη έγκρισης για ορισμένες πληρωμές της LPFV,

— δικαίωμα εντολής έναντι της IBG και της LPFV σχετικά με την άμυνα έναντι έγερσης αξιώσεων,

— επιφύλαξη έγκρισης για παραχωρήσεις και άλλες αποφάσεις διάθεσης όσον αφορά τις απαιτήσεις από τη λεπτομερή σύμβαση,

— συνολικό δικαίωμα πληροφόρησης και ελέγχου,

— επιφύλαξη σύμφωνης γνώμης σχετικά με τον διορισμό των ελεγκτών ισολογισμού των IBG, IBAG και LPFV,

— δικαίωμα ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Rechnungshof) του Βερολίνου,

— επιφύλαξη έγκρισης σε περίπτωση αναδιαρθρώσεων.

99. Η τράπεζα έχει σημαντική ίδια συμβολή με την πώληση περιουσιακών στοιχείων ή θυγατρικών εταιρειών, μη απαραίτητων για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά της. Πρόκειται για ουσιώδεις καθώς και επικερδείς συμμετοχές, οι οποίες θα πωληθούν με ανοιχτές και διαφανείς διαδικασίες. Επιπλέον υπάρχει η προβλεπόμενη πώληση του τομέα παροχής υπηρεσιών ακινήτων. Μία ακόμη ίδια συμβολή είναι αδύνατη, διότι η BGB ήδη το 2001 στο πλαίσιο της μείωσης των θέσεων κινδύνου κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια να αντιμετωπίσει στο μέγιστο βαθμό την εκτεταμένη απώλεια ιδίων μέσων και να στηρίξει τον δείκτη ιδίων κεφαλαίων.

100. Οι δείκτες μετοχικού κεφαλαίου και ιδίων κεφαλαίων, οι οποίοι έχουν εγκριθεί προσωρινά ως ενίσχυση διάσωσης και από το 2003 αποτελούν στόχο του σχεδίου αναδιάρθρωσης είναι επίσης αναγκαίοι. Η επίτευξη του προσωρινά εγκεκριμένου δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 5 % και ιδίων μέσων 9,7 %, καθώς και τον από το 2006 και μετά επιδιωκόμενο δείκτη ιδίων κεφαλαίων περίπου 7,5 % και ιδίων μέσων περίπου 12 % είναι πιεστικά αναγκαία για την επιβίωση της επιχείρησης συμπεριλαμβανόμενης της υγιούς διαβάθμισής της από τους οργανισμούς διαβάθμισης. Ιδίως ενόψει του [...] καθώς και της [...] κατάστασης ρευστότητας της BGB ο δυσανάλογα υψηλός εφοδιασμός με ίδια μέσα είναι απολύτως απαραίτητος προκειμένου να [...].

101. Οι μέσοι δείκτες μετοχικού κεφαλαίου και ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ταμιευτηρίων των ομόσπονδων κρατών κυμαίνονταν το διάστημα 1995 μέχρι 2000 από 5,7 % έως 6,8 % και από 8,9 % έως 10,2 % αντίστοιχα. Ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 5 % που έχει εγκριθεί προσωρινά για την BGB βρίσκεται κάτω από τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο συγκρίσιμων τραπεζών, ενώ ο προσωρινά εγκεκριμένος δείκτης ιδίων κεφαλαίων υπερβαίνει μόλις κατά 0,1 % τον μέσο όρο των ετών 1995—2000. Αυτοί οι δείκτες είναι πολύ συντηρητικοί και δεν αντιστοιχούν στην ιδιαίτερη κατάσταση των προβλημάτων της BGB.

102. Οι δείκτες φερεγγυότητας της συνολικής αγοράς, δηλαδή ιδιωτικών και δημόσιων τραπεζών στη Γερμανία, κυμαίνονταν —μεταξύ άλλων επειδή στον ιδιωτικό τομέα δεν υπάρχει η ευθύνη του υπέγγυου φορέα— από 6,3 % έως 7,3 % (δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου) και από 10,4 % έως 11,3 % (δείκτης ιδίων κεφαλαίων). Ήδη στο προστάδιο της κατάργησης της ευθύνης του εγγυητικού φορέα για τις τράπεζες του Δημοσίου οι δείκτες φερεγγυότητας των τραπεζών και ταμιευτηρίων των ομόσπονδων κρατών πιθανότατα θα προσαρμοστούν βαθμιαία στο υψηλότερο επίπεδο των ιδιωτικών τραπεζών. Λόγω αυτής της εξέλιξης θα αυξηθεί ceteris paribus ο μέσος όρος των δεικτών ιδίων μέσων το 2006 από 9,6 % σε περίπου 10,9 %. Έτσι ο δείκτης ασφαλείας των ιδίων μέσων της BGB μειώνεται βάσει του δείκτη ιδίων μέσων που προβλέπει το σχέδιο εξυγίανσης για το 2006 από [...] % σε περίπου μόνο [...] %.

103. Για την εκτίμηση του δείκτη ιδίων μέσων δεν είναι επομένως βαρύνον το κανονιστικό ελάχιστο ποσοστό 8 %, το οποίο η BAFin έχει στην πράξη ήδη αυξήσει σε 8,4 % λόγω διακύμανσης βρίσκεται στην πράξη γύρω στο 8,6 %. Η κεφαλαιαγορά και οι οργανισμοί διαβάθμισης προσανατολίζονται συνήθως σε κατάλληλα σημεία αναφοράς (benchmarks), τα οποία παρουσιάζουν σημαντικά υψηλότερους δείκτες ιδίων μέσων και μειώνουν αντίστοιχα το φαινομενικά ισχυρό μέσο απορρόφησης κραδασμών των ιδίων μέσων από σχεδόν [...] % σε περίπου [...] %.

104. Ένας δυσανάλογα υψηλός δείκτης ιδίων κεφαλαίων το 2006 είναι [...] απαραίτητος. Οι οργανισμοί διαβάθμισης αποδίδουν για το rating μεγάλη σημασία στη διάρθρωση του κεφαλαίου και στο παρελθόν είχαν προειδοποιήσει για την ανάγκη να βελτιωθεί ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου της BGB. Λόγω της στενής συσχέτισης μεταξύ financial-strength-rating και Long-Term-Rating και της μελλοντικής κατάργησης της ευθύνης του εγγυητικού φορέα χρειάζεται σημαντική βελτίωση του financial-strength-ratings προκειμένου να αποφευχθούν αρνητικές επιπτώσεις στον όγκο και το κόστος της αναχρηματοδότησης. Επιπλέον, από την επαναξιολόγηση των θέσεων κινδύνου σύμφωνα με την Basel II προκύπτει από το 2006 και μετά πιθανότατα αυξημένη ανάγκη ιδίων μέσων λόγω της αυξανόμενης διακύμανσης των θέσεων κινδύνου.

IV. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

105. Μετά τη δημοσίευση της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις δύο άλλων ενδιαφερομένων, συγκεκριμένα της Berliner Volksbank και ενός τρίτου, ο οποίος ζήτησε να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά του.

Παρατηρήσεις της Berliner Volksbank:

106. Η Berliner Volksbank προέβαλε ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος για έγκριση των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης που ανακοινώθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Οι ενισχύσεις δεν προβλέπονται ούτε από τους νομικούς θεσμούς της Anstaltslast και της Gewährträgerhaftung και επομένως δεν είναι υφιστάμενες ενισχύσεις.

107. Τα μέτρα ενίσχυσης υπέρ της BGB υπερβαίνουν τις μέχρι σήμερα γνωστές διαστάσεις. Οι οικονομικές δυσχέρειες της BGB πρέπει να αναχθούν πρωτίστως στις εξαιρετικά επιζήμιες συναλλαγές με κλειστά αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων. Η αιτία των ζημιών της BGB βρίσκεται στο ότι η αγορά των ακινήτων έγινε χωρίς κατ' ουσία να προηγηθεί έλεγχος. Παρά ταύτα δόθηκαν στους επενδυτές εγγυήσεις εσόδων. Η επιχείρηση θεωρείτο ότι —κατά κύριο λόγο μάλλον λόγω των ευνοϊκών όρων για τους επενδυτές— κατέχει ηγετική θέση στην αγορά σε ομοσπονδιακό επίπεδο.

108. Οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης μπορούν σε ορισμένες περιπτώσεις να δικαιολογούνται ενόψει των βαρύτατων αρνητικών επιπτώσεων της χρεοκοπίας μιας τράπεζας για το τραπεζικό σύστημα και την εμπιστοσύνη του κοινού. Εδώ όμως, διαφορετικά από τις περιπτώσεις για τις οποίες έχει μέχρι σήμερα αποφασίσει η Επιτροπή, πρόκειται για έναν αποδέκτη ενίσχυσης με περιορισμένη περιφερειακή εμβέλεια, και έτσι οι επιπτώσεις της ενίσχυσης συγκεντρώνονται σε λίγους ανταγωνιστές. Ως εκ τούτου αυτοί θίγονται σκληρότερα από τη νόθευση του ανταγωνισμού, ιδίως η Berliner Volksbank, η οποία ανταγωνίζεται την BGB σε όλους τους τομείς.

109. Το ύψος και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο απαραίτητο για την αναδιάρθρωση. Αυτό ωστόσο δεν διαφαίνεται. Η εγγύηση του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου για τους κινδύνους από τον τομέα των ακινήτων αντιστοιχεί με απεριόριστη υποχρέωση πρόσθετης εισφοράς, διότι η υποχρέωση ανάληψης ευθύνης του ομόσπονδου κράτους που συνδέεται με αυτήν δεν μπορεί σήμερα να εκτιμηθεί και επομένως αντιστοιχεί με «λευκή επιταγή» για μελλοντικές ζημίες. Δεν επιτρέπεται, όμως, να χορηγηθεί στην επιχείρηση υπερβάλλουσα ρευστότητα. Ήδη λόγω του ύψους (21,6 δισεκατ. ευρώ) και της διαρκείας της (30 έτη) η εγγύηση δεν είναι εύλογη, προμηθεύει στην τράπεζα ουσιαστικά απεριόριστη φερεγγυότητα και επιφέρει με αυτό τον τρόπο σημαντική νόθευση του ανταγωνισμού. Με την πλήρη απαλλαγή της τράπεζας από τους κινδύνους της παροχής υπηρεσιών ακινήτων στην επιχειρησιακή τραπεζική δραστηριότητα, η BGB αποκτά «εξουσιοδότηση» να κάνει προσφορές με αυθαίρετους όρους, π.χ. για την πώληση ή την ενοικίαση ακινήτων. Ακόμη και αν η τράπεζα ζημιωθεί με αυτό τον τρόπο, οι ζημίες θα καλυφθούν εξ ολοκλήρου από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου. Εκ του αποτελέσματος η εγγύηση αντιστοιχεί λοιπόν με απεριόριστη υποχρέωση πρόσθετης εισφοράς, η οποία αυτή καθαυτή δεν μπορεί να εγκριθεί και επιπλέον ο νόμος στον οποίο βασίζεται δεν περιέχει την αναγκαία συγκεκριμενοποίηση. Επιπλέον η σωρευτική παροχή της εισφοράς κεφαλαίου και της ασπίδας έναντι κινδύνου οδηγεί σε διπλή κάλυψη. Για τον καθορισμό του ισοδύναμου επιδότησης της εγγύησης πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι είναι βέβαιο πως η εγγύηση θα χρησιμοποιηθεί σε μεγάλη έκταση. Το ομόσπονδο κράτος υπολογίζει με 6,1 δισεκατ. ευρώ για τη δυσμενέστερη περίπτωση. Στο μέτρο που πρέπει να θεωρηθεί ότι θα επέλθει στην πραγματικότητα η ανάληψη εγγυητικής ευθύνης (κάτι που προφανώς δεν μπορεί να εκτιμηθεί ποσοτικά), το ύψος της ενίσχυσης αντιστοιχεί στο ονομαστικό ποσό της εγγύησης.

110. Η αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών χαρακτηρίζεται από ισχυρό ανταγωνισμό όρων δανειοδότησης με σημαντική πίεση στα περιθώρια κέρδους. Είναι λοιπόν αναμενόμενο να μετακυλίσει η BGB το πλεονέκτημα που της δίδεται με τις ενισχύσεις πλήρως στην αγορά και να επιφέρει έτσι σημαντική νόθευση του ανταγωνισμού εις βάρος των ανταγωνιστών της. Αυτό είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο, διότι οι ενισχύσεις χορηγούνται στον οργανισμό που κατέχει ηγετική θέση στην αγορά της

περιφέρειας Βερολίνου/Βρανδεμβούργου, το μερίδιο αγοράς του οποίου στην περιφέρεια επί των συνολικών εργασιών δανειοδότησης είναι κατά τη δική του εκτίμηση σχεδόν 50 % και ο οποίος διαθέτει περισσότερα από 50 % όλων των υποκαταστημάτων τραπεζών στο Βερολίνο. Η BGB βρίσκεται σε άμεσο ανταγωνισμό με την Berliner Volksbank στα κύρια πεδία δραστηριότητάς της, τις συναλλαγές με ιδιώτες και τις συναλλαγές με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και διαθέτει ήδη σήμερα μερίδιο αγοράς πολλαπλάσιο εκείνου της Berliner Volksbank. Η ενίσχυση συμβάλλει επομένως σε περαιτέρω ενίσχυση της οικονομικής δύναμης στην τραπεζική αγορά του Βερολίνου. Η σχετικά ισχυρή παρουσία της BGB στην αγορά είναι επίσης αποτέλεσμα της στρατηγικής «περισσότερων εμπορικών τίτλων» της BGB, η οποία εμφανίζεται με περισσότερα ιδρύματα υπό διαφορετικούς εμπορικούς τίτλους και ονομασίες επιχειρήσεων. Η BGB ακολουθεί μια στρατηγική η οποία έχει αποκοπεί από τις στρατηγικές της αποδοτικότητας και χάρη στους επιδοτούμενους όρους της έχει οδηγήσει σε απώθηση των ανταγωνιστών.

111. Το κατατεθειμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν περιέχει μια βάσιμη σύλληψη για βιώσιμη εξυγίανση και έτσι είναι ακατάλληλο για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης. Βασίζεται σε υπερβολικά αισιόδοξες υποθέσεις, δεν είναι επαρκώς συγκεκριμένο και υπερτονίζει θετικές πλευρές. Εκτός αυτού δεν είναι κατάλληλο για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας και επομένως της βιωσιμότητας της επιχείρησης διότι ξεκινά από έναν στόχο απόδοσης περίπου 6—7 %, δηλαδή το ήμισυ της συνήθους μέσης απόδοσης του κλάδου. Τέλος, το σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν αναφέρει μελλοντικές υποχρεώσεις αποπληρωμής κατά το δίκαιο των ενισχύσεων όσον αφορά την εν εξελίξει διαδικασία ελέγχου για τη μεταβίβαση της WBK στην LBB το 1993.

112. Η ανάγκη περιορισμού των δυσμενών συνεπειών για τους ανταγωνιστές με περιορισμό της παρουσίας που μπορεί να έχει η επιχείρηση στην αγορά ή τις αγορές της μετά τη λήξη της περιόδου αναδιάρθρωσης, όπως προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, δεν υπηρετείται επαρκώς, διότι σχεδιάζεται μάλιστα να διευρυνθούν οι εμπορικές δραστηριότητες στις σημαντικές αγορές. Μετά τη διαδικασία αναδιάρθρωσης προβλέπεται αύξηση των εσόδων στις συναλλαγές με ιδιώτες και επιχειρήσεις και η αναπλήρωση του κλεισίματος διαφόρων εγκαταστάσεων εκτός Βερολίνου που θα γίνει δυνατή προπάντων με την επικέντρωση και τη διεύρυνση αυτών των εμπορικών δραστηριοτήτων στο Βερολίνο. Η BGB σχεδιάζει να αποσυρθεί μόνον από εκείνες τις γεωγραφικά ορισμένες αγορές στις οποίες μέχρι σήμερα δεν είχε αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία. Το αναγγελθέν κλείσιμο υποκαταστημάτων δεν μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της παρουσίας της BGB στην αγορά, αντιστοιχεί περισσότερο σε μια γενική τάση που επικρατεί στις αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στη Γερμανία, η οποία θεωρείται χώρα «over-banked». Το μέτρο των αντισταθμισμάτων που πρέπει να προσφέρει η BGB θα πρέπει να υπολογιστεί βάσει της σημερινής κυρίαρχης θέσης της BGB στην τραπεζική αγορά του Βερολίνου, διότι εδώ παρουσιάζονται οι ισχυρότερες νοθεύσεις του ανταγωνισμού. Κατάλληλος όρος της Επιτροπής για την εξισορρόπηση των νοθεύσεων του ανταγωνισμού που δημιουργεί η πώληση ενός επιμέρους τομέα του ομίλου BGB. Ως τέτοιο μέτρο προσφέρεται π.χ. η πώληση του τομέα δραστηριοτήτων «Berliner Bank», τράπεζας η οποία διαθέτει στις σημαντικές επί μέρους αγορές μερίδια αντίστοιχα με εκείνα της Berliner Volksbank. Η πώληση της Bank έχει το προτέρημα ότι πρόκειται για ένα οργανωτικά σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητο ίδρυμα, το οποίο έχει δική του εμφάνιση στην αγορά και θα μπορούσε ως εκ τούτου να το αναλάβει ένας ανταγωνιστής χωρίς σημαντικά προβλήματα εκκαθάρισης. Το μέγεθος αυτής της παραίτησης θα ήταν, με το δεδομένο ύψος της ενίσχυσης, μια εύλογη αντιστάθμιση για τις σημαντικές νοθεύσεις του ανταγωνισμού που θα επιφέρει.

113. Η εν λόγω ενίσχυση είναι μαζί με τις κρατικές εγγυήσεις (Anstaltslast και Gewährträgerhaftung) και τη μεταβίβαση της Wohnbau-Kreditanstalt στην Landesbank Berlin απλώς ένα από πολλά οικονομικά μέτρα στήριξης του Δημοσίου υπέρ της BGB. Αυτό οδηγεί σε συσσώρευση, η οποία πρέπει να συνυπολογιστεί και κατά τον καθορισμό των αντιπαροχών για την ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

114. Η αύξηση του δείκτη ιδίων μέσων σε 9,7 % δεν είναι αναγκαία. Μόνο το ελάχιστο 8 % που προβλέπει ο KWG είναι δεσμευτικά υποχρεωτικό από τον νόμο και αποτελεί το «ελάχιστο απαραίτητο» σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής.

115. Η συσσώρευση ασπίδας έναντι κινδύνου και εισφοράς κεφαλαίου δεν είναι αναγκαία, διότι ήδη η πρώτη αποσκοπεί να καλύψει κινδύνους ζημιών από τον τομέα των ακινήτων. Η εισφορά κεφαλαίου οδηγεί σε «διπλή αποκατάσταση ζημίας» εκ μέρους του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου. Η BGB μπορεί να χρησιμοποιήσει τα επιπλέον αποκτηθέντα μέσα για άλλα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας.

116. Επιπλέον υπάρχουν ενδείξεις για περαιτέρω ενισχύσεις. Η Γερουσία διαπραγματεύεται με επιλεγμένους επενδυτές για την ανάληψη της τράπεζας. Η πώληση δεν γίνεται στην τιμή της αγοράς, διότι η διαδικασία προσφορών δεν είναι ανοιχτή για όλους, δεν είναι διαφανής και δεν διεξάγεται χωρίς διακρίσεις.

Παρατηρήσεις ενός τρίτου ο οποίος ζήτησε να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά του:

117. Η μελλοντική στρατηγική για την τράπεζα φαίνεται να συνίσταται προπάντων στη συρρίκνωση των δραστηριοτήτων της, του δυναμικού της και της υποδομής της και στην επικέντρωση στις περιφερειακές συναλλαγές με ιδιώτες και επιχειρήσεις. Αυτό το σχέδιο πρέπει να βασίζεται στην υπόθεση ότι αυτές οι περιφερειακές αγορές και το μερίδιο της τράπεζας σε αυτές θα αυξηθεί. Υπάρχουν όμως αμφιβολίες και αντιφάσεις σχετικά με τα μερίδια της τράπεζας σε αυτές τις αγορές. Επίσης δεν είναι σαφές αν η τράπεζα μπορεί να οικοδομηθεί σε σταθερή βάση πελατών. Το εμπορικό σήμα «Berliner Bank» εμφανίζει αδυναμίες ως προς τούτο. Λόγω των προβλημάτων στον τομέα της

χρηματοδότησης ακινήτων στο παρελθόν, υπάρχουν αμφιβολίες για την μελλοντική επιτυχία. Η διατήρηση σημαντικού μέρους των συναλλαγών στην κεφαλαιαγορά δεν είναι χαρακτηριστικό για μια περιφερειακή τράπεζα.

118. Η επιτυχία της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης εξαρτάται ουσιαστικά από τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν τα φιλόδοξα σχέδια για μείωση του αριθμού των εργαζομένων και για την εισαγωγή ενός νέου συστήματος ελέγχου κινδύνων καθώς και τη βελτίωση των συστημάτων πληροφόρησης. Εδώ υπάρχουν ωστόσο αμφιβολίες, διότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα για την μείωση του αριθμού των εργαζομένων δεν εκπλήρωσαν τους στόχους και διότι θα πρέπει να περιμένει κανείς αντίσταση εκ μέρους των συνδικάτων. Εκτός αυτού ένα μεγάλο μέρος των μειώσεων που έχουν πραγματοποιηθεί οφείλεται σε μέτρα outsourcing (προσφυγή σε εξωτερικές πηγές). Από τέτοια μέτρα όμως δεν μπορεί να προσδοκά κανείς μακροπρόθεσμη μείωση του κόστους. Αντίθετα είναι αναμενόμενο να επιβαρυνθεί η τράπεζα με το κόστος των εξωτερικών εργαζομένων υπό μορφή υψηλότερων αμοιβών παροχής υπηρεσιών.

119. Σύμφωνα με την παράγραφο 34 των κατευθυντήριων γραμμών η τράπεζα πρέπει να είναι σε θέση να σταθεί με τις δικές της δυνάμεις στην αγορά. Είναι αμφίβολο αν η απόδοση ιδίου κεφαλαίου 7 % για το 2006 που έχει τεθεί ως στόχος επαρκεί γι' αυτό το σκοπό. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θα αποκατασταθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Αυτή η χαμηλή απόδοση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε με την εκπλήρωση δημόσιων λειτουργιών από το ταμιευτήριο, διότι αυτές είναι άνευ σημασίας για τον υπολογισμό της απόδοσης.

120. Εάν συνεχιστεί το καθεστώς δημόσιας ιδιοκτησίας υπάρχουν σημαντικές αμφιβολίες για την αποκατάσταση και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της τράπεζας. Το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου θα υποστεί σημαντική πολιτική πίεση κατά τον τερματισμό των συμβάσεων εργασίας. Γενικά το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου δεν θα είναι σε θέση να εφαρμόσει το σχέδιο αναδιάρθρωσης. Τα διοικητικά όργανα της τράπεζας θα συνεχίσουν να στελεχώνονται με πολιτικά κριτήρια, και αυτό θα επιφέρει συγκρούσεις συμφερόντων. Τα προβλήματα θα διατηρηθούν και σε περίπτωση εξαγοράς από άλλη τράπεζα γερμανικού ομόσπονδου κράτους.

V. ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

121. Η Γερμανία τοποθετήθηκε επί των παρατηρήσεων της Berliner Volksbank και του ανωνύμου τρίτου. Η έκθεση της Berliner Volksbank περί υποτιθέμενων παλαιών ενισχύσεων είναι πλάνη. Δεν υπάρχουν σημαντικοί χρηματικοί πόροι οι οποίοι έχουν σχηματιστεί με υποτιθέμενες ενισχύσεις. Διαφορετικά δεν θα βρισκόταν ο όμιλος σε υπαρξιακές δυσκολίες. Άλλωστε η Επιτροπή αξιολόγησε τους εγγυητικούς θεσμούς του δουλείας ιδρύματος και της ευθύνης του εγγυητικού φορέα ως υφιστάμενες ενισχύσεις και ως εκ τούτου δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη εις βάρος της BGB. Η εισφορά κεφαλαίου δια της ενίσχυσης διάσωσης θα τεθεί πράγματι εσαεί στη διάθεση της τράπεζας, αυτό όμως αντιστοιχεί στις κατευθυντήριες γραμμές και στην πρακτική της Επιτροπής στο πλαίσιο ενισχύσεων αναδιάρθρωσης. Η μεταβίβαση της WBK στην LBB θα εξεταστεί από την Επιτροπή σε ξεχωριστή διαδικασία, η Γερμανία όμως δεν τη χαρακτηρίζει ενίσχυση.

122. Η BGB κατέχει μεν στην τραπεζική αγορά του Βερολίνου στις συναλλαγές τόσο με ιδιώτες όσο και με επιχειρήσεις μια σχετικά ισχυρή θέση. Τα μερίδιά της στην αγορά ωστόσο δεν ανέρχονται στο ύψος που ισχυρίζεται η Berliner Volksbank. Τα μερίδια αγοράς που αναφέρονται στον όγκο των συναλλαγών είναι εμφανώς μικρότερα από εκείνα που αναφέρονται στον αριθμό των πελατών, επειδή η Berliner Sparkasse έχει μεγάλο αριθμό λογαριασμών με χαμηλό όγκο δανείων και καταθέσεων, πράγμα που αποδεικνύεται μάλλον ως πρόσθετος παράγων κόστους.

123. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης περιέχει όλα τα αναγκαία δικαιολογητικά σε αναγκαίο βάθος λεπτομερειών. Η Γερμανία θεωρεί το προκείμενο σχέδιο σταθερή βάση για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας της BGB. Η αποδοτικότητα του συνόλου τραπεζικού τομέα στη Γερμανία έχει εμφανώς υποχωρήσει λόγω της δύσκολης συνολικής οικονομικής κατάστασης. Η μέση απόδοση ιδίων κεφαλαίων μειώθηκε από 11,2 % το 1999 σε 9,3 % το 2000 και μόλις 6,2 % ΤΟ 2001. Στις ανακοινώσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης εμφανίζονται με συνέπεια τα καθέκαστα αποτελέσματα κάθε πεδίου επιχειρηματικής δραστηριότητας για τα έτη 2001—2006 και συνάγονται σε ευσύνοπτες βαθμίδες. Ο συνολικός σχεδιασμός αναπτύσσεται με την πρόοδο των βαθμίδων σύνολο εσόδων, αποτέλεσμα εκμετάλλευσης πριν και μετά την πρόβλεψη κινδύνων και κέρδη προ φόρων.

124. Η BGB σχεδιάζει τα αναγκαία βήματα για την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης σε δύο βαθμίδες:

— Στο επίπεδο του σχεδιασμού έχει αρχικά επεξεργαστεί ένα σχέδιο για το καθένα από τα σημερινά πεδία δραστηριότητας, ανεξάρτητα από το αν αυτό ανήκει στα διατηρητέα, τα προς εκκαθάριση, τα προς συρρίκνωση ή τα προς πώληση πεδία δραστηριότητας.

— Στο πρακτικό επίπεδο έχει στηρίξει κάθε σχέδιο με συγκεκριμένα μέτρα, αναγκαία για την εφαρμογή του και έχει κοστολογήσει αυτά τα μέτρα με τη σειρά τους.

125. Υπάρχει λοιπόν ένα πλήρες σχέδιο. Έκτοτε τα μεμονωμένα μέτρα έχουν περαιτέρω συγκεκριμενοποιηθεί και τα μέτρα στο επίπεδο των πεδίων δράσης έχουν συνταχθεί λεπτομερώς και έχουν συνταχθεί σε ένα περιεκτικό συνολικό σχέδιο. Για την εφαρμογή έχουν αναπτυχθεί δύο ειδικά εργαλεία που συμπληρώνουν τον συνηθισμένο έλεγχο αποτελέσματος, ένα για την παρακολούθηση των γενικών μέτρων και ένα δεύτερο για την παρακολούθηση των μέτρων στον τομέα του προσωπικού. Αυτά τα εργαλεία επιτρέπουν τον μηνιαίο ισολογισμό των σχεδιαζόμενων και των πραγματοποιούμενων τιμών και έτσι τον διαρκή έλεγχο της επιτυχίας της εφαρμογής.

126. Η τράπεζα θεωρεί μόνο τη χρηματοδότηση ακινήτων χαρακτηριστική αρμοδιότητα μιας περιφερειακής τράπεζας. Σε αυτήν δεν περιλαμβάνεται ο τομέας της παροχής υπηρεσιών ακινήτων, στον οποίο δημιουργήθηκαν εν πολλοίς οι ζημίες, οι οποίες οδήγησαν στην ανάγκη της εξυγίανσης της τράπεζας και της κρατικής ασπίδας έναντι κινδύνου. Η BGB προσέφερε την παραίτηση από αυτόν τον τομέα ως αντισταθμιστικό μέτρο. Το ποσοστό πρόληψης για τα δάνεια ακινήτων δεν είναι δυσανάλογα χαμηλό.

127. Στο μέλλον θα ληφθούν πολλά μέτρα τόσο στις νέες όσο και στις υφιστάμενες συναλλαγές καθώς και στο τμήμα ελέγχου, προκειμένου να μειωθούν αισθητά οι κίνδυνοι στο πεδίο της χρηματοδότησης ακινήτων. Στις νέες συναλλαγές οι δραστηριότητες θα επικεντρωθούν σε ελκυστικούς τόπους εγκατάστασης και ο κίνδυνος θα διασπαρθεί με υπερπεριφερειακές δραστηριότητες στο εσωτερικό της Γερμανίας, οι δραστηριότητες του εξωτερικού θα διακοπούν εν πολλοίς και θα εγκαταλειφθούν τμήματα δραστηριοτήτων υψηλού κινδύνου ιδίως εργολαβίες. Στις υφιστάμενες εργασίες θα εφαρμοστούν σε επισφαλείς δεσμεύσεις ειδικές για την αντιμετώπιση κινδύνων και θα διεξαχθούν κριτικές επεξεργασίες και επαναξιολογήσεις. Στο controlling θα εισαχθεί ένα τμήμα ελέγχου κινδύνων για ολόκληρο τον όμιλο, το οποίο με τη σειρά του θα αποτελεί το πλαίσιο για μεμονωμένα εργαλεία ελέγχου. Σε αυτά ανήκουν ένα σύστημα διαμόρφωσης ορίων για κινδύνους της αγοράς και δανείων, ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, στρατηγικές εξυγίανσης καθώς και μία Task-Force για δεσμεύσεις που ξεπερνούν τα όρια επιμέρους τράπεζας.

128. Η αναδιάρθρωση, σε αντίθεση με την άποψη της Berliner Volksbank, οδηγεί σε μείωση της παρουσίας στην αγορά λόγω της παραίτησης από τα πεδία μεγάλοι πελάτες και Δημόσιο καθώς και λόγω της συρρίκνωσης άλλων πεδίων δραστηριοτήτων. Η παραίτηση από τα πεδία του retailbanking δεν είναι εύλογη από τη σκοπιά της οικονομίας των επιχειρήσεων, διότι θίγει τον πυρήνα της επιχείρησης και επομένως θα μπορούσαν να απειληθούν οι προοπτικές ιδιωτικοποίησης. Εκτός αυτού και σε αυτά τα πεδία δεν αυξάνεται η παρουσία της τράπεζας. Η τράπεζα θα αποτραβηχτεί τελείως από το ομόσπονδο κράτος του Βρανδεμβούργου με εξαίρεση το Πότσδαμ. Στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου η παρουσία στην αγορά θα μειωθεί αισθητά με το κλείσιμο υποκαταστημάτων.

129. Η ασπίδα έναντι κινδύνου δεν αποτελεί «λευκή επιταγή για μελλοντικές ζημίες», διότι οι κίνδυνοι τους οποίους περιλαμβάνει η θωράκιση είναι όλοι παλαιοί κίνδυνοι. Κίνδυνοι από συναλλαγές μετά την 31 Δεκεμβρίου 2001 κατά κανόνα δεν περιλαμβάνονται, κίνδυνοι από αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων περιλαμβάνονται μόνο εφόσον το εν λόγω αμοιβαίο κεφάλαιο είχε εκδοθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2000.

130. Η ασπίδα έναντι κινδύνου δεν είναι επίσης «εξουσιοδότηση για προσφορές με αυθαίρετους όρους, π.χ. κατά την πώληση ή την ενοικίαση ακινήτων». Η λεπτομερής σύμβαση στο άρθρο 17 παράγραφος 2, στο άρθρο 35 παράγραφος 2 και στο άρθρο 42 παράγραφος 5 περιέχει πολλές επιφυλάξεις έγκρισης υπέρ του ομόσπονδου κράτους. Επίσης το άρθρο 46 της λεπτομερούς σύμβασης επιβάλλει συνολική υποχρέωση μείωσης ζημιών, σύμφωνα με την οποία οι ευνοούμενες εταιρείες υποχρεούνται να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να περιορίσουν στο ελάχιστο την έγερση απαιτήσεων έναντι του ομόσπονδου κράτους και να αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τα στοιχεία ενεργητικού που περιλαμβάνει η εγγύηση της λογιστικής αξίας ήτοι να ενοικιάσουν ή κάνουν την όποια άλλη χρήση ακινήτων με τους βέλτιστους όρους. Παραβίαση αυτής της διάταξης επιφέρει υποχρέωση αποζημίωσης εις βάρος της εκάστοτε εταιρείας.

131. Η ασπίδα έναντι κινδύνου επίσης δεν ισοδυναμεί με υποχρέωση απεριόριστης κατά το ύψος του ποσού εισφοράς. Διότι διαφορετικά από μία υποχρέωση πρόσθετης εισφοράς κατά το εταιρικό δίκαιο η υποχρέωση του ομόσπονδου κράτους περιορίζεται αφενός ως προς το ύψος και αφετέρου ως προς το αντικείμενο, συγκεκριμένα για τους κινδύνους οι οποίοι απαριθμούνται οριστικά στη λεπτομερή σύμβαση και είχαν αναληφθεί ήδη μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Η ασπίδα έναντι κινδύνου επίσης συγκεκριμενοποιείται επαρκώς. Ήδη η συμφωνία επί της αρχής της 20 Δεκεμβρίου 2001 περιέχει οριστική απαρίθμηση των εταιρειών που ευνοούνται από τις εγγυήσεις δανείων και τις εγγυήσεις ισολογισμού, και η λεπτομερής σύμβαση τροποποίησε απλώς ορισμένες λεπτομέρειες αυτής της απαρίθμησης. Οι συμμετοχές και το νομικό καθεστώς αναφέρονται απαριθμητικά στη λεπτομερή σύμβαση και στα συμβόλαια στα οποία αυτή αναφέρεται. Επίσης επαρκώς έχει συγκεκριμενοποιηθεί και η έκταση των κινδύνων που καλύπτονται από τη ασπίδα έναντι κινδύνου.

132. Ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων που επιδιώκει η BGB δεν είναι υπερβολικά υψηλός. Διότι η εμπιστοσύνη των κεφαλαιοδοτών και των επενδυτών στην BGB έχει διαταραχθεί ριζικά. Επιπλέον η τράπεζα δεν διαθέτει [...], τα οποία υπό ομαλές συνθήκες λαμβάνονται υπόψη παράλληλα με το δείκτη ιδίων κεφαλαίων προκειμένου να εκτιμηθεί η δυνατότητα πρόσβασης μιας τράπεζας στην κεφαλαιαγορά. Πέραν αυτού η ιδιωτικοποίηση της τράπεζας προϋποθέτει ότι αφότου εκλείψει το μερίδιο του ομόσπονδου κράτους θα μπορεί να αντληθεί κεφάλαιο από την κεφαλαιαγορά με αποδεκτούς όρους. Αυτό απαιτεί ένα δείκτη ιδίων κεφαλαίων που θα βρίσκεται διαρκώς και σημαντικά πάνω από το νομικά υποχρεωτικό μέγεθος.

133. Κατά τα άλλα η διαδικασία ιδιωτικοποίησης δεν περιέχει στοιχεία ενίσχυσης και δεν παρουσιάζει διαδικαστικά ελαττώματα. Διακρίσεις κατά τη διαδικασία δεν υπήρξαν.

VI. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Κρατικές ενισχύσεις κατά το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ

134. Η εισφορά κεφαλαίου, η ασπίδα έναντι κινδύνου και η εισφορά κεφαλαίου που συνομολογείται στη συμφωνία αποπληρωμής διατέθηκαν από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου και περιέχουν ως εκ τούτου κρατικούς πόρους. Οι πόροι χορηγήθηκαν υπό όρους απαράδεκτους για επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Συνολικά πρόκειται για ένα ποσό

που ανέρχεται σε πολλά δισεκατ. ευρώ, τα οποία διατίθενται αδιαπτώτως σε μια επιχείρηση η οποία βρίσκεται σε σημαντικές οικονομικές δυσκολίες.

135. Με την εισφορά κεφαλαίου ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ, για το οποίο το ομόσπονδο κράτος δεν μπορούσε να προσδοκά εύλογη απόδοση, αύξησε το μερίδιό του στην BGB από σχεδόν 57 % σε περίπου 81 %.

136. Η ασπίδα έναντι κινδύνου χορηγήθηκε για ένα χρονικό διάστημα 30 ετών. Οι εγγυήσεις που συμφωνήθηκαν ανέρχονται σε ονομαστικό θεωρητικό ανώτατο ποσό ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ. Αυτό το ποσό καλύπτει όλους τους θεωρητικά νοητούς κινδύνους και περιλαμβάνει π.χ. την πλήρη απώλεια όλων των ενοικίων για τις εγγυήσεις ενοικίου ([...] ευρώ), την υπόθεση του συνολικού κόστους κατασκευής όλων των κτιρίων και εξωτερικών εγκαταστάσεων για τις αποκαλούμενες εγγυήσεις αναζωογόνησης ([...] ευρώ) ή των εγγυημένων λογιστικών αξιών της IBG/IBAG και των θυγατρικών τους επιχειρήσεων ([...] ευρώ). Ωστόσο η πλήρης απώλεια των ενοικίων, η κατεδάφιση και ανοικοδόμηση όλων των κτιρίων καθώς και η πλήρης απώλεια των λογιστικών αξιών δεν είναι πιθανά ακόμη και με πολύ απαισιόδοξες υποθέσεις. Ως εκ τούτου η Γερμανία ανέφερε τα ακόλουθα κατ' εκτίμηση ποσά για την πιθανή έγερση αξιώσεων: 2,7 δισεκατ. ευρώ στην αισιόδοξη περίπτωση («best-case-scenario»), 3,7 δισεκατ. ευρώ στην «ενδιάμεση περίπτωση» («base-case-scenario») και 6,1 δισεκατ. ευρώ στην απαισιόδοξη περίπτωση (αποκαλούμενη «worst-case-scenario»).

137. Στη διάρκεια της διαδικασίας η Γερμανία κοινοποίησε και τις βάσεις αυτών των εκτιμήσεων. Για τα τρία σενάρια διατυπώθηκαν υποθέσεις σχετικά με τους διαφορετικούς κινδύνους απώλειας. Όσον αφορά τις εγγυήσεις ενοικίου αυτό αφορά π.χ. διάφορες υποθέσεις απώλειας ενοικίου σχετικά με τον πληθωρισμό (ο πραγματικός πληθωρισμός υστερεί έναντι του προβλεφθέντος), χαμηλότερου ενοίκιο ή μη ενοικίαση. Στο best-case-scenario η προβλεπόμενη απώλεια ενοικίου ανέρχεται σε 1,4 δισεκατ. ευρώ, στο base-case-scenario σε 1,9 δισεκατ. ευρώ και στη χειρότερη περίπτωση σε 3,5 δισεκατ. ευρώ.

138. Η Γερμανία ανέφερε επίσης ότι από την άποψη της οικονομίας των επιχειρήσεων συνολικά αναμενόμενη έγερση αξιώσεων αντιστοιχεί στο worst-case-scenario με κατ' εκτίμηση ύψος 6,1 δισεκατ. ευρώ ([...] ευρώ αξιώσεις από εγγυήσεις ενοικίων, [...] ευρώ από εγγυήσεις ανώτατης τιμής, [...] ευρώ από εγγυήσεις αναζωογόνησης, [...] ευρώ από εγγυήσεις λογιστικής αξίας και [...] ευρώ για υπόλοιπα) και αντιστοιχεί ως εκ τούτου στο οικονομικό μέγεθος της ενίσχυσης. Αυτό το οικονομικό μέγεθος η Γερμανία το υποστήριξε με έναν εναλλακτικό συλλογισμό: Χωρίς τις εγγυήσεις της ασπίδας έναντι κινδύνου θα έπρεπε να απαλλαγεί από τη συνολική ευθύνη κινδύνων με εισφορά κεφαλαίου ύψους περίπου [...] ευρώ - [...] ευρώ. Από αυτό το ποσό θα αντιστοιχούσε κεφάλαιο ύψους περίπου [...] ευρώ στην παρούσα αξία των εγγυήσεων που περιγράφηκαν παραπάνω (ονομαστική οικονομική αξία: 6,1 δισεκατ. ευρώ) · [...] ευρώ έως [...] ευρώ στην εισφορά κεφαλαίου για την υποστήριξη των δανείων των τραπεζών του ομίλου προς τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων που είχαν εγκριθεί και είχαν χρησιμοποιηθεί για τον ίδιο σκοπό (τα οποία εάν δεν υπάρξει πλήρης κάλυψη των θεωρητικών ονομαστικών ανώτατων κινδύνων από εγγυήσεις ενοικίων, αναζωογόνησης και λογιστικής αξίας θα πρέπει να συνυπολογιστούν σε ύψος μέχρι [...] ευρώ στα θέσεις κινδύνου) καθώς και [...] έως [...] ευρώ σε μία προσαύξηση ασφαλείας.

139. Συναφώς με αυτά η Γερμανία ανέφερε επίσης ότι ο περιορισμός του ανώτατου ορίου της ευθύνης της ασπίδας έναντι κινδύνου στο οικονομικό μέγεθος των λίγο περισσότερο από 6 δισεκατ. ευρώ δεν είναι παρά ταύτα δυνατός για λόγους εποπτικού δικαίου. Μόνο με ποσό ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ καλύπτονται όλοι οι θεωρητικά νοητοί κίνδυνοι που αναφέρονται παραπάνω, έτσι ώστε τα δάνεια των τραπεζών του ομίλου προς τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων, τα οποία εγκρίθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν επίσης λόγω των κινδύνων από εγγυήσεις ενοικίων, αναζωογόνησης και των άλλων που αναφέρονται παραπάνω, να μη ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό των συντελεστών ίδιων μέσων των τραπεζών του ομίλου και του ίδιου του ομίλου, επειδή κατά τον υπολογισμό σταθμίζονται με 0 % και ως εκ τούτου δεν συνυπολογίζονται ούτε επηρεάζουν τα όρια των μεγάλων δανείων. Ο περιορισμός του ανώτατου ορίου ευθύνης στο ύψος του οικονομικά ρεαλιστικού κινδύνου θα επέφερε αντίθετα για λόγους εποπτικού δικαίου τον συνυπολογισμό των δανείων ύψους έως και [...] ευρώ στα θέσεις κινδύνου, υπέρβαση του ανώτατου ορίου μεγάλων δανείων και οι μειούμενοι δείκτες ιδίων μέσων θα δημιουργούσαν την ανάγκη νέας σημαντικής αύξησης κεφαλαίου. Η BAFin επιβεβαίωσε με επιστολή της 7 Μαρτίου 2003 την ανάγκη για λόγους εποπτικού δικαίου να εφαρμοστεί ως θεωρητική απαρχή το σύνολο των θεωρητικά πιθανών κινδύνων παρά το μικρότερο οικονομικό τους μέγεθος.

140. Η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη για λόγους εποπτικού δικαίου να εφαρμοστεί ως θεωρητική απαρχή το σύνολο των θεωρητικά πιθανών κινδύνων ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ. Επίσης, για να αξιολογήσει το μέτρο από την άποψη του δικαίου των ενισχύσεων, δέχεται, βάσει της αιτιολόγησης που ανέφερε η Γερμανία, το οικονομικό μέγεθος της ενίσχυσης που περιέχει η ασπίδα έναντι κινδύνου ύψους 6,1 δισεκατ. ευρώ. Αυτό το ποσό αντιστοιχεί με τη ρεαλιστική worst-case ή απαισιόδοξο σενάριο το οποίο η Γερμανία θεμελίωσε με υποθέσεις και προσφέρεται για την εκτίμηση ήδη για λόγους προσοχής. Ακόμη ένα μέγεθος αυτής περίπου της τάξεως θα προέκυπτε και με εναλλακτική απαλλαγή από την ευθύνη των κινδύνων με εισφορά κεφαλαίου.

141. Όσον αφορά την πρόσθετη εισφορά, για την οποία το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου έχει δεσμευτεί στη συμφωνία αποπληρωμής, πρέπει να παρατηρηθεί αρχικά ότι αυτή θα εφαρμοστεί μόνο εφόσον η Επιτροπή περατώσει τη διαδικασία C 48/2002 («LBB/IBB») [19] με απόφαση αποπληρωμής και σε αυτή την περίπτωση η εισφορά εξυγίανσης θα καταβληθεί μόνο στο ύψος που είναι αναγκαίο για να αποφευχθεί η υστέρηση έναντι των δεικτών κεφαλαίου που αναφέρονται στη συμφωνία στην LBB ή/και στον όμιλο BGB. Επειδή η εξέταση στη διαδικασία «LBB/IBB» δεν έχει περατωθεί ακόμη, δεν είναι

[19] ΕΕ C 239 της 4.10.2002, σ. 12.

προς το παρόν δυνατό να καθοριστεί η ακριβής οικονομική αξία αυτής της ενίσχυσης. Για το σκοπό της εκτίμησης ως προς τον ανταγωνισμό μπορεί βέβαια να αναφερθεί το ανώτατο θεωρητικό όριο των 1,8 δισεκατ ([20]).

142. Τα μέτρα είναι κατάλληλα για τη σημαντική βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της BGB. Αποσόβησαν μέχρι σήμερα επεμβάσεις σύμφωνα με το εποπτικό δίκαιο, όπως είναι η προσωρινή διακοπή λειτουργίας, και εμπόδισαν την πιθανή χρεοκοπία σημαντικών επιμέρους τμημάτων του ομίλου και μπορούν ως εκ τούτου να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό. Η επιχείρηση μαζί με τις θυγατρικές της εταιρείες είναι μία από τις μεγαλύτερες γερμανικές τράπεζες. Το 2002 κατείχε με συνολικό ισολογισμό του ομίλου ύψους περίπου 175 δισεκατ. ευρώ τη δωδέκατη θέση. Η BGB δραστηριοποιείται στα σημαντικότερα επιχειρηματικά της πεδία σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ο τομέας παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών συνολικά χαρακτηρίζεται από αυξανόμενη ολοκλήρωση και σε σημαντικά επί μέρους πεδία έχει πραγματοποιηθεί η εσωτερική αγορά. Επικρατεί ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων διαφόρων κρατών μελών, ο οποίος μετά την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος ενισχύεται ακόμη περισσότερο. Με τα μέτρα και τις επιπτώσεις τους σε υπαρκτούς και δυνητικούς ανταγωνιστές νοθεύεται ή απειλείται να νοθευτεί ο ανταγωνισμός. Οι νοθεύσεις του ανταγωνισμού αλλοιώνουν επομένως και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Επομένως τα μέτρα αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Γερμανία δεν αμφισβήτησε αυτή την άποψη.

143. Στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή υπέδειξε ότι στη εισφορά κεφαλαίου δεν συμμετείχε μόνο το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, αλλά και η NordLB, βέβαια με ποσό το οποίο ως ποσοστό της χορήγησης ήταν μικρότερο από το μετοχικό της μερίδιο πριν από τη χορήγηση (166 εκατ. ευρώ ή 8,3 % της αύξησης κεφαλαίου, με μετοχικό μερίδιο 20 % πριν από τη εισφορά κεφαλαίου). Η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκτιμήσει αυτό το μέτρο τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή λόγω έλλειψης περαιτέρω πληροφοριών και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να αποκλείσει ότι το κεφάλαιο που χορηγήθηκε από την NordLB είναι επίσης κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Ζήτησε από τη Γερμανία να της μεταβιβάσει τις αναγκαίες πληροφορίες.

144. Η Γερμανία ανέφερε επί αυτού ότι η αύξηση κεφαλαίου από την NordLB δεν περιλαμβάνει ενίσχυση διότι συντελέστηκε σύμφωνα με την αρχή του επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Η NordLB —όπως και ο ιδιώτης μέτοχος Parion καθώς και οι μέτοχοι που χαρακτηρίζονται με την έκφραση διασπαρμένη ιδιοκτησία— συμμετείχε με δυσανάλογα χαμηλό ποσοστό στην αύξηση του κεφαλαίου, μολονότι το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου και η BGB προσδοκούσαν συμμετοχή ανάλογη με το εκάστοτε μερίδιο. Στο μερίδιο 20 % που κατείχε η NordLB πριν από την αύξηση του κεφαλαίου θα αντιστοιχούσε σε εισφορά κεφαλαίου ύψους πάνω από 400 εκατ. DEM. Η NordLB θεώρησε ωστόσο μια τέτοια δέσμευση επιχειρηματικά μη εύλογη. Από την άλλη η παραίτηση από τη συμμετοχή στην αύξηση του κεφαλαίου θα μείωνε το μετοχικό μερίδιο της NordLB στο 4 %. Η NordLB θα έχανε έτσι τα δικαιώματα συμμετοχής που συνδέονται με ελάχιστο μερίδιο 10 %, όπως π.χ. τον δικαστικό διορισμό έκτακτων ελεγκτών ή την επιβολή απαιτήσεων της εταιρείας έναντι των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου. Ακόμη η NordLB τον Αύγουστο 2001 σε συνάρτηση με ανολοκλήρωτες ακόμη σκέψεις για την εμβάθυνση της συνεργασίας καθώς και την πιθανή συγκέντρωση είχε καταθέσει «προσφορά διασφάλισης συμφερόντων». Χωρίς την οποιαδήποτε συμμετοχή στην αύξηση του κεφαλαίου αυτή η προσφορά θα ήταν ελάχιστα αξιόπιστη. Συνολικά επρόκειτο για μια απόφαση η οποία στάθμιζε επιμελώς τα επιχειρηματικά συμφέροντα της NordLB.

145. Επειδή το βάρος αυτού του μέτρου σε σχέση με το σύνολο των εν λόγω ενισχύσεων είναι ελάχιστο και ο χαρακτηρισμός της εισφοράς κεφαλαίου από την NordLB ως ενίσχυσης ή ως ενέργεια συνήθη στην αγορά δεν θα άλλαζε την εκτίμηση της Επιτροπής στην προκείμενη υπόθεση, η οριστική εκτίμηση της Επιτροπής δεν είναι αναγκαία.

146. Στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή υπέδειξε ότι πρέπει να χειριστεί τη εισφορά κεφαλαίου και τη ασπίδα έναντι κινδύνου μαζί ως μη κοινοποιηθείσες ενισχύσεις με τις νομικές συνέπειες του άρθρου 13 παράγραφος 2 της οδηγίας (ΕΚ) αριθ. 659/1999, επειδή παρά την κοινοποίηση και την αναβλητική αίρεση μιας έγκρισης κατά το δίκαιο των ενισχύσεων στη λεπτομερή σύμβαση κανένα από τα δύο μέτρα δεν μπορεί να ανασταλεί, χωρίς να επιφέρει μέτρα της BAFin κατά το εποπτικό δίκαιο, όπως την προσωρινή διακοπή λειτουργίας της BGB. Όπως δήλωσε και η Γερμανία και τα δύο μέτρα —τόσο η ασπίδα έναντι κινδύνου όσο και η προσωρινά εγκεκριμένη ως ενίσχυση διάσωσης εισφορά κεφαλαίου— μέρη ενός ενιαίου σχεδίου αναδιάρθρωσης. Αυτό το σχέδιο πρέπει η Επιτροπή να το εκτιμήσει ως σύνολο. Η νομική κατάταξη των μέτρων δεν μπορεί επομένως να διαφέρει.

147. Η Γερμανία ανέφερε επ' αυτού στην τοποθέτησή της ότι η αναβλητική αίρεση αφήνει ανοιχτή τη νομική δραστικότητα των ρυθμίσεων, ωστόσο παραδέχτηκε ότι η εισφορά κεφαλαίου και η ασπίδα έναντι κινδύνου μαζί έχουν αναπτύξει πραγματικές επενέργειες, επειδή μόνο με

([20]) Αυτό το θεωρητικό και στρογγυλοποιημένο ανώτατο ποσό προκύπτει εάν εφαρμοστεί η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην απόφαση 2000/392/ΕΚ της Επιτροπής («WestLB») (ΕΕ L 150 της 23.5.2000, σ. 1) για τον υπολογισμό μιας αμοιβής συνήθους στην αγορά λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβάθμια απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 6 Μαρτίου 2003 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-228/99 και Τ-233/99 καθώς και των στοιχείων που αφορούν την LBB πλέον ανατοκισμού.

αυτά τα μέτρα η BGB μπόρεσε να συνεχίσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Σε αυτή τη συνάρτηση η Γερμανία θεώρησε αναγκαίο να διαπιστώσει ότι η απαγόρευση να εφαρμόζονται ενισχύσεις υπέρ προβληματικών επιχειρήσεων προτού η Επιτροπή εκδώσει την τελική της απόφαση αποτελεί, με δεδομένη τη διάρκεια των διαδικασιών έγκρισης, πρόβλημα του διαδικαστικού δικαίου.

148. Όπως επίσης αναγνώρισε η Γερμανία, οι ενισχύσεις συνολικά έχουν αναπτύξει πρακτικές επενέργειες πριν από την τελική απόφαση της Επιτροπής, επειδή μόνο με αυτά τα μέτρα θα μπορούσε η BGB να συνεχίσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Αυτό δεν ισχύει μόνο για τη εισφορά κεφαλαίου και τη ασπίδα έναντι κινδύνου, αλλά εξίσου και για την υποχρέωση εισφοράς του ομόσπονδου κράτους που ρυθμίζεται στη συμφωνία αποπληρωμής. Αυτή βέβαια θα εφαρμοστεί μόνο στην περίπτωση απόφασης αποπληρωμής της Επιτροπής στη διαδικασία LBB/IBB και αυτό μόνον εφόσον το επιστρεφόμενο ποσό θα οδηγούσε σε υστέρηση έναντι των δεικτών κεφαλαίου που αναφέρονται στη συμφωνία. Ωστόσο η επιτυχία της αναδιάρθρωσης συμπεριλαμβανομένων και των δύο άλλων μέτρων θα κινδύνευε χωρίς μια μέριμνα αυτού του είδους, και έτσι ανέπτυξε και αυτό το μέτρο επενέργειες με την υπογραφή της συμφωνίας παρά την αναβλητική αίρεση σχετικά με την έγκριση από την Επιτροπή και άρα προτού εγκριθεί. Η Επιτροπή λαμβάνει ωστόσο υπόψη ότι η Γερμανία με την αναβλητική αίρεση μιας έγκρισης από την Επιτροπή κατά το δίκαιο των ενισχύσεων, την οποία περιέχει και η συμφωνία αποπληρωμής, και αποστέλλοντας αμελλητί ευρείας κλίμακας πληροφορίες απέδειξε σαφώς διάθεση συνεργασίας.

149. Η οικονομική επιβάρυνση του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου που επέφεραν οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης της BGB είναι —όπως εκτίθεται παρακάτω— μικρότερη από την επιβάρυνση, την οποία θα προκαλούσε η εφαρμογή των κρατικών εγγυήσεων για τράπεζες ομόσπονδων κρατών, η δουλεία ιδρύματος και η ευθύνη του εγγυητικού φορέα, οι οποίες ισχύουν μέχρι το 2005. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι τα μέτρα υπέρ της BGB συνάδουν με την αρχή του επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς και ότι επομένως δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις. Αφενός οι ίδιες οι ισχύουσες κρατικές εγγυήσεις, αν και μέχρι το 2005, είναι ενισχύσεις συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά ([21]). Αφετέρου η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι εν λόγω ενισχύσεις της BGB επιτρέπουν τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας με σκοπό την αναδιάρθρωση και ευνοούν έτσι ολόκληρο τον όμιλο συμπεριλαμβανομένων και των διαφόρων επιχειρήσεων ιδιωτικού δικαίου του ομίλου. Ως εκ τούτου διαφέρουν στη νομική τους φύση και στο εκάστοτε βεληνεκές τους από μια καθαρή εφαρμογή των κρατικών εγγυήσεων «δουλεία ιδρύματος» και «ευθύνη εγγυητικού φορέα», οι οποίες υφίστανται μόνο για την τράπεζα του ομόσπονδου κράτους LBB, δηλαδή για ένα τμήμα του ομίλου. Γι' αυτούς τους λόγους οι ελεγχόμενες εδώ ενισχύσεις αποτελούν νέα μέτρα ενίσχυσης.

Συμβιβάσιμο των μέτρων ενίσχυσης με την κοινή αγορά

150. Τα μέτρα ενίσχυσης δεν εφαρμόστηκαν βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος ενίσχυσης και επομένως η πρέπει να ελέγξει αμέσως εάν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ.

151. Κατά το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ κρατικές ενισχύσεις ή ενισχύσεις κάθε είδους, οι οποίες με την προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και οι οποίες χορηγούνται από κρατικούς πόρους, είναι, στο μέτρο που αυτή η συνθήκη δεν ορίζει διαφορετικά, ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, εφόσον αλλοιώνουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

152. Το άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ επιτρέπει ωστόσο εξαιρέσεις από την αρχή της του μη συμβιβάσιμου κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά. Οι εξαιρετικές διατάξεις κατά το άρθρο 87 παράγραφος 2 μπορούν να θεμελιώσουν συμβιβάσιμο των ενισχύσεων με την κοινή αγορά. Τα προς έλεγχο μέτρα ενίσχυσης ωστόσο δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές [στοιχείο α)] ούτε ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που έχουν προκληθεί από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα [στοιχείο β)] ούτε ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας [στοιχείο γ)]. Επομένως αυτές οι εξαιρέσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην προκειμένη περίπτωση.

153. Λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρετικές διατάξεις κατά το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία β) και δ) της συνθήκης ΕΚ πρέπει να διαπιστώσουμε ότι οι ενισχύσεις δεν υπηρετούν την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους ούτε μπορούν να θεωρηθούν ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

154. Επομένως η Επιτροπή ελέγχει τα μέτρα ενίσχυσης βάσει των εξαιρετικών διατάξεων του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή στηρίζει την εκτίμησή της για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον σε σχετικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας. Κατά την άποψη της Επιτροπής δεν μπορούν εδώ να εφαρμοστούν παρά μόνον οι ήδη αναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών

([21]) Βλέπε ΕΕ C 146 της 19.6.2002, σ. 6 και ΕΕ C 150 της 22.6.2002, σ. 7.

επιχειρήσεων ([22]) («οι κατευθυντήριες γραμμές»). Η Επιτροπή έχει ακόμη την άποψη ότι τα περιγραφέντα μέτρα ενίσχυσης συμβάλλουν στη χρηματοδότηση της αναδιάρθρωσης της επιχείρησης και πρέπει ως εκ τούτου να θεωρηθούν ενισχύσεις αναδιάρθρωσης.

155. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης επιτρέπονται μόνο εφόσον δεν αντίκεινται στο κοινό συμφέρον. Στις κατευθυντήριες γραμμές η έγκριση ενισχύσεων από την Επιτροπή συνδέεται με ορισμένες προϋποθέσεις.

Επιλεξιμότητα της επιχείρησης για ενίσχυση

156. Η Επιτροπή θεωρεί επαρκώς αποδεδειγμένο ότι η BGB πρέπει να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια του εδαφίου 2.1 (παράγραφος 30 σε συνδυασμό με τις παραγράφους 4 έως 8) των κατευθυντήριων γραμμών.

157. Στην παράγραφο 4 των κατευθυντήριων γραμμών θεωρείται ότι μία επιχείρηση είναι προβληματική «εφόσον δεν είναι ικανή, με δικούς της οικονομικούς πόρους ή με τους πόρους που είναι πρόθυμοι να συνεισφέρουν οι ιδιοκτήτες/μέτοχοί της και οι πιστωτές της, να ανακόψει τη ζημιογόνο πορεία της, η οποία θα την οδηγήσει, ελλείψει εξωτερικής παρέμβασης από το κράτος, προς μία σχεδόν βέβαιη οικονομική εξαφάνιση βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα». Αυτές οι περιστάσεις υπάρχουν εμφανώς περίπτωση της BGB. Τα εν λόγω μέτρα, τα οποία διέσωσαν την BGB από την παύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας τα έλαβε μεν το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, δηλαδή ο πλειοψηφών μέτοχος της BGB. Διαπιστώθηκε όμως ήδη ότι ένας επενδυτής που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς δεν θα διέθετε αυτά τα μέσα υπό τις δεδομένες συνθήκες.

158. Χωρίς τα μέτρα ενίσχυσης του ομόσπονδου κράτους οι δείκτες κεφαλαίου θα υστερούσαν έναντι των ελάχιστων τιμών που ορίζει ο KWG, με αποτέλεσμα να αναγκαστεί η BAFin (τότε το BAKred) να λάβει τα αναγκαία μέτρα σύμφωνα με τις παραγράφους 45 - 46a KWG, όπως π.χ. την προσωρινή αναστολή της λειτουργίας. Εκτός αυτού η BGB τη χρονική στιγμή της χορήγησης των ενισχύσεων εκπλήρωνε και άλλα κριτήρια του ορισμού μιας προβληματικής επιχείρησης κατά την παράγραφο 6 των κατευθυντήριων γραμμών· σε αυτά ανήκουν αύξηση των ζημιών, αυξανόμενη δανειοληψία και επιβάρυνση από τόκους καθώς και εξασθένιση της αξίας του καθαρού ενεργητικού.

Βασική αρχή

159. Σύμφωνα με το άρθρο 28 των κατευθυντήριων γραμμών ενισχύσεις αναδιάρθρωσης μπορούν να χορηγηθούν μόνο με βάση αυστηρά κριτήρια και εφόσον διαπιστωθεί ότι οι ενδεχόμενες στρεβλωτικές συνέπειες της ενίσχυσης αντισταθμίζονται από τα πλεονεκτήματα της διατήρησης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης ιδίως αν αποδεικνύεται ότι οι καθαρές επιπτώσεις από τις απολύσεις που θα ακολουθήσουν την πτώχευση της επιχείρησης θα όξυναν τα προβλήματα απασχόλησης σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, ή, κατ' εξαίρεση, ότι η εξαφάνισή της επιχείρησης θα οδηγούσε σε μονοπωλιακές ή στενά ολιγοπωλιακές καταστάσεις.

160. Το τελευταίο μπορεί να αποκλειστεί για την ευρύτερη περιοχή του Βερολίνου, λόγω του αριθμού των τραπεζών που εκπροσωπούνται εκεί καθώς και της διάρθρωσης της αγοράς για συναλλαγές με ιδιώτες και επιχειρήσεις, στην οποία η BGB με τα εμπορικά της σήματα «Berliner Bank» και «Berliner Sparkasse» συνεχίζει να κατέχει ηγετική θέση. Στην περίπτωση λοιπόν πιθανής χρεοκοπίας της περιφερειακά ηγέτιδας τράπεζας και της κατά πάσα πιθανότητα επακόλουθης πώλησης των τμημάτων της δεν είναι εύλογο να αναμένει κανείς επιδείνωση της διάρθρωσης του ανταγωνισμού. Αυτό είναι αναμενόμενο μόνο σε ένα εξαιρετικά απίθανο και ως εκ τούτου θεωρητικό σενάριο, στο οποίο, έπειτα από τη χρεοκοπία, ένας από τους ισχυρότερους περιφερειακούς ανταγωνιστές θα αγόραζε όλες οι θυγατρικές εταιρείες και αξίες ενεργητικού της BGB, που συγκροτούν την ισχυρή θέση της στην περιφέρεια. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, η γένεση ενός μονοπωλίου αποκλείεται λόγω του ελέγχου των συγκεντρώσεων που θα επακολουθήσει. Σε εθνικές και διεθνείς αγορές η θέση της BGB δεν είναι τόσο ισχυρή ώστε μια πιθανή χρεοκοπία και επακόλουθη πώληση να επιφέρει μονοπωλιακή ή ολιγοπωλιακή κατάσταση. Η Γερμανία δεν αντέκρουσε αυτή την εκτίμηση της Επιτροπής η οποία εκτέθηκε ήδη στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας.

161. Όσον αφορά τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στο Βερολίνο η Γερμανία παρουσίασε μια εκτίμηση, στην οποία οι επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης της BGB συγκρίνονται με τις επιπτώσεις της παύσης της λειτουργίας/της χρεοκοπίας της για το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, προπάντων αναφορικά με την απασχόληση και τα φορολογικά έσοδα. Εκτέθηκε ότι πιθανή χρεοκοπία θα οδηγούσε μέχρι το 2006 σε απώλεια 7 200 θέσεων εργασίας στο Βερολίνο (μείον 59 %) αντί απώλειας 3 200 θέσεων εργασίας (μείον 26 %) με το σενάριο της αναδιάρθρωσης. Τα ετήσια φορολογικά έσοδα του ομόσπονδου κράτους το 2006 θα μειώνονταν με την αναδιάρθρωση κατά 70 εκατ. ευρώ, χωρία αναδιάρθρωση κατά 150 εκατ. ευρώ. Στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή σημείωνε ότι δεν μπορούσε να ελέγξει αυτά τα κατ' εκτίμηση μεγέθη ελλείψει περισσότερων επεξηγήσεων.

162. Η Γερμανία κοινοποίησε κατόπιν τούτου περισσότερες πληροφορίες, μεταξύ άλλων έναν υπολογισμό του Γερμανικού Ινστιτούτου Οικονομικών Ερευνών (DIW). Σύμφωνα με αυτή την έρευνα χρεοκοπία της BGB τότε θα είχε οδηγήσει σε απώλεια μεταξύ λίγο πάνω από 7 000 έως σχεδόν 10 000 θέσεων εργασίας στο Βερολίνο (από τις 12 200 υφιστάμενες θέσεις εργασίας στο Βερολίνο το 2001), ενώ η αναδιάρθρωση μέχρι το 2006 σύμφωνα με το επικαιροποιημένο σχέδιο θα οδηγούσε σε απώλεια περίπου 3 500 θέσεων εργασίας στο Βερολίνο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το υποτιθέμενο πλήθος των απωλειών σε θέσεις εργασίας για την περίπτωση χρεοκοπίας είναι υπερβολικό, διότι και με αυτό το σενάριο οι αγοραστές θα μπορούσαν να συνεχίσουν τη λειτουργία των τομέων δραστηριότητας οι οποίοι εκτιμώνται ως κατ' αρχήν αποδοτικοί σε επίσης αναδιαρθρωμένη μορφή. Ακόμη η απώλεια θέσεων εργασίας στο Βερολίνο την οποία επιφέρει η αναδιάρθρωση είναι ίση με περίπου 5 000 θέσεις εργασίας αισθητά μεγαλύτερη από την αρχική υπόθεση. Βέβαια, πρέπει να συμφωνήσει κανείς με την εκτίμηση της Γερμανίας ότι η αιφνίδια χρεοκοπία θα επέφερε κατ' αρχήν αισθητά μεγαλύτερη απώλεια θέσεων εργασίας από μια συντεταγμένη πιο μακροπρόθεσμη αναδιάρθρωση,

([22]) ΕΕ C 288 της 9.10.1999.

διότι στην πρώτη περίπτωση θα υπήρχαν τα αποκαλούμενα «fire sales» και κλείσιμο τομέων οι οποίοι θα επιδέχονταν αναδιάρθρωση. Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι έμμεσες απώλειες θέσεων εργασίας από αλληλεπιδράσεις. Ως συνέπεια όλων αυτών θα επέρχονταν με άμεσες και έμμεσες φορολογικές συνέπειες ετήσιες απώλειες εσόδων για το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, οι οποίες με περίπου 300 εκατ. ευρώ ετησίως πρέπει να θεωρηθούν σημαντικές, προπάντων διότι εκτείνονται σε διάστημα πολλών ετών. Με αυτά τα κριτήρια η Επιτροπή συμφωνεί με τη Γερμανία η επιβίωση της επιχείρησης συνδέεται με οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα.

163. Στη δήλωσή της η Γερμανία είχε επισημάνει για την περίπτωση ενός υποθετικού σεναρίου χρεοκοπίας εστίες ζημιών της LBB και τις υποχρεώσεις του ομόσπονδου κράτους για την κάλυψή τους. Ωστόσο χωρίς σαφή εξακρίβωση και ποσοτικοποίηση αυτών των κινδύνων ευθύνης η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκτιμήσει προσηκόντως αυτές τις οικονομικές επιπτώσεις. Η Γερμανία κατέθεσε λοιπόν στη διάρκεια της διαδικασίας νομική γνωμοδότηση καθώς και υπολογισμούς για τις επιπτώσεις μιας υποθετικής χρεοκοπίας της BGB για το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου, πέραν της απώλειας εσόδων που αναφέρεται παραπάνω. Πρόκειται για τις επενέργειες που θα προξενούσε η πολύ περίπλοκη διαπλοκή κινδύνων στο εσωτερικό του ομίλου (μεταξύ άλλων δανειοδότηση, πατρωνίες, συμφωνίες εκχώρησης αποτελεσμάτων χρήσης) σε συνδυασμό με τη δουλεία ιδρύματος και την ευθύνη εγγυητικού φορέα που θα υφίστανται για την LBB μέχρι το 2005.

164. Κατά τη Γερμανία το σενάριο της χρεοκοπίας της BGB θα επέφερε για την συνδεδεμένη μαζί της με ατυπική αφανή συμμετοχή, δάνεια και εγγυήσεις LBB ζημίες ύψους από περίπου 18,5 μέχρι 25 δισεκατ. ευρώ, οι οποίες κυρίως θα αποτελούνταν από απώλειες αξίας δανειακών απαιτήσεων της LBB προς την BGB (με συνολικό ισολογισμό ύψους [...] ευρώ ανάλογα με το ποσοστό απώλειας περίπου [...] έως [...] ευρώ), από απώλειες αξίας απαιτήσεων από πελάτες (με συνολικό ισολογισμό ύψους περίπου [...] ευρώ ανάλογα με το ποσοστό απώλειας περίπου [...] έως [...] ευρώ), από έγερση απαιτήσεων λόγω εγγυήσεων που έχουν χορηγηθεί στην BGB Finance στο Δουβλίνο (περίπου [...] έως [...] ευρώ) καθώς και κόστος χρεοκοπίας (περίπου [...] ευρώ).

165. Σύμφωνα με όσα ανέφερε η Γερμανία αυτό το σενάριο θα οδηγούσε σε επιβάρυνση του ομόσπονδου κράτους ύψους 31 με 40 δισεκατ. ευρώ. Αυτό υπολογίστηκε με βάση την υπόθεση ότι το ομόσπονδο κράτος θα αποφάσιζε την παύση της επιχειρηματικής λειτουργίας της LBB και ως εκ τούτου δεν θα ενεργοποιείτο η δουλεία ιδρύματος αλλά η ευθύνη εγγυητικού φορέα — ευθύνη για το συνολικό ποσό των υποχρεώσεων της LBB που δεν καλύπτονται από περιουσιακά στοιχεία ([23]). Η έγερση απαιτήσεων από την ευθύνη εγγυητικού φορέα εκτιμήθηκε σε περίπου [...] ευρώ (base-case) έως [...] ευρώ (worst-case). Άλλες επιβαρύνσεις του ομόσπονδου κράτους ύψους περίπου [...] ευρώ (base-case) έως [...] ευρώ (worst-case) προκύπτουν με αυτό το σενάριο από τις αναγωγικές απαιτήσεις των ταμείου εγγύησης καταθέσεων των ιδιωτικών γερμανικών τραπεζών ([24]). Ακόμη θεωρήθηκε δεδομένη η απώλεια της επένδυσης κεφαλαίου του ομόσπονδου κράτους ύψους σχεδόν 2 δισεκατ. ευρώ καθώς και κόστη τοκισμού ύψους περίπου 5 δισεκατ. ευρώ για τη διάθεση ρευστότητας κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης.

166. Η Επιτροπή έλεγξε αυτά τα στοιχεία και τους υπολογισμούς και ζήτησε περαιτέρω εξηγήσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σε ένα υποθετικό σενάριο χρεοκοπίας οι υφιστάμενες ακόμη κρατικές εγγυήσεις για την LBB θα επέφεραν σημαντικές, ωστόσο μόνον αδρά υπολογίσιμες, επιβαρύνσεις για το ομόσπονδο κράτος, όπου όμως θα πρέπει να διακρίνει κανείς μεταξύ των υποσεναρίων με και χωρίς συνέχιση της LBB με ισχύ της δουλείας ιδρύματος.

167. Σύμφωνα με δικές τις εκτιμήσεις στη βάση των στοιχείων της Γερμανίας η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επιβαρύνσεις του ομόσπονδου κράτους εφόσον υπάρξει συνέχιση της λειτουργίας της LBB θα βρίσκονταν σε μια τάξη μεγέθους ανάμεσα σε περίπου 13 δισεκατ. ευρώ έως πάνω από 20 δισεκατ. ευρώ. Για το ομόσπονδο κράτος θα επερχόταν άμεσα αρχικά η απώλεια του μεριδίου του στο μετοχικό κεφάλαιο της BGB (σχεδόν 2 δισεκατ. ευρώ). Ακόμη το ομόσπονδο κράτος θα έπρεπε λόγω της Anstaltslast για την LBB να αντισταθμίσει τις συνέπειες της χρήσης των εγγυήσεων που είχε χορηγήσει η τελευταία στην BGB Finance στο Δουβλίνο (το ύψος των οποίων η Επιτροπή εκτιμά σε [...] ευρώ) καθώς και την απώλεια αξίας των δανειακών απαιτήσεων της LBB απέναντι στην BGB (κατ' εκτίμηση περίπου [...] ευρώ) στο μέτρο που απαιτείται ώστε να μπορεί να διατηρήσει την κανονική επιχειρηματική της λειτουργία τηρουμένων των κριτηρίων φερεγγυότητας. Σχετικά τις πιθανές αναγωγικές απαιτήσεις του ταμείου εγγύησης καταθέσεων των γερμανικών ιδιωτικών τραπεζών υπάρχουν αμφισβητήσεις — [...]. Σημαντικές νομικές αμφιβολίες υπάρχουν ακόμη σχετικά με τη νομιμότητα ευθυνών της LBB για ορισμένες απαιτήσεις τρίτων από τα αμοιβαία κεφάλαια του τομέα παροχής υπηρεσιών ακινήτων (π.χ. ευθύνη από το ενημερωτικό φυλλάδιο, δηλώσεις απαλλαγής έναντι προσωπικά υπεύθυνων εταίρων από εταιρείες αμοιβαίων

([23]) Λόγω της δουλείας ιδρύματος (Anstaltslast) η οποία υφίσταται μέχρι τον Ιούλιο 2005 το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου είναι υποχρεωμένο στην εσωτερική σχέση με την LBB, να εφοδιάζει την LBB ως ίδρυμα δημοσίου δικαίου με πόρους κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εκπληρώσει τις λειτουργίες της. Εάν ωστόσο το ομόσπονδο κράτος αποφασίσει να τερματίσει την επιχειρηματική λειτουργία, τότε ισχύει η ευθύνη εγγυητικού φορέα (Gewährträgerhaftung).

([24]) Το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου είχε προβεί έναντι του ταμείου εγγύησης καταθέσεων των ιδιωτικών γερμανικών τραπεζών σε δήλωση για την Berliner Bank AG, η οποία εν τω μεταξύ είχε συγχωνευτεί με την BGB, βάσει της οποίας, κατά τη Γερμανία, τουλάχιστον δεν αποκλείστηκε ο κίνδυνος ευθύνης του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι του ταμείου εγγύησης καταθέσεων. Τα κατ' εκτίμηση μεγέθη αναφέρονται σε αυτή την περίπτωση.

κεφαλαίων και ανάπτυξης προγραμμάτων). Πιθανοί κίνδυνοι δεν μπορούν ως εκ τούτου να εκτιμηθούν ποσοτικά.

168. Στο σενάριο της παύσης της επιχειρηματικής λειτουργίας της LBB πρέπει να θεωρηθούν δεδομένες επιπλέον επιβαρύνσεις του ομόσπονδου κράτους ύψους περίπου 8 δισεκατ. ευρώ (περίπου 6 δισεκατ. ευρώ απώλειες αξίας της LBB από απαιτήσεις έναντι πελατών λόγω των προβλημάτων ρευστότητας που θα προκληθούν από τη χρεοκοπία ως οιονεί σωρευτική επίπτωση —ιδίως εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων, αποθεμάτων, και στεγαστικών εταιρειών—καθώς και περίπου 2 δισεκατ. ευρώ αποσβέσεις εκ συμμετοχών).

169. Η Γερμανία προέβαλε επίσης στη διάρκεια της διαδικασίας ότι, λόγω της διαπλοκής των κινδύνων στον όμιλο αυτά τα σενάρια δεν θα άλλαζαν σημαντικά στην περίπτωση υποθετικής χρεοκοπίας του τομέα παροχής υπηρεσιών ακινήτων (απόσπαση και εκκαθάριση χωρίς ασπίδα έναντι κινδύνου). Ουσιώδους σημασίας γι' αυτό είναι αφενός τα σημαντικής έκτασης δάνεια, τα οποία οι θυγατρικές εταιρείες του επεκτεινόμενου και κατά την επέκταση προϊόντος προβληματικού τομέα παροχής υπηρεσιών ακινήτων (IBAG/IBG/LPFV συμπεριλαμβανόμενων των θυγατρικών της IBAG IBV και Bavaria) είχαν λάβει από τις επιμέρους τράπεζες του ομίλου (BGB, LBB und BerlinHyp), καθώς και αφετέρου οι συμβάσεις μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης μεταξύ της IBAG και των θυγατρικών της Bavaria και IBV από τη μία πλευρά και της BGB και της IBAG από την άλλη. Επιπλέον η BGB έκανε δηλώσεις πατρωνίας για όλες τις υποχρεώσεις της IBG, της Bavaria και της IBV που θεμελιώνονταν μέχρι το τέλος 1998. Η Επιτροπή δεν έχει λόγο να αμφιβάλλει γι' αυτή την έκθεση των πραγμάτων από τη Γερμανία. Συμμερίζεται την άποψη της Γερμανίας ως προς το ότι η απόσπαση και εκκαθάριση του τομέα παροχής υπηρεσιών ακινήτων IBAG/IBG/LPFV χωρίς ασπίδα έναντι κινδύνου θα οδηγούσε, λόγω του πλέγματος των κινδύνων επίσης σε χρεοκοπία της BGB με τις συνέπειες που περιγράφηκαν παραπάνω.

170. Καταλήγοντας πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι επιπτώσεις μιας υποθετικής χρεοκοπίας της BGB — με ή χωρίς συνέχιση της LBB— δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν και οι εκτιμήσεις περιλαμβάνουν μεγάλες αβεβαιότητες. Οι επιβαρύνσεις του ομόσπονδου κράτους μπορούν ως εκ τούτου να εκτιμηθούν μόνο σε αδρές γραμμές, σε ένα εύρος από περίπου 13 έως πάνω από 30 δισεκατ. ευρώ. Ωστόσο μπορεί να θεωρηθεί βέβαιο ότι, με πιθανό ύψος της επιβάρυνσης μεταξύ αυτών των δύο άκρων, η αναδιάρθρωση με τη βοήθεια των εν λόγω ενισχύσεων επιφέρει λιγότερο επαχθείς επιβαρύνσεις για το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου.

171. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η Γερμανία δεν ισχυρίστηκε ότι η BGB ή άλλες επιχειρήσεις του ομίλου είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ. Ως εκ τούτου η Επιτροπή, όπως αναφέρθηκε ήδη στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, θεώρησε ότι αυτή η πλευρά δεν είναι σημαντική για την εκτίμηση των υπό εξέταση μέτρων και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ενισχύσεις δεν μπορούν να εγκριθούν βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.

Εκτίμηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας

172. Σύμφωνα με το εδάφιο 3.2.2 στοιχείο β) των κατευθυντήριων γραμμών η χορήγηση ενισχύσεων εξαρτάται από την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης,, το οποίο για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση πρέπει να εγκριθεί από την Επιτροπή και να ελεγχθεί αν επιτρέπει την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης πρέπει να έχει περιορισμένη διάρκεια και να βασίζεται σε ρεαλιστικές υποθέσεις. Στο σχέδιο αναδιάρθρωσης περιγράφονται οι συνθήκες που προκάλεσαν τις δυσχέρειες της επιχείρησης, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι πρόσφορα τα προτεινόμενα μέτρα. Επιτρέπει στην επιχείρηση να αποκτήσει προοδευτικά μία νέα διάρθρωση που της δίνει προοπτικές μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας καθώς και τη δυνατότητα να λειτουργεί με δικούς της πόρους, δηλαδή να καλύπτει, μετά την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης, όλα της τα έξοδα, περιλαμβανομένης της απόσβεσης και των χρηματοπιστωτικών δαπανών και να επιτύχει μια απόδοση των ιδίων κεφαλαίων επαρκή ώστε να της επιτρέψει να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά.

173. Η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της στα στοιχεία που της προσκόμισε η Γερμανία, μεταξύ άλλων στον λεπτομερή σχεδιασμό για κάθε ένα μέτρο αναδιάρθρωσης, στις προγνώσεις για τους λογαριασμούς «αποτελέσματα χρήσεως» για το χρονικό διάστημα της αναδιάρθρωσης από το 2001 μέχρι το 2006 βάσει ενός αισιόδοξου, ενός απαισιόδοξου και ενός ενδιάμεσου σεναρίου, την ανάλυση των διαρθρωτικών ελλείψεων που ευθύνονται για τα προβλήματα καθώς και το κόστος των σχεδιαζόμενων μέτρων αναδιάρθρωσης. Η Επιτροπή βασίστηκε για την εκτίμησή της ακόμη στα στοιχεία που προσκόμισε η Γερμανία για την τρέχουσα εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης και για τις μετατροπές μεμονωμένων μέτρων συμπεριλαμβανομένου και του χρονοδιαγράμματος ορισμένων πωλήσεων.

174. Με το δεδομένο της αποτυχίας της αρχικής προσπάθειας ιδιωτικοποίησης και του υψηλού ετήσιου ελλείμματος της BGB ύψους περίπου 700 εκατ. ευρώ για το 2002 η Επιτροπή, μετά την ανακοίνωσή τους από τη Γερμανία στα τέλη Μαρτίου 2003, θεώρησε αναγκαίο να επανεξετάσει εις βάθος τη βιωσιμότητα της τράπεζας αρχικά με δικά της μέσα και, εάν με αυτό τον τρόπο δεν μπορούσαν να εξαχθούν σαφή συμπεράσματα, να ζητήσει την εξέτασή της από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Σκοπός της Επιτροπής ήταν να αποκτήσει επαρκή βεβαιότητα ότι η BGB στο εξής μπορεί να αντιμετωπίσει με τις δικές της δυνάμεις τον ανταγωνισμό χωρίς κρατική ενίσχυση. Χωρίς επαρκή βεβαιότητα ή εφόσον θα παρέμεναν οι αμφιβολίες, η Επιτροπή θα έπρεπε να εκδώσει αρνητική απόφαση για όλες τις υπό κρίση ενισχύσεις βάσει του σχεδίου αναδιάρθρωσης που είχε κατατεθεί. Η αποτυχία της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης δημιούργησε αμφιβολίες προπάντων για τη βιωσιμότητα των συναλλαγών με ακίνητα που είχαν εναπομείνει. Το ετήσιο έλλειμμα ύψους περίπου 700 εκατ. ευρώ (μετά τους φόρους) οφειλόταν μεν ως επί το πλείστον σε επιπτώσεις εξαιρετικών παραγόντων (μείον 593 εκατ. ευρώ), ιδίως εκτεταμένες αποσβέσεις σε μερίδια Euro-Stoxx ύψους 399 εκατ. ευρώ, ενώ τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης μετά τις προβλέψεις ήταν μόνο ελαφρώς αρνητικό (μείον 23 εκατ. ευρώ) και υπερέβαινε μάλιστα την πρόβλεψη του σχεδίου για το 2002 κατά 30 εκατ.

ευρώ (μείον 53 εκατ. ευρώ). Ωστόσο αυτή η υψηλή ζημιά είχε σημαντική αρνητική επενέργεια στον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου, ο οποίος είχε σχεδιαστεί για την απορρόφηση κραδασμών από πιθανές περαιτέρω ζημίες και ως εκ τούτου ήταν κρίσιμος για τη βιωσιμότητα. Ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου μειώθηκε με τον τρόπο αυτό στο 5,6 % δηλαδή με σχεδόν [...] σημαντικά κάτω από το αρχικά σχεδιαζόμενο ύψος του [...] για το 2002.

175. Συναφώς με αυτά πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή ήδη από τις αρχές του 2003 είχε διεξαγάγει συζητήσεις με τη Γερμανία για το αν υπήρχε δυνατότητα περισσότερων αντισταθμιστικών μέτρων στον τομέα. Η Γερμανία εκτίμησε ποσοτικά τις επιπτώσεις μιας ξεχωριστής πώλησης της Berliner Bank σύμφωνα με την τότε κατάσταση κατά τρόπο που η Επιτροπή δεν απέκτησε επαρκή βεβαιότητα ότι το τμήμα του ομίλου που θα εναπέμενε θα μπορούσε εφεξής να επιβιώσει με δικές του δυνάμεις στην αγορά.

176. Οι έρευνες της Επιτροπής κατευθύνθηκαν ιδίως στους κινδύνους από δάνεια και τις προβλέψεις κινδύνου στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων και λιγότερο στον τομέα της κεφαλαιαγοράς. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής οι αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα θα μπορούσαν να εξαλειφθούν, εάν ο τομέας της χρηματοδότησης ακινήτων ή τουλάχιστον το μεγαλύτερο μέρος του, με τους κινδύνους του μπορούσε να απομονωθεί αποτελεσματικά από τον υπόλοιπο όμιλο, αίφνης με πρώιμη ξεχωριστή πώληση αυτής της εκμετάλλευσης. Η Γερμανία ωστόσο υπέβαλε μέχρι τον Ιούνιο 2003 στοιχεία τα οποία δημιούργησαν στην Επιτροπή την εντύπωση ότι το σενάριο μιας άμεσα ενεργής απομόνωσης αυτού του τομέα δεν ήταν εφαρμόσιμο. Ως κύρια αιτία αναφέρθηκε ότι η πώληση θα οδηγούσε αμέσως σε μεταφορά των στοιχείων του ενεργητικού του τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων (ιδίως της συμμετοχής της BGB στην BerlinHyp με λογιστική αξία [...] ευρώ) από το πάγιο στο κυκλοφορούν ενεργητικό. Αυτό θα απαιτούσε την αποτίμηση αυτών των στοιχείων του ενεργητικού με την τρέχουσα αγοραία αξία [...]. Οι έκτακτες ζημίες που θα προέκυπταν έτσι θα επιβάρυναν τόσο την καθαρή θέση της BGB που χωρίς κρατική ενίσχυση η βιωσιμότητά της δεν θα ήταν πια δεδομένη.

177. Αφού λοιπόν η βραχυπρόθεσμη απομόνωση του υπόλοιπου ομίλου από τους κινδύνους του τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων δεν φαινόταν δυνατή, η Επιτροπή δεν είχε άλλη δυνατότητα από την παραγγελία ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων για να εξετάσουν τη βιωσιμότητα της BGB βάσει του υφιστάμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης. Στο προσκήνιο βρισκόταν ιδίως το ερώτημα αν οι προβλέψεις κινδύνου μπορούσαν να θεωρηθούν επαρκείς με δεδομένους του υφιστάμενους κινδύνους στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων. Η εντολή γνωμοδότησης που δόθηκε στις 14 Ιουλίου 2003 στην εταιρεία οικονομικών ελεγκτών Mazars η οποία επιλέχθηκε ως σύμβουλος της Επιτροπής ήταν ωστόσο ευρεία και κάλυπτε κι άλλους κινδύνους για τη βιωσιμότητα της τράπεζας (π.χ. τις δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά και τον τομέα μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό).

178. Το σχέδιο της γνωμοδότησης παραδόθηκε όπως είχε συμφωνηθεί στις 30 Σεπτεμβρίου 2003. Τα σημαντικότερα συμπεράσματα συζητήθηκαν με τη Γερμανία στις 3 Οκτωβρίου 2003. Η τελική εκδοχή της γνωμοδότησης κοινοποιήθηκε στη Γερμανία στις 20 Νοεμβρίου 2003. Με τη βοήθεια της γνωμοδότησης της εταιρείας Mazars η Επιτροπή κατέληξε βάσει του σχεδίου αναδιάρθρωσης, στην εκδοχή του καλοκαιριού του 2003 και επομένως χωρίς την απόσπαση της Berliner Bank με την οποία συμφώνησε η Γερμανία μετά την ολοκλήρωση της γνωμοδότησης, στα ακολούθως εκτεθειμένα συμπεράσματα σχετικά με τη βιωσιμότητα της τράπεζας.

Ανάλυση της μελέτης αγοράς η οποία υποβλήθηκε στην Επιτροπή

179. Η Γερμανία υπέβαλε στην Επιτροπή μαζί με την κοινοποίηση τον Ιανουάριο του 2002 λεπτομερή μελέτη αγοράς την οποία είχε συντάξει η τράπεζα Morgan Stanley, στην οποία παρουσιαζόταν η τρέχουσα και η μελλοντικά αναμενόμενη κατάσταση της υπό μελέτη αγοράς. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, λαμβανομένων υπόψη και των πληροφοριών που υποβλήθηκαν μετά την κίνηση της διαδικασίας, η μελέτη αγοράς είναι πλήρης και επιτρέπει τη συναγωγή βάσιμων συμπερασμάτων. Σχετικά με τα σημεία που επισημαίνονται στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή παραπέμπει στις συμπληρωματικές αναπτύξεις της Γερμανίας που παρουσιάζονται στις αιτιολογικές σκέψεις 58 και εξής.

180. Η Γερμανία ανέπτυξε ιδίως ότι οι συναλλαγές λιανικής (ιδιώτες και επιχειρήσεις) της BGB επικεντρώνονται στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου και την άμεση ενδοχώρα του, που αποτελούν τη γεωγραφικά σημαντική αγορά. Στα σημαντικότερα τμήματα της αγοράς, δηλαδή ιδίως στις καταθέσεις και τις χορηγήσεις το μερίδιο αγοράς της BGB παρουσίαζε τα χρόνια πριν από την κρίση μικρές μόνο θετικές ή αρνητικές μεταβολές ή έμενε στάσιμο. Στο Βερολίνο εξυπηρετούνται εμφανώς περισσότεροι κάτοικοι από ένα υποκατάστημα τραπέζης (σχεδόν 4 000) σε σύγκριση με τον γερμανικό (1 300) ή τον ευρωπαϊκό (1 800) μέσο όρο. Μελλοντικά ο αριθμός των υποκαταστημάτων θα συνεχίσει να υποχωρεί ελαφρά, επειδή οι πελάτες θα κάνουν τις συναλλαγές τους όλο και περισσότερο μέσω του Διαδικτύου. Κατά τα άλλα δεν υπάρχει καταρχήν υπερβάλλον δυναμικό, επικρατεί όμως έντονος ανταγωνισμός, ο οποίος αυξάνει την πίεση στα περιθώρια κέρδους και καθιστά αναμενόμενη την περαιτέρω συγκέντρωση.

181. Στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων το γερμανικό επιτόκιο ενυπόθηκων δανείων είναι πολύ χαμηλό σε ευρωπαϊκή σύγκριση, και παρατηρείται διαρκώς εντονότερη διαδικασία συγκέντρωσης μεταξύ των χορηγών ενυπόθηκων δανείων. Επίσης στον τομέα των υποθηκών δεν υπάρχει καμία αξιόλογη νέα ίδρυση το τελευταίο διάστημα. Η ετερογενής διάρθρωση των πωλητών και ο ανταγωνισμός που αυτή προκαλεί είναι επίσης ουσιώδης αιτία για την ελλιπή κερδοφορία και αποδοτικότητα των ενυπόθηκων δανείων στη Γερμανία. Στο παρελθόν οι συμμετέχοντες στην αγορά μπορούσαν να πετύχουν μεγέθυνση μόνο με πολύ επιθετικό pricing, πράγμα ωστόσο που σε πολλές περιπτώσεις οδήγησε σε διορθώσεις αξιών, όπως δείχνει και το παράδειγμα της BerlinHyp ή μάλλον της BGB. Ο ισχυρός κατακερματισμός της αγοράς οδήγησε σε έντονο ανταγωνισμό και σημαντική πίεση μείωσης των περιθωρίων ασφαλείας. Ενώ η ζήτηση στη Δυτική Γερμανία αυξάνει, στην Ανατολή συνεχίζει η σταθεροποίηση σε ενοίκια και τιμές ακινήτων. Συνολικά

μπορεί κανείς να υπολογίζει τα επόμενα χρόνια αύξηση της ζήτησης στην αγορά ακινήτων της Γερμανίας. Λόγω του έντονου ανταγωνισμού και επιδείνωσης περαιτέρω επιδείνωσης του ρυθμιστικού περιβάλλοντος δεν αναμένεται ωστόσο συνολικά σημαντική βελτίωση της γερμανικής αγοράς ενυπόθηκων δανείων.

182. Όσον αφορά τις δραστηριότητες στην παροχή υπηρεσιών ακινήτων (αμοιβαία κεφάλαια και εργολαβίες/ανάπτυξη προγραμμάτων) δεν διακρίνεται άμεσα υπερβάλλον δυναμικό στις συναλλαγές με αμοιβαία κεφάλαια σε εθνικό επίπεδο. Υπάρχει ωστόσο μεγάλη, ωστόσο μακροπρόθεσμα εν πολλοίς σταθερή ένταση του ανταγωνισμού. Σε αυτό το σημείο πρέπει να παρατηρηθεί ότι στη διάρκεια της διαδικασίας συμφωνήθηκε να αποσπαστεί από την BGB ολόκληρος ο τομέας της παροχής υπηρεσιών ακινήτων.

183. Στις συναλλαγές στην κεφαλαιαγορά η BGB σύμφωνα με όσα ανέφερε η Γερμανία δραστηριοποιείται στο εμπόριο μετοχών και ομολογιών (για ίδιο λογαριασμό και για λογαριασμό πελατών), έκδοση και εμπορία ομολόγων, καθώς και πράξεις με συνάλλαγμα και ξένα νομίσματα καθώς και άλλες συναλλαγές στη χρηματαγορά προπάντων με γερμανούς πελάτες. Η κρίση των κεφαλαιαγορών έχει οδηγήσει σε μεγάλη μείωση των συναλλαγών. Το ερώτημα αν υπάρχει πλεονάζον δυναμικό δεν μπορεί προσώρας να απαντηθεί οριστικά. Αναμένεται όμως ένταση του ανταγωνισμού και αυξανόμενη περιθωριοποίηση μικρότερων ανταγωνιστών όπως η BGB προς όφελος των μεγαλύτερων.

184. Η Επιτροπή παρατηρεί συνοπτικά σχετικά με τις παρατηρήσεις της Γερμανίας ότι εκτιμά κατ' αρχήν θετικά τη μελλοντική εξέλιξη του περιβάλλοντος της αγοράς και τις προοπτικές της BGB στο retailbanking και στις συναλλαγές στην κεφαλαιαγορά. Λόγω της αναμενόμενης καλύτερης οικονομικής εξέλιξης, όπως δείχνουν νεότερα στοιχεία, θα μπορούν να πραγματοποιηθούν σχετικά σταθερά κέρδη. Εξαρτάται αποφασιστικά από την ίδια την επιχείρηση το πώς θα εφαρμόσει επιτυχώς τις στρατηγικές της στην αγορά. Αντίθετα η κατάσταση στη χρηματοδότηση ακινήτων δεν φαίνεται να παρουσιάζει την ίδια ευνοϊκή εικόνα λόγω της διαδικασίας σταθεροποίησης η οποία προφανώς δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Η τράπεζα θα πρέπει επομένως να φροντίσει να προσαρμόσει ακόμη περισσότερο τη στρατηγική της σε αυτό τον τομέα εάν χρειάζεται με σχεδιασμένη περαιτέρω συρρίκνωση των συναλλαγών, στο μέτρο που αυτό θα αποδειχτεί αναγκαίο. Αφού η παροχή υπηρεσιών ακινήτων θα αποσπαστεί το αργότερο στο τέλος του 2005 από την τράπεζα, η εξέλιξη της αγοράς σε αυτό τον τομέα παίζει για την τράπεζα δευτερεύοντα ρόλο.

Ανάλυση των διαρθρωτικών και επιχειρησιακών ελλείψεων που ευθύνονται για τα προβλήματα

185. Η Επιτροπή στην εκτίμησή της των διαρθρωτικών και λειτουργικών ελλειμμάτων που ευθύνονται για τα προβλήματα της τράπεζας αναφέρεται στην παρουσίαση που έκανε η Γερμανία. Η Επιτροπή θεωρεί την ανάλυση των ελλείψεων του παρελθόντος συνολικά επαρκή και κατάλληλη ως σημείο εκκίνησης για την υπερνίκησή τους και για την εκπόνηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης.

186. Από αυτά η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η κρίση της BGB προερχόταν ιδίως από τη συσσώρευση κινδύνων στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων με διαρκώς αυξανόμενη χορήγηση μακροχρόνιων εγγυήσεων ενοικίου, μερισμάτων καθώς και αναζωογόνησης, οι οποίες από επιχειρηματικής απόψεως δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε ότι μπορούν να ελεγχθούν ούτε ότι αντιπροσωπεύουν μια πρόσφορη σχέση κόστους/οφέλους. Βασίζονται αντίθετα σε εντελώς μη ρεαλιστικές εκτιμήσεις για την αγορά, οι οποίες μπορούν να περιγραφούν μάλλον ως ευσεβείς πόθοι. Αυτό ίσχυε και για τον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων: μια επιθετική πολιτική τιμών που αποσκοπούσε σε υψηλότερο μερίδιο αγοράς και δεν κάλυπτε επαρκώς τους κινδύνους της δανειοδότησης, και λανθασμένες εκτιμήσεις εξασφαλίσεων βασιζόμενες σε ολιγωρία οδήγησαν σε περιόδους οικονομικής ύφεσης από το τέλος της δεκαετίας του 1990 και μετά σε μεγάλες απώλειες δανείων και ανάλογες ζημίες.

187. Επιπλέον υπήρξε τόσο στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων όσο και στον τομέα χρηματοδότησης ακινήτων σημαντική άσκηση επιρροής από ορισμένα πολιτικά πρόσωπα του ομόσπονδου κράτους που είτε αδιαφόρησαν για τα επιχειρηματικά συμφέροντα της τράπεζας είτε τους έλειπαν οι αναγκαίες οικονομικές γνώσεις και έδωσαν προτεραιότητα σε υποτιθέμενους αναπτυξιακούς στόχους της τοπικής πολιτικής. Στο μέτρο που αυτές οι παρεμβάσεις έχουν πλευρές που άπτονται του ποινικού δικαίου τις ερευνούν οι δικαστικές αρχές του Βερολίνου. Αυτές τις, από την άποψη της οικονομίας των επιχειρήσεων, απαράδεκτες πρακτικές τις διευκόλυνε αποφασιστικά ένα σύστημα αναγνώρισης και αντιμετώπισης κινδύνων, το οποίο μπορεί επιεικώς να χαρακτηριστεί υποτυπώδες και δεν αντιστοιχούσε κατά κανένα τρόπο στις συνήθεις απαιτήσεις της αγοράς για αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων. Είναι εμφανές ότι εκείνη τη χρονική περίοδο ούτε η διεύθυνση ούτε το εποπτικό συμβούλιο της τράπεζας ανταποκρίνονταν προσηκόντως στην ευθύνη τους για κανονική διοίκηση ή κανονικό έλεγχο της επιχείρησης. Χρειάζεται βέβαια να παρατηρήσει κανείς επιπροσθέτως ότι και οι εκάστοτε ελεγκτές και οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές διέκριναν πολύ αργά την προϊούσα συσσώρευση κινδύνων, τους οποίους η τράπεζα εντέλει δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει, και έλαβαν τα αντίστοιχα μέτρα λίγο πριν από τη γνωστοποίηση της κρίσης.

188. Το ξέσπασμα της κρίσης μπόρεσε μεταξύ άλλων να καθυστερήσει τόσο, επειδή η Landesbank Berlin ως τμήμα του ομίλου επωφελείτο από τις εκτεταμένες κρατικές εγγυήσεις Anstaltslast και Gewährträgerhaftung και αναχρηματοδοτούσε ολόκληρο τον όμιλο φθηνά στις κεφαλαιαγορές ανεξάρτητα από τους αληθινούς κινδύνους ή επέκτεινε την οικονομική επενέργεια των εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung μέσω εγγυήσεων ιδιωτικού δικαίου σε άλλες εταιρείες του ομίλου δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για πολλές παράλογες συναλλαγές της τράπεζας. Η κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung τον Ιούλιο του 2005 θα εγγυηθεί ότι μια κρίση με τέτοιο γενεσιουργό μηχανισμό θα είναι αδύνατη στο μέλλον ή θα τη διακρίνει έγκαιρα η αγορά και πάντως δεν θα χρειαστεί πια την

επωμιστούν οι φορολογούμενοι με ποσά τάξεως δισεκατομμυρίων.

Λεπτομερής περιγραφή του σχεδίου αναδιάρθρωσης το οποίο υποβλήθηκε στην Επιτροπή το καλοκαίρι του 2003 και των νέων επιχειρηματικών στρατηγικών

189. Η Mazars εξέτασε το λεπτομερές σχέδιο αναδιάρθρωσης, στην εκδοχή που υποβλήθηκε το καλοκαίρι του 2003, η οποία δεν περιείχε ακόμη την απόσπαση της Berliner Bank. Αυτό το σχέδιο προβλέπει μέτρα, τα οποία κατά τη γνώμη της Επιτροπής και σε συμφωνία με την εκτίμηση από την Mazars είναι συνολικά κατάλληλα για να εξαλείψουν τις διαρθρωτικές και λειτουργικές ελλείψεις στις οποίες οφείλονται τα προβλήματα του παρελθόντος και να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της επιχείρησης.

190. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης για την υπέρβαση των διαρθρωτικών και λειτουργικών ελλείψεων της τράπεζας αποτελείται αφενός από μέτρα σχετικά με πώληση, συγκέντρωση και διάλυση θυγατρικών επιχειρήσεων ή τομέων δραστηριότητας προκειμένου να επικεντρωθεί μελλοντικά η τράπεζα στη βασική της δραστηριότητα, αφετέρου από μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της ίδιας της βασικής δραστηριότητας (κύκλος εξυγίανσης) με μείωση κόστους, συγκέντρωση δραστηριοτήτων και μείωση θέσεων κινδύνου. Ορισμένα από τα μέτρα αναδιάρθρωσης, τόσο εντός όσο και εκτός πλαισίου της βασικής δραστηριότητας μπορούν ταυτόχρονα να θεωρηθούν μέτρα αντιστάθμισης υπέρ ανταγωνιστών, στο βαθμό που καταλήγουν σε μείωση της παρουσίας της τράπεζας στην αγορά. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης αναφέρεται στο χρονικό διάστημα 2001 έως 2006.

191. Η διάρθρωση των στόχων του σχεδίου αναδιάρθρωσης, στην εκδοχή που υποβλήθηκε το καλοκαίρι 2003 στην Επιτροπή, είναι μια περιφερειακή τράπεζα επικεντρωμένη στη βασική δραστηριότητα του retailbanking (λιανικές συναλλαγές με ιδιώτες και επιχειρήσεις με τους εμπορικούς τίτλους Berliner Sparkasse και Berliner Bank), το οποίο συμπληρώνεται από πράξεις με μεγαλύτερο περιθώριο στην κεφαλαιαγορά (BGB και LBB) και πράξεις χρηματοδότησης ακινήτων (BGB, LBB και BerlinHyp). Η λιανική δραστηριότητα θα εισέφερε σύμφωνα με το σχέδιο το 2006 λίγο περισσότερο από [...] %* των εσόδων του ομίλου (σχεδόν [...] ευρώ), η δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά περίπου [...] % (περίπου [...] ευρώ) και η χρηματοδότηση ακινήτων περίπου [...] % (περίπου [...] ευρώ). Λόγω του σχετικά μεγαλύτερου μεριδίου του κόστους που έχουν οι λιανικές εργασίες, αυτές και οι δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά θα συμβάλλουν [...] στα αποτελέσματα εκμετάλλευσης.

192. Ουσιώδεις αρχές της αναδιάρθρωσης είναι η βιώσιμη αποκατάσταση της αποδοτικότητας καθώς και η διαρκής μείωση του κόστους της τράπεζας, η μείωση των κινδύνων σε μια έκταση συνήθη για την αγορά και η βελτίωση με τον τρόπο αυτό της θέσης της στην κεφαλαιαγορά. Συγκεκριμένα, στο χρονικό διάστημα της αναδιάρθρωσης από το 2001 έως το 2006, το σχέδιο αναδιάρθρωσης στην εκδοχή που υποβλήθηκε το καλοκαίρι 2003 στην Επιτροπή προβλέπει βελτίωση του αποτελέσματος εκμετάλλευσης σε σαφώς περισσότερο από [...] ετησίως και για το σκοπό αυτό δυσανάλογα μεγάλη μείωση των διοικητικών δαπανών κατά λίγο περισσότερο από [...]. Οι θέσεις κινδύνου που είναι κρίσιμες για τον υπολογισμό του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου προβλέπεται να μειωθούν στο διάστημα 2001 έως 2006 από σχεδόν [...] ευρώ κατά περίπου [...] % σε λίγο περισσότερο από [...] ευρώ. Η τράπεζα επιδιώκει να αυξήσει μεσοπρόθεσμα τον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου σε τουλάχιστον 7 %.

Ανάλυση των διαρθρωτικών και επιχειρησιακών μέτρων στους επιμέρους τομείς δραστηριότητας

193. Με δεδομένα τα κύρια αίτια των στρεβλώσεων του παρελθόντος στην BGB η Επιτροπή και οι σύμβουλοί της θεωρούν εύλογα ορισμένα μέτρα κλειδιά όπως η ριζική μείωση του προσωπικού συνολικά κατά περισσότερο από το ήμισυ (από 15 000 σε 6 500), η εγκατάλειψη, συρρίκνωση ή η συντεταγμένη εκκαθάριση τομέων υψηλού κινδύνου ή τομέων που δεν ανήκουν στις βασικές δραστηριότητες μιας περιφερειακής τράπεζας λιανικών πράξεων, καλύτεροι εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου και ισχνότερη διάρθρωση της εσωτερικής οργάνωσης και των συμμετοχών προκειμένου να ξαναγίνει κερδοφόρα η επιχείρηση και να ξεπεραστούν τα λάθη του παρελθόντος. Οι λειτουργικές βελτιώσεις προκύπτουν από εσωτερικά μέτρα και περιλαμβάνουν την παραίτηση από επιζήμιες δραστηριότητες. Η Επιτροπή σε συμφωνία με την ανάλυση της Mazars θεωρεί τα προβλεπόμενα μέτρα κατ' αρχήν εφαρμόσιμα. Σε μεγάλη έκταση έχουν ήδη εφαρμοστεί ή σχεδιάζονται. Σε λεπτομέρειες ισχύουν τα ακόλουθα:

Λιανικές συναλλαγές στον τομέα ιδιώτες πελάτες

194. Για τις λιανικές συναλλαγές στον τομέα των ιδιωτών πελατών η αρχική σύλληψη της αναδιάρθρωσης προέβλεπε επικέντρωση στην περιφερειακή δραστηριότητα με τους εμπορικούς τίτλους Berliner Sparkasse και Berliner Bank (η δεύτερη τώρα, όπως συμφώνησε η Γερμανία, θα αποσπαστεί) με βελτιστοποίηση των εργασιακών διαδικασιών καθώς και σημαντική μείωση του προσωπικού. Το σχέδιο που ήδη έχει εφαρμοστεί κατά μεγάλο μέρος προβλέπει να πωληθούν όσες συμμετοχές δεν ταιριάζουν στην καθορισμένη περιφερειακή βασική δραστηριότητα καθώς και να κλείσουν υποκαταστήματα. Το σύνολο των εσόδων προβλέπεται να είναι στον κύκλο της εξυγίανσης από το 2001 μέχρι το 2006 [...], ενώ το σύνολο των διοικητικών δαπανών προβλέπεται να μειωθεί στο ίδιο διάστημα κατά περισσότερο από [...] % και τα κέρδη προ φόρων να αυξηθούν από λιγότερο από μείον [...] ευρώ σε [...] ευρώ. Οι θέσεις κινδύνου προβλέπεται να μειωθούν σημαντικά. Ο αριθμός του προσωπικού προβλέπεται να μειωθεί από περίπου 6 000 το 2001 σε λίγο περισσότερο από [...] στον υγιή όμιλο το 2006. Η σχέση cost/Income των συναλλαγών με ιδιώτες πελάτες προβλέπεται να βελτιωθεί από σχεδόν [...] % το 2001 σε σχεδόν [...] % το 2006.

195. Αυτά τα μέτρα έχουν κατά προσέγγιση ήδη εφαρμοστεί όπως προβλέπει ο σχεδιασμός. Μόνο η πώληση της Weberbank με στοιχεία ενεργητικού συνολικού ύψους 4,4 δισεκατ. ευρώ έχει καθυστερήσει, θα μπορέσει όμως

όπως προβλέπεται να συντελεστεί κατά τη διάρκεια του 2004. Συμφωνώντας με την ανάλυση της Mazars η Επιτροπή θεωρεί το σχέδιο, στο παρόν στάδιο, κατάλληλη βάση για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των συναλλαγών με ιδιώτες πελάτες.

Λιανικές πράξεις στον τομέα των συναλλαγών με επιχειρήσεις καθώς και μελλοντικό υπόλοιπο των πράξεων με το Δημόσιο

196. Τα μέτρα που σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο έχουν ληφθεί ή σχεδιάζονται στον τομέα ιδιώτες πελάτες επενεργούν εν πολλοίς ταυτόχρονα και στον τομέα των συναλλαγών με επιχειρήσεις, στον οποίο θα ενταχθεί μελλοντικά το υπόλοιπο του πεδίου δραστηριοτήτων Δημόσιο. Το σχέδιο προβλέπει να διακοπούν οι πράξεις με πελατεία επιχειρήσεις εκτός Βερολίνου. Το σύνολο τον εσόδων προβλέπεται να μειωθεί μόνο ελαφρά, ενώ το σύνολο των διοικητικών δαπανών προβλέπεται να μειωθεί στο ίδιο χρονικό διάστημα κατά σχεδόν [...] % και τα κέρδη προ φόρων να αυξηθούν από [...] ευρώ σε περίπου [...] ευρώ. Οι θέσεις κινδύνου προβλέπεται να μειωθούν επίσης σημαντικά. Το προσωπικό προβλέπεται να μειωθεί κατά περισσότερο από [...] %. Η σχέση cost/Income των πράξεων με πελάτες επιχειρήσεις προβλέπεται να αυξηθεί από σχεδόν [...] % το 2001 σε λίγο περισσότερο από [...] %.

197. Όπως επιβεβαιώνει η Mazars, αυτά τα μέτρα έχουν ήδη εν πολλοίς εφαρμοστεί ή εφαρμόζονταν όλα όπως είχαν σχεδιαστεί. Η Επιτροπή θεωρεί πιθανό να αποκαταστήσουν αυτά τα μέτρα στο παρόν στάδιο του σχεδίου μια ικανοποιητική αποδοτικότητα των πράξεων με πελάτες επιχειρήσεις και με το Δημόσιο και να περιορίσουν την τράπεζα και σε αυτόν τον τομέα στη βασική της δραστηριότητα στην περιφέρεια Βερολίνο/Βρανδεμβούργο.

Δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά

198. Οι δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά θα αναδιαρθρωθεί με σκοπό να απελευθερωθούν ίδια κεφάλαια με ανάλογη μείωση των θέσεων κινδύνου και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εργασιακών διαδικασιών. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται να συνενωθούν οι πράξεις για ίδιο λογαριασμό (προϊόντα μετοχών και εντόκων δανείων) όλων των τομέων της κεφαλαιαγοράς, να διαχωριστούν σαφώς από τις πράξεις για λογαριασμό πελατών και να μειωθούν συνολικά. Προβλέπεται ακόμη περιορισμός στη Γερμανία, την Ευρώπη και τις ΗΠΑ, ενώ θα εγκαταλειφθούν οι δραστηριότητες σε emerging-markets (αγορές υψηλού κινδύνου). Επίσης προβλέπεται η σημαντική μείωση του χαρτοφυλακίου παραγώγων επιτοκίου και ο περιορισμός σε θέσεις απευθυνόμενες σε πελάτες. Αντίθετα προβλέπεται να επεκταθούν οι λιγότερο επικίνδυνες συναλλαγές με πελάτες προπάντων όσον αφορά προϊόντα επιτοκίου και ιδίων κεφαλαίων. Το σύνολο των εσόδων προβλέπεται να μειωθεί στο διάστημα 2001 — 2006 μόνο ελαφρά, ενώ το σύνολο των διοικητικών δαπανών προβλέπεται να περιοριστεί στο ίδιο διάστημα κατά περίπου [...] % και τα κέρδη προ φόρων να αυξηθούν κατά περίπου [...] %. Οι θέσεις κινδύνου όπως και το προσωπικό προβλέπεται να μειωθούν κατά περίπου [...] %. Προβλέπεται ακόμη να βελτιωθεί η σχέση cost/Income των δραστηριοτήτων στην κεφαλαιαγορά να βελτιωθεί από λίγο περισσότερο από [...] % το 2001 σε περίπου [...] % το 2006.

199. Τα σχεδιαζόμενα μέτρα —όπως επιβεβαιώνει η Mazars— έχουν στο μεταξύ εν πολλοίς εφαρμοστεί ή εφαρμόζονται βάσει χρονοδιαγράμματος. Η Επιτροπή θεωρεί αυτό επαρκές για να εξασφαλιστεί στο μέλλον η αποδοτικότητα αυτού του τομέα δραστηριοτήτων και ταυτόχρονα να περιοριστούν οι κίνδυνοι για την τράπεζα σε διαχειρίσιμο μέγεθος. Η επικέντρωση στις συναλλαγές για λογαριασμό πελατών και η συνένωση και οργανωτική απόσπαση των πράξεων για ίδιο λογαριασμό βελτιώνει κατά την άποψη της Επιτροπής τη διαφάνεια, μειώνει τους κινδύνους και βοηθά την τράπεζα να τους αντιμετωπίσει καλύτερα. Με τη σαφή μείωση των θέσεων κινδύνου απελευθερώνονται ίδια κεφάλαια, πράγμα χρήσιμο για την αύξηση του δείκτη ιδίων κεφαλαίων και επομένως για την εξασφάλιση της θέσης της τράπεζας στην κεφαλαιαγορά έπειτα από την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung.

Χρηματοδότηση ακινήτων

200. Στον τομέα της αναδιάρθρωσης της χρηματοδότησης ακινήτων ύψιστη προτεραιότητα έχει η μείωση του κινδύνου. Για το σκοπό αυτό σχεδιάστηκε μια βαθμιαία απογραφή των κινδύνων με στόχο να εξαλειφθούν οι σοβαροί κίνδυνοι και να περιοριστούν οι νέες συναλλαγές σε πελάτες χαμηλού κινδύνου. Ο τομέας διαχείρισης κινδύνου σχεδιάστηκε να αναπτυχθεί. Οι εργασιακές διαδικασίες προβλέφθηκε να βελτιστοποιηθούν και ο έλεγχος κινδύνων να βελτιωθεί. Στη βασική δραστηριότητα θα ανήκαν μελλοντικά χρηματοδοτήσεις επιχειρηματιών επενδυτών και εταιρειών κατασκευής κατοικιών κατά προτεραιότητα σε επιλεγμένες μεγαλουπόλεις της Δυτικής Γερμανίας οι οποίες έχουν θιγεί λιγότερο από την κρίση της αγοράς ακινήτων και θα συνεχιζόταν σε ορισμένη έκταση στο Βερολίνο και το Βρανδεμβούργο. Η χρηματοδότηση επιχειρηματιών επενδυτών αποτελεί μια σχετικά σταθερή δραστηριότητα χαμηλού κινδύνου. Η υπερπεριφερειακή επικέντρωση είναι αναγκαία για τη διασπορά του κινδύνου και την εξασφάλιση πρόσφορης πολυμέρειας του χρηματοφυλακίου, για την αξιοποίηση περιφερειακών δυνατοτήτων ανάπτυξης και ήδη διαθέσιμης τεχνογνωσίας της αγοράς. Χωρίς την υπερπεριφερειακή συνισταμένη στη χρηματοδότηση ακινήτων υπάρχει κίνδυνος ουσιώδους επιδείνωσης της διαβάθμισης (rating) και των επιτοκίων αναχρηματοδότησης. Αντίθετα έχει προβλεφθεί η συρρίκνωση των τμημάτων υψηλού κινδύνου των δραστηριοτήτων με ακίνητα με μη ικανοποιητικά περιθώρια κέρδους. Η τράπεζα θεωρεί ότι η βελτίωση των αποτελεσμάτων στις νέες πράξεις είναι ρεαλιστική εάν υπάρξει διαφορετικός προσανατολισμός των νέων συναλλαγών.

201. Για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στις υπάρχουσες δραστηριότητες αναλαμβάνουν δράση περισσότεροι ειδικοί στην αντιμετώπιση κινδύνων από επισφαλείς επενδύσεις. Γίνεται επεξεργασία και κριτική επαναξιολόγηση των χαρτοφυλακίων, εάν χρειάζεται με τη βοήθεια εξωτερικών εμπειρογνωμόνων, με προδιαγραφές και συμμετοχή του τμήματος εμπειρογνωμόνων της τράπεζας. Ακόμη προβλέπεται να μειωθεί το άμεσο πραγματικό κόστος καθώς και το κόστος προσωπικού κατά περίπου [...] %. Σημαντικό μοχλό για τη βελτίωση του αποτελέσματος αποτελεί επίσης η ανάπτυξη στρατηγικών εξυγίανσης για επισφαλείς δεσμεύσεις καθώς και η εισαγωγή το 2002 ενός τμήματος ελέγχου κινδύνων για ολόκληρο τον όμιλο, το οποίο προηγουμένως υπήρχε μόνο σε μεμονωμένους τομείς, καθώς και η εγκατάσταση κατάλληλων συστημάτων έγκαιρης ειδοποίησης.

202. Σύμφωνα με το σχέδιο το σύνολο των εσόδων θα αυξηθεί στο διάστημα 2001 — 2006 κατά λίγο περισσότερο από [...] % σε [...]. Το σύνολο των διοικητικών δαπανών προβλέπεται να μειωθεί στο ίδιο χρονικό διάστημα κατά περίπου [...] %. Τα κέρδη προ φόρων θα αυξηθούν μέχρι το 2001 σε περίπου [...] ευρώ, από τα σημερινά αρνητικά ποσά. Οι θέσεις κινδύνου σχεδιάζεται να μειωθούν κατά περισσότερο από [...] % και η σχέση cost/Income των δραστηριοτήτων χρηματοδότησης ακινήτων σχεδιάζεται να αυξηθεί και λόγω των μέτρων έντασης κόστους που αναφέρθηκαν από περίπου [...] % σε λίγο περισσότερο από [...] %.

203. Αυτά τα μέτρα έχουν ήδη εν πολλοίς εφαρμοστεί ή βρίσκονται κατά το μεγαλύτερο μέρος εντός χρονοδιαγράμματος. Η Επιτροπή βλέπει τα επιδιωκόμενα μέτρα καταρχήν ως βήματα στη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο κατά την άποψη της Επιτροπής και των συμβούλων της χωλαίνει η πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων βελτιώσεων όσο αφορά την ποιότητα των στοιχείων και υστερεί των προδιαγραφών του σχεδίου. Αυτή η μη ικανοποιητική κατάσταση θα μπορούσε πιθανόν να εμποδίσει τη λειτουργικότητα της διαχείρισης κινδύνων.

204. Ακόμη η Επιτροπή σε ομοφωνία με την ανάλυση της Mazars, αμφέβαλε αν η τράπεζα θα κατορθώσει στο μέλλον να αναπτύξει επαρκή όγκο εργασιών με τα επιδιωκόμενα υψηλά ποσοστά κέρδους και πελάτες χαμηλού κινδύνου. Διότι σύμφωνα με τα στοιχεία που κατέθεσε η ίδια η Γερμανία η αγορά χρηματοδότησης ακινήτων χαρακτηρίζεται από μεγάλη ένταση ανταγωνισμού και βρίσκεται σήμερα ακόμη σε διαδικασία σταθεροποίησης. Οι πελάτες στους οποίους στοχεύει η BGB θα πολιορκούνται ως το ελκυστικότερο τμήμα της αγοράς και από άλλους πωλητές. Μια αστοχία θα είχε άμεση επίπτωση στο επιδιωκόμενο μελλοντικό πλεόνασμα εσόδων από τόκους. Βάσει των αριθμών του καλοκαιριού 2003 που τέθηκαν στη διάθεση των συμβούλων της Επιτροπής η προβολή της τότε υφιστάμενης υστέρησης από τον στόχο ανάπτυξης νέων εργασιών στο μέλλον θα οδηγούσε σε σημαντική απώλεια τόκων. Εάν η υστέρηση από το στόχο διευρυνθεί στο μέλλον, θα μεγαλώσει και η βαρύτητα της απώλειας εσόδων από τόκους. Η μελλοντική ανάπτυξη επαρκούς όγκου νέων εργασιών εξαρτάται αποφασιστικά από την εξέλιξη της αγοράς στην περιφέρεια Βερολίνου/Βρανδεμβούργου, στην οποία συνεχίζει να βρίσκεται το κέντρο βάρους των δραστηριοτήτων της BGB. Εάν η τράπεζα δεν έχει εκεί επαρκή επιτυχία, αυτό θα έχει επιπτώσεις διαρκείας ιδίως στην αξία της συμμετοχής της BGB στην BerlinHyp και θα καθιστούσε αναγκαίες περαιτέρω αποσβέσεις στη λογιστική αξία ύψους τότε [...] ευρώ πράγμα που θα επενεργούσε επιβαρυντικά στο αποτέλεσμα εκμετάλλευσης και ίσως στον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου της τράπεζας Αυτό το ζήτημα αναλύεται διεξοδικότερα παρακάτω (αιτιολογική σκέψη 249). Η Επιτροπή συμφωνεί με την ανάλυση της Mazars ότι ωστόσο η βιωσιμότητα της τράπεζας συνολικά δεν τίθεται εν αμφιβόλω από τα εναπομένοντα προβλήματα στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων.

Διάλυση του τομέα μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό

205. Η τράπεζα σχεδιάζει να αποσυρθεί εντελώς από τον τομέα δραστηριοτήτων μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό, ο οποίος περιλαμβάνει την παροχή συμβουλών στον τομέα Mergers & Acquisitions καθώς και Structured Finance/χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων που η τράπεζα δεν θεωρεί ότι ανήκει στις βασικές δραστηριότητές της. Γι' αυτό το λόγο διέκοψε από το 2002 κατ' αρχήν τις νέες εργασίες. Λόγω των μακροπρόθεσμων δεσμεύσεων ιδίως στον τομέα Structured Finance είναι ωστόσο αδύνατη η άμεση απόσυρση, μόνο μια εκτεταμένη μείωση κατά περίπου [...] % των θέσεων κινδύνου μέχρι το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης το 2006. Το υπόλοιπο θα διακοπεί το συντομότερο δυνατό, με εξαίρεση μικρής έκτασης διεθνείς χρηματοδοτήσεις εξαγωγών που καλύπτονται από πρακτορεία δανείων για εξαγωγές και μεσοπρόθεσμες έως μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις συναλλαγών με εμπορεύματα σε επιλεγμένες χώρες στόχους στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη βάσει αποδεδειγμένης πραγματογνωμοσύνης, οι οποίες θα ενσωματωθούν στις δραστηριότητες κεφαλαιαγοράς και θα διατηρηθούν.

206. Οι μειώσεις που επιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα έγιναν σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με το σχέδιο. Κατά την άποψη της Επιτροπής και της Mazars είναι κατάλληλες προκειμένου αυτός ο τομέας δραστηριοτήτων συνολικά να διακοπεί συντεταγμένα όσο το δυνατό συντομότερα και με τη μεγάλη μείωση των θέσεων κινδύνου να απελευθερώσει σημαντικά ίδια κεφάλαια για την εξασφάλιση της μελλοντικής θέσης της τράπεζας στην κεφαλαιαγορά. Η εγκατάλειψη αυτού του σχετικά υψηλού κινδύνου και με μεγάλες ανάγκες χρηματοδότησης τομέα, ο οποίος δεν ανήκει στις βασικές δραστηριότητες της τράπεζας, θα απαλλάξει και τη διοίκηση από σημαντικά βάρη προκειμένου να εκπληρώσει καλύτερα τα πρωταρχικά της καθήκοντα στους κρίσιμους τομείς. Βέβαια το αρχικό σχέδιο για μείωση τον Ιούνιο 2003 τροποποιήθηκε λαμβάνοντας υπόψη τις δυσμενείς συνθήκες στην αγορά το 2002. Αυτό θα μπορούσε να επιφέρει ορισμένη, συνολικά όμως όχι σημαντική, καθυστέρηση της συρρίκνωσης των θέσεων κινδύνου.

Μείωση και μεταβίβαση του τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων

207. Συμπληρωματικά με την ανακοίνωση η Γερμανία στην απάντησή της μετά την κίνηση της διαδικασίας από την Επιτροπή πρότεινε εκτός από τη μείωση των δραστηριοτήτων της παροχής υπηρεσιών ακινήτων να αποσπαστεί αυτός ο τομέας τελείως και —εκτός από λίγες εταιρείες που μπορούν να πωληθούν στην αγορά— να μεταβιβαστεί στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου μέχρι το τέλος 2005 ως περαιτέρω μέτρο αντιστάθμισης. Αυτό το μέτρο έγινε έτσι μέρος του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Περιλαμβάνει όλες τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων τις οποίες θίγει η ασπίδα έναντι κινδύνου του Απριλίου 2002, ιδίως η IBAG, η Bavaria, η IBV, η IBG και η LPFV.

208. Η ασπίδα έναντι κινδύνων του Απριλίου 2002 καλύπτει όλους τους κινδύνους από παλαιές εργασίες της τράπεζας στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων, οι οποίες έχουν γίνει πριν από τις συγκεκριμένες ρητές

ημέρες που αναφέρονται παραπάνω. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι κίνδυνοι από τον τομέα παροχής υπηρεσιών κτιρίων να προέρχονται για την τράπεζα μόνο από νέες εργασίες, οι οποίες έγιναν αργότερα από τις καθορισθείσες ημερομηνίες. Με δεδομένο ότι η αγορά παροχής υπηρεσιών ακινήτων συνεχίζει να πρέπει να θεωρείται προβληματική και χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανασφάλεια προγνώσεων, η Επιτροπή —όπως επιβεβαιώνουν και οι σύμβουλοί της από την Mazars— θεωρεί τη συνέχιση της σαφούς μείωσης των νέων εργασιών στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων σημαντική συμβολή για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και της επικέντρωσης στις βασικές εργασίες μιας περιφερειακής τράπεζας. Η μεταβίβαση των παλαιών εργασιών που υπόκεινται στην ασπίδα έναντι κινδύνων στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου στην τρέχουσα τιμή αγοράς επιτρέπει επίσης στην τράπεζα την απελευθέρωση των πόρων που ήταν μέχρι σήμερα δεσμευμένοι εκτός της βασικής εργασίας, μολονότι η μεταβίβαση των ήδη καλυμμένων παλαιών εργασιών καθαυτή μάλλον δεν έχει σημαντική επίπτωση στην κατάσταση κινδύνου της τράπεζας.

209. Η Επιτροπή, συμφωνώντας με την Mazars, θεωρεί ότι η πλήρη παραίτηση από το επιχειρηματικό πεδίο υπηρεσίες ακινήτων είναι μια σαφής και οικονομικά εύλογη τομή, η οποία μπορεί να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη σταθεροποίηση της τράπεζας. Αυτό το μέτρο αναμένεται μάλιστα να αξιολογηθεί θετικά από την κεφαλαιαγορά και να διευκολύνει τη σχεδιαζόμενη ιδιωτικοποίηση της τράπεζας.

Προσωπικό

210. Η σχεδιαζόμενη μείωση προσωπικού στο χρονικό διάστημα της αναδιάρθρωσης από το 2001 μέχρι το 2006 ανέρχεται για το σύνολο του ομίλου σε 8. 500 άτομα, δηλαδή μείωση κατά σχεδόν 60 % από 15 000 σε 6 000. Μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2003 είχε γίνει δυνατό να φθάσει το προσωπικό στα συνολικά περίπου 10 000 άτομα, μείωση δηλαδή κατά σχεδόν 5 200 ή περίπου 35 %. Αυτοί οι αριθμοί αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό στις προδιαγραφές του σχεδίου.

Ανάλυση των οικονομικών μέτρων

211. Τα οικονομικά μέτρα είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής και των συμβούλων της Mazars, αναγκαία και κατάλληλα για να αποκατασταθεί η οικονομική σταθερότητα της BGB από την άποψη της ρευστότητας και της καθαρής θέσης της τράπεζας και για την εξασφάλιση της αναχρηματοδότησης της τράπεζας στις κεφαλαιαγορές, καθώς και για να χρηματοδοτηθεί η αναδιάρθρωση της BGB. Τα οικονομικά μέτρα περιλαμβάνουν μέτρα που αφορούν τόσο τα ίδια κεφάλαια όσο και τα δανειακά κεφάλαια. Λεπτομερώς ισχύουν τα εξής:

212. Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι η πώληση περιουσιακών στοιχείων και συμμετοχών θα εφοδιάσει την τράπεζα με ρευστό και θα μειώσει τις θέσεις κινδύνου πέρα από τον βασικό τομέα δραστηριοτήτων. Ωστόσο δεν φαίνεται να μπορούν να επιτευχθούν συνολικά με αυτή την πώληση σημαντικά λογιστικά κέρδη.

213. Η αναχρηματοδότηση της τράπεζας στηρίζεται σε τρεις κύριους πυλώνες: καταθέσεις ταμιευτηρίου (περίπου ένα τρίτο), τραπεζικές καταθέσεις (περίπου ένα τρίτο) και εγχαρτωμένες υποχρεώσεις (περίπου ένα τέταρτο). Οι ενοποιημένες υποχρεώσεις μειώθηκαν από 185 δισεκατ. ευρώ στο τέλος 2001 κατά 32 δισεκατ. ευρώ σε 153 δισεκατ. ευρώ στα μέσα του 2003. Αυτό υπερβαίνει σαφώς το στόχο του σχεδίου για το 2003 ύψους περίπου 160 δισεκατ. ευρώ. Μέχρι το 2006 σχεδιάζεται να μειωθούν περαιτέρω σε σχεδόν [...] ευρώ.

214. Η τράπεζα αποσκοπεί να προετοιμάσει την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων στη μετατόπιση του μέχρι σήμερα σχετικά μεγάλου της αποθέματος βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, καθώς και την επάνοδο στην κεφαλαιαγορά στον τομέα ανασφάλιστων υποχρεώσεων. Για το σκοπό αυτό η τράπεζα διατύπωσε στόχους για την έκδοση ασφαλισμένων και ανασφάλιστων υποχρεώσεων και προσπαθεί έτσι να ανακτήσει την εμπιστοσύνη της κεφαλαιαγοράς καθώς και να διευρύνει τη βάση των επενδυτών. Η τράπεζα συζήτησε με οργανισμούς διαβάθμισης για τη διαβάθμιση στην οποία είναι ρεαλιστικό να αποσκοπεί με επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης στη βάση του base-case-scenario («A» ή «A3»). [...]. Συνολικά υπολογίζεται σε αυτό το σενάριο ότι θα υπάρξει μέση αύξηση του κόστους αναχρηματοδότησης κατά [...] μονάδες βάσης, η οποία οφείλεται στην κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων στα μέσα 2005.

215. Η Επιτροπή θεωρεί —όπως επιβεβαιώνει και η Mazars— καταρχήν εύλογη τη στρατηγική αναχρηματοδότησης της τράπεζας και ιδίως το βασικό σενάριο που ανέπτυξε και τη συναγωγή αντίστοιχα αυξημένου κόστους αναχρηματοδότησης. Ωστόσο για τη μελλοντική αναχρηματοδότηση της τράπεζας προκύπτει μια ανασφάλεια από την πιθανή επιφυλακτικότητα των συμμετεχόντων στη αγορά, η οποία είναι πιθανό να εμφανιστεί στην περίπτωση που τα αποτελέσματα της τράπεζας υστερούν έναντι των προσδοκιών. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να υπολογίζει κανείς αυξανόμενο κόστος αναχρηματοδότησης. Επίσης δεν είναι προς το παρόν πλήρως προβλέψιμο κατά πόσο στα μέσα 2005 θα μπορούσαν να εμφανιστούν πιθανά φαινόμενα κορεσμού στην αγορά, όταν όλες οι τράπεζες του Δημοσίου στη Γερμανία απολέσουν τις κρατικές εγγυήσεις. Η τοποθέτηση ορισμένων αξιόγραφων πιθανόν να είναι τουλάχιστον δυσχερέστερη.

216. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή θεωρεί την περαιτέρω μείωση των θέσεων κινδύνου ουσιώδη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Εάν στο μέλλον διαγραφούν στον ορίζοντα τα προβλήματα που περιγράφηκαν, η τράπεζα θα μπορούσε να τα αντιμετωπίσει αποτελεσματικά καταβάλλοντας μεγαλύτερες προσπάθειες για τη μείωσή τους και να επηρεάσει με αυτό τον τρόπο θετικά την εμπιστοσύνη της κεφαλαιαγοράς.

217. Μία ακόμη ουσιώδης προϋπόθεση για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης των κεφαλαιαγορών είναι η επίτευξη επαρκούς δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου, ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμεύσει για την απορρόφηση κραδασμών από πιθανές ζημίες. Ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου εξαρτάται αφενός από τον όγκο των θέσεων κινδύνου και αφετέρου από τον όγκο του ίδιου του μετοχικού κεφαλαίου. Η τράπεζα επιδιώκει για το τέλος

της περιόδου αναδιάρθρωσης δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου που να ξεπερνά το 7 %. Εισφορά κεφαλαίου από πλευράς μετόχων πέραν της αύξησης κεφαλαίου του Αυγούστου 2001 με σκοπό τη βελτίωση της καθαρής θέσης της τράπεζας δεν αναμένεται, τουλάχιστον μέχρι την ιδιωτικοποίηση στα τέλη του 2007. Με αυτό το δεδομένο η τράπεζα πρέπει να καταφύγει για την αύξηση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ιδίως στη μείωση των θέσεων κινδύνου ή στην πώληση περιουσιακών στοιχείων.

218. Η Επιτροπή έχει συνείδηση του γεγονότος ότι το νομικά υποχρεωτικό ελάχιστο 4 % για το δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου δεν επαρκεί προκειμένου να εξασφαλίσει μια τράπεζα την αναγκαία ελευθερία κινήσεων στις καθημερινές συναλλαγές. Ως εκ τούτου η Επιτροπή στην απόφαση για την ενίσχυση διάσωσης της 25 Ιουλίου 2001 είχε δεχτεί δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 5 % ως αναγκαίο για την επιβίωση μιας τράπεζας. Αποφασιστικής σημασίας γι' αυτή ήταν μια επιστολή του τότε BAKred. Ακόμη η Επιτροπή έχει συνείδηση του γεγονότος ότι, όπως επιβεβαιώνει και η Mazars, στις χρηματαγορές συνήθως αναφέρεται δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % ως κρίσιμο μέγεθος κάτω από το οποίο η ευρωστία ενός ιδρύματος αμφισβητείται και μειώνεται η εμπιστοσύνη των χρηματαγορών. Κατά τη Mazars οι οργανισμοί διαβάθμισης έχουν την τάση να θεωρούν το δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ως έκφραση της οικονομικής ευρωστίας μιας τράπεζας, και έτσι τα πιστωτικά ιδρύματα γενικά φροντίζουν η καθαρή τους θέση να υπερβαίνει το υποχρεωτικό κατώτατο όριο προκειμένου να εξασφαλίσουν ανάλογη διαβάθμιση, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές με λογικούς όρους. Ένας δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου υψηλότερος από 6 % μπορεί να είναι πρόσφορος και ενόψει της μεταρρύθμισης των διεθνών συμβάσεων στο πλαίσιο της Basel II και της κατάργησης των κρατικών εγγυήσεων, προκειμένου να εκπληρωθούν οι προσδοκίες της αγοράς για αυξημένη ευρωστία ιδίως των τραπεζών των ομόσπονδων κρατών και να επιτευχθεί ως εκ τούτου καλύτερη διαβάθμιση. Η τράπεζα επιδιώκει τη διαβάθμιση A και θεωρεί αναγκαίο για το σκοπό αυτό δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου τουλάχιστον 7 %. Βάσει των συγκριτικών στοιχείων που παρατηρούνται στην αγορά (σύμφωνα με τα οποία ο μέσος δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου στη Γερμανία με 6 % είναι μάλλον χαμηλός σε διεθνή σύγκριση και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο μέσος δείκτης των διακεκριμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων είναι 8 % και ακόμη υψηλότερος) οι σύμβουλοι της Επιτροπής θεωρούν μεσοπρόθεσμα απαραίτητο δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % έως 7 %.

219. Η Επιτροπή, συμφωνώντας με την Mazars, θεωρεί μεν ότι μεσοπρόθεσμη αύξηση του συντελεστή μετοχικού κεφαλαίου πέραν του 6 % ευνοεί μεν επίσης την επίτευξη των στόχων. Η αύξηση όμως πέραν του 6 % είναι κατά τη γνώμη της Επιτροπής αποκλειστικά ζήτημα επιχειρηματικού συμφέροντος και ευθύνης της τράπεζας και δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί με κρατικές ενισχύσεις. Διότι οι ανταγωνιστές της τράπεζας βρίσκονται αντιμέτωποι με την ίδια κατάσταση στην αγορά, πρέπει όμως να αυξήσουν τον δικό τους εκάστοτε δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου με δικές τους δυνάμεις χωρίς κρατική υποστήριξη. Η έγκριση της αύξησης του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου με κρατικά μέσα πέραν του 6 % θα τοποθετούσε την τράπεζα αδικαιολογήτως σε καλύτερη κατάσταση από εκείνη των ανταγωνιστών της, χωρίς αυτό να είναι τη χρονική στιγμή της απόφασης απολύτως απαραίτητο για τη βιωσιμότητα της τράπεζας. Η ενίσχυση ως εκ τούτου δεν θα περιοριζόταν πια στο απαραίτητο ελάχιστο.

220. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή επέμεινε ότι σύμφωνα με τη σύμβαση μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της τράπεζας της 26 Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με την αντιμετώπιση πιθανής απαίτησης αποπληρωμής του ομόσπονδου κράτους μετά την απόφαση της Επιτροπής για τη διαδικασία ενίσχυσης C 48/02 το πιθανό ποσό της αποπληρωμής θα παραμείνει στην τράπεζα ως εισφορά κεφαλαίου μόνο στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για να επιτευχθεί δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % (ή δείκτης συνολικού κεφαλαίου 9,7 %, ο οποίος αναγνωρίζεται ήδη στην απόφαση για την ενίσχυση διάσωσης) βάσει του ισολογισμού 2002. Αυτή η σύμβαση όμως μπορεί να εγκριθεί από την Επιτροπή μόνο εφόσον το ποσό που θα προκύπτει από αυτήν την 1η Ιανουαρίου 2004 δηλαδή βάσει των μεγεθών που θα είναι επίκαιρα τη χρονική στιγμή της απόφασης της Επιτροπής δεν θα οδηγεί σε δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου του ομίλου BGB μεγαλύτερο από 6 % (συνυπολογιζόμενης της υπεσχημένης από τη Γερμανία απόσπασης της IBB η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 279).

221. Για τους ίδιους λόγους η Επιτροπή επιδίωξε να δεσμευτεί η Γερμανία ότι στο πλαίσιο του διαχωρισμού των δραστηριοτήτων στήριξης το 2005 θα αφήσει στην τράπεζα το αποθεματικό της IBB μόνο στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για τη διατήρηση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου στο 6 % την ορισθείσα ημερομηνία της 1η Ιανουαρίου 2004. Αυτό το μέτρο πρέπει να θεωρηθεί ως μέρος των αντισταθμίσεων τις οποίες πρέπει να προσφέρει η τράπεζα προκειμένου να περιοριστούν προς όφελος των ανταγωνιστών οι νοθεύσεις του ανταγωνισμού τις οποίες προκαλεί η ενίσχυση. Με την επάνοδο του αποθεματικού της IBB στο αναφερθέν ύψος εξασφαλίζεται ότι η τράπεζα δεν θα μπορεί στο πλαίσιο του διαχωρισμού των δραστηριοτήτων στήριξης να αποκτήσει δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου υψηλότερο από το ελάχιστο απαραίτητο για τη μακροπρόθεσμη επιβίωσή της, τον οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για επεκτατικές επιχειρηματικές στρατηγικές που θα έβλαπταν ανταγωνιστές. Εάν η τράπεζα ακολούθως θέλει να επιτύχει υψηλότερο δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου, πρέπει να το πετύχει με αντίστοιχες αλλαγές στα θέσεις κινδύνου ή με τη μείωση αποθεματικών με δικές της προσπάθειες ή μετά την ιδιωτικοποίηση με ανάληψη περισσότερων ιδίων μέσων στην αγορά.

222. Συνοψίζοντας η Επιτροπή θεωρεί συμφωνώντας με την Mazars ότι η τράπεζα εξ ιδίου καλώς νοούμενου συμφέροντος θα καταβάλλει μακροπρόθεσμα κάθε προσπάθεια να αποκτήσει τον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ο οποίος θα επιφέρει μία για την ίδια ικανοποιητική διαβάθμιση. Κατά την τράπεζα αυτός ο δείκτης είναι τουλάχιστον 7 %. Για να αυξήσει το δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου με δικές της δυνάμεις από [...] % σε 7 % ή μεγαλύτερο η τράπεζα διαθέτει μέχρι το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης το 2006 σχεδόν τρία χρόνια. Η Επιτροπή θεωρεί ρεαλιστικό να εφαρμοστούν, μέσα σε αυτό το διάστημα, τα ανάλογα μέτρα για την περαιτέρω αύξηση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου.

Ποσοτική εκτίμηση και πιθανότητες πραγματοποίησης των υφιστάμενων κινδύνων και ανάλυση της πρόνοιας κινδύνου

223. Αφού η Επιτροπή την άνοιξη του 2003 με δική της ανάλυση δεν μπόρεσε να εξαλείψει αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα της τράπεζας που παρέμεναν και είχαν προκληθεί από την αποτυχία της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης και το πολύ αρνητικό αποτέλεσμα του 2002 και η αντίστοιχη αποτελεσματική απομόνωση των δανειακών κινδύνων που βρίσκονταν προπάντων στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων σύμφωνα με τις πληροφορίες της Γερμανίας φαινόταν αδύνατη χωρίς περαιτέρω ενισχύσεις, η Επιτροπή βεβαιώθηκε με τη βοήθεια ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων ότι η τράπεζα με εξαίρεση ορισμένα σημεία μερίμνησε επαρκώς για τους υφιστάμενους κινδύνους και σχημάτισε ανάλογες προβλέψεις. Η Mazars, σύμβουλοι της Επιτροπής, πρότειναν γι' αυτά τα σημεία μέτρα για την προσαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, στην εκδοχή που είχε υποβάλλει η Επιτροπή το καλοκαίρι του 2003. Αυτά τα μέτρα έπειτα από πρόταση της Επιτροπής τα ενσωμάτωσε η τράπεζα, και το τροποποιημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 29 Ιανουαρίου 2004. Λεπτομερώς ισχύουν τα εξής:

Κίνδυνοι από δάνεια

224. Με αναλυτική εξέταση κατάλληλου δείγματος από το χαρτοφυλάκιο δανείων της τράπεζας οι σύμβουλοι της Επιτροπής πρότειναν αύξηση των προβλέψεων κινδύνου βαθμιαία μέχρι το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης στο ενδιάμεσο σενάριο κατά [...] ευρώ και στο worst-case-scenario κατά [...] ευρώ. Επίσης επισήμαναν μία παράλειψη στο worst-case-scenario, η οποία απαιτεί επιπλέον πρόβλεψη κινδύνου ύψους [...] ευρώ για να ισοσκελιστεί. Αυτή η πρόβλεψη κατανέμεται ως εξής: [...] ευρώ für 2003, [...] ευρώ για το 2004, [...] ευρώ για το 2005 και [...] ευρώ για το 2006. Κατά τα άλλα η πρόβλεψη κινδύνου πρέπει να θεωρηθεί επαρκής. Ωστόσο η έκπτωση ενός και μόνο μεγάλου δανείου μπορεί να οδηγήσει σε υπέρβαση της πρόβλεψης κινδύνου. Αυτό αφορά ιδίως τις χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων στους τομείς αερομεταφορές, ενέργεια και τηλεπικοινωνίες. Το worst-case-scenario υπολογίζει για τέτοιες περιπτώσεις [...] ευρώ επιπλέον πρόβλεψη κινδύνου. Με δεδομένο το σχετικά μεγάλο χαρτοφυλάκιο μεγάλων δανείων η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι —όπως επιβεβαιώνει και η Mazars— υπέρβαση των προβλεπόμενων κινδύνων με την απώλεια ενός μεγάλου δανείου ύψους τουλάχιστον [...] ευρώ είναι καταρχήν δυνατή. Εάν προκύψουν συγκεκριμένες, έως τώρα ανύπαρκτες ενδείξεις, μιας τέτοιας απώλειας, η τράπεζα θα αναγκαστεί να προχωρήσει σε ανάλογη αύξηση των προβλέψεων κινδύνου. Η Επιτροπή, στο φως της ανάλυσης από την Mazars, θεωρεί ότι η τράπεζα θα μπορούσε να φέρει εις πέρας ένα τέτοιο μέτρο με τις δικές της δυνάμεις.

225. Μετά τη βελτίωση του σχεδίου αναδιάρθρωσης που επήλθε στο μεταξύ με την ενσωμάτωση των μέτρων που προτάθηκαν από τους συμβούλους της Επιτροπής, η Επιτροπή θεωρεί επαρκή την πρόβλεψη για τους γνωστούς κινδύνους. Η Επιτροπή σημειώνει θετικά ότι η διοίκηση της τράπεζας έχει λάβει συνολικά πρόσφορα μέτρα για την οικοδόμηση κατάλληλου συστήματος ελέγχου κινδύνων. Η οικοδόμηση ακολουθεί το σωστό δρόμο, δεν έχει όμως ολοκληρωθεί ακόμη. Η Επιτροπή είναι αισιόδοξη ότι η τράπεζα υπηρετώντας το δικό της καλώς εννοούμενο συμφέρον θα συνεχίσει αυτή τη διαδικασία με την ίδια αποφασιστικότητα όπως μέχρι σήμερα. Η Επιτροπή έχει συνείδηση του ότι η μελλοντική βιωσιμότητα της τράπεζας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την περαιτέρω οικονομική εξέλιξη προπάντων στο Βερολίνο και τα πέντε νέα ομόσπονδα κράτη. Αυτοί οι κίνδυνοι όμως δεν μπορούν κατά τη γνώμη της Επιτροπής να γίνουν αντιληπτοί με ασφάλεια και θίγουν σε διαφορετική έκταση όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι τα μέτρα που περιγράφονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης, και εν πάση περιπτώσει βρίσκονται στον σωστό δρόμο αρκούν. Φυσικά στην οικονομική διαδικασία δεν υπάρχει ποτέ απόλυτη βεβαιότητα.

Κίνδυνοι από δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά

226. Οι δραστηριότητες της τράπεζας στην κεφαλαιαγορά συμβάλλουν στην περίοδο της αναδιάρθρωσης κατά περίπου [...] % στα αποτελέσματα εκμετάλλευσης. Αυτό δείχνει ότι αυτές οι δραστηριότητες είναι ουσιώδεις για την αποδοτικότητα της τράπεζας. Είναι σαφές ότι οι εγγενείς κίνδυνοι αυτών των δραστηριοτήτων πρέπει να ελέγχονται προσηκόντως προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της. Αυτό συμβαίνει αφενός με τη μετατόπιση του κέντρου βάρους των εργασιών από τις συναλλαγές για ίδιο λογαριασμό σε δραστηριότητες για λογαριασμό πελατών. Οι θέσεις κινδύνου της τράπεζας θα μειωθούν στο διάστημα 2002 έως 2006 [...], ενώ επιδιώκονται κατά μέσο όρο έσοδα ύψους [...] ευρώ. Αφετέρου ο έλεγχος των κινδύνων διεξάγεται με ένα σύστημα διαχείρισης κινδύνων, το οποίο οι σύμβουλοι της Επιτροπής θεωρούν βάσει των ερευνών τους πρόσφορο. Συμβουλεύουν ωστόσο να μειωθεί η εξάρτηση της τράπεζας από αλλαγές επιτοκίων με μείωση των θέσεων στο βιβλίο της τράπεζας. Η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις προτάσεις θεωρεί ως εκ τούτου τους κινδύνους από τις δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά ελέγξιμους και τη βιωσιμότητα αυτού του τομέα εξασφαλισμένη.

Κίνδυνοι από την αποτίμηση της συμμετοχής της BGB στην BerlinHyp

227. Η Mazars, σύμβουλοι της Επιτροπής, Mazars ασχολήθηκε λεπτομερώς με το πρόβλημα των κινδύνων από την αποτίμηση της συμμετοχής της BGB στην BerlinHyp. Η λογιστική αξία της συμμετοχής στην BerlinHyp ανέρχεται σε [...] ευρώ. Εάν, για παράδειγμα, η BerlinHyp λόγω επιδείνωσης της κατάστασης στην αγορά ακινήτων δεν εκπληρώσει τους προδιαγεγραμμένους στόχους, πρέπει το σχέδιο να

επανεξεταστεί. Λόγω των πιθανών σε αυτή την περίπτωση αυξημένων κινδύνων πρέπει να προσαρμοστεί επίσης ο συντελεστής προεξόφλησης και είναι πιθανόν να υπάρξουν επιπλέον ασφάλιστρα κινδύνου. Ένα σενάριο αυτού του είδους θα μπορούσε μάλιστα να οδηγήσει σε χρηματιστηριακή αξία της BerlinHyp ύψους [...], [...].

228. Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της συμμετοχής ύψους [...] ευρώ και της καθαρής θέσης ύψους περίπου [...] ευρώ αποτελεί τον κίνδυνο απαξίωσης σε ένα ενδιάμεσο σενάριο. Αυτός ο κίνδυνος ανέρχεται έτσι σε περίπου [...] ευρώ. Ένα προσαρμοσμένο, συντηρητικότερο σχέδιο θα ενσωμάτωνε αυτόν τον κίνδυνο απαξίωσης και θα τον συνυπολόγιζε στον ισολογισμό των ετών 2003 και 2004. Κατ' απαίτηση της Επιτροπής τροποποιήθηκε το σχέδιο αναδιάρθρωσης και συνυπολογίστηκαν κατάλληλα οι κίνδυνοι απαξίωσης. Κατά την τροποποίηση αυξήθηκε επίσης, όπως είχαν προτείνει οι σύμβουλοι της Επιτροπής, ο μέγιστος κίνδυνος απαξίωσης στο απαισιόδοξο σενάριο κατά [...] ευρώ. Αυτό το τελευταίο όμως δεν έχει αποφασιστική επίπτωση στη συνολική εκτίμηση της Επιτροπής.

229. Η Επιτροπή θεώρησε επιθυμητό, για λόγους περιορισμού των κινδύνων και της ανασφαλούς εξέλιξης του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της τράπεζας, να αποχωριστεί τουλάχιστον το μεγαλύτερο μέρος αυτών των δραστηριοτήτων από τον όμιλο ή να συρρικνωθεί. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή συμβουλεύει τη Γερμανία να πωλήσει ξεχωριστά την BerlinHyp προκειμένου να βελτιωθούν οι προοπτικές ιδιωτικοποίησης του υπόλοιπου ομίλου. Η BerlinHyp συγκεντρώνει περίπου τα δύο τρίτα των συνολικών δραστηριοτήτων του ομίλου στη χρηματοδότηση ακινήτων και από τεχνικής απόψεως η πώλησή της πραγματοποιείται σχετικώς εύκολα με την πώληση του μεριδίου της BerlinHyp που κατέχει η BGB. Το υπόλοιπο ένα τρίτο συγκεντρώνεται στην BGB και την LBB και πρόκειται να αναδιαρθρωθεί σύμφωνα με τη στρατηγική που έχει αναπτύξει η τράπεζα για τη χρηματοδότηση ακινήτων. Με αυτό τον τρόπο θα μειώνονταν οι μελλοντικοί κίνδυνοι για τον υπόλοιπο όμιλο από την άποψη του συνολικού όγκου κατά περισσότερο από το μισό.

230. Η Γερμανία προσκόμισε ωστόσο στην Επιτροπή στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία η άμεση πώληση της BerlinHyp θα μπορούσε να έχει για την τράπεζα επαχθείς συνέπειες. Η Επιτροπή καλεί ως εκ τούτου τη Γερμανία να εξακριβώσει αργότερα αν και πότε η χωριστή πώληση της BerlinHyp θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με ρεαλιστική προσδοκία επιτυχίας και με όρους αποδεκτούς από την τράπεζα, δηλαδή σε τιμή που θα αντικατοπτρίζει περίπου το καθαρό ίδιο κεφάλαιο της BerlinHyp. Σε μια τέτοια περίπτωση θα μπορούσαν οι πιθανές ζημίες από αποσβέσεις της λογιστικής αξίας να περιοριστούν, και στην τράπεζα θα εισέρεε ρευστό ενώ θα απελευθερώνονταν και ίδια κεφάλαια. Η Γερμανία ανακοίνωσε κατόπιν στην Επιτροπή την πρόθεσή της να πωλήσει την BerlinHyp είτε χωριστά είτε στο πλαίσιο της συνολικής ιδιωτικοποίησης της BGB μέχρι το τέλος 2007.

Κίνδυνοι από την αποτίμηση της απαίτησης κερδών και αντιτίμου ρευστοποίησης της BGB (24,99 %) σε σχέση με την LBB:

231. Η BGB κατέχει απαίτηση του 24,99 % των κερδών συμπεριλαμβανομένου και του αντίστοιχου αντιτίμου ρευστοποίησης σε σχέση με την LBB έναντι του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και επιπλέον μερίδιο 75,01 % της LBB με τη μορφή αφανούς συμμετοχής.

232. Η Mazars, σύμβουλοι της Επιτροπής, θεωρεί ότι η αποτίμηση αυτής της απαίτησης στα βιβλία της BGB χρειάζεται επανεξέταση, διότι η αξία της LBB στην οποία βασίζεται πρέπει να έχει μειωθεί από το 1998, το έτος της αποτίμησης. Πιθανή απαξίωση θα είχε εφάπαξ αρνητική επίδραση στο ενοποιημένο κέρδος προ φόρων του ομίλου σε ένα απαισιόδοξο σενάριο κατά περίπου [...] ευρώ και σε ένα αισιόδοξο σενάριο κατά [...] ευρώ.

233. Όπως πρότειναν οι σύμβουλοί της, η Επιτροπή θεωρεί ως εκ τούτου αναγκαίο να ληφθεί προσηκόντως υπόψη στο σχέδιο αναδιάρθρωσης η επενέργεια της απαξίωσης και μάλιστα με μια απαξίωση ύψους [...] ευρώ στο ενδιάμεσο σενάριο και με μια επιπλέον απαξίωση ύψους [...] ευρώ, μεγαλύτερη από την έως τώρα προβλεπόμενη απαξίωση ύψους [...] ευρώ στο worst-case-scenario. Αυτές οι προσωρινά κατά προσέγγισιν εκτιμημένες προσαρμογές εξαρτώνται από την ακριβέστερη αποτίμηση της LBB ως επιχείρησης και θα εφαρμοστούν οριστικά μόλις υπάρξει μία τέτοια μετά τη συγκεκριμενοποίηση των ακόμη μη αποσαφηνισμένων σημείων της LBB (ακριβές μέγεθος του εναπομένοντος αποθεματικού μετά την απόσπαση της IBB, απόφαση της Επιτροπής για την απόδοση της περιουσίας της IBB από τα δημόσια υποστηρικτικά της καθήκοντα). Η Επιτροπή θεωρεί ωστόσο ότι οι επιπτώσεις για το ενοποιημένο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας δεν μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του ομίλου, επειδή η τράπεζα με δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου [...] % ή και περισσότερο μπορεί να την απορροφήσει.

Κίνδυνοι από την εισαγωγή της IFRS (IAS)

234. Η μετατροπή της ενοποιημένης λογιστικής της BGB προκειμένου να προσαρμοστεί στα IFRS (International Financial Reporting Standards) 2005 απαιτεί εκτός των άλλων την επαναποτίμηση των προβλέψεων συνταξιοδότησης. Αυτή θα μπορούσε, κατά την εκτίμηση των συμβούλων της Επιτροπής, Mazars, να έχει αρνητική επίπτωση στο ενοποιημένο ίδιο κεφάλαιο ύψους περίπου [...] ευρώ. Ωστόσο πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι με την εισαγωγή των IFRS μπορούν να προκύψουν και αντίθετες επιπτώσεις από την προσαρμογή που να αφορούν άλλους λογαριασμούς του ισολογισμού. Αυτές οι επιπτώσεις κατά την άποψη της Επιτροπής και των συμβούλων της δεν μπορούν να εκτιμηθούν με αξιοπιστία. Ακόμη και αν αυτές οι επιπτώσεις στον ισολογισμό είναι συνολικά αρνητικές, δεν αναμένεται ότι θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τη βιωσιμότητα της τράπεζας. Η εισαγωγή των IFRS οδηγεί μόνο σε μερική επαναποτίμηση ήδη γνωστών πραγματικοτήτων, όχι όμως στην ανακάλυψη νέων κινδύνων. Εκτός αυτού αφορά όλες τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, οι οποίες

διεξάγουν προσαρμογές λόγω των IFRS και πρέπει να λύσουν πιθανά προβλήματα σε συνεργασία με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές. Η βιωσιμότητα της τράπεζας εξαρτάται πολύ περισσότερο από την οικονομική της ευρωστία και την ικανότητα αντιμετώπισης των κινδύνων οι οποίοι πρέπει να εκτιμηθούν αυτόνομα.

Ικανότητα ανάπτυξης νέων εργασιών

235. Η ικανότητα της τράπεζας να αναπτύξει νέες εργασίες στους διάφορους τομείς της δραστηριότητάς της είναι ο αποφασιστικός παράγων σε σχέση με τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές ιδιωτικοποίησης της τράπεζας. Η τράπεζα έχει διεξαγάγει μελέτες για τη θέση της και τις μελλοντικές της δυνατότητες στην αγορά, από τις οποίες έχει συναγάγει τη μελλοντική της επιχειρηματική στρατηγική.

236. Από τις μελέτες είναι εμφανές ότι τα σχέδια και οι στρατηγικές στα περισσότερα πεδία είναι ρεαλιστικά. Η τράπεζα προτίθεται να εισαγάγει νέα προϊόντα και αγωγούς διοχέτευσης. Η Επιτροπή θεωρεί ωστόσο, όπως έχει αναλυθεί παραπάνω, τις ποιοτικές και ποσοτικές προδιαγραφές των στόχων και τη στρατηγική για τον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων υπερβολικά αισιόδοξες. [...]. Αυτό εξαρτάται αποφασιστικά από την εξέλιξη της συνολικής οικονομικής κατάστασης, αλλά και από την ικανότητα της τράπεζας να αντιδρά σε αλλαγές της κατάστασης της αγοράς και των αναγκών των πελατών, και δεν μπορεί ως εκ τούτου με τα σημερινά δεδομένα να εκτιμηθεί οριστικά από την Επιτροπή. Εάν η τράπεζα δεν κατορθώσει να εκπληρώσει τους προδιαγεγραμμένους στόχους της με διάρκεια, η βιωσιμότητά της, ιδίως αν διατηρηθεί ο τομέας της χρηματοδότησης ακινήτων στη σημερινή του έκταση, φαίνεται να απειλείται. Εάν οι προδιαγεγραμμένοι στόχοι δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν με σημαντικά μειωμένο τον όγκο της χρηματοδότησης ακινήτων, τότε και οι αρνητικές επιπτώσεις θα μειώνονταν σημαντικά και θα μπορούσαν να απορροφηθούν καλύτερα από άλλους τομείς δραστηριότητας της τράπεζας.

Απαίτηση της Επιτροπής το φθινόπωρο 2003 για περαιτέρω αντισταθμιστικά μέτρα και αντίστοιχη μετατροπή του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας το χειμώνα 2003/2004

237. Αφού η Επιτροπή το φθινόπωρο του 2003 με τη γνωμοδότηση των συμβούλων της Mazars για το σχέδιο αναδιάρθρωσης είχε αποκτήσει επαρκή βεβαιότητα για τη βιωσιμότητα της τράπεζας και ιδίως για την καταρχήν προσήκουσα πρόβλεψη κινδύνων, ήταν δυνατή μια θετική απόφαση, ωστόσο υπό την προϋπόθεση ότι τα προσφερόμενα αντισταθμιστικά μέτρα θα μπορούσαν να θεωρηθούν επαρκή. Όπως εκτίθεται παρακάτω (βλέπε αιτιολογική σκέψη 257 και εξής), η Επιτροπή είχε ως προς αυτό ακόμη σημαντικές αμφιβολίες ιδίως όσον αφορά τις λιανικές τραπεζικές εργασίες, τομέα στον οποίο η τράπεζα κατέχει εξέχουσα θέση στην περιφερειακή αγορά του Βερολίνου, αλλά και τη χρηματοδότηση ακινήτων, η οποία επίσης ευνοήθηκε σημαντικά από τις ενισχύσεις. Στη χρηματοδότηση ακινήτων είχαν εκφράσει αμφιβολίες και οι εμπειρογνώμονες της Επιτροπής όσον αφορά την ικανότητα της τράπεζας να αναπτύξει μελλοντικά σε αυτόν τον τομέα επαρκώς επικερδείς νέες εργασίες. Έτσι λοιπόν κατά τη γνώμη της Επιτροπής η χωριστή πώληση τουλάχιστον σημαντικού τμήματος του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων ως αντιστάθμιση για τους ανταγωνιστές θα βελτίωνε κατ' αρχήν και τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές ιδιωτικοποίησης του υπόλοιπου ομίλου.

238. Εκκινώντας από το σχέδιο αναδιάρθρωσης που έχει υποβληθεί μέχρι στιγμής και από τα συμπεράσματα των συμβούλων της η Επιτροπή ζήτησε ως εκ τούτου από τη Γερμανία το φθινόπωρο του 2003 να εκτιμήσει ποσοτικά τις επιπτώσεις μιας χωριστής μεσοπρόθεσμης πώλησης της Berliner Bank (ως προς τον όγκο εργασιών περίπου ένα τέταρτο έως ένα τρίτο των λιανικών εργασιών της BGB) μέχρι το τέλος του 2005 καθώς και της BerlinHyp (περίπου δύο τρίτα των εργασιών χρηματοδότησης ακινήτων της BGB) μέχρι το τέλος του 2006. Η Επιτροπή χρειαζόταν να είναι σε θέση να διαπιστώσει μήπως περαιτέρω αντισταθμιστικά μέτρα αυτού του είδους θα έθεταν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της τράπεζας η οποία είχε καταρχήν επιβεβαιωθεί βάσει του μέχρι τότε ισχύοντος σχεδίου αναδιάρθρωσης.

239. Η Γερμανία και η τράπεζα συνόψισαν καταρχάς την κατάσταση. Βάσει του μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού της 24 Ιουνίου 2003 υπήρξε ποσοτική εκτίμηση των αναμενόμενων πρόσθετων επιβαρύνσεων, οι οποίες προκύπτουν από την ενσωμάτωση των προτάσεων των συμβούλων της Επιτροπής, της ήδη υπεσχημένης απόσπασης της παροχής υπηρεσιών ακινήτων και της αυτονόμησης της IBB. Συνολικά προκύπτουν από αυτά τα τρία μέτρα στο χρονικό διάστημα από το 2003 έως το 2006 στο ενδιάμεσο σενάριο εφάπαξ επιβαρύνσεις ύψους [...] ευρώ, από αυτά [...] ευρώ για την αύξηση των προβλέψεων κινδύνων καθώς και [...] ευρώ για το αρνητικό αντίτιμο πώλησης ή την απόσβεση των λογιστικών αξιών των συμμετοχών και διάφορες άλλες συνέπειες των συναλλαγών στο πλαίσιο της απόσπασης των θυγατρικών παροχής υπηρεσιών ακινήτων IBG και IBAG. Οι μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των τριών μέτρων είναι ωστόσο μικρές. Π.χ. το σχεδιαζόμενο αποτέλεσμα χρήσης προ φόρων το 2006 θα μειωθεί μόνο ελάχιστα κατά [...] ευρώ, δηλ. από [...] ευρώ (σύμφωνα με τον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2006) σε [...] ευρώ (σύμφωνα με τον νέο υπολογισμό) και η τράπεζα μπορεί να τις απορροφήσει συνολικά χωρίς σημαντικές αλλαγές των σχεδιαζόμενων μεγεθών που έχουν κατατεθεί. Ο μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός της 24 Ιουνίου 2003 βασίζεται σε έναν στόχο διαβάθμισης του ομίλου [...] και επιδιωκόμενη απόδοση ιδίων κεφαλαίων [...] % για το 2006.

240. Αντίθετα, σύμφωνα με τις πληροφορίες της Γερμανίας και της τράπεζας η πώληση της Berliner Bank μέχρι το τέλος του 2005 θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό του ομίλου. Συνολικά προκύπτουν εφάπαξ αρνητικές επιπτώσεις στο χρονικό διάστημα 2003 έως 2006 ύψους [...] ευρώ, από τα οποία [...] για έκτακτες δαπάνες πώλησης, το υπόλοιπο για αποθεματικό προσωπικού, ΤΠ, κτίρια και πρόσθετη δαπάνη αναδιάρθρωσης. Μεσοπρόθεσμα και

μακροπρόθεσμα μειώνεται το αποτέλεσμα χρήσης προ φόρων το 2006 από [...] ευρώ (σύμφωνα με τον τροποποιημένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό βάσει των τριών μέτρων που αναφέρονται παραπάνω) κατά [...] ευρώ σε [...] ευρώ, από τα οποία το ήμισυ λόγω απώλειας της συμβολής της Berliner Bank στο αποτέλεσμα χρήσης του ομίλου, το υπόλοιπο λόγω καθυστέρησης της μείωσης του προσωπικού, της απώλειας της σχεδιαζόμενης αύξησης των εισπράξεων από προμήθειες και εναπομένον (σταθερό) κόστος (προπάντων λόγω μειονεκτημάτων κλίμακας στην εσωτερική λειτουργία). Αυτός ο υπολογισμός ωστόσο βασίζεται στην υπόθεση ότι η Berliner Bank θα προσφερόταν ως αυτόνομη τράπεζα προκειμένου να προσέλθει ο μέγιστος αριθμός αγοραστών, πράγμα που επιφέρει υψηλότερη δαπάνη. Η εφάπαξ επίπτωση της έκτακτης δαπάνης για την πώληση περιέχει ήδη το αναμενόμενο αντίτιμο της Berliner Bank ύψους [...] - [...] ευρώ. Αυτό το αντίτιμο ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία της τράπεζας θα υπερκερασθεί από την αναγκαίο εφοδιασμό της Berliner Bank με άμεσα διαθέσιμο κεφάλαιο σε ποσοστό [...] % των θέσεων κινδύνου ύψους [...] ευρώ, έτσι που θα προκύψει αρνητική επίπτωση ύψους [...] — [...] ευρώ. Ακόμη με την απόσπαση της Berliner Bank μειώνεται το μερίδιο των λιανικών πράξεων στο σύνολο των δραστηριοτήτων της BGB από λίγο περισσότερο από [...] % σε περίπου [...] % και το μερίδιο των συναλλαγών στην κεφαλαιαγορά από λίγο περισσότερο από [...] % σε περίπου [...] %. Με δεδομένο δείκτη άμεσα διαθέσιμων κεφαλαίων παρατηρείται επιδείνωση της διαβάθμισης, διότι οι εργασίες στην κεφαλαιαγορά θεωρούνται ποιο επικίνδυνες από λιανικές εργασίες. Αυτό θα επηρεάσει αρνητικά την αναχρηματοδότηση, με αποτέλεσμα η πώληση της Berliner Bank να προκαλεί και λειτουργικά προβλήματα κατά τη διάρκεια της περιόδου αναδιάρθρωσης. Η πώληση της Berliner Bank θα μειώσει την απόδοση ιδίων κεφαλαίων κατά περίπου [...] % από [...] % το 2006 σύμφωνα με το μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2003 σε περίπου [...] %.

241. Η Επιτροπή ανέλυσε επιμελώς τα επιχειρήματα που προέβαλαν η Γερμανία και η τράπεζα. Ωστόσο κατά την άποψη της Επιτροπής δεν περιέχουν αξεπέραστα εμπόδια για την απόσπαση της Berliner Bank η οποία επιβάλλεται για λόγους ανταγωνισμού.

242. Η τράπεζα έχει τη δυνατότητα να ισοσκελίσει την επαπειλούμενη με την απόσπαση της Berliner Bank σχετική μείωση της συμβολής των λιανικών εργασιών στο συνολικό αποτέλεσμα της τράπεζας με ανάλογες συρρικνώσεις των άλλων τομέων κεφαλαιαγορά και χρηματοδότηση ακινήτων. Με τον τρόπο αυτό η διάρθρωση της τράπεζας και οι απαιτήσεις προς τον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου θα παραμείνουν απαράλλακτες. Μάλιστα με τέτοιες συρρικνώσεις των θέσεων κινδύνου θα απελευθερώνονταν ακόμη περισσότερα ίδια κεφάλαια και αυτό θα συνέβαλλε στην περαιτέρω αύξηση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου. Εναλλακτικά έναντι συρρικνώσεων αυτού του είδους θα μπορούσε η τράπεζα να αυξήσει το δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου, είτε μειώνοντας ακόμη περισσότερο με δικές της προσπάθειες επιλεγμένες θέσεις κινδύνου και απελευθερώνοντας έτσι άμεσα διαθέσιμο κεφάλαιο είτε αντλώντας μεσοπρόθεσμα νέα κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να αποκλειστεί μια σημαντικά αρνητική επίπτωση στη διαβάθμιση της τράπεζας και επομένως στους όρους αναχρηματοδότησης, έτσι ώστε να μπορέσει η τράπεζα να αντιμετωπίσει και λειτουργικά την απόσπαση.

243. Η Γερμανία ή η τράπεζα υπολογίζοντας τις εφάπαξ επιπτώσεις της απόσπασης της Berliner Bank υπέθεσαν ότι έπρεπε να πωληθεί ως αυτόνομη τράπεζα προκειμένου να προσελκύσει το μέγιστο αριθμό ενδιαφερομένων. Με δεδομένο ότι η Berliner Bank σήμερα είναι ενσωματωμένη ως μη αυτόνομος τομέας δραστηριότητας ή ως υποκατάστημα στη Landesbank Berlin, θα έπρεπε για να πωληθεί ως αυτόνομο νομικό πρόσωπο να αποσπαστεί και να ιδρυθεί. Σύμφωνα με την τράπεζα για να γίνει αυτό είναι απαραίτητος ένας δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους [...] % των θέσεων κινδύνου που σημαίνει άμεσα διαθέσιμο κεφάλαιο ύψους περίπου [...], το οποίο θα έπρεπε να το διαθέσει η BGB. Παρά το βασικό ίδιο κεφάλαιο ύψους [...] ευρώ η τράπεζα προσδοκά αντίτιμο που θα κυμαίνεται μόλις μεταξύ [...] και [...] ευρώ. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο υπολογισμός είναι πολύ συντηρητικός. Η καθαρή θέση είναι κατά κανόνα ένας από τους πολλούς παράγοντες για την εκτίμηση της αξίας μιας επιχείρησης. Αν το άμεσα διαθέσιμο κεφάλαιο της Berliner Bank πρόκειται να είναι περίπου [...] ευρώ, η Επιτροπή θεωρεί μάλλον απίθανο να κυμαίνεται το αντίτιμο που μπορεί να επιτευχθεί μόλις μεταξύ [...] και [...] ευρώ. Με δεδομένο ότι το εμπορικό σήμα και η πελατεία της Berliner Bank είναι καθιερωμένα, το αντίτιμο θα έπρεπε να τείνει προς το ύψος του άμεσα διαθέσιμου κεφαλαίου, το οποίο η τράπεζα θεωρεί δαπάνη, ή και να το ξεπερνά μάλιστα και να μειώσει έτσι την επιβάρυνση της BGB κατά πολύ περισσότερο. Αλλά ακόμη και αν για λόγους τους οποίους η Επιτροπή δεν βλέπει σε αυτή την περίπτωση κατ' εξαίρεση διαφορετικά, θα ήταν τότε παράλογο εκ μέρους της BGB να πωλήσει την Berliner Bank ως ανεξάρτητη τράπεζα. Το εμπορικό σήμα, οι πελάτες, άλλα περιουσιακά στοιχεία της τρέχουσας εκμετάλλευσης και άλλα ίδια μέσα έχουν όλα θετική αξία. Αν η BGB πιστεύει ότι δεν μπορεί με την πώληση να εισπράξει ούτε το νέο κεφάλαιο που πρέπει να διαθέσει, είναι φυσικά δυνατό να πωληθούν τα περιουσιακά στοιχεία της Berliner Bank στο πλαίσιο ενός αποκαλούμενου asset-deal, το οποίο τουλάχιστον θα αποφέρει θετικό αντίτιμο κι έτσι θα αποκλειστεί έκτακτη ζημία της BGB από την πώληση της Berliner Bank. Η εφάπαξ αρνητική επίπτωση ύψους [...] ευρώ θα μειωνόταν με αυτό τον τρόπο σημαντικά.

244. Η επαναλαμβανόμενη αρνητική επίπτωση στην απόδοση των ιδίων κεφαλαίων σε ποσοστό κατά τον ισχυρισμό της τράπεζας [...] % θα μπορέσει κατά τη γνώμη της Επιτροπής, καθώς η πώληση θα διαρκέσει έναν χρόνο, επίσης να μειωθεί σημαντικά.

245. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση της Επιτροπής η Γερμανία συμφώνησε εντέλει ότι η BGB είναι βιώσιμη ακόμη και αν πωληθεί χωριστά η Berliner Bank. Η Γερμανία εκδήλωσε τότε την προθυμία της να πωληθεί χωριστά η Berliner Bank μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2007 (εμπράγματη ισχύς) με έναρξη διαδικασίας πώλησης το 2005 και τη συμβολαιογραφική της

ολοκλήρωση το αργότερο την 1η Οκτωβρίου 2006. Η επίσημη δήλωση κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 6 Φεβρουαρίου 2004.

246. Έτσι πρώτον η BGB καρπούται όλο το αποτέλεσμα χρήσης του 2006, και δεύτερον το κόστος προσαρμογής μπορεί να κατανεμηθεί σε σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα ή μπορούν ευκολότερα να ληφθούν αντίμετρα, όπως π.χ. η εξάλειψη του βραχυπρόθεσμου σταθερού κόστους για ΤΠ, προσωπικό και κτίρια καθημερινής λειτουργίας, εξάλειψη η οποία μέχρι τότε θα έχει ήδη προχωρήσει. Σύμφωνα με την ίδια την BGB οι αρνητικές επιπτώσεις από την απώλεια της σχεδιαζόμενης αύξησης των εισπράξεων από προμήθειες της LBB, λόγω της αναδιοργάνωσης της ανασφάλειας του προσωπικού και της δέσμευσης μέσων διοίκησης ύψους [...] ευρώ, από την καθυστέρηση της μείωσης του προσωπικού του ομίλου ύψους [...] ευρώ και από εναπομένον κόστος από μειονεκτήματα κλίμακας ύψους [...] ευρώ εν μέρει δεν θα έχουν έτσι κι αλλιώς μακρά διάρκεια. Η Επιτροπή συμμερίζεται αυτή την άποψη.

247. Η γνώμη της Επιτροπής επιβεβαιώνεται τόσο από την ανάλυση των εφάπαξ επιπτώσεων όσο και των επιπτώσεων διαρκείας στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της BGB. Τα πραγματικά μεγέθη θα είναι μάλλον αρκετά κατώτερα των αριθμών που ανέφερε η Γερμανία ή η τράπεζα. Εάν αυτό δεν συμβεί λόγω αλυσιδωτών αντίξοων συνθηκών ή λόγω δυσμενούς εξέλιξης της αγοράς, ακόμη και αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων [...] % το 2007 (αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων [...] % σύμφωνα με τον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της 24 Ιουνίου 2003 μείον [...] % από την απόσπαση της Berliner Bank) δεν θα οδηγούσε κατά την εκτίμηση της Επιτροπής τον υπόλοιπο όμιλο σε θέση εξάρτησης από κρατική ενίσχυση, η οποία βάσει της αρχής «one time — last time» του δικαίου των ενισχύσεων δεν θα μπορούσε πλέον να χορηγηθεί. Βρίσκεται στο πεδίο των δυνατοτήτων της τράπεζας να σταθεροποιηθεί περαιτέρω με αύξηση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου σε 7 % ή και περισσότερο. Αυτό θα επιδρούσε θετικά στη διαβάθμιση και από λειτουργικής απόψεως θα εξασφάλιζε επαρκώς ευνοϊκούς όρους αναχρηματοδότησης. Ναι μεν η αναμενόμενη αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων υπό δυσμενείς συνθήκες το 2006 ύψους [...] - [...] % κατά την άποψη της Επιτροπής θα βρισκόταν ακόμη και στην τωρινή δύσκολη κατάσταση του γερμανικού πιστωτικού συστήματος μάλλον στις κατώτερες βαθμίδες της κλίμακας, η οποία στην αγορά θεωρείται επαρκής για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας τράπεζας. Η Επιτροπή προσδοκά όμως ότι η για το 2007 υπεσχημένη ιδιωτικοποίηση θα οδηγήσει σε περαιτέρω ενίσχυση της τράπεζας. Διότι στο μέτρο που ο νέος επενδυτής δεν θα θεωρεί ικανοποιητική την αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων ή την καθαρή θέση της τράπεζας που θα υπάρχει τότε, είναι αναμενόμενο ότι για το συμφέρον του θα εφαρμόσει και άλλα μέτρα εξυγίανσης, π.χ. τη συρρίκνωση μη αποδοτικών τομέων δραστηριότητας ή εισροή κεφαλαίου, που θα βελτιώσουν όσο είναι αναγκαίο τη διαβάθμιση και τους όρους αναχρηματοδότησης.

248. Αντίθετα η Επιτροπή συμφωνεί με την άποψη της Γερμανίας και της τράπεζας ότι όπως φαίνονται σήμερα τα πράγματα δεν μπορεί να αποκλειστεί με επαρκή βεβαιότητα πως μια άκαμπτη δέσμευση για μεσοπρόθεσμη χωριστή πώληση και της BerlinHyp θα μπορούσε από την πλευρά της να αποτελέσει υπερβολική επιβάρυνση για τη βιωσιμότητα της τράπεζας. Η Επιτροπή εξακολουθεί ωστόσο —και επιβεβαιώνεται από τους συμβούλους της— να έχει ορισμένες αμφιβολίες ότι η τράπεζα θα κατορθώσει να αναπτύξει νέες εργασίες υψηλών περιθωρίων στη σχεδιαζόμενη έκταση. Ως εκ τούτου η Επιτροπή θεωρεί ότι θα ήταν κατ' αρχήν θετικό για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας αν η τράπεζα αποσυρόταν από τη χρηματοδότηση ακινήτων ακόμη περισσότερο από όσο σχεδιάζει μέχρι σήμερα. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί με τη χωριστή πώληση της BerlinHyp, την οποία η Επιτροπή γι' αυτό το λόγο εξέτασε επιμελώς.

249. Η υποχρεωτική δέσμευση για μεσοπρόθεσμη πώληση της BerlinHyp θα είχε σύμφωνα με τη Γερμανία και την τράπεζα τις εξής αρνητικές οπισθενέργειες για τον υπόλοιπο όμιλο και θα έθετε τις εξής απαιτήσεις τις οποίες δεν θα εκπλήρωνε οπωσδήποτε ο αγοραστής: ο αγοραστής θα έπρεπε να αναλάβει σε μεγάλο βαθμό την σήμερα εσωτερική αναχρηματοδότηση (σήμερα [...] ευρώ) σε συγκρίσιμους όρους, δηλαδή να διαθέτει μια εξίσου καλή διαβάθμιση όπως η Landesbank Berlin, και να αναλάβει την πατρωνία της BGB για την BerlinHyp για να αποφύγει τον συνυπολογισμό των μεγάλων δανείων (υπολογισμός του σημερινού όγκου: περίπου [...] ευρώ). Ακόμη ο αγοραστής θα έπρεπε να προσφέρει ως αντίτιμο της BerlinHyp τουλάχιστον τη λογιστική της αξία, διότι διαφορετικά υπό ορισμένες περιστάσεις θα προέκυπταν σημαντικές λογιστικές αποσβέσεις, [...]. Αλλά και εάν η έκβαση της διαδικασίας προσφορών αποτύγχανε, θα υπήρχε κίνδυνος λογιστικών αποσβέσεων. Επίσης η πώληση χωρίς σημαντική παρεμπόδιση του σχεδίου αναδιάρθρωσης είναι δυνατή μόνο εφόσον μπορεί να διατηρηθεί η συνεργασία στον τομέα της διάθεσης μεταξύ της BerlinHyp και του ομίλου Konzern. Η δέσμευση για χωριστή πώληση θα απαιτούσε εφάπαξ απόσβεση της τρέχουσας λογιστικής αξίας ύψους [...] ευρώ κατά [...] ευρώ στη λογιστική αξία του ιδίου κεφαλαίου της BerlinHyp ύψους 519 εκατ. ευρώ. Το αναμενόμενο για το 2006 αποτέλεσμα προ φόρων για τον υπόλοιπο όμιλο θα μειωθεί κατά περίπου άλλα [...] ευρώ (διαφορά μεταξύ απώλειας του αναμενόμενου αποτελέσματος της BerlinHyp ύψους περίπου [...] ευρώ και της προσόδου από το αναμενόμενο αντίτιμο ύψους περίπου [...] ευρώ. Αυτό — μαζί με τη χωριστή πώληση της Berliner Bank — θα επέφερε περαιτέρω μείωση της επιδιωκόμενης για το 2006 απόδοσης ιδίου κεφαλαίου του υπόλοιπου ομίλου κατά περίπου [...] % σε συνολικά κατά τι περισσότερο από [...] % καθώς και δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου μόλις ελάχιστα υψηλότερο από [...] %.

250. Αφού λοιπόν από την υποχρεωτική δέσμευση για χωριστή πώληση της BerlinHyp θα μπορούσαν να δημιουργηθούν νέοι σημαντικοί κίνδυνοι για τη βιωσιμότητα του υπόλοιπου ομίλου, η Επιτροπή δεν την θεωρεί πλέον υπό τις παρούσες συνθήκες ούτε κατάλληλο μέσο για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας ούτε πρόσφορο αντισταθμιστικό μέτρο, κρίσιμο για την

απόφασή της. Η Επιτροπή λαμβάνει ως εκ τούτου γνώση της πρόθεσης της Γερμανίας να επανεξετάσει αργότερα εν όψει της ιδιωτικοποίησης του υπόλοιπου ομίλου τη δυνατότητα να πωληθεί χωριστά η BerlinHyp, και ότι η BerlinHyp — ανάλογα με το πιο σενάριο βελτιώνει περισσότερο τις προοπτικές της ιδιωτικοποίησης — θα πωληθεί είτε μαζί με τον υπόλοιπο όμιλο είτε χωριστά μέχρι το τέλος του 2007 σε μια διαφανή, ανοιχτή διαδικασία χωρίς διακρίσεις. Η Επιτροπή θεωρεί ρεαλιστικό να αποκτήσει η BerlinHyp τουλάχιστον από το 2006 πάλι ενδιαφέρον για έναν στρατηγικό επενδυτή. Και το επιχειρηματικό σχέδιο της BerlinHyp υποθέτει μέχρι τότε βελτίωση της γενικής κατάστασης της αγοράς στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων. Η επανεξέταση των δυνατοτήτων χωριστής πώλησης θα έπρεπε ως εκ τούτου κατά την άποψη της Επιτροπής να γίνει το 2006. Επιπλέον η Επιτροπή προσδοκά ότι η τράπεζα — σε συμφωνία με τις προτάσεις των συμβούλων της καθώς και με το βάσει αυτών τροποποιημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης — θα διενεργήσει [...], μόλις αυτό αποδειχθεί ενδεδειγμένο λόγω εξέλιξης των εργασιών της χειρότερης από όσο αναμένει μέχρι τώρα η τράπεζα. Με αυτό το μέτρο θα ελαχιστοποιούνταν φυσικά ο δυνητικός κίνδυνος που θα μπορούσε να προέλθει από την ανάγκη νέας απόσβεσης, [...]. Τέτοιου είδους μέτρα θα επηρέαζαν θετικά κατά τη γνώμη της Επιτροπής τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα καθώς και τις προοπτικές ιδιωτικοποίησης του υπόλοιπου ομίλου.

251. Στις 29 Ιανουαρίου 2004 η Γερμανία κοινοποίησε το επικαιροποιημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης συμπεριλαμβανόμενου του μεσοπρόθεσμου χρηματοπιστωτικού σχεδιασμού, ο οποίος βασίζεται σε αριθμούς από τα μέσα Ιανουαρίου 2004 και εντεύθεν. Ο σχεδιασμός επικαιροποιεί την προηγούμενη εκδοχή του Ιουνίου 2003, στην οποία είχε βασιστεί η εκτίμηση της βιωσιμότητας από την Επιτροπή και τους συμβούλους της Mazars, και λαμβάνει υπόψη π.χ. τις προτάσεις της Mazars σχετικά με την πρόβλεψη κινδύνων. Όσον αφορά την απόσπαση της Berliner Bank, η οποία δεν έχει ενσωματωθεί ακόμη στον νεότερο μεσοπρόθεσμο χρηματοπιστωτικό σχεδιασμό, η Γερμανία κοινοποίησε εκτίμηση η οποία βασίζεται στην ανάλυση που είχε παρουσιαστεί το Δεκέμβριο του 2003. Οι αριθμοί του σημερινού σχεδίου δεν αποκλίνουν σημαντικά από την εκδοχή του Ιουνίου του 2003 και δεν μπορούν ως εκ τούτου να αλλάξουν την εκτίμηση της Επιτροπής για τη βιωσιμότητα της BGB.

Συνοπτικά συμπεράσματα της Επιτροπής ως προς τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και τις προοπτικές ιδιωτικοποίησης

252. Η Επιτροπή θεωρεί το σχέδιο αναδιάρθρωσης μετά την ενσωμάτωση των προτάσεων των συμβούλων της από τη Mazars, παρά τις περιγραφείσες υφιστάμενες αβεβαιότητες, συνολικά εύλογο και πλήρες. Τα επιχειρησιακά, λειτουργικά και χρηματοοικονομικά μέτρα που έχουν ήδη εφαρμοστεί ή προβλέπονται, η Επιτροπή τα θεωρεί κατάλληλα για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της τράπεζας. Η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι οι αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν παρατηρηθεί μέχρι σήμερα μπορούν συνολικά να δημιουργήσουν σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με το πρόσφορο του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Η εφαρμογή ορισμένων μέτρων χωλαίνει πίσω από τις προδιαγραφές του σχεδίου. Αυτό όμως το αντισταθμίζει εν μέρει η υπερεκπλήρωση των στόχων του σχεδίου σε άλλους τομείς.

253. Οι προοπτικές σχετικά με τη βιωσιμότητα εξαρτώνται σημαντικά από τα μελλοντικά κέρδη και την ενίσχυση του βασικού ιδίου κεφαλαίου, ιδίως από την ικανότητα να αναπτυχθούν νέες εργασίες και την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Κατά τη χρονική περίοδο της αναδιάρθρωσης η τράπεζα θα εξαρτάται καθοριστικά από τις προσόδους από την κεφαλαιαγορά. Η στρατηγική στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων είναι απαιτητική και κινδυνεύει να υστερήσει από τις προδιαγραφές του σχεδίου. Η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης στην αγορά ακινήτων στην περιοχή του Βερολίνου και η περαιτέρω κάμψη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος θα έθετε τη βιωσιμότητα της τράπεζας σε κίνδυνο. Προκειμένου να μειωθεί αυτός ο κίνδυνος η Επιτροπή θα θεωρούσε κατ' αρχήν επιθυμητή την απόσπαση του μεγαλύτερου μέρους της δραστηριότητας της χρηματοδότησης ακινήτων με χωριστή πώληση της BerlinHyp και αναμένει από τη Γερμανία λεπτομερή εξέταση του ζητήματος. Πιθανές ζημίες από το μικρό υπόλοιπο των εργασιών χρηματοδότησης ακινήτων που θα παραμείνει στην BGB/LBB θα μπορούσε η τράπεζα κατόπιν να τις αντισταθμίσει ευκολότερα με την αναμενόμενη θετική συμβολή από τις λιανικές εργασίες και τις δραστηριότητες στην κεφαλαιαγορά.

254. Η τράπεζα δεν διαθέτει σήμερα αφανή αποθέματα ή άλλα χρηματοοικονομικά μέσα για να απορροφήσει μεγάλες ζημίες κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης. Με αυτό το δεδομένο η Επιτροπή θεωρεί ένα δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % το απαραίτητο ελάχιστο για τη βιωσιμότητα και ως εκ τούτου το ανώτατο που μπορεί να χρηματοδοτηθεί από κρατικές ενισχύσεις. Η Επιτροπή προσδοκά ότι η τράπεζα θα καταβάλει κάθε προσπάθεια για να αυξήσει το δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου σε 7 % ή και περισσότερο με τις δικές της δυνάμεις μειώνοντας περαιτέρω τις θέσεις κινδύνου ή αντλώντας νέους πόρους από την αγορά. Η πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά και οι προοπτικές ιδιωτικοποίησης της τράπεζας θα βελτιωθούν έτσι ακόμη περισσότερο.

255. Η κατ' ανώτατο όριο αναμενόμενη μείωση της προσδοκώμενης για το 2006 απόδοσης του ιδίου κεφαλαίου από περίπου [...]* - [...] % σε περίπου [...]*-[...] % δεν απειλεί κατά την άποψη της Επιτροπής τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της τράπεζας. Η Επιτροπή θεωρεί δεδομένο ότι ένας επενδυτής μετά την ιδιωτικοποίηση της τράπεζας θα λάβει κάθε μέτρο προκειμένου να επιτύχει μια αποδοτικότητα αποδεκτή για έναν επενδυτή που ενεργεί με τους κανόνες της οικονομίας της αγοράς.

256. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ιδιωτικοποίηση της τράπεζας μετά το πέρας του σταδίου αναδιάρθρωσης έχει επαρκείς προοπτικές επιτυχίας. Η Γερμανία ανέλαβε την υποχρέωση να εκκινήσει αμέσως μετά τη διακρίβωση του ισολογισμού του 2005 διαδικασία ιδιωτικοποίησης και να την ολοκληρώσει μέχρι το τέλος του 2007. Η Επιτροπή θεωρεί αυτό το χρονοδιάγραμμα ρεαλιστικό. Για την εκτίμησή της αυτή η Επιτροπή υποθέτει ότι η Γερμανία και η τράπεζα θα αναλάβουν μέχρι τότε κάθε προσπάθεια για να παραμερίσουν τις ακόμη υφιστάμενες

δυσκολίες που αφορούν την ιδιωτικοποίηση. Σε αυτές ανήκουν η ακόμη και σήμερα περίπλοκη διάρθρωση του ομίλου, η οποία χρειάζεται να εξορθολογιστεί ακόμη περισσότερο καθώς προχωρεί η διαδικασία της αναδιάρθρωσης, καθώς και η συγκέντρωση του ακόμη σήμερα ελάχιστα συγκεντρωμένου φάσματος προϊόντων και η βελτίωση της επιχειρηματικής διαφάνειας. Αρνητική επίπτωση στην τιμή θα τείνει να έχει το γεγονός ότι η τράπεζα έχει μισθώσει σημαντικό μέρος των γραφείων της σε τιμές υψηλότερες από εκείνες της αγοράς. Οι σύμβουλοι της Επιτροπής υπολόγισαν ότι η τρέχουσα αξία αυτού του μειονεκτήματος το 2006 θα κυμαίνεται μεταξύ [...] ευρώ και [...] ευρώ, την οποία ένας επενδυτής αναμένεται υπολογίσει στην προσφορά του. Η προβλεπόμενη ιδιωτικοποίηση θα λάβει χώρα ένα ή δύο χρόνια μετά τη λήξη της ισχύος των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung. Αυτό το διάστημα προσφέρει κατά την άποψη της Επιτροπής επαρκή χρόνο σε έναν εν δυνάμει επενδυτή να παρακολουθήσει πώς θα επιχειρεί η τράπεζα στην αγορά μετά την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων τον Ιούλιο 2005 και να την αναλύσει κατάλληλα προκειμένου να υπολογίσει την προσφορά του.

Αποφυγή απαράδεκτων νοθεύσεων του ανταγωνισμού

257. Η παρέκκλιση που προβλέπεται στο το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ απαιτεί οι ενισχύσεις να μην αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Οι παράγραφοι 35 έως 39 των κατευθυντήριων γραμμών ορίζουν ότι πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για να περιορίζονται οι αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης εις βάρος των ανταγωνιστών. Αυτός ο όρος συγκεκριμενοποιείται συνήθως με περιορισμό ή μείωση της παρουσίας της επιχείρησης στις αντίστοιχες αγορές, μέσω πώλησης εγκαταστάσεων παραγωγής ή θυγατρικών εταιρειών ή με μείωση δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με την παράγραφο 37 ο περιορισμός ή η αναγκαστική μείωση πρέπει να βρίσκονται σε αναλογία με τις στρεβλωτικές επιπτώσεις που οφείλονται στην ενίσχυση και ιδίως με το σχετικό βάρος της επιχείρησης στην αγορά ή στις αγορές της. Σύμφωνα με την παράγραφο 38 η ανάγκη λήψης αντισταθμιστικών μέτρων λαμβάνεται υπόψη με λιγότερη αυστηρότητα εφόσον η μείωση ή ο περιορισμός αυτός ενδέχεται να οδηγήσουν σε έκδηλη επιδείνωση στη διάρθρωση της αγοράς, για παράδειγμα οδηγώντας έμμεσα στη δημιουργία μονοπωλίου ή ολιγοπωλίου. Όπως έχει περιγραφεί παραπάνω για την περίπτωση μιας υποθετικής χρεοκοπίας, η δημιουργία μονοπωλίου ή ολιγοπωλίου λόγω του περιορισμού ή της μείωσης της παρουσίας της BGB στην αγορά μπορεί επίσης να αποκλειστεί βάσει της εκάστοτε διάρθρωσης της αγοράς και της εκάστοτε θέσης της επιχείρησης σε αυτές τις αγορές (βλέπε παρακάτω).

258. Τα αντισταθμιστικά μέτρα μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, π.χ. πώληση παραγωγικού δυναμικού ή θυγατρικών εταιρειών ή με τη μείωση δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 39 στοιχείο i) των κατευθυντήριων γραμμών σε περίπτωση που υπάρχει διαρθρωτική πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα σε μία αγορά που θίγεται από τις ενισχύσεις, οι αντισταθμίσεις πρέπει να συμβάλλουν στην εξυγίανσή της μέσω μιας μη αναστρέψιμης μείωσης της παραγωγικής ικανότητας. Η μείωση της παραγωγικής ικανότητας είναι σύμφωνα με την παράγραφο 39 στοιχείο i) μη αναστρέψιμη εφόσον τα σχετικά στοιχεία του ενεργητικού χάνουν οριστικά την ικανότητα να παράγουν στο προηγούμενο επίπεδο ή μεταρρυθμίζονται οριστικά την ικανότητα να παράγουν στο προηγούμενο επίπεδο ή μεταρρυθμίζονται οριστικά ενόψει μίας άλλης χρήσης.

259. Τις αγορές των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών δεν τις χαρακτηρίζει διαρθρωτική πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα κατά την έννοια της παραγράφου 39 στοιχείο i των κατευθυντήριων γραμμών, που ως προς αυτό αναφέρεται σε παραγωγικές εγκαταστάσεις και ως εκ τούτου υπαινίσσεται μάλλον τη μεταποίηση παρά τομείς υπηρεσιών, όπου η παραγωγική ικανότητα κατ' αρχήν μπορεί να προσαρμοστεί πολύ ευκολότερα στις συνθήκες της αγοράς. Στο μέτρο που στον τραπεζικό τομέα γίνεται λόγος για υπερβάλλουσα παραγωγική ικανότητα, π.χ. αναφορικά με την πυκνότητα του δικτύου υποκαταστημάτων, δεν πρόκειται τόσο για διαρθρωτική υπερβάλλουσα παραγωγική ικανότητα, η οποία δηλαδή οφείλεται σε διαρκή μείωση της ζήτησης όσο για εκμεταλλεύσεις έντασης προσωπικού και ως εκ τούτου έντασης κόστους, οι οποίες καταργούνται λόγω ελλιπούς αποδοτικότητας.

260. Αλλά ακόμη και αν υπήρχε πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αυτές δεν θα μπορούσαν ούτε να «χάσουν οριστικά την ικανότητα να παράγουν» ούτε να μεταρρυθμιστούν για άλλους σκοπούς. Το δυναμικό της παροχής υπηρεσιών στον τραπεζικό τομέα —προπάντων προσωπικό, υποκαταστήματα, κέντρα παροχής συμβουλών, back-offices και συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και τηλεπικοινωνιών— χαρακτηρίζονται από μεγάλη ευελιξία προσαρμογής και μπορούν χωρίς σημαντικό κόστος να απασχοληθούν εκ νέου, να εκμισθωθούν ή να χρησιμοποιηθούν με άλλον τρόπο στην αγορά. Η μη αναστρέψιμη μείωση της παραγωγικής ικανότητας είναι ως εκ τούτου σε αυτή την περίπτωση αδύνατη και δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο εξέτασης.

261. Ακολούθως λοιπόν θα εξεταστεί αν οι πωλήσεις, το κλείσιμο και οι μειώσεις θυγατρικών ή στοιχείων του ενεργητικού ή/και τομέων δραστηριότητας που προσφέρονται ως αντισταθμίσεις επαρκούν κατά την έννοια της παραγράφου 39 στοιχείο i), προκειμένου να περιοριστούν οι νοθεύσεις του ανταγωνισμού που προκαλούν οι ενισχύσεις.

262. Αρχικά η Γερμανία είχε προτείνει τα ακόλουθα μέτρα, που συνοψίζονται εδώ σε αδρές γραμμές, ως συστατικό στοιχείο του σχεδίου αναδιάρθρωσης:

— Πώληση θυγατρικών εταιρειών και συμμετοχών: οι σημαντικότερες πωλήσεις αφορούν στον τομέα του retailbanking την Allbank η οποία εκπροσωπείται σε όλη τη Γερμανία (έχει ήδη πωληθεί), τη Weberbank στο Βερολίνο (δεν έχει ακόμη πωληθεί), την Zivnostenská Banka a.s. στην Τσεχία (έχει πωληθεί) καθώς και την BG Polska SA (τομέας λιανικής και τομέας Διαδικτύου «Inteligo» έχουν πωληθεί, το υπόλοιπο βρίσκεται στη διαδικασία της εκκαθάρισης).

— Παραίτηση από τόπους εγκατάστασης: κλείσιμο περίπου 90 υποκαταστημάτων στον τομέα των λιανικών εργασιών με ιδιώτες και επιχειρήσεις στο Βερολίνο/Βρανδεμβούργο (προπάντων στο

Βερολίνο), 6 κέντρων υποδοχής πελατών στη Γερμανία, 6 εγκαταστάσεων εσωτερικού και 3 εξωτερικού του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων, 3 εγκαταστάσεων στον τομέα της αγοράς κεφαλαίου καθώς και 14 αντιπροσωπιών εξωτερικού στον τομέα μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό.

— Παραίτηση από τομείς δραστηριότητας και εργασίες: μακροπρόθεσμη απόσυρση από τον τομέα μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό (π.χ. εργασίες δανείων με ξένες τράπεζες, παροχή συμβουλών σε μεγάλους πελάτες, ιδιωτικοποιήσεις χρηματοδότηση αεροπλάνων).

— Μέτρα μείωσης: στη δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά μείωση των θέσεων κινδύνου κατά [...] % και του τομέα Debt Finance κατά [...] %· στον τομέα ακινήτων μείωση των αμοιβαίων κεφαλαίων κατά περισσότερο από [...] % (περίπου [...] ευρώ) και της ανάπτυξης προγραμμάτων κατά [...] % (περίπου [...] ευρώ) καθώς και κλείσιμο υποκαταστημάτων και μείωση προσωπικού κατά 50 %· μείωση του μικρού ανεξάρτητου τομέα Δημόσιο και ενσωμάτωση του υπολοίπου στις συναλλαγές με επιχειρήσεις.

263. Η Γερμανία δήλωσε ότι αυτά τα μέτρα οδηγούν συνολικά σε μείωση του προσωπικού κατά 50 % (από περίπου 15 000 σε 7 500) καθώς και σε μείωση του συνολικού ισολογισμού από περίπου 190 δισεκατ. ευρώ σε 140 δισεκατ. ευρώ.

264. Η Επιτροπή ανέφερε στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας ότι δεν μπορεί να εκτιμήσει προσηκόντως τις επιπτώσεις αυτών των εν μέρει ασαφώς περιγραφόμενων μέτρων —τόσο συνολικά όσο και σε σχέση με μεμονωμένους τομείς δραστηριότητας της BGB και με τη θέση της στις αγορές— επειδή δεν διέθετε επαρκώς λεπτομερείς πληροφορίες και ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες. Η Γερμανία υπέβαλε τότε λεπτομερώς περισσότερα στοιχεία για τις επιπτώσεις στους εκάστοτε τομείς δραστηριότητας ή αγορές (βλέπε αιτιολογική σκέψη 291 και εξής) και για το συνολικό αποτέλεσμα — μείωση του μέχρι τότε συνολικού ενεργητικού κατά 51,5 δισεκατ. ευρώ ή 25 %, του συνόλου των μέχρι τότε υποχρεώσεων κατά 57,8 δισεκατ. ευρώ ή 27 % και μείωση του συνολικού ισολογισμού μετά την ενοποίηση κατά 50,2 δισεκατ. ευρώ ή σχεδόν 27 % ([25]).

265. Ωστόσο η Επιτροπή είχε εκφράσει ήδη στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας αμφιβολίες για την επάρκεια των σχεδιαζόμενων αντισταθμιστικών μέτρων. Ήταν αμφίβολο αν η σχεδιαζόμενη μείωση του συνολικού ισολογισμού μπορούσε να θεωρηθεί επαρκής με δεδομένο το σημαντικό ποσό της ενίσχυσης και την πρακτική της Επιτροπής σε σχέση με ενισχύσεις αναδιάρθρωσης για τράπεζες ([26]). Σε αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή είχε αναφερθεί και στους εκ του νόμου υποχρεωτικούς ελάχιστους δείκτες κεφαλαίου οι οποίοι σε περιπτώσεις εισφοράς κεφαλαίου μπορούν να αποτελέσουν ένα αδρό σημείο αναφοράς για την εκτίμηση αντισταθμιστικών μέτρων στον τραπεζικό τομέα. Εδώ παίζει ρόλο ο ακόλουθος συλλογισμός: Για να μπορέσει να διατηρήσει τη λειτουργία της μια τράπεζα με υποκεφαλαιοποίηση πρέπει είτε να μειώσει ανάλογα τις θέσεις κινδύνου δηλαδή τη δραστηριότητά της (π.χ. με βάση τον κατά το νόμο ελάχιστο δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 4 % σε σχέση με τα σταθμισμένα κατά τον κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού κατ' ανώτατο όριο το εικοσιπενταπλάσιο) είτε να ζητήσει ανάλογη εισροή κεφαλαίου. Στη δεύτερη περίπτωση αποφεύγει τη διαφορετικά αναγκαία μείωση. Αυτός ο συλλογισμός της «μείωσης σκοπιμότητας» μπορεί να απεικονίσει την αλλοίωση της αγοράς που επιφέρει μια εισφορά κεφαλαίου και μπορεί επομένως να προσφέρει ένα αδρό σημείο αναφοράς για αντισταθμίσεις. Βέβαια η Επιτροπή επισήμανε ότι αυτό το ενδεικτικό στοιχείο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί «μηχανιστικά», και ότι στην εκάστοτε συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές συνθήκες, προπάντων σε σχέση με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και την κατάσταση του ανταγωνισμού σε όλες τις αγορές του.

266. Η Γερμανία ανέπτυξε όσον αφορά τη συνολική επίπτωση ότι σημασία δεν έχει μόνον ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου, αλλά και το υπέγγυο ίδιο κεφάλαιο που αποτελείται από το βασικό και το συμπληρωματικό κεφάλαιο (κατά το νόμο υποχρεωτικός ελάχιστος δείκτης 8 %) και επομένως δεν μπορεί να συσχετιστεί ο συντελεστής 25, αλλά το πολύ ο συντελεστής 1,5 με τη δυνατότητα επέκτασης των δραστηριοτήτων ή αποφυγής της μείωσης των δραστηριοτήτων που προσφέρουν οι ενισχύσεις. Μόνο όταν ταυτόχρονα με αύξηση του κεφαλαίου χορηγείται και συμπληρωματικό κεφάλαιο, μπορεί η τράπεζα να αυξήσει πραγματικά τα κατά τον κίνδυνο σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού κατά το εικοσιπενταπλάσιο. Ακόμη και αν η τράπεζα διαθέτει ήδη μη υπολογιστέο μέχρι στιγμής συμπληρωματικό κεφάλαιο ([27]), δεν είναι σωστό να ληφθεί υπόψη επέκταση εργασιών την οποία κατέστησε δυνατή ακριβώς αυτό το έτσι κι αλλιώς υπάρχον κεφάλαιο. Κατά τα άλλα η Γερμανία ανέφερε ότι οι πραγματικά αναγκαίοι δείκτες κεφαλαίου στην αγορά —τουλάχιστον 6 % δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου και περίπου 10 % δείκτης ιδίου κεφαλαίου— βρίσκονται εμφανώς πάνω από το ελάχιστο που απαιτεί ο νόμος. Αυτή την άποψη επιβεβαίωσε η BAFin και την παρουσίασε λεπτομερώς με συγκριτικά στοιχεία για τον μέσο όρο των γερμανικών τραπεζών (περίπου 6-7 % δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου, 9-11 % δείκτης ιδίου κεφαλαίου, από τον οποίο ιδιωτικές τράπεζες 10-11 %) καθώς και μεγάλων ευρωπαϊκών τραπεζών, στις οποίες ο μέσος όρος είναι εμφανώς υψηλότερος ((8,5 % δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου). Η Γερμανία συμπεραίνει από αυτά ότι η οικονομική επίπτωση της εισφοράς κεφαλαίου

([25]) Αυτός ο αριθμός περιλάμβανε και την απόσπαση των δραστηριοτήτων στήριξης της IBB.

([26]) Βλέπε π.χ. την απόφαση της Επιτροπής για την υπόθεση Crédit Lyonnais (ΕΕ L 221 της 8.8.1998, σ. 72).

([27]) Το συμπληρωματικό κεφάλαιο μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εξακρίβωση του δείκτη ιδίου κεφαλαίου μόνο μέχρι το ισόποσο του υπάρχοντος βασικού ιδίου κεφαλαίου.

ύψους περίπου 1,8 δισεκατ. ευρώ στην αγορά πρέπει να εκτιμηθεί γύρω στα 18 δισεκατ. ευρώ. Η Επιτροπή συμφωνεί με αυτό το συλλογισμό.

267. Όσον αφορά την ασπίδα έναντι κινδύνου, τη χρονική στιγμή της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας υπήρχαν ακόμη ασάφειες σχετικά με την οικονομική αξία αυτής της ενίσχυσης. Στο μεταξύ η Γερμανία ανέφερε ότι η οικονομική αξία πρέπει να υπολογιστεί με κατά τι περισσότερο από 6 δισεκατ. ευρώ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 138). Επίσης η Γερμανία δήλωσε ότι ο τομέας της παροχής υπηρεσιών ακινήτων δεν υπόκειται στους κανόνες της φερεγγυότητας, και έτσι η μείωση των δραστηριοτήτων που αποφεύχθηκε εδώ δεν μπορεί να εξαχθεί από δείκτες κεφαλαίου. Αναφέρθηκε ακόμη ότι η ασπίδα έναντι κινδύνων υπάρχει μόνο στις παλαιές συναλλαγές του τομέα της παροχής υπηρεσιών ακινήτων. Θα μπορούσε βέβαια κάποιος να προβάλει το επιχείρημα ότι οι νέες εργασίες έγιναν δυνατές μόνο με την εξασφάλιση της IBAG στην περίοδο της αναδιάρθρωσης. Έτσι όμως μπορεί να εκτιμηθεί μόνον ο όγκος των νέων εργασιών (για τη φάση της αναδιάρθρωσης εκτιμάται σε συνολικά περίπου [...] ευρώ, βλέπε αιτιολογική σκέψη 90), ή το πολύ να περιγράψει η συνολική αξία της ασπίδας έναντι κινδύνων (6,1 δισεκατ. ευρώ) το βαθμό αλλοίωσης της αγοράς.

268. Η Επιτροπή δεν μπορεί να συμφωνήσει με αυτή την εκτίμηση. Διότι χωρίς την ασπίδα ή — εναλλακτικά — εισφορά κεφαλαίου ύψους περίπου 6 δισεκατ. ευρώ, η BGB συνολικά λόγω της εσωτερικής διαπλοκής των κινδύνων δεν θα μπορούσε να συνεχίσει τη λειτουργία της. Στο μέτρο αυτό η επίπτωση της ασπίδας έναντι κινδύνων πρέπει να εξισωθεί περίπου με υποθετική εισφορά κεφαλαίου ύψους περίπου 6 δισεκατ. ευρώ. Το ίδιο ισχύει και για την εισφορά της συμφωνίας αποπληρωμής, η οποία στην περίπτωση που η Επιτροπή θα αποφασίσει υπέρ της αποπληρωμής θα πρέπει να υπολογιστεί κατ' ανώτατο όριο με 1,8 δισεκατ. ευρώ ([28]).

269. Λαμβάνοντας ως βάση συνολική οικονομική αξία των ενισχύσεων ύψους 9,7 δισεκατ. ευρώ και συντελεστή 10 αναφορικά με τον πραγματικά αναγκαίο δείκτη ιδίου κεφαλαίου θα προέκυπτε ως σημείο αναφοράς για την αλλοίωση της αγοράς και ως αδρός προσανατολισμός για τα αντισταθμιστικά μέτρα η μείωση του συνολικού ισολογισμού κατά σχεδόν 100 δισεκατ. ευρώ από 190 δισεκατ. ευρώ.

270. Αυτό δείχνει τα όρια της εφαρμογής ενός τέτοιου συλλογισμού σκοπιμότητας. Η άμεση μείωση σε τέτοια έκταση είναι δυνατή μόνο σε περίπτωση χρεοκοπίας. Χωρίς τις ενισχύσεις δεν θα υπήρχε άλλη δυνατότητα εκτός από την παύση της λειτουργίας της BGB, πράγμα που εξ αντιδιαστολής οδηγεί αμέσως στο συμπέρασμα ότι το μόνο πρόσφορο αντισταθμιστικό μέτρο θα ήταν η χρεοκοπία της BGB. Αλλά και στο χρονικό πλαίσιο μιας κανονικής αναδιάρθρωσης τα αντισταθμιστικά μέτρα με το δεδομένο των μεγεθών που περιγράφηκαν προηγουμένως είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστούν βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα με σημαντικές ζημίες από την πώληση τμημάτων επιχειρήσεων καθώς και την καταγγελία ή τη διάλυση μακροπρόθεσμων συμβολαίων και θέσεων, χωρίς να απειλήσουν σοβαρά τη βιωσιμότητα της επιχείρησης ή πιθανότατα να την ακυρώσουν. Αυτή η συνέπεια βέβαια αφενός δεν συμβιβάζεται με το σκοπό και το κριτήριο του ελέγχου ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, δηλαδή την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της ευνοούμενης επιχείρησης. Αφετέρου φαίνεται δυσανάλογη, με δεδομένη τη δραστικότητα των διαφόρων ενισχύσεων σε τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας και αγορές. Ως εκ τούτου δεν μπορεί να υπάρξει μηχανιστική εφαρμογή αυτού του συλλογισμού σκοπιμότητας ως προς την απαιτούμενη συνολική μείωση του ισολογισμού.

271. Με αυτή τη βάση η Επιτροπή είχε σκοπό να εξασφαλίσει μία στο πλαίσιο της μέχρι τότε πρακτικής της προσήκουσα μείωση του συνολικού όγκου, προπάντων όμως να εξασφαλίσει, συνυπολογίζοντας τις επιπτώσεις των μέτρων που σχεδιάζονταν για τους εκάστοτε τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας, δραστική μείωση της παρουσίας της τράπεζας στις αγορές.

272. Η BGB δραστηριοποιείται προπάντων στους τομείς των συναλλαγών με ιδιώτες και επιχειρήσεις (retailbanking), της χρηματοδότησης ακινήτων (επιχειρηματική χρηματοδότηση ακινήτων), της παροχής υπηρεσιών ακινήτων (αμοιβαία κεφάλαια και προγράμματα) και της κεφαλαιαγοράς (χρήμα και αξιόγραφα).

273. Οι άλλοι τομείς δραστηριότητας είναι με κριτήριο τον όγκο τους λιγότερο σημαντικοί, βρίσκονται στο στάδιο της συρρίκνωσης ή της οριστικής εκκαθάρισης και δεν παίζουν κανένα ρόλο για την παρακάτω θεώρηση. Αυτό ισχύει για το τμήμα των συναλλαγών με το Δημόσιο (χορήγηση δανείων), το οποίο θα συρρικνωθεί σημαντικά και θα ανήκει εφεξής στις συναλλαγές με επιχειρήσεις καθώς και τον τομέα μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό (π.χ. χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων και εξαγωγών) ο οποίος θα εκκαθαριστεί. Οι δραστηριότητες στον τομέα του Investment Banking περιλαμβάνουν μόνο έκδοση μετοχών και ομολογιών σε σχετικά μικρή έκταση και στο μέλλον δεν θα παίζουν αυτόνομο ρόλο. Ακόμη υπάρχει η δραστηριότητα υποστήριξης της IBB, δραστηριότητα η οποία με την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast und Gewährträgerhaftung στην LBB το 2005 θα αποσπαστεί από αυτήν.

([28]) Αυτό το θεωρητικό και στρογγυλοποιημένο ανώτατο ποσό προκύπτει με εφαρμογή της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε στην απόφαση της Επιτροπής «WestLB» της 8.7.1999 για τον υπολογισμό μιας συνήθους στην αγορά αμοιβής λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβάθμια απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 6 Μαρτίου 2003 καθώς και των στοιχείων που αφορούν την LBB προσαυξημένων με τον ανατοκισμό.

274. Ο τομέας ο οποίος στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας χαρακτηρίζεται βάσει των πληροφοριών που είχε κοινοποιήσει η Γερμανία συνολικά ως επιχειρηματικές δραστηριότητες στον τομέα των ακινήτων χρειάστηκε για την περαιτέρω εξέταση των αντισταθμιστικών μέτρων λόγω της διαφορετικής διάρθρωσης πωλητών και αγοραστών να χωριστεί στους επιμέρους τομείς χρηματοδότηση ακινήτων και παροχή υπηρεσιών ακινήτων. Το πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας χρηματοδότηση ακινήτων αφορά σύμφωνα με τον εσωτερικό ορισμό της BGB τη χρηματοδότηση μεγάλου όγκου (περίπου από 5 εκατ. ευρώ και άνω) και ως εκ τούτου προπάντων τη χρηματοδότηση επιχειρηματικών κατασκευών (π.χ. κατασκευή διαμερισμάτων ή εμπορικών κέντρων). Ασκείται κυρίως από τη θυγατρική εταιρεία BerlinHyp (περίπου δύο τρίτα του συνολικού όγκου της δραστηριότητας), αλλά και από την LBB και την ίδια τη BGB. Η χρηματοδότηση ιδιωτικών ακινήτων ανήκει κατά το μέγιστο μέρος στον τομέα των συναλλαγών με ιδιώτες.

275. Το πεδίο της παροχής υπηρεσιών ακινήτων αφορά ουσιαστικά τα αμοιβαία κεφάλαια και την ανάπτυξη εργολαβιών. Όσο αφορά τις νέες εργασίες αυτές διεκπεραιώνονται από τον επιμέρους όμιλο IBAG ο οποίος βρίσκεται κατά 100 % στην ιδιοκτησία της BGB ενώ στο παρελθόν τις δραστηριότητες αυτές τις ασκούσε η IBG.

276. Οι εργασίες παροχής υπηρεσιών ακινήτων είναι η κύρια αιτία της κρίσης και οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης, οι οποίες εξετάζονται εν προκειμένω και είναι ο τομέας ο οποίος επωφελήθηκε περισσότερο από όλους από την ασπίδα έναντι κινδύνων, το μέτρο με το μεγαλύτερο ποσό ενίσχυσης. Εξ αρχής υπήρχαν ενστάσεις κατά της συνέχισης αυτών των δραστηριοτήτων.

277. Με αυτά τα δεδομένα η Γερμανία είχε προτείνει ήδη το καλοκαίρι του 2002 να αποσπαστεί ο τομέας της παροχής υπηρεσιών ακινήτων από την BGB και να μεταβιβαστεί στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου. Αυτή η γενική πρόθεση παρουσιάστηκε λεπτομερώς με τη δέσμευση της Γερμανίας που κοινοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2004. Με αυτήν η Γερμανία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ότι η BGB με ισχύ ισολογισμού το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2005 να πωλήσει ή να εκκαθαρίσει κάθε συμμετοχή σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων, οι οποίες καλύπτονται από την ασπίδα έναντι κινδύνων.

278. Οι λεπτομερείς ρυθμίσεις προβλέπουν ότι το ομόσπονδο κράτος και η τράπεζα θα καθορίσουν τελικά μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου τους όρους που θεωρούν κατάλληλους για την πώληση σε τρίτους με διαφανή, ανοιχτή διαδικασία χωρίς διακρίσεις. Σύμφωνα με την παρουσίαση της Γερμανίας κατά λογική εκτίμηση θα υπάρξει μικρός αριθμός ενδιαφερομένων. Πρόκειται ουσιαστικά για μία μόνο σημαντική εταιρεία με περίπου 160 εργαζόμενους, την οποία καλύπτει η εγγύηση λογιστικής αξίας της ασπίδας έναντι κινδύνων, και έτσι βάσει των ρυθμίσεων της λεπτομερούς σύμβασης τυχόν κέρδος από την πώληση θα καταβληθεί στο ομόσπονδο κράτος. Εφόσον πωληθεί σε τρίτους η εν λόγω εταιρεία δεν καλύπτεται πλέον από τις εγγυήσεις της ασπίδας έναντι κινδύνων. Όσες συμμετοχές δεν θα έχουν πωληθεί ή εκκαθαριστεί στις 31 Δεκεμβρίου θα τις αγοράσει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου σε αγοραίες τιμές, και το αντίτιμο θα καθοριστεί από οικονομικό ελεγκτή τον οποίο θα επιλέξει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου και, μετά τον έλεγχο οικονομικού ελεγκτή τον οποίο θα επιλέξει η τράπεζα, εάν χρειαστεί με διαδικασία διαιτησίας. Το ομόσπονδο κράτος κατέχει βάσει των ρυθμίσεων της λεπτομερούς σύμβασης ήδη από τώρα ιδιαίτερα δικαιώματα έγκρισης, πληροφόρησης και ελέγχου, στον τομέα των υπηρεσιών ακινήτων, τα οποία ασκούνται από την ιδιοκτησίας του ομόσπονδου κράτους Immobilien-Altrisiken mbH («BcIA»)

279. Η Γερμανία σε προηγούμενο στάδιο της διαδικασίας είχε δηλώσει την πρόθεσή της να αποσπάσει από την LBB τις δραστηριότητες στήριξης καθώς και τουλάχιστον ένα μέρος του αποθεματικού ειδικού σκοπού που παραμένει τώρα στη διάθεση της LBB ως βασικό ίδιο κεφάλαιο. Αυτή η πρόθεση αναλυόταν επίσης λεπτομερώς σε δέσμευση της Γερμανίας που κοινοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2004. Σύμφωνα με αυτήν η Γερμανία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ότι το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2005 οι δραστηριότητες στήριξης που ασκεί η IBB θα μεταβιβαστούν σε αυτόνομη τράπεζα στήριξης του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου η οποία θα ιδρυθεί επί τούτου και σε αυτό το πλαίσιο το αποθεματικό ειδικού σκοπού της IBB που βρίσκεται στη LBB θα χρησιμοποιηθεί για τον εφοδιασμό με κεφάλαιο της νέας τράπεζας στήριξης και θα αποσπαστεί επομένως από την LBB στο μέτρο που αυτό είναι δυνατό χωρίς την 1η Ιανουαρίου 2004 να υπολείπεται ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου του 6 %. Το μέρος του αποθεματικού ειδικού σκοπού της IBB που συνεχίζει να απαιτείται για την κεφαλαιοποίηση της BGB θα κατατεθεί από το ομόσπονδο κράτος σε μία ή περισσότερες αφανείς συμμετοχές στην LBB και θα τοκιστεί με το επιτόκιο της αγοράς. Επιπλέον τη χρονική στιγμή της υπογραφής των συμβολαίων της αφανούς συμμετοχής θα διαπιστωθεί βάσει της μακροπρόθεσμης διαβάθμισης της LBB και συνυπολογίζοντας την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung καθώς και λαμβάνοντας υπόψη την συμβολαιογραφική διαμόρφωση των αφανών συμμετοχών, προσαύξηση σε επιτόκιο αναφοράς, το οποίο θα οριστεί σύμφωνα με συγκρίσιμους μετοχικούς τίτλους υπό διαπραγμάτευση στην αγορά. Το συγκρίσιμο των μετοχικών τίτλων θα διαπιστώνεται βάσει των ρυθμίσεων του συμβολαίου γι' αυτούς και των χαρακτηριστικών κινδύνου του εκάστοτε εκδότη.

280. Το φθινόπωρο του 2003 διαμορφώθηκε η επικαιροποιημένη ακόλουθη συνολική εικόνα των μέτρων που είχε προβλέψει η Γερμανία για τη μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας (με μέτρο στοιχεία του ενεργητικού) στα επιμέρους πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας στο διάστημα 2001 (μεγέθη ισολογισμού) έως 2006 (ισολογισμός ή λογαριασμός κερδών και ζημιών κατά το σχέδιο:

Μείωση του ενεργητικού και του συνολικού ισολογισμού ([29])

(σε δισεκατ. ευρώ)

Πεδίο δραστηριότητας	Ενεργητικό τμήματος		
	Ισολογισμός	Σχέδιο	Αλλαγή
	2001	2006	
Retailbanking	20,0	[...]	[...]
— ιδιώτες πελάτες πελάτες	12,2	[...]	[...]
— επιχειρήσεις	7,8	[...]	[...]
Δημόσιο	11,0	[...]	[...]
Κεφαλαιαγορά	109,7	[...]	[...]
Μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό	10,8	[...]	[...]
Χρηματοδότηση ακινήτων	31,2	[...]	[...]
Παροχή υπηρεσιών ακινήτων	3.2	[...]	[...]
Ενδιάμεσο άθροισμα	**185,9**	[...]	[...]
Διαχείριση τόκων & ενοποίηση	-16,8	[...]	[...]
Σύνολο ενεργητικού (χωρίς IBB)	**169,1**	[...]	[...]
IBB	20,1	[...]	[...]
Σύνολο ισολογισμού (ενοποιημένο)	**189,2**	[...]	[...]

281. Τα μέτρα που η Γερμανία σχεδίαζε σε εκείνο το στάδιο θα οδηγούσαν συνολικά σε μείωση του συνολικού ισολογισμού κατά περίπου 30 %. Επιτυγχάνονται με πωλήσεις (π.χ. περίπου 6 δισεκατ. ευρώ στο retailbanking με την πώληση της Allbank, της BG Polska, της Zivnostenska Banka και της Weberbank), με κλείσιμο (π.χ. περίπου 90 υποκαταστημάτων και 6 κέντρων εξυπηρέτησης πελατών) καθώς και με μείωση περιουσιακών στοιχείων. Στα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας μεγάλοι πελάτες/εξωτερικό και παροχή υπηρεσιών ακινήτων, τα οποία θα εκκαθαριστούν ή θα αποσπαστούν, παραμένουν μετά το 2006 υπόλοιπα τα οποία μπορούν μόνο σταδιακά να εξαλειφθούν. Ο τομέας Δημόσιο συρρικνώνεται κατά πολύ. Οι καταρχήν πυλώνες της τράπεζας μετά την αναδιάρθρωση είναι οι λιανικές εργασίες στον ευρύτερο χώρο του Βερολίνου, η χρηματοδότηση ακινήτων και η δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά.

([29]) Διαφορές μπορεί να προκύψουν από τη στρογγυλοποίηση.

282. Ακόμη και αν η απόσπαση της υποστηρικτικής δραστηριότητας της IBB δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως αντιστάθμισμα, διότι διεξάγεται ως άσκηση των δημόσιων καθηκόντων του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και επομένως δεν αποτελεί εμπορική δραστηριότητα ([30]), πρέπει να διαπιστωθεί ότι συνολική μείωση περίπου κατά το ένα τέταρτο (χωρίς να συνυπολογιστεί η IBB) ή κατά λίγο περισσότερο από 40 δισεκατ. ευρώ βρίσκεται καταρχήν στο πλαίσιο της πρακτικής της Επιτροπής σε παρόμοιες περιπτώσεις του τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Χρειάζεται ωστόσο να επισημανθεί ότι η μείωση του ενεργητικού ή λογαριασμών του ισολογισμού υπηρετεί κυρίως την εποπτική παράσταση μιας συνολικής επενέργειας, δεν μπορεί όμως να εξισωθεί εν γένει με την αποτελεσματική μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας ή ακόμη λιγότερο της παρουσίας στην αγορά. Αυτό ισχύει εδώ προπάντων για τα τρία κύρια πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας που απομένουν. Στον τομέα του retailbanking πωλούνται συμμετοχές (Polska, Zivnostenka, Allbank, Weberbank) και κλείνουν υποκαταστήματα· το σχέδιο αναδιάρθρωσης όμως που ίσχυε μέχρι το φθινόπωρο του 2003 πρόβλεπε να διατηρηθεί περίπου η παρουσία στην αγορά του Βερολίνου και μάλιστα σε ορισμένα τμήματα να ενισχυθεί κιόλας, έτσι που τα μέτρα σε αυτό το πεδίο πρέπει να θεωρηθεί ότι υπηρετούν προπάντων τον σκοπό της επικέντρωσης στις περιφερειακές εργασίες καθώς και της μείωσης του κόστους κλείνοντας καταστήματα. Αλλά και στον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων πρέπει η σχεδιαζόμενη μείωση να θεωρηθεί σχετικά μικρή συγκρινόμενη με τον συνολικό όγκο. Στη δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά σημειώνεται μεν σημαντική κατάργηση θέσεων, παραμένει ωστόσο ακόμη ένας σημαντικός όγκος επιχειρηματικής δραστηριότητας.

283. Η Γερμανία και η BGB έχουν δηλώσει ότι περαιτέρω συρρίκνωση ή μάλιστα η παραίτηση από ένα ακόμη ολόκληρο πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι δύσκολη και θα έθετε σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της τράπεζας. Η χρηματοδότηση ακινήτων της BerlinHyp, της LBB και της BGB δεν μπορεί να πωληθεί βραχυπρόθεσμα με τα σημερινά δεδομένα της αγοράς και διότι δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η αναδιάρθρωση, παρά μόνο με την υλοποίηση σημαντικών απωλειών της λογιστικής αξίας. Ακόμη σχεδιάζεται να υπάρξει ήδη προτού ακόμη ολοκληρωθεί η συνολική φάση της αναδιάρθρωσης θετική συμβολή αυτού του τομέα στα αποτελέσματα χρήσεως η οποία είναι αναγκαία για να επιτευχθούν τα προβλεπόμενα συνολικά αποτελέσματα το αργότερο από το 2004.

284. Η Επιτροπή εξέτασε αυτά τα επιχειρήματα καθώς και τις σχετικές πληροφορίες που της κοινοποιήθηκαν και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η βραχυπρόθεσμη πώληση του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων πράγματι θα έθετε

([30]) Οι δραστηριότητες στήριξης αποτελούν σύμφωνα με τη συνεννόηση για τις γερμανικές τράπεζες στήριξης δημόσιο καθήκον και επομένως δεν αποτελεί εμπορική δραστηριότητα σημαντική από την άποψη του ανταγωνισμού, η οποία ως εκ τούτου δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως αντισταθμιστικό μέτρο. Οι κρατικές εγγυήσεις Anstaltslast και Gewährträgerhaftung μπορούν να διατηρηθούν για τη δραστηριότητα στήριξης μόνο εφόσον αυτή αποσπάται σε μια ανεξάρτητη τράπεζα στήριξης.

σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της τράπεζας (βλέπε αιτιολογική σκέψη 230). Επίσης ανάλυση της κατάστασης του ανταγωνισμού στη γερμανική αγορά χρηματοδότησης ακινήτων απέδειξε ότι η BGB δεν κατέχει ηγετική θέση στην αγορά. Με μερίδιο περίπου 5 % το 2000 σύμφωνα με τα αρχικά στοιχεία της δήλωσης καταλάμβανε τότε ακόμη την τρίτη θέση. Σύμφωνα με πιο επικαιροποιημένα στοιχεία εκκαθαρισμένα κατά τα δημοτικά δάνεια, τα οποία κοινοποίησε η Γερμανία, το 2000 πέτυχε μόλις μερίδιο περίπου 3 %, το οποίο μέχρι το 2006 πιθανότατα θα μειωθεί στο 2 %. Αυτό ταυτίζεται με στοιχεία από άλλες πηγές, σύμφωνα με τις οποίες το 2000 η BGB ούτε την τρίτη θέση που είχε δηλώσει αρχικά κατέλαβε ούτε είχε πετύχει μερίδιο αγοράς 5 % και μάλιστα ούτε στο σύνολο της αγοράς ούτε στα διάφορα τμήματα ([31]). Με αυτά τα δεδομένα η μείωση της παρουσίας της BGB στην αγορά αυτού του τομέα δεν φαίνεται να είναι κατεπείγουσα για να αποφευχθούν απαράδεκτες νοθεύσεις του ανταγωνισμού.

285. Παρά ταύτα η απόσυρση του ομίλου BGB από αυτή τη δραστηριότητα πρέπει να προτιμηθεί από την παραμονή του, διότι και μόνον η απλή συνέχιση της δραστηριότητας του ομίλου BGB στις αγορές της χρηματοδότησης ακινήτων προκαλεί νοθεύσεις του ανταγωνισμού, αν και όχι σημαντικής έκτασης. Αυτό ισχύει βέβαια μόνον υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα κινδύνευε η αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Έτσι λοιπόν η Επιτροπή λαμβάνει θετικά γνώση της πρόθεσης που εξέθεσαν η Γερμανία και το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου να πωλήσουν τον τομέα της χρηματοδότησης ακινήτων χωριστά ή στο πλαίσιο της συνολικής ιδιωτικοποίησης της BGB.

286. Η δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά, τμήμα που τα στοιχεία του ενεργητικού του μειώθηκαν ήδη κατά σχεδόν 20 %, είχε το 2002 ως μόνο πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας να παρουσιάσει μια αξιόλογη, δηλαδή θετική συμβολή στο αποτέλεσμα και το κέρδος. Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου αναδιάρθρωσης το 2006 θα αποτελέσει μαζί με το retailbanking έναν από τους δύο κύριους πυλώνες για τα αποτελέσματα και τα κέρδη του ομίλου. Η δραστηριότητα στην κεφαλαιαγορά είναι λοιπόν αφενός ουσιώδους σημασίας για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της BGB και δεν μπορεί να συρρικνωθεί πολύ περισσότερο από όσο συρρικνώθηκε μέχρι τώρα. Αφετέρου η σημασία της BGB ως ανταγωνιστή στις εθνικές αγορές χρήματος και αξιογράφων οι οποίες ωστόσο χαρακτηρίζονται από αυξανόμενη διεθνοποίηση και ευρωπαϊκότητα δεν είναι μεγάλη, είναι δηλαδή μικρότερη ακόμη και από όση στις εθνικές αγορές της χρηματοδότησης ακινήτων.

287. Η Επιτροπή εξέτασε ωστόσο αν είναι δυνατές περαιτέρω μειώσεις έστω και περιορισμένης έκτασης. Με δεδομένη τη σύνδεση των ενισχύσεων αναδιάρθρωσης με τον γενικό στόχο να επιστρέψει η BGB στην κατάσταση μιας περιφερειακής τράπεζας, η Επιτροπή εξέτασε την παραίτηση από περισσότερες ακόμη θυγατρικές εταιρείες του εξωτερικού. Όμως, μετά το κλείσιμο και τις πωλήσεις υπήρχαν μόνο σε τρία σημεία —Λονδίνο, Λουξεμβούργο και Δουβλίνο— θυγατρικές επιχειρήσεις, τη διατήρηση των οποίων η Γερμανία είχε χαρακτηρίσει αρχικά απαραίτητη για τις λιανικές τραπεζικές εργασίες και για την αναχρηματοδότηση της τράπεζας. Τελικά συμφώνησε να παραιτηθεί από την BGB Ireland plc. στο Δουβλίνο. Η Επιτροπή για τους λόγους που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 286 παραιτήθηκε από περαιτέρω μέτρα στον τομέα των συναλλαγών στην κεφαλαιαγορά.

288. Σύμφωνα με την παράγραφο 37 των κατευθυντήριων γραμμών κατά την εκτίμηση των αντισταθμιστικών μέτρων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «ιδίως το σχετικό βάρος της επιχείρησης στην αγορά ή τις αγορές της». Ο τομέας του retailbanking είναι ως εκ τούτου από την άποψη του ανταγωνισμού σαφώς ο προβληματικότερος. Ήδη στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή είχε αιτιολογήσει τις αμφιβολίες της σχετικά με την καταλληλότητα των αντισταθμιστικών μέτρων κατά κύριο λόγο με την ισχυρή περιφερειακή και τοπική θέση της BGB σε αυτή την αγορά.

289. Η BGB μείωσε μεν σημαντικά με πωλήσεις θυγατρικών, άλλων περιουσιακών στοιχείων καθώς και κλείνοντας υποκαταστήματα και άλλα σημεία παρουσίας το μερίδιο του ενεργητικού που πρέπει να επιμεριστεί σε αυτό το τμήμα. Η σχεδιαζόμενη αρχικά μέχρι το 2006 μείωση του ενεργητικού του τμήματος κατά 43 % (βλέπε πίνακα στην αιτιολογική σκέψη 280) έχει σχεδόν επιτευχθεί και το μόνο που απομένει κατ' ουσία είναι η πώληση της Weberbank. Ωστόσο η Επιτροπή είχε επισημάνει ήδη στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας «ότι η BGB είναι τοπικά και περιφερειακά στις αγορές των συναλλαγών με ιδιώτες και επιχειρήσεις εξαιρετικά ισχυρή, με μερίδια κατά τις δικές της πληροφορίες μεταξύ 30 και 57 % εκάστοτε στα διάφορα τμήματα της τοπικής αγοράς και μεταξύ 23 % και 46 % σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ τη χωρίζει τεράστια απόσταση από τους ανταγωνιστές που ακολουθούν, οι οποίοι —όσο διαφαίνεται από τις πληροφορίες— φθάνουν μόνο το ήμισυ, το ένα τρίτο ή ένα τέταρτο των μεριδίων της BGB». Η Επιτροπή είχε σε αυτό το πλαίσιο αμφισβητήσει, αν η επιδιωκόμενη με τις σχεδιαζόμενες πωλήσεις μείωση στον τομέα των συναλλαγών με ιδιώτες και με επιχειρήσεις είναι επαρκής για να περιορίσει τη νόθευση του ανταγωνισμού που προκάλεσε η ενίσχυση στην ευρύτερη περιφέρεια του Βερολίνου.

290. Σε αυτή τη συνάφεια πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι πωλήσεις που έγιναν ή σχεδιάζονται στον τομέα του retailbanking με εξαίρεση τη μικρής κλίμακας Weberbank η οποία προσανατολίζεται σε εύπορους πελάτες δεν μειώνουν καθόλου ή μειώνουν ελάχιστα την παρουσία της BGB στο Βερολίνο: Η Allbank δραστηριοποιείται παγγερμανικά και στο Βερολίνο εκπροσωπείται μόνο με λίγα υποκαταστήματα, η BG Polska και η Zivnostenska Banka δραστηριοποιούνται

([31]) Σύμφωνα με την απόφαση «Eurohypo» του Bundeskartellamt, της 19 Ιουνίου 2002, η ιδρυθείσα Eurohypo η Hypovereinsbankgruppe, η Depfa-gruppe, η BHF-Gruppe και η BayLB κατείχαν το 2001 δεσπόζουσα θέση —τόσο κατά το ενεργητικό όσο και κατά τις νέες συναλλαγές— στις διάφορες επιμέρους αγορές του τομέα χρηματοδότησης ακινήτων. Και η ίδια η Deutsche Bank (δηλαδή χωρίς το μερίδιό της που είχε εισφέρει στην Eurohypo κατατάσσεται πριν από την BGB, η οποία σε αυτή την απόφαση δεν κατατάσσεται στους μεγαλύτερους ανταγωνιστές με μερίδια άνω του 5 % εκάστοτε.

στο εξωτερικό. Στο Βερολίνο έκλεισαν περίπου 40 έως 50 υποκαταστήματα στον τομέα των ιδιωτών πελατών και των επιχειρήσεων. Το κλείσιμο όμως υποκαταστημάτων σε μια μεγαλούπολη με μεγάλη πυκνότητα υποκαταστημάτων υπηρετεί ωστόσο ουσιαστικά τη μείωση του κόστους και σύμφωνα με τις πληροφορίες της Γερμανίας ελάχιστα συνεπάγεται αλλαγή τράπεζας εκ μέρους των πελατών ([32]). Όπως αποδεικνύουν και άλλες πληροφορίες που έχει κοινοποιήσει η Γερμανία και έχουν ήδη αναφερθεί ότι δεν υπήρχε η πρόθεση να μειωθεί αισθητά η παρουσία στην αγορά του Βερολίνου, αλλά να διατηρηθεί η θέση της τράπεζας στα διάφορα τμήματα της αγοράς ή ακόμη και να ενισχυθεί ελαφρά.

291. Η Γερμανία ισχυρίστηκε σε σχέση με αυτές τις αμφιβολίες της Επιτροπής ότι οι υπολογισμοί του μεριδίου της BGB στην αγοράς που κατατέθηκαν αρχικά, οι οποίες αναφέρονταν στον όγκο των συναλλαγών, ήταν στα διάφορα τμήματα του Βερολίνου υπερβολικές. Αυτό οφειλόταν στις δηλώσεις της BGB προς τη Landeszentralbank, η οποίες αφορούσαν ολόκληρο τον όμιλο και χωρίς διαχωρισμό των αγορών κατά αντικείμενο και διαφοροποίηση κατά περιφέρειες. Έτσι π.χ. οι αριθμοί για τις τοπικές συναλλαγές με ιδιώτες και επιχειρήσεις περιείχαν και μεγέθη δανείων και καταθέσεων από τους τομείς της χρηματοδότησης ακινήτων ή της κεφαλαιαγοράς εκτός Βερολίνου. Γι' αυτό το λόγο χρειάστηκε να εκκαθαριστούν τα μεγέθη των δανείων και των καταθέσεων της BGB καθώς και το σχετικό μέγεθος αγοράς του Βερολίνου συνολικά από αυτά τα αντικειμενικά μη επιμεριστέα δάνεια και καταθέσεις. Μετά την εκκαθάριση προκύπτουν στις συναλλαγές με ιδιώτες, στις καταθέσεις και πληρωμές, μερίδια αγοράς περίπου 43 % έως 45 % για την BGB και στα δάνεια μερίδια περίπου 22 % για τα έτη 2000 και 2001. Στις συναλλαγές με επιχειρήσεις είχαν υπολογιστεί μερίδια αγοράς περίπου 25 % έως 26 % στις καταθέσεις και πληρωμές και περίπου 23 % έως 26 % στα δάνεια για τα έτη 2000 και 2001. Έναντι των στοιχείων που υποβλήθηκαν αρχικά με τη δήλωση, τα μερίδια αγοράς της BGB που κοινοποίησε η Γερμανία μειώθηκαν στα διάφορα τμήματα, προπάντων στον τομέα των επιχειρήσεων σχεδόν κατά το ήμισυ.

292. Για τους τρεις αμέσως επόμενους ανταγωνιστές που έπονται της BGB στη λιανική αγορά του Βερολίνου —την Berliner Volksbank, την Dresdner Bank και την Deutsche Bank (όμιλος)— η Γερμανία έδωσε εκτιμήσεις μεριδίου αγοράς για το 2001 από 11-13 % στον τομέα δάνεια/ιδιώτες, περίπου 8-14 % στον τομέα ιδιώτες/καταθέσεις, περίπου 5-16 % στον τομέα επιχειρήσεις/δάνεια και περίπου 9-18 % στον τομέα επιχειρήσεις/καταθέσεις. Οι εκτιμήσεις της Volksbank για τα μερίδια αγοράς της BGB είναι πάνω από 50 % στις συναλλαγές με ιδιώτες (50-60 % στα τμήματα του τομέα καταθέσεις/πληρωμές και περίπου 50 % στα δάνεια) και κατά τι λιγότερο από 60 % στις συναλλαγές με επιχειρήσεις (πάνω από 40 % στα τμήματα καταθέσεις/πληρωμές και περίπου 50-60 % στα δάνεια), σαφώς υψηλότερες. Η εκτιμήσεις της για την ίδια είναι μερίδιο περίπου 6-10 % στα τμήματα των συναλλαγών με ιδιώτες και περίπου 4-10 % στα τμήματα των συναλλαγών με επιχειρήσεις.

293. Τα διορθωμένα μερίδια που έδωσε η Γερμανία με τις παρατηρήσεις της για τους τομείς συναλλαγές με επιχειρήσεις και ιδιώτες αναφέρονται μόνο στο Βερολίνο, επειδή αυτή είναι η σημαντική περιφέρεια και επειδή το retailbanking είναι περιφερειακή δραστηριότητα ([33]).

294. Και η Berliner Volksbank ανέφερε στις παρατηρήσεις της ότι το Βερολίνο είναι η σημαντική γεωγραφική αγορά για την εκτίμηση των ενισχύσεων στις λιανικές συναλλαγές. Αυτό συνάδει με τα υπόλοιπα κριτήρια της Επιτροπής για τον γεωγραφικό διαχωρισμό των αγορών στον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Σε αποφάσεις ελέγχου συγκεντρώσεων που αφορούν τον τραπεζικό τομέα έχουν αναφερθεί δείκτες όπως η γενική προτίμηση των πελατών για τοπικές τράπεζες, η σημασία πυκνού δικτύου υποκαταστημάτων και η απαίτηση για φυσική παρουσία της εντεταλμένης τράπεζας στη γεωγραφική γειτονιά του πελάτη ([34]). Αν η Επιτροπή ωστόσο στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων στην παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εκκινούσε γενικά μάλλον από εθνικές αγορές, αυτό οφειλόταν στο ότι η έλλειψη ενστάσεων ανταγωνισμού (δείκτες για δεσπόζουσα θέση στην αγορά) δεν απαιτούσε λεπτομερή ανάλυση στον τομέα του retailbanking. Ο εθνικός διαχωρισμός όμως θα ήταν ακατάλληλος για την εξέταση της νόθευσης του ανταγωνισμού στο retailbanking του Βερολίνου από τις ενισχύσεις για τις οποίες γίνεται λόγος εδώ. Ειδικά σε αυτό τον τομέα πρέπει η BGB λόγω της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά να προσφέρει αντισταθμιστικά μέτρα που θα μειώνουν την παρουσία της στην αγορά. Η θέση της BGB στην αγορά ξεπερνά εμφανώς με τη στρατηγική των δύο εμπορικών τίτλων και αυτό συνηθίζεται εν μέρει σε γερμανικές πόλεις σε σχέση με ισχυρά περιφερειακά ταμιευτήρια. Αυτή η συγκέντρωση δυσχεραίνει την πρόσβαση στην αγορά εν δυνάμει ανταγωνιστών και έχει ως αποτέλεσμα να είναι το μερίδιο αλλοδαπών τραπεζών στο Βερολίνο αμελητέο.

295. Η Επιτροπή δεν έχει για το σκοπό αυτής της απόφασης λόγο να παρεκκλίνει από τις εκθέσεις της Γερμανίας και της Berliner Volksbank ως προς τη γεωγραφική αναφορά στο Βερολίνο στον τομέα του retailbanking. Όπως ανέπτυξε στην απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων,

([32]) Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία μετά το κλείσιμο ενός υποκαταστήματος διατηρεί η τράπεζα περίπου το 75 % έως 90 % των θιγόμενων πελατών.

([33]) Τα μερίδια αγοράς για την περιοχή Βερολίνου/Βρανδεμβούργου (περίπου 14-27 % στις συναλλαγές και περίπου 18-21 % στις συναλλαγές με επιχειρήσεις) δόθηκαν αργότερα μόνο χάριν πληρότητας. Το σημαντικά χαμηλότερο ύψος τους εξηγείται από το γεγονός ότι η BGB στο Βρανδεμβούργο είχε μικρή μόνο παρουσία ήδη πριν από τα τελευταία μέτρα αναδιάρθρωσης έπειτα από πωλήσεις και κλείσιμο σημείων παρουσίας. Επικαιροποιημένα παγγερμανικά στοιχεία δεν κοινοποιήθηκαν έκτοτε.

([34]) Απόφαση της Επιτροπής της 11 Μαρτίου 1997, IV/M.873 — Bank Austria/Creditanstalt (ΕΕ C 160 της 27.5.1997, σ. 4).

εκκινούσε πάντοτε γενικά από το ότι οι αγορές στον χρηματοπιστωτικό τομέα από την άποψη της επέκτασής τους —με εξαίρεση τις συναλλαγές στις αγορές χρήματος και αξιογράφων— είναι εθνικές· παρέμεινε όμως επαρκής χώρος για περιφερειακές θεωρήσεις στον τομέα των ιδιωτών πελατών και των επιχειρήσεων ([35]). Η σημασία του δικτύου υποκαταστημάτων και της φυσικής παρουσίας της τράπεζας στις λιανικές συναλλαγές συνηγορούν υπέρ της θεώρησης της αγοράς του Βερολίνου. Αυτό δείχνουν και οι συμπεριφορές πελατών οι οποίοι όταν κλείσουν η πωληθούν υποκαταστήματα σε μια μεγαλούπολη όπως το Βερολίνο στο μέτρο που αλλάζουν τράπεζα, παρά το αυξανόμενο telebanking κατά κανόνα πηγαίνουν σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα με τοπική παρουσία. Ως εκ τούτου το να συμπεριληφθεί το Βρανδεμβούργο, με εξαίρεση των άκρων του Βερολίνου, ήταν ήδη μεγάλη ευρύτητα, όπως υποδεικνύει και η απόσυρση της BGB από το Βρανδεμβούργο και η επικέντρωση στην κυρίως περιοχή.

296. Για τους σκοπούς αυτής της απόφασης ωστόσο δεν είναι τόσο σημαντικός ο ακριβής διαχωρισμός της γεωγραφικής αγοράς, αφού εδώ δεν αναζητείται απόδειξη για δεσπόζουσα θέση, αλλά για το ερώτημα αν τα αντισταθμιστικά μέτρα που προσφέρθηκαν επαρκούν προκειμένου να περιορίσουν με τη μείωση της παρουσίας στην αγορά τη νόθευση του ανταγωνισμού που επέφεραν οι ενισχύσεις. Το ότι οι ενισχύσεις βοήθησαν την τράπεζα να παραμείνει στις διάφορες αγορές και να διατηρήσει την ισχυρή της θέση στη λιανική αγορά του Βερολίνου, αυτό είναι αναμφισβήτητο.

297. Όσον αφορά τις προς τα κάτω διορθωμένες εκτιμήσεις της αγοράς που κοινοποίησε η Γερμανία, η Επιτροπή αμφιβάλλει για την αξιοπιστία αυτών των εκκαθαρισμένων μεγεθών αφενός διότι παρόμοια μεμονωμένα προβλήματα δηλώσεων θα έχουν εμφανιστεί και σε άλλους ανταγωνιστές, τα οποία ωστόσο μάλλον δεν έχουν υπολογιστεί στο μερίδιο αγοράς που ανέφεραν. Αφετέρου, τρίτοι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι κοινοποίησαν παρατηρήσεις στη διάρκεια της διαδικασίας και ρωτήθηκαν για τις εκτιμήσεις τους, επιβεβαίωσαν περίπου το ύψος των αρχικών μεγεθών. Χρειάζεται βέβαια να παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχουν ανεξάρτητοι υπολογισμοί των μεριδίων της αγοράς συμπεριλαμβανόμενου ελέγξιμου αντικειμενικού και γεωγραφικού διαχωρισμού. Όπως αποδείχθηκε με σχετικά αιτήματα ούτε η Bundesbank/Landeszentralbank ούτε η αρχή ελέγχου των καρτέλ (Bundeskartellamt) ούτε η Επιτροπή στον τομέα του ελέγχου συγκεντρώσεων έχουν κάνει σχετική ανάλυση ανταγωνισμού. Στον ίδιο τον τομέα της πολιτικής των ενισχύσεων η Επιτροπή δεν διαθέτει τις απαιτούμενες αρμοδιότητες, οι οποίες μπορούν να επιβληθούν στους συμμετέχοντες στον ανταγωνισμό.

298. Ωστόσο για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης δεν χρειάζεται ακριβής ανάλυση μεριδίων αγοράς, διότι, όπως αναλύθηκε παραπάνω, ο έλεγχος των ενισχύσεων δεν απαιτεί απόδειξη δεσπόζουσας θέσης. Το ότι οι ενισχύσεις που εξετάζονται εδώ νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και το ότι είναι δεδομένη μια σημαντική νόθευση προπάντων στις αγορές στις οποίες η BGB κατέχει ισχυρή θέση είναι αναμφισβήτητο. Αυτή η ισχύς στην αγορά αντιστοιχεί και στην αντίληψη της BGB για τον εαυτό της ως δεσπόζουσα τράπεζα λιανικών συναλλαγών στο Βερολίνο. Αυτό δεν αναιρείται από τα προς τα κάτω διορθωμένα μερίδια αγοράς ύψους 20 % - 40 % στα διάφορα τμήματα, ακόμη και αν ήταν ακριβή, πράγμα αμφίβολο. Συναφώς χρειάζεται ακόμη να υπενθυμίσουμε ότι το μερίδιο της BGB και η διείσδυσή της στην αγορά το 2002 σύμφωνα με τις πληροφορίες που κοινοποίησε η Γερμανία, με κριτήριο τον πρώτο τρεχούμενο λογαριασμό στις συναλλαγές με ιδιώτες ήταν περίπου 48 % και ότι όπως ανέφερε ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της BGB η τράπεζα με τους εμπορικούς τίτλους Berliner Sparkasse και Berliner Bank διαθέτει μερίδιο αγοράς που εν μέρει υπερβαίνει το 50 % ([36]).

299. Επομένως δεν υπάρχουν αμφιβολίες για την ισχυρή θέση της BGB στην αγορά και για τη δεσπόζουσα θέση της ως λιανικής τράπεζας στην ευρύτερη περιφέρεια του Βερολίνου η οποία περιλαμβάνει περίπου 4 εκατ. κατοίκους. Η θέση της BGB στην αγορά άλλαξε σημαντικά από την ίδρυσή της το 1994 όταν η «Berliner Bank» και η «Berliner Sparkasse» (η οποία τότε συνένωνε ήδη το ταμιευτήριο του δυτικού και του ανατολικού τμήματος της πόλης, ενώ η δεύτερη κατείχε οιονεί μονοπωλιακή θέση στο ανατολικό τμήμα) συνενώθηκαν υπό κοινή σκέπη — και όχι από την αρχή της κρίσης το 2001. Αυτή η «σταθερότητα» μπορεί επομένως να χρησιμεύσει ως δείκτης για τη σχετική ισχύ που κατέχει η BGB έναντι των σημερινών και των εν δυνάμει ανταγωνιστών της.

300. Με αυτά τα δεδομένα η Επιτροπή αποσαφήνισε ότι η έγκριση των ενισχύσεων λόγω αντισταθμιστικών μέτρων τα οποία αφήνουν τη θέση της BGB στη λιανική τραπεζική αγορά του Βερολίνου δεν συμβιβάζεται με το κοινό δίκαιο περί ενισχύσεων. Η Γερμανία ωστόσο βρέθηκε αντιμέτωπη με την επιχειρηματολογία της τράπεζας σχετικά με την αρνητική επίπτωση στη βιωσιμότητα της τράπεζας.

301. Έπειτα από σύντονες περαιτέρω διαπραγματεύσεις στις 18 Δεκεμβρίου με εκπροσώπους της Γερμανίας καθώς και του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου η Γερμανία εντέλει δέχτηκε την πώληση της Berliner Bank ως επιπλέον αντισταθμιστικό μέτρο, προκειμένου να εξασφαλίσει τη δυνατότητα να εγκριθούν οι ενισχύσεις ή/και να αποτρέψει ευρύτερα αντισταθμιστικά μέτρα τα οποία διαφορετικά θα επέβαλε η Επιτροπή. Σύμφωνα με αυτή την αποδοχή η Γερμανία αναλαμβάνει την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι ο όμιλος της BGB το τμήμα «Berliner Bank» ως οικονομική ενότητα

([35]) Απόφαση της Επιτροπής της 11 Μαρτίου 1997, IV/M.873 — Bank Austria/Creditanstalt, ΕΕ. C 160 της 27/5/1997. Απόφαση της Επιτροπής της 25 Σεπτεμβρίου 1995, IV/M.628 — Generale Bank/Credit Lyonnais Bank Nederland (ΕΕ C 289 της 31.10.1995, σ. 10).

([36]) Ομιλία στη γενική συνέλευση στις 4.7.2003.

συμπεριλαμβανόμενων τουλάχιστον του εμπορικού σήματος, όλων των σχέσεων με πελάτες, υποκαταστημάτων και του προσωπικού τους που ανήκουν στο εμπορικό σήμα θα το πωλήσει μέχρι την 1η Οκτωβρίου 2006 με νομική ισχύ (1η Φεβρουαρίου 2007) σε ανοιχτή διαφανή διαδικασία χωρίς διακρίσεις. Οριοθείσα ημερομηνία για τον αριθμό των πελατών, των υποκαταστημάτων και του προσωπικού πωλήσεων είναι η 31 Δεκεμβρίου 2003, εξαιρούμενης της βάσει χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης που έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και φυσικών διακυμάνσεων της εμπορικής δραστηριότητας, δηλαδή αποχώρηση και προσέλευση πελατών, προσωπικού, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού που βασίζονται σε προσωπικές αποφάσεις (όπως η μετακόμιση πελατών ή συνεργατών ή η δυσαρέσκεια με την προηγούμενη τράπεζα ή τον εργοδότη) χωρίς επηρεασμό από την τράπεζα, Αυτό σημαίνει ιδιαίτερα ότι η BGB δεν επιτρέπεται να πάρει κανένα μέτρο που αποσκοπεί την μεταπήδηση πελατών της Berliner Bank σε άλλες επιχειρήσεις ή τομείς της BGB, όπως η Berliner Sparkasse. Ένας καταπιστευματοδόχος τον οποίο θα επιλέξει η Γερμανία (το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου) και με την επιλογή του οποίου πρέπει να συμφωνήσει η Επιτροπή, θα εξασφαλίσει ότι η τράπεζα θα συνεχίσει να αναδιαρθρώνει με εμπορικά λογικό τρόπο την τράπεζα, ότι επενδύει σε αυτήν και ότι δεν διαπράττει τίποτε που να μειώνει την αξία της Berliner Bank, προπάντων με τη μεταφορά ιδιωτών πελατών ή επιχειρήσεων ή προσωπικού πωλήσεων στην Berliner Sparkasse ή σε άλλα τμήματα του ομίλου της BGB

302. Με την πώληση της Berliner Bank θα μειωθεί το ενεργητικό του τμήματος στον τομέα retailbanking μέχρι το 2006 ([37]) κατά ακόμη [...] ευρώ (δηλαδή μαζί με τα έως τώρα σχεδιασμένα και υπεσχημένα μέτρα τα οποία έχουν ήδη περιγραφεί συνολικά κατά περίπου [...] ευρώ). Το μερίδιο αγοράς της BGB στα εκάστοτε τμήματα των λιανικών τραπεζικών δραστηριοτήτων στο Βερολίνο θα μειωθεί με την πώληση κατά το ένα τρίτο έως ένα έκτο. Συνολικά θα μειωθεί το σύνολο του ισολογισμού από περίπου 189 δισεκατ. ευρώ σε περίπου 124 δισεκατ. ευρώ.

303. Κατά την άποψη της Επιτροπής με αυτό επαρκούν συνολικά τα εφαρμοσθέντα, σχεδιασμένα και υπεσχημένα μέτρα πώλησης, κλεισίματος και μειώσεων κάθε είδους προκειμένου να περιοριστεί η νόθευση του ανταγωνισμού που προκάλεσα τα μέτρα ενίσχυσης για τα οποία γίνεται εδώ λόγος.

304. Καταλήγοντας πρέπει να αναφερθεί ότι η Γερμανία αρχικά στη δήλωση είχε αναφέρει ότι το Βερολίνο είναι περιφέρεια κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ και είναι επιλέξιμο για περιφερειακές ενισχύσεις, και παρέπεμψε σχετικά στις αιτιολογικές σκέψεις 53 και 54 των κατευθυντήριων γραμμών και το συνυπολογισμό τους κατά την εκτίμηση αντισταθμιστικών μέτρων, χωρίς ωστόσο να το αναπτύξει περαιτέρω ή να προβάλει συγκεκριμένες πλευρές. Οι αιτιολογικές σκέψεις 53 και 54 αναφέρουν ότι τα κριτήρια των κατευθυντήριων γραμμών ισχύουν και για ενισχυόμενες περιοχές, ότι όμως οι όροι όσον αφορά τη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων μπορούν να είναι λιγότερο αυστηροί. Η Επιτροπή διαπίστωσε στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας ότι ελλείψει περαιτέρω συγκεκριμενοποιήσεων δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει κατά πόσο μπορεί να εφαρμοστεί αυτό το κριτήριο. Αφού η Γερμανία δεν επανήλθε σε αυτό το σημείο κατά την εξέλιξη της διαδικασίας και παραπάνω αναφέρθηκε ότι στον τραπεζικό τομέα δεν υπάρχουν αγορές με διαρθρωτικό πλεόνασμα παραγωγικής ικανότητας, των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να εκτιμηθεί ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 53 και 54 δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην προκειμένη περίπτωση.

Περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο απαραίτητο

305. Η Γερμανία απέδειξε κατά την άποψη της Επιτροπής επαρκώς ότι τα ποσά των τριών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν — εισφορά κεφαλαίου, ασπίδα έναντι κινδύνων και σύμβαση για τη μεταχείριση πιθανών απαιτήσεων αποπληρωμής του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι της τράπεζας — περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο για την αναδιάρθρωση κατά το μέτρο των διαθέσιμων οικονομικών μέσων της τράπεζας και των μετόχων της. Στην τράπεζα δεν χορηγούνται πλεονάζουσα ρευστότητα και πλεονάζοντα ίδια μέσα τα οποία θα μπορούσε να καταχραστεί για μη προσήκουσα διεύρυνση της δραστηριότητάς της εις βάρος των ανταγωνιστών της.

306. Το ποσό της εισροής κεφαλαίου που χορηγήθηκε αρχικά ως ενίσχυση διάσωσης ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ τον Αύγουστο 2001 υπολογίστηκε κατά τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί για την τράπεζα δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 5 % και δείκτης ιδίων μέσων 9,7 %, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η Επιτροπή το θεωρεί απαραίτητο για τη βραχυπρόθεσμη επιβίωση μιας τράπεζας. Η τράπεζα κατόρθωσε κατόπιν με δικές της προσπάθειες, ιδίως με τη μείωση των θέσεων κινδύνου να αυξήσει τον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου πέραν του 5 %. Στο τέλος του 2003 ο δείκτης βρίσκεται περίπου στο 6 %. Η Επιτροπή με δεδομένη την τρέχουσα πρακτική στις χρηματαγορές και τις αντίστοιχες προσδοκίες των οργανισμών διαβάθμισης και των συμμετεχόντων στις αγορές θεωρεί ότι ένας δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % είναι απαραίτητος για να διασφαλιστεί η πρόσβαση της τράπεζας στις κεφαλαιαγορές σε μακρά προοπτική. Η εισροή κεφαλαίου το 2001 είναι απαραίτητη για τη διατήρηση του δείκτη βασικού κεφαλαίου της τράπεζας σε αυτό το ύψος και μπορεί να θεωρηθεί στο πλαίσιο της εκτίμησης ως ενίσχυση ότι περιορίζεται συνολικά στο ελάχιστο απαραίτητο και ως εκ τούτου να εγκριθεί. Αντίθετα η τράπεζα —όπως αναφέρθηκε ήδη παραπάνω— ενόψει της απώλειας των κρατικών εγγυήσεων, της εισαγωγής των IAS και της συμφωνίας στο πλαίσιο της Basel II υποχρεούται να αυξήσει με δικές της δυνάμεις τον δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου σε τουλάχιστον 7 % προκειμένου να εξασφαλίσει την αναγκαία διαβάθμιση για επιχειρησιακά αποδεκτούς όρους αναχρηματοδότησης. Η Επιτροπή επικροτεί αυτά τα σχεδιαζόμενα μέτρα για την περαιτέρω σταθεροποίηση της τράπεζας.

([37]) Η πώληση της Berliner Bank πρέπει να καταστεί ισχυρή το αργότερο μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 2007. Είναι ως εκ τούτου πιθανό να εμφανιστεί η επίπτωση στον ισολογισμό του 2007.

307. Η ασπίδα έναντι κινδύνου ονομαστικού ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ έχει, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 138 για την εκτίμησή της ως κρατικής ενίσχυσης οικονομική αξία ύψους 6,1 δισεκατ. ευρώ. Η Berliner Volksbank υποστηρίζει την άποψη ότι η ασπίδα έναντι κινδύνου του ομόσπονδου κράτους αντιστοιχεί αντίθετα σε απεριόριστη υποχρέωση πρόσθετης εισφοράς, επειδή με αυτή συνδέεται η υποχρέωση εγγύησης του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου η οποία προσώρας δεν μπορεί να εκτιμηθεί και επομένως αντιστοιχεί σε «λευκή επιταγή» για μελλοντικές ζημίες. Είναι ως προς το ύψος και τη διάρκεια δυσανάλογα υψηλή, εξασφαλίζει πρακτικά στην τράπεζα απεριόριστη φερεγγυότητα, παρέχει στην τράπεζα το ελεύθερο να κάνει προσφορές υπό οποιουσδήποτε όρους και επειδή δεν μπορεί να εκτιμηθεί αριθμητικά η υποχρέωση πρόσθετης εισφοράς δεν μπορεί να εγκριθεί. Η Επιτροπή θεωρεί αυτή την επιχειρηματολογία αβάσιμη και γι' αυτό το ζήτημα διαφωνεί με τα επιχειρήματα της Γερμανίας. Η κατασκευή της ασπίδας έναντι κινδύνων δεν επιτρέπει ακριβώς στην τράπεζα — αντίθετα με τις θεωρήσεις της Berliner Volksbank — να διευρύνει τραπεζικές ή άλλες εργασίες. Φυσικά εμποδίζει την πλήρη εξαφάνιση της τράπεζας από την αγορά Αλλά περιορίζεται στο να θωρακίσει την τράπεζα έναντι κινδύνων από παλαιές πράξεις. Για την ανάπτυξη νέων εργασιών δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί καθαυτή. Νέες συναλλαγές γίνονται μέσω αυτής ίσως δυνατές επειδή οι θωρακισμένες εταιρείες παροχής υπηρεσιών ιδιαίτερα και η τράπεζα γενικότερα μπορούν να συνεχίσουν να υπάρχουν στην αγορά. Αυτό όμως είναι μόνο έμμεση συνέπεια οποιουδήποτε μέτρου ενίσχυσης και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο για το αν η ενίσχυση καθαυτή στην έκτασή της περιορίζεται αυστηρά στην επιβίωση της επιχείρησης. Η ασπίδα έναντι κινδύνων δεν προμηθεύει στην τράπεζα ρευστότητα, την απαλλάσσει μόνο από τις διαδοχικές ζημίες από παροχή υπηρεσιών ακινήτων, τις οποίες ζημίες η τράπεζα δεν θα μπορούσε να απορροφήσει με δικές της δυνάμεις. Πληρωμές από το ομόσπονδο κράτος γίνονται μόνον εκ των υστέρων στο ύψος της πραγματικής έγερσης απαιτήσεων από πιστωτές λόγω νόμιμης απαίτησης. Επιπλέον το ομόσπονδο κράτος απολαμβάνει μέσω της δικής του εταιρείας ελέγχου κινδύνων σύμφωνα με τη λεπτομερή σύμβαση ευρέα δικαιώματα όσον αφορά τον έλεγχο και επιφυλάξεις έγκρισης. Για την ακριβή περιγραφή του μηχανισμού της λεπτομερούς σύμβασης η Επιτροπή αναφέρεται στις θεωρήσεις της Γερμανίας. Η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι και η ασπίδα έναντι κινδύνων περιορίζεται στο ελάχιστο.

308. Και η ενίσχυση με μέγιστη οικονομική αξία ύψους 1,8 δισεκατ. ευρώ, την οποία περιέχει η συμφωνία μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της τράπεζας για την αντιμετώπιση πιθανών απαιτήσεων του ομόσπονδου κράτους έναντι της Landesbank Berlin με απόφαση στη διαδικασία C 48/2002, περιορίζεται κατά την άποψη της Επιτροπής στο ελάχιστο. Χωρίς τη συμφωνία η τράπεζα θα υποχρεωνόταν έπειτα από απαίτηση των ελεγκτών να σχηματίσει προβλέψεις για επαπειλούμενες υποχρεώσεις εκατοντάδων εκατομμυρίων. Αυτό θα επιδρούσε αρνητικά στα ετήσια αποτελέσματα χρήσης του 2002 και τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας. Η τράπεζα τη χρονική στιγμή της κατάρτισης του ισολογισμού για το 2002 και κατόπιν είχε δείκτη βασικού κεφαλαίου όχι υψηλότερο από 6 % και κατά περιόδους κατώτερο. Η τράπεζα σε αυτό το στάδιο της αναδιάρθρωσης δεν θα μπορούσε να αντέξει περαιτέρω επιβάρυνση του δείκτη βασικού κεφαλαίου. Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, η Επιτροπή θεωρεί μακροπρόθεσμα έναν δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % απαραίτητο. Εάν η Επιτροπή με την απόφασή της στη διαδικασία C 48/2002 επιβάλει στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου να εγείρει έναντι της τράπεζας απαίτηση αποπληρωμής στοιχείου ενίσχυσης μη συμβιβάσιμου με την κοινή αγορά, το ομόσπονδο κράτος αφήνει αυτό το ποσό στην τράπεζα ως κατάθεση. Αυτό θα συνέβαινε όμως μόνον εφόσον είναι αναγκαίο για να διατηρηθεί την ορισθείσα ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου 6 % και αποτελεί έτσι κατά την άποψη της Επιτροπής το απαραίτητο ελάχιστο. Η έγκριση της συμφωνίας αποπληρωμής με μέγιστη οικονομική αξία ύψους 1,8 δισεκατ. ευρώ από την Επιτροπή περιορίζεται σε μία εξαίρεση όπως αυτή, δηλαδή όταν και μόνο στο μέτρο που το ύψος της απαίτησης αποπληρωμής θα απειλούσε αναπόδραστα τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και το σχέδιο αναδιάρθρωσης κατά τα άλλα επιδέχεται έγκριση. Η συμφωνία αποπληρωμής αποτελεί σε αυτό το πλαίσιο επιπλέον ενίσχυση αναδιάρθρωσης και απαιτεί υψηλότερες αντισταθμίσεις, για τις οποίες η Γερμανία εντέλει δεσμεύτηκε, ιδίως με τη δέσμευση να εξασφαλίσει την πώληση της Berliner Bank.

Συμπεράσματα

309. Οι ενισχύσεις συνολικού ύψους 9,7 δισεκατ. ευρώ αποτελούνται από τρία μέτρα: πρώτον τη καταβολή κεφαλαίου από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου υπέρ της BGB ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ, δεύτερον τη θωράκιση έναντι κινδύνων που διέθεσε το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου τον Δεκέμβριο 2001/Απρίλιο 2002 στην BGB με ονομαστικό μέγιστο ποσό ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ και οικονομική αξία ύψους 6,1 δισεκατ. ευρώ, και τρίτον μια συμφωνία αποπληρωμής μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της BGB που υπογράφηκε τον Δεκέμβριο 2002 ενόψει πιθανής απόφασης της Επιτροπής για απαίτηση αποπληρωμής με την οποία θα περατωνόταν η διαδικασία C 48/2002 (Landesbank Berlin — Girozentrale) με οικονομική αξία μέχρι 1,8 δισεκατ. ευρώ.

310. Όλες οι προϋποθέσεις για την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ πληρούνται: κρατικά μέσα, προνομιακή μεταχείριση ορισμένης επιχείρησης, νόθευση του ανταγωνισμού και αλλοίωση των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών. Από τις διατάξεις για τις εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά δεν μπορεί να εφαρμοστεί καμία άλλη πέραν του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων.

311. Στην εκτίμησή της —και με γνώμονα τα κριτήρια των κατευθυντήριων γραμμών— η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα μέτρα αναδιάρθρωσης που έχουν ήδη εφαρμοστεί και εκείνα που σχεδιάζονται είναι εύλογα, συνεκτικά και καταρχήν κατάλληλα για να δώσουν στη BB τη δυνατότητα να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά της.

312. Οι τρεις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν —εισφορά κεφαλαίου, ασπίδα έναντι κινδύνων και συμφωνία για τον χειρισμό πιθανών απαιτήσεων του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι της τράπεζας— περιορίζονται κατά τη γνώμη της Επιτροπής στο απολύτως απαραίτητο ελάχιστο με δεδομένους τους διαθέσιμους χρηματικούς πόρους της τράπεζας και των μετόχων της. Στην τράπεζα δεν διατίθενται πλεονάζουσα ρευστότητα και πλεονάζοντες ίδιοι πόροι που θα μπορούσε να τα καταχραστεί για μη προσήκουσα διεύρυνση των δραστηριοτήτων της εις βάρος των ανταγωνιστών της,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Τα ακόλουθα μέτρα υπέρ του ομίλου της Bankgesellschaft Berlin AG («BGB») αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ:

α) η εισφορά κεφαλαίου ύψους 1,755 δισεκατ. ευρώ από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου τον Αύγουστο του 2001·

β) οι εγγυήσεις («ασπίδα έναντι κινδύνου») με μέγιστη ονομαστική αξία ύψους 21,6 δισεκατ. ευρώ, τις οποίες το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου χορήγησε στις 20 Δεκεμβρίου 2001 και στις 16 Απριλίου 2002·

γ) η συμφωνία της 26 Δεκεμβρίου 2002 μεταξύ του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου και της Landesbank Berlin («LBB») για το χειρισμό πιθανών απαιτήσεων του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι της LBB έπειτα από τελεσίδικη απόφαση της Επιτροπής στην εκκρεμή υπόθεση C 48/2002.

2. Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, στο βαθμό που η Γερμανία τηρεί πλήρως τις δεσμεύσεις, τις οποίες κοινοποίησε με την ανακοίνωση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της 6 Φεβρουαρίου 2004 και οι οποίες συνοψίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 και στο παράρτημα της παρούσας απόφασης και εφόσον η ενίσχυση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ) την 1η Ιανουαρίου 2004 δεν επιφέρει υπέρβαση του δείκτη βασικού ιδίου κεφαλαίου ύψους 6 % στον όμιλο BGB [λαμβάνοντας υπόψη την απόσπαση της IBB στο πλαίσιο του άρθρου 2 παράγραφος 1 στοιχείο δ)].

Άρθρο 2

1. Η Γερμανία δεσμεύτηκε:

α) να εξασφαλίσει την έγκαιρη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης που έχει ανακοινωθεί σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στο παράρτημα·

β) να εξασφαλίσει ότι το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου θα πωλήσει τη συμμετοχή του στην BGB σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στο παράρτημα·

γ) να εξασφαλίσει ότι ο όμιλος BGB θα πωλήσει ή θα εκκαθαρίσει όλες τις συμμετοχές του σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων τις οποίες καλύπτει η ασπίδα έναντι κινδύνου της 16 Απριλίου 2002 σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στο παράρτημα·

δ) να εξασφαλίσει ότι το αποθεματικό ειδικού σκοπού της IBB θα αποσπαστεί από την LBB σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στο παράρτημα·

ε) να εξασφαλίσει ότι ο όμιλος BGB θα πωλήσει το τμήμα «Berliner Bank» της LBB σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στο παράρτημα·

στ) να εξασφαλίσει ότι ο όμιλος BGB το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2005 θα εκκαθαρίσει τη συμμετοχή του στην BGB Ireland plc.

2. Η Επιτροπή μπορεί εάν αυτό ενδείκνυται και έπειτα από επαρκώς αιτιολογημένο αίτημα της Γερμανίας:

α) να εγκρίνει παράταση των προθεσμιών που καθορίζονται στις δεσμεύσεις· ή

β) υπό εξαιρετικές συνθήκες να παραιτηθεί από μία ή περισσότερες υποχρεώσεις και όρους που περιέχονται σε αυτές τις δεσμεύσεις, να τις αλλάξει ή να τις αντικαταστήσει.

Εάν η Γερμανία ζητήσει παράταση προθεσμίας, πρέπει το αργότερο ένα μήνα πριν από την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας να υποβάλει επαρκώς αιτιολογημένο αίτημα στην Επιτροπή.

Άρθρο 3

Η Γερμανία θα ανακοινώσει στην Επιτροπή εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης τα μέτρα που έχουν ληφθεί και που σκοπεύει να λάβει για την εφαρμογή της απόφασης.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Η Γερμανία καλείται να αποστείλει αμέσως αντίγραφο της παρούσας απόφασης στον δικαιούχο της ενίσχυσης.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2004.

Για την Επιτροπή
Mario MONTI
Μέλος της Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [1]

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α)

Η Γερμανία θα εξασφαλίσει ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης που έχει κοινοποιηθεί, το οποίο τροποποιήθηκε τελευταίως σύμφωνα με την κοινοποίηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της 29 Ιανουαρίου 2004, συμπεριλαμβανόμενων όλων των δεσμεύσεων του άρθρου 2 παράγραφος 1 σύμφωνα με το δηλωθέν θα εφαρμοστεί πλήρως. Στο μέτρο που για ορισμένα στοιχεία του σχεδίου δεν αναφέρεται προθεσμία, αυτά θα εφαρμοστούν αμέσως και οπωσδήποτε σε εύθετο χρόνο ώστε να τηρηθούν οι καθορισμένες προθεσμίες.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β)

Η Γερμανία εξασφαλίζει ότι το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου θα κινήσει ανοιχτή, διαφανή διαδικασία χωρίς διακρίσεις μόλις εγκριθεί ο ισολογισμός του ομίλου της Bankgesellschaft Berlin AG για το 2005, και ότι θα την ολοκληρώσει μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2007.

Ο αγοραστής πρέπει:

— να είναι ανεξάρτητος από το ομόσπονδο κράτος και δεν επιτρέπεται να συνδέεται με την BGB AG ή την «Berliner Bank» κατά την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής [2] που αφορά κάθετες συμφωνίες,

— να είναι κατά το μέτρο της λογικής σε θέση να αποκτήσει όλες τις απαραίτητες απαλλαγές των αρμόδιων αρχών ανταγωνισμού και άλλων για την εξαγορά της συμμετοχής του στην BGB AG,

— να είναι κατάλληλος λόγω της οικονομικής του ευρωστίας, ιδίως της διαβάθμισής του να εξασφαλίσει την αδιάπτωτη φερεγγυότητα της τράπεζας.

Κατά την εφαρμογή της ρήτρας αναθεώρησης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2, στην δέσμευση εκχώρησης, η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη τους όρους της προσφοράς και την κατάσταση στις αγορές κεφαλαίων.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο γ)

Η Γερμανία εξασφαλίζει ότι ο όμιλος BGB με ισχύ ισολογισμού το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2005 θα πωλήσει ή θα εκκαθαρίσει όλες τις συμμετοχές σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων, τις οποίες καλύπτει η ασπίδα κινδύνου της 16 Απριλίου 2002.

Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004 θα καθοριστούν από το ομόσπονδο κράτος και την τράπεζα όλες οι συμμετοχές σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων οι οποίες φαίνονται κατάλληλες για πώληση σε τρίτους. Αυτές οι συμμετοχές θα πωληθούν με ανοιχτή διαφανή διαδικασία χωρίς διακρίσεις.

Συμμετοχές σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων, οι οποίες την οριοθείσα ημερομηνία της 31 Δεκεμβρίου 2005 δεν έχουν εκκαθαριστεί ούτε πωληθεί σε τρίτους, θα αγοραστούν από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου σε όρους συνήθεις στην αγορά. Το αντίτιμο θα καθοριστεί από ανεξάρτητο οικονομικό ελεγκτή τον οποίο θα επιλέξει το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου και, μετά τον έλεγχο οικονομικού ελεγκτή τον οποίο θα επιλέξει, η τράπεζα θα διακριβωθεί μέχρι τις 31 Μαΐου 2005. Αυτό θα διεξαχθεί βάσει αναγνωρισμένων μεθόδων αποτίμησης. Σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ των δύο αποτιμήσεων και αδυναμίας να επιτευχθεί συμφωνία, η τιμή θα καθοριστεί από τρίτο εμπειρογνώμονα τον οποίο θα ορίσει το Institut der wirtschaftsprüfer in Deutschland eV. Οι γνωμοδοτήσεις θα κοινοποιηθούν στην Επιτροπή το αργότερο στις 31 Ιουλίου 2005.

---

[1] Στα επόμενα συνοψίζεται το περιεχόμενο των δεσμεύσεων της Γερμανίας που διαβιβάστηκαν με κοινοποίηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της 6 Φεβρουαρίου 2004. Το μόνο αυθεντικό κείμενο για την παρούσα απόφαση είναι το γερμανικό.

[2] ΕΕ L 336 της 29.12.1999, σ. 21.

Η λειτουργία των εταιρειών παροχής υπηρεσιών ακινήτων που προβλέπεται να μεταβιβαστούν στο ομόσπονδο κράτος ή να εκκαθαριστούν θα περιοριστεί στην εύτακτη διοίκηση για την εκκαθάριση των κινδύνων που καλύπτει η λεπτομερής σύμβαση. Η τράπεζα θα επενδύει σε αυτές στο αναγκαίο μέτρο για αυτές τις δραστηριότητες.

Προκειμένου να αποφευχθούν σημαντικές επιβαρύνσεις από τη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων μπορεί να παραμείνει στον όμιλο της Bankgesellschaft ένα υπόλοιπο συμμετοχής με ανώτατο όριο 6 % της Immobilien- und Baumanagement der Bankgesellschaft Berlin GmbH («IBG»). Με αυτή τη συμμετοχή ωστόσο δεν θα συνδέεται καμία δυνατότητα επιρροής του ομίλου της Bankgesellschaft στη διεύθυνση της IBG. Εκτός αυτού η IBAG Immobilien und Beteiligungen Aktiengesellschaft («IBAG») να παραμείνει στον όμιλο της Bankgesellschaft αφού μετονομαστεί και αναπροσανατολιστεί ως Work-out-Competence Center και ως εταιρεία Holding για τις εταιρείες που αποκλείονται από την ασπίδα έναντι κινδύνου των αποκαλούμενων «αρνητικών καταλόγων» (Negativlisten) ([3])0, στις οποίες συμμετέχει ο όμιλος ης Bankgesellschaft. Εκτός από τη λειτουργία της ως εταιρεία Holding για τις εταιρείες των αποκαλούμενων Negativlisten για την εύτακτη διοίκηση και εκκαθάριση των κινδύνων αυτών των εταιρειών καθώς και ως Work-out-Competence Center σε συνδυασμό με την εκκαθάριση της χρηματοδότησης ακινήτων, η IBAG δεν ασκεί ωστόσο κανενός είδους συναλλαγές παροχής υπηρεσιών ακινήτων.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο δ)

Η Γερμανία θα εξασφαλίσει ότι το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2005 οι δραστηριότητες στήριξης της Investitionsbank Berlin («IBB»), ενός ιδρύματος χωρίς ικανότητα δικαίου, η οποία μέχρι ήμερα λειτουργεί ως τμήμα της Landesbank Berlin («LBB»), θα μεταβιβαστούν σύμφωνα με τους όρους που ακολουθούν σε μία αυτόνομη τράπεζα στήριξης του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου η οποία θα ιδρυθεί επί τούτου.

Το αποθεματικό ειδικού σκοπού της IBB στην Landesbank Berlin θα χρησιμοποιηθεί για τον εφοδιασμό με κεφάλαιο της νέας τράπεζας στήριξης και επομένως θα αποσπαστεί από τη Landesbank, όπως αυτό είναι δυνατό από 1η Ιανουαρίου 2004, χωρίς να υστερήσει του 6 % ο δείκτης βασικού ιδίου κεφαλαίου (Tier One) του ομίλου Bankgesellschaft (μετά την απόσπαση της IBB)· το ποσό που θα παραμείνει στη Landesbank Berlin δεν μπορεί ωστόσο να υπερβαίνει τα 1,1 δισεκατ. ευρώ.

Το μέρος του αποθεματικού ειδικού σκοπού της IBB που παραμένει αναγκαίο για την κεφαλαιοποίηση του ομίλου της Bankgesellschaft, κατ' ανώτατο όριο ωστόσο 1,1 δισεκατ. ευρώ, θα κατατεθεί από το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου αμέσως ή εμμέσως ως εισφορά είδους σε μία ή περισσότερες αφανής συμμετοχές με ικανότητα βασικού ιδίου κεφαλαίου στην LBB. Προς τούτο μπορεί να θεμελιωθεί απαίτηση του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου έναντι της LBB για μεταβίβαση του αντίστοιχου μέρους του αποθεματικού ειδικού σκοπού της IBB και αμέσως να κατατεθεί αυτή η απαίτηση στις αφανείς συμμετοχές.

Οι αφανείς συμμετοχές θα τοκίζονται με το αγοραίο επιτόκιο. Προς τούτο θα διακριβωθεί για την ημέρα της υπογραφής των αφανών συμμετοχών βάσει της μακροπρόθεσμης διαβάθμισης της LBB και λαμβάνοντας υπόψη της κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων Anstaltslast και Gewährträgerhaftung καθώς και λαμβάνοντας υπόψη τη συμβολαιογραφική διαμόρφωση των αφανών συμμετοχών, μια προσαύξηση επί ενός επιτοκίου αναφοράς, η οποία θα οριστεί κατά τους μετοχικούς τίτλους που είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην αγορά. Το συγκρίσιμο των μετοχικών τίτλων θα διαπιστωθεί βάσει των όρων των συμβολαίων αυτών των μετοχικών τίτλων και της διαβάθμισης του εκάστοτε εκδότη.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο ε)

Η Γερμανία θα εξασφαλίσει ότι ο όμιλος της Bankgesellschaft θα εκποιήσει το τμήμα «Berliner Bank» της LBB ως οικονομική μονάδα περιλαμβανομένων τουλάχιστον του εμπορικού σήματος (και όλων των συνδεδεμένων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας), όλων των πελατών ιδιωτών και επιχειρήσεων και άλλων που συνδέονται με τις δραστηριότητες οι οποίες ασκούνται υπό το εμπορικό σήμα Berliner Bank, των υποκαταστημάτων καθώς και του προσωπικού πωλήσεων (front-office). Ρητή ημέρα για τον αριθμό των πελατών, των υποκαταστημάτων και του προσωπικού πώλησης είναι η 31 Δεκεμβρίου 2003, με εξαίρεση την προγραμματισμένη εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης που έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) και φυσικές διακυμάνσεις των δραστηριοτήτων, δηλαδή διαρροή και συρροή πελατών, προσωπικού στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, που βασίζονται σε προσωπικές αποφάσεις (όπως η μετακόμιση πελατών ή υπαλλήλων ή η δυσαρέσκεια με την προηγούμενη τράπεζα ή με τον εργοδότη) και δεν επηρεάζονται από την τράπεζα. Άλλα περιουσιακά στοιχεία ή υπάλληλοι μπορούν να συμπεριληφθούν σε εύλογο μέτρο στην πώληση. Ένας καταπιστευματοδόχος θα επιβλέπει την ακριβή τήρηση αυτών των όρων. Η διαδικασία της πώλησης πρέπει να είναι ανοιχτή, διαφανής και χωρίς διακρίσεις και πρέπει να κινηθεί το 2005. Πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι την 1η Οκτωβρίου 2006, έτσι ώστε η πώληση να αποκτήσει νομική ισχύ το αργότερο την 1η Φεβρουαρίου 2007.

([3]) Παραρτήματα 4.1, 11.1, 22.1, 29.1, 37.1.2, 44.1 της λεπτομερούς σύμβασης της 16.4.2002, παράρτημα 25 προς κοινοποίηση.

Εντός δύο μηνών μετά την παραλαβή αυτής της απόφασης η Γερμανία θα προτείνει στην Επιτροπή μία κατάλληλη εντολή καταπιστεύματος και έναν κατά τον νόμο υποχρεωμένο σε επαγγελματική εχεμύθεια ανεξάρτητο καταπιστευματοδόχο, ο οποίος με επιβάρυνση της Γερμανίας θα επιτηρεί τη διαδικασία πώλησης και ιδίως θα εξασφαλίζει ότι η τράπεζα θα συνεχίσει να αναδιαρθρώνει κατά εύλογο εμπορικό τρόπο την Berliner Bank και να επενδύει σε αυτήν καθώς και να μην πράττει τίποτε μειωτικό για την αξία της Berliner Bank, προπάντων με τη μεταφορά πελατών, ιδιωτών και επιχειρήσεων, ή προσωπικού πώλησης στην Berliner Sparkasse ή σε άλλα τμήματα του ομίλου της Bankgesellschaft. Ο καταπιστευματοδόχος αναλαμβάνει εργασία αμέσως μετά τον διορισμό του. Εάν ο καταπιστευματοδόχος διαπιστώσει ανωμαλίες, πρέπει να ειδοποιηθεί αμέσως η Επιτροπή.

Ο πωλητής πρέπει να είναι ανεξάρτητος από την Bankgesellschaft Berlin. Πρέπει να διαθέτει τους οικονομικούς πόρους, την αποδεδειγμένη ειδική γνώση και τα κίνητρα ώστε να διατηρήσει και να αναπτύξει την «Berliner Bank» ως βιώσιμη και ενεργή δύναμη ανταγωνισμού προς την Bankgesellschaft Berlin και άλλους ανταγωνιστές. Αυτό δεν αποκλείει την ενσωμάτωση της «Berliner Bank» στην επιχείρηση ή την Corporate Identity του αγοραστή.

Οι για την εφαρμογή αυτής της δέσμευσης αναγκαίες προσαρμογές του μεσοπρόθεσμου χρηματοοικονομικού σχεδιασμού της 29 Ιανουαρίου 2004 θα υποβληθούν από τη Γερμανία στην Επιτροπή αμέσως προς έγκριση.

Γενικοί όροι για την εφαρμογή και την υποβολή εκθέσεων

α) Η Γερμανία δεν θα τροποποιήσει το σχέδιο αναδιάρθρωσης της 29 Ιανουαρίου 2004, όπως έχει δηλωθεί και συμπεριλαμβάνει όλες τις δεσμεύσεις στο άρθρο 2 παράγραφος 1, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση της Επιτροπής.

β) Η Γερμανία εξασφαλίζει ότι οι από το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ) και ε) προβλεπόμενες εκποιήσεις και εκποιήσεις θα διεξαχθούν με διαφανείς διαδικασίες, ανοιχτές για κάθε εν δυνάμει αγοραστή από το εσωτερικό ή το εξωτερικό. Οι όροι της πώλησης δεν μπορούν να περιλαμβάνουν ρήτρες που περιορίζουν ανάρμοστα τον αριθμό εν δυνάμει αγοραστών ή που είναι προσαρμοσμένες σε έναν ορισμένο εν δυνάμει αγοραστή. Η Γερμανία εξασφαλίζει ότι αυτές οι εκποιήσεις και πωλήσεις θα γνωστοποιηθούν επαρκώς. Αυτό συμβαίνει, με εξαίρεση εκποιήσεις κατά το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο γ), με δημοσίευση σε τουλάχιστον ένα διεθνές μέσο του τύπου, διαθέσιμο σε ολόκληρη την κοινότητα στην αγγλική γλώσσα. Στους ενδιαφερόμενους παρέχεται, στο μέτρο του νομίμου, άμεση πρόσβαση σε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες με τις διαδικασίες Due-Diligence. Η επιλογή των αγοραστών γίνεται με οικονομικά κριτήρια. Οι εισπράξεις από τις πωλήσεις της τράπεζας θα χρησιμοποιηθούν εξ ολοκλήρου για τη χρηματοδότηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας, στο μέτρο που δεν ανήκουν στο ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου βάσει της λεπτομερούς σύμβασης της 16 Απριλίου 2002 (παράρτημα 25 της κοινοποίησης).

γ) Η Γερμανία εξασφαλίζει ότι η εκπλήρωση όλων των δεσμεύσεων μέχρι την εκπλήρωσή τους θα μπορεί να ελεγχθεί ανά πάσα στιγμή από την Επιτροπή ή έναν εμπειρογνώμονα εντεταλμένο της Επιτροπής. Η Γερμανία παρέχει στην Επιτροπή απεριόριστη πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την επιτήρηση της εφαρμογής αυτής της απόφασης. Με συγκατάθεση της Γερμανίας η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει άμεσα από την τράπεζα εξηγήσεις και διευκρινήσεις. Η Γερμανία και η τράπεζα θα συνεργαστούν πλήρως με την Επιτροπή ή με έναν σύμβουλο εντεταλμένο της Επιτροπής για όλα τα ερωτήματα σε συνάρτηση με την επιτήρηση και την εφαρμογή αυτής της απόφασης.

δ) Μέχρι και του 2007 η Γερμανία θα αποστέλλει ετησίως έκθεση προόδου στην Επιτροπή. Η έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει μια σύνοψη της προόδου της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης καθώς και τις λεπτομέρειες για την εκποίηση ή το κλείσιμο θυγατρικών εταιρειών και τμημάτων σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 αυτής της απόφασης, αναφέροντας την ημερομηνία της πώλησης ή του κλεισίματος, της λογιστικής αξίας την 31 Δεκεμβρίου 2003, του αντιτίμου, όλων των κερδών και ζημιών σε συνάρτηση με την πώληση ή το κλείσιμο και τις λεπτομέρειες των εκκρεμών μέτρων εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Η έκθεση θα κοινοποιείται εντός μηνός από την έγκριση του ισολογισμού του ομίλου της BGB από το εποπτικό συμβούλιο της Bankgesellschaft Berlin AG, το αργότερο όμως μέχρι την 31η Μαΐου κάθε έτους.